
PLAN-MER BESTEMMINGSPLANNEN BUITENGEBIED SALLAND

Gebundelde rapportage van de stukken behorende bij de plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Salland

1. PlanMER Bestemmingsplannen Buitengebied Salland (11 december 2009)
  2. Aanvulling planMER Bestemmingsplannen Buitengebied (28 mei 2010)
  3. Buitengebied Salland: Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop (1 juli 2010)
  4. Notitie betekenis uitkomsten planMER voor de bestemmingsplannen (10 juni 2011)
-

---

1. PLANMER BESTEMMINGSPLANNEN BUITENGEBIED SALLAND

**PLAN-MER BESTEMMINGSPANNEN
BUITENGEBIED SALLAND**

GEMEENTEN DEVENTER, OLST-WIJHE, RAALTE

11 december 2009

B02023/CE9/0N8/000039/MW

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	13
1.1 Waarom nieuwe bestemmingsplannen Buitengebied?	13
1.2 Aanleiding planMER	14
1.3 Afbakening	15
1.4 M.e.r.-procedure	16
1.5 Leeswijzer	17
2 Ontwikkelingen en beleid	19
2.1 Ontwikkelingen in de landbouw	19
2.2 Kaderstellend beleid	21
2.2.1 Reconstructieplan Salland/Twente	21
2.2.2 Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Salland	22
2.2.3 Ontwerp-partiële herziening (Reconstructieplan Salland-Twente)	22
2.2.4 LOG-visies	23
2.3 Wettelijk kader	24
2.3.1 Wet geurhinder en veehouderij	25
2.3.2 Natuurwetgeving	27
2.3.3 Luchtkwaliteitseisen, titel 5.2 Wet Milieubeheer	28
3 Alternatieven	33
3.1 Inleiding	33
3.2 Referentiesituatie	35
3.2.1 Intensieve veehouderij	35
3.2.2 Scenario rundvee en ammoniak	36
3.2.3 Overige ontwikkelingen	37
3.3 Alternatieven	37
3.3.1 Alternatief Concentreren LOG's	38
3.3.2 Alternatief Verspreiden	38
3.4 Scenario's intensieve veehouderij	39
3.4.1 Nulgroei	39
3.4.2 20% groei	40
4 Effectbeoordeling	41
4.1 Reikwijdte en detailniveau	41
4.2 Beoordelen van alternatieven	41
4.3 Natuur	42
4.3.1 Beleidskader	42
4.3.2 Methodiek	43
4.3.3 Gebiedsbeschrijving/ referentiesituatie	44
4.3.4 Effectbeoordeling ammoniakdepositie (inclusief scenario rundvee)	51
4.3.5 Recreatiedruk op Natura 2000 en EHS	56

4.3.6	Mitigerende maatregelen	57
4.3.7	Leemten in kennis en informatie	58
4.3.8	Conclusies	58
4.4	Geur	59
4.4.1	Beleidskader	59
4.4.2	methodiek	59
4.4.3	Referentiesituatie en alternatieven	60
4.4.4	Effectbeoordeling	62
4.4.5	Mitigerende maatregelen en leemten in kennis en informatie	64
4.4.6	Conclusie geur	64
4.5	Verkeer	64
4.5.1	Methodiek	64
4.5.2	Huidige situatie en referentiesituatie	66
4.5.3	Effectbeoordeling	67
4.5.4	Mitigerende maatregelen & Leemten in kennis en informatie	70
4.5.5	Conclusie verkeer	71
4.6	Geluid	71
4.6.1	Beleidskader	71
4.6.2	Effectbeoordeling	71
4.6.3	Mitigerende maatregelen & Leemte in kennis en informatie	74
4.6.4	Conclusie geluidsbelasting	74
4.7	Luchtkwaliteit	74
4.7.1	Beleidskader	75
4.7.2	Methodiek	75
4.7.3	Referentiesituatie	75
4.7.4	Effectbeoordeling	79
4.7.5	Mitigerende maatregelen en Leemten in KENNIS	86
4.7.6	Conclusie luchtkwaliteit	86
4.8	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	86
4.8.1	Landschap	88
4.8.2	Cultuurhistorie	96
4.8.3	Archeologie	97
4.8.4	Conclusie landschap, cultuurhistorie en archeologie	101
4.9	Water	102
4.9.1	Conclusie bodem en water	105
4.10	Overige effecten intensieve veehouderij	105
4.10.1	Windturbines	105
4.10.2	Broeikas	106
4.10.3	Gezondheid	106
4.10.4	Biomassa	106
4.11	Monitoring en aanzet evaluatieprogramma	106
5	Milieuanalyse	107
5.1	Vergelijking van alternatieven	107
5.2	Conclusies	109
Bijlage 1	Advies Commissie m.e.r.	113
Bijlage 2	Verklarende woordenlijst	119

Bijlage 3	Reconstructiekaart	121
Bijlage 4	Uitgangspunten en randvoorwaarden in de alternatievenontwikkeling	123
Bijlage 5	Huidige vergunde bedrijven Salland	127
Bijlage 6	Kaart veehouderijen in Salland	129
Bijlage 7	Natuurgebieden in Salland	131
Bijlage 8	Natuurwetgeving	133
Bijlage 9	Ammoniakdepositie in natuurgebieden: tabellen	137
Bijlage 10	Ammoniakdepositie: kaarten	141
Bijlage 11	Kaarten geur	143
Bijlage 12	Kaarten fijn stof	145
Bijlage 13	Gezondheid	147
Bijlage 14	Literatuurlijst	151
Colofon		153

Samenvatting

AANLEIDING

Nieuw bestemmingsplan
buitengebied Salland

Inleiding

Begin 2006 hebben drie gemeenten in Salland, Raalte, Olst-Wijhe en Deventer, het besluit genomen om gezamenlijk hun bestemmingsplannen buitengebied te herzien. De nieuwe bestemmingsplannen worden een vertaling van het Reconstructieplan, het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en de visies op de Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) van de drie gemeenten. De Nota van Uitgangspunten van de drie gemeenten geldt als uitgangspunt voor de bestemmingplannen. Aanleiding voor de gezamenlijke herziening is de wens tot het afstemmen van het beleid in Salland.

PLANMER

- Intensieve veehouderij
- Natura 2000

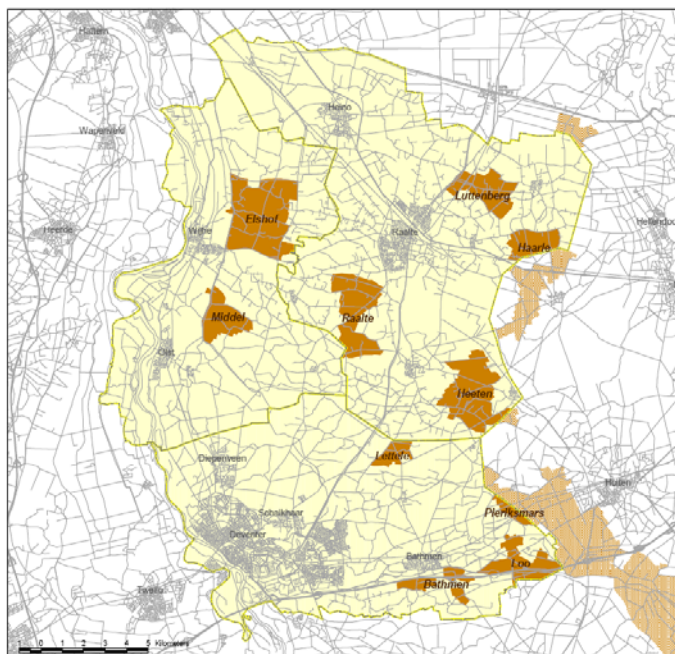
Dit PlanMER is geschreven om het milieu als volwaardig onderdeel in de besluitvorming mee te nemen. In dit PlanMER zijn de effecten onderzocht van de verschillende ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwbedrijven. Een planMER is verplicht op grond van de Wet milieubeheer indien sprake is van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. De aanwezigheid van veel intensieve veehouderijen (IV) in het gebied en de nabijheid van Natura 2000-gebieden brengen deze m.e.r.-plicht met zich mee. De nieuwe bestemmingsplannen bepalen immers het vestigingsbeleid voor intensieve veehouderijen en zijn daarmee een opmaat voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

PLANGEBIED

Onder het plangebied van de op te stellen bestemmingsplannen valt het agrarisch buitengebied van de gemeenten Raalte, Olst-Wijhe en Deventer. In totaal bevinden zich tien LOG's in het plangebied. Twee in Olst-Wijhe (Middel en Elshof), vier in Deventer (Lettele, Bathmen, Pierikmars en Loo) en vier in Raalte (Luttenberg, Haarle, Raalte en Heeten).

Afbeelding S.1

Plangebied inclusief LOG's

**DE REFERENTIESITUATIE IS
DE VERGUNDE
MILIEUSITUATIE WAARIN
ALLE BEDRIJVEN VOLDOEN
AAN DE AMVB-
HUISVESTING.**

De alternatieven

Toetsing van de milieueffecten vindt plaats aan de hand van de referentiesituatie, twee alternatieven en drie scenario's (twee voor de IV en een voor rundvee en ammoniak). De referentiesituatie bestaat uit de huidige vergunde situatie en een autonome ontwikkeling waarin alle bedrijven voldoen aan het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (AMvB-Huisvesting). Voor de natuurtoets op ammoniak geldt daarnaast een referentiesituatie, die zonder de autonome ontwikkeling, is bepaald door de huidige situatie. De AMvB-Huisvesting is vanaf 1 april 2008 van kracht en bepaalt dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden.

In dit planMER zijn de beschikbare beleidsruimte en de milieugebruiksruimte in kaart gebracht voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in het plangebied. De beleidsruimte is vooral bepaald door de Nota van uitgangspunten voor de bestemmingsplannen en het Reconstructieplan. Voor de milieugebruiksruimte is de Wet geurhinder en veehouderij en de Natuurbeschermingswet 1998 kaderstellend.

Binnen deze ruimte zijn twee alternatieven ontwikkeld. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 19 juni 2009 staat evenwel een andere formulering van de alternatieven. Deze luidt: alternatief Handhaving vergunde rechten en het alternatief Herverdeling. Inmiddels is van deze keuze afgeweken en is ervoor gekozen om meerdere herverdelingsvarianten uit te werken. Dit naar aanleiding van het gelijkloidend advies van de Commissie MER van 24 september 2009. De alternatieven zijn nu genoemd: alternatief Verspreiden en het alternatief Concentreren LOG's. Hiermee worden twee bandbreedtes aangeduid en wordt een scherper inzicht te geven in de milieueffecten van het verspreid of het geconcentreerd bieden van ontwikkelruimte in het buitengebied van Salland. De alternatieven zijn gebaseerd op ontwikkelingen in de markt voor de intensieve veehouderij. Door schaalvergroting stoppen vooral de wat kleinere bedrijven en de grote bedrijven met milieuruimte groeien. Door de vrijgekomen productierechten van 'stoppers' modelmatig toe te kennen aan 'groeiers' kan een ontwikkelingsrichting worden bepaald. Een 'blijver' is een bedrijf met voldoende economische omvang maar dat niet kan groeien door de beperkte ruimte.

**ALTERNATIEF
CONCENTREREN LOG'S**

Het alternatief Concentreren LOG's gaat uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de visies voor de tien LOG's. De LOG's zijn de zoekzones waar bestaande bedrijven kunnen groeien en waar nieuwe intensieve veehouderijen zich kunnen vestigen. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging.

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

Bij het alternatief Verspreiden komt de productieruimte van de stoppers in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als het verwevingsgebied.

DRIE SCENARIO'S

Aanvullend op deze twee alternatieven zijn twee scenario's doorgerekend waarin bepaalde ontwikkelingen, binnen de mogelijkheden van de bestemmingsplannen, toch tot een milieuprobleem kunnen leiden:

- 20% en 0% scenario: Wat is het milieueffect als de veestapel in het agrarische buitengebied niet groeit of wel met 20% groeit?
- Scenario rundvee en ammoniak: Wat is het aandeel aan ammoniakdepositie op de relevante Natura 2000-gebieden vanuit de rundveebedrijven (incl. 10% groei) in het agrarische buitengebied?

Het milieueffect van de alternatieven en scenario's is vergeleken met het milieueffect van de huidige vergunde milieusituatie van veehouderijbedrijven.

De effecten

In de onderstaande tabel zijn de effectscores per alternatief en per aspect weergegeven ten opzichte van de referentiesituatie. Het 0%- en het groeiscenario (20% groei) zijn hierin meegenomen. Aan het scenario rundvee en ammoniak zijn geen effectscores toegediend, omdat deze geen deel uitmaken van de alternatieven.

Thema	Beoordelingscriterium	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
			0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Natuur	Natura 2000	0	+	+	+	+
	EHS	0	0	0	0	0
	Soorten	0	0	0	0	0
Geur	Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
	Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0/-	0	0/-
	Leefklimaat algemeen (indicatieve achtergrondbelasting)	0	0/-	0/-	0	-
Geluid	Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
	Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.	0	0	0	0	0
Verkeer	Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
	Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Luchtkwaliteit	Verkeer fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
	Verkeer stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
	Bedrijfsvoering fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
	Bedrijfsvoering Stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Landschap en cultuurhistorie	Geomorfologie	0	0	n.v.t.	0	n.v.t.
	Karakter van gebieden	0	0/-	n.v.t.	-	n.v.t.
	Maat en schaal openheid en beslotenheid	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Historische bouwwerken	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
Archeologie	Aantasting archeologische waarden	0	-	-	-	-
Bodem en water	Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Waterwingebied	0	0	0	0	0
	Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
	Waterkwaliteit en -kwantiteit	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; -- = zeer negatief

EFFECTEN NATUUR

Alle alternatieven leveren een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Geringe wijzigingen in agrarische grondwaterwinningen zullen nauwelijks merkbaar zijn. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten. Dit geldt ook voor de EHS. Over het effect op soorten is op het niveau van dit bestemmingsplan nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het van belang een soorteninventarisatie uit te voeren.

EFFECTEN GEUR

Het leefklimaat in Salland wordt beoordeeld op basis van geur. De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. Zowel de alternatieven als de scenario's met 20% groei zijn neutraal beoordeeld.

EFFECTEN GELUID

In het merendeel van de LOGvisies liggen de nieuwvestigingslocaties minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken, buiten de hinderafstand van geur. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend verkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

EFFECTEN VERKEER

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijker om verkeersveiligheidsmaatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

EFFECTEN LUCHTKWALITEIT

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven.

EFFECTEN LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Gezien de globale en kwalitatieve beoordelingsmethode voor landschap valt 20% extra groei van de intensieve veehouderij weg binnen de nauwkeurigheid van de beoordeling die voor landschap mogelijk is. Het is daarom niet betekenis vol om de scenario's apart te beoordelen voor landschap en cultuurhistorie.

In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkte beïnvloeding plaatsvinden. In het alternatief Concentreren LOG's zullen diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed kunnen worden in karakter en openheid. Het effect op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen door nieuwe bebouwing is verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend.

ARCHEOLOGIE	Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten, zowel binnen als buiten de LOG's. Daar zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.
WATER	Omdat er waterneutraal (incl. vloeistofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op. Conclusie Op basis van de bevindingen kan gesteld worden dat de beschikbare ontwikkelruimte voor intensieve veehouderij bedrijven vooral wordt beperkt door natuur- en milieuwetgeving. Met name de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet geurhinder en veehouderij beperken de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen aanzienlijk.
LICHTE VOORKEUR VOOR HET ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S	Verschillen tussen de alternatieven zijn relatief klein. Het aspect landschap leidt tot een negatieve beoordeling voor het alternatief Concentreren LOG's. De aspecten verkeer en geur daarentegen zijn juist negatiever beoordeeld voor het alternatief Verspreiden.
SCENARIO NULGROEI LICHT POSITIEVER.	De scenario's met 20% groei worden met name buiten de bebouwde kom negatiever beoordeeld op het aspect geur. Dit betekent dat het scenario met nulgroei met zeer weinig verschil toch als net iets positiever kan worden onderscheiden.
AMMONIAKDEPOSITIE OP NATURA 2000 VERMINDERT IN PLANPERIODE MAAR LOST HET PROBLEEM NIET OP	Een groot deel van de afname aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door de AMvB Huisvesting. Bedrijven zijn wettelijk verplicht om in de planperiode te voldoen aan strengere emissie-eisen. Daarenboven zorgen beide alternatieven, vooral door de ontwikkelingen in de markt, voor een extra afname aan ammoniak op Natura 2000-gebieden. Echter het aandeel vanuit Salland op de achtergronddepositie lost het probleem van overbelasting niet op. Het scenario rundvee en ammoniak laat zien dat een deel van de huidige depositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door stalemissies van melkveehouderijen (ongeveer 50%).

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

WAAROM NIEUWE BESTEMMINGSPLANNEN BUITENGEBIED?

BESTEMMINGSPLAN

Nieuwe bestemmingsplannen

Begin 2006 hebben drie gemeenten in Salland: Raalte, Olst-Wijhe en Deventer het besluit genomen om gezamenlijk hun bestemmingsplannen buitengebied te herzien.

Om voldoende in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied van de drie gemeenten, zoals schaalvergroting en verbreding van de landbouw, stoppende agrariërs, etc. is nu een integrale herziening gewenst. Tevens is besloten om deze herziening in een gezamenlijke procedure te behandelen, teneinde het beleid over het landelijk gebied in Salland beter af te stemmen. Deze aanpak is bijzonder omdat dit met de drie gemeenten in Salland samen wordt opgesteld. Uitgangspunt is een bestemmingsplan dat praktisch en direct toetsbaar is en dat bijdraagt aan de economische en sociale vitaliteit van het buitengebied van Salland. Een bestemmingsplan waarbij cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden worden behouden, en waar mogelijk worden versterkt. Het doel is dus eenduidig en helder beleid voor het Sallandse buitengebied op te stellen.

Voorafgaand aan het opstellen van de nieuwe bestemmingsplannen Buitengebied voor de drie gemeenten is een partiële herziening voor de intensieve veehouderij opgesteld. In deze herzieningen is het Reconstructieplan Salland-Twente wat betreft de regelingen voor de intensieve veehouderij vertaald in de bestemmingsplannen. De drie herzieningsplannen voor de drie gemeenten zijn (gewijzigd) in november en december 2007 door de drie gemeenteraden vastgesteld. In juni 2008 zijn de plannen (gedeeltelijk) goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

De nieuwe bestemmingsplannen worden een vertaling van het Reconstructieplan, het Landschapsonwikkelingsplan (LOP) en de visies op de Landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's) van de drie gemeenten. De partiële herziening van het Reconstructieplan van 2009 voor de intensieve veehouderij wordt een op een overgenomen. De Nota van Uitgangspunten van de drie gemeenten geldt als uitgangspunt voor de bestemmingsplannen. Het LOP biedt op hoofdlijnen kaders en spelregels voor de toekomst van het landschap van Salland en wordt vertaald in de bestemmingsplannen buitengebied. Ook het LOP is door de drie gemeenten gezamenlijk opgesteld.

De herziening van de bestemmingsplannen buitengebied is hoofdzakelijk gericht op het ruimte bieden voor ontwikkeling van de landbouw. Meer in het algemeen heeft deze herziening tot doel:

1. Bijdragen aan de sociale en economische vitaliteit van het buitengebied van Salland.
2. Ruimte bieden voor nieuwe functies in vrijkomende gebouwen.
3. Ruimte bieden voor kleinschalige recreatie.

Het voorontwerp van de bestemmingsplannen wordt opgesteld door het ruimtelijke ordeningsadvies bureau RBOI te Rotterdam.

Reconstructieplan

RECONSTRUCTIEPLAN

Het Reconstructieplan Salland-Twente biedt voor de schaalvergroting van bedrijven uit de intensieve veehouderij ontwikkelingsruimte, o.a. in het buitengebied van de gemeenten Deventer, Salland en Olst-Wijhe. Schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven is voor de landbouw een gegeven. Hiermee speelt de sector in op ontwikkelingen in de markt, maar ook op wettelijke bepalingen vanuit de overheid zoals de eisen voor dierenwelzijn en voor natuur & milieu. Met een lagere kostprijs door schaalvergroting compenseert de sector vervolgens de extra investeringen.

Het Reconstructieplan beoogt ook een vermindering van de ammoniakuitstoot en het verplaatsen van intensieve veehouderijen uit de omgeving van natuurgebieden. Veehouderijen hebben namelijk een aanzienlijk effect op de natuur. Veel natuurgebieden op de zandgronden in Oost- en Zuid-Nederland zijn erg gevoelig voor en overbelast door de ammoniakemissies uit de veehouderij, door stalemissies en het uitrijden van mest. Een belangrijk deel van deze stalemissies is afkomstig van de intensieve veehouderijen met varkens en kippen. Op de zandgronden in Oost- en Zuid-Nederland zijn deze bedrijven geconcentreerd aanwezig. Ook de rundveehouderij draagt bij aan de emissie van ammoniak. Voor enkele natuurgebieden met de Natura 2000-status, in en om de gemeenten, is de milieugebruiksruimte voor veehouderijen beperkt.

De uitdaging voor de drie gemeenten is om de landbouwsector ontwikkelingsruimte te bieden binnen de krappe milieugebruiksruimte en daarmee de opgaven uit het Reconstructieplan ruimtelijk vast te leggen in de drie Bestemmingsplannen Buitengebied.

1.2

AANLEIDING PLANMER

De aanleiding voor de plan-m.e.r.-procedure is dat drie nieuwe bestemmingsplannen voor het buitengebied worden opgesteld, die plan-m.e.r.-plichtig zijn. In deze drie bestemmingsplannen wordt de ontwikkelruimte voor de tien LOG's en voor de bestaande bouwpercelen van intensieve veehouderijen in het verwevingsgebied vastgelegd. Het toekennen van ontwikkelruimte aan bedrijven met een intensieve veehouderijtak dient te worden beschouwd als m.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten. Daarnaast maken de bestemmingsplannen buitengebied ontwikkelingen mogelijk waarbij een kans bestaat op het optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

M.e.r.-plicht

planMER vloeit voort uit de Europese richtlijn 'betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (nr. 2001/42/EG). Deze richtlijn is in september 2006 omgezet in de Nederlandse wet- en regelgeving door wijziging van de Wet milieubeheer (Wm) en het hieraan gekoppelde Besluit m.e.r. 1994.

M.E.R.- (BEOORDELINGS)PLICHTIG

Bij de voorbereiding van de bestemmingsplanbesluiten is sprake van de plicht voor een plan-m.e.r. Deze plicht geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen die zgn. kaderstellend zijn voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten.

Kaderstelling m.e.r.

KADERSTELLEND

In de bestemmingsplannen wordt ruimte geboden voor het oprichten, wijzigen of uitbreiden van een veehouderij. Deze voorgenomen activiteiten kunnen m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn, zoals weergegeven in Tabel 1.1. Een m.e.r.-beoordelingsplicht houdt in dat een beoordelingsprocedure voorafgaat aan een eventuele m.e.r.-plicht. De bestemmingsplanbesluiten zijn dus kaderstellend voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. Overigens blijft de besluit-m.e.r.-plicht voor individuele bedrijven, na het doorlopen van de plan-m.e.r.-procedure, onverkort van kracht.

Tabel 1.1

Latere m.e.r.-
(beoordelings)plichtige
activiteiten (bron: bijlage bij het
Besluit m.e.r.).

Activiteit	m.e.r.-beoordelingsplichtig	m.e.r.-plichtig
Oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens	≥ 60.000 plaatsen voor mesthoenders	≥ 85.000 plaatsen voor mesthoenders
	≥ 45.000 plaatsen voor hennen	≥ 60.000 plaatsen voor hennen
	≥ 2.200 plaatsen voor mestvarkens	≥ 3.000 plaatsen voor mestvarkens
	≥ 350 plaatsen voor zeugen	≥ 900 plaatsen voor zeugen

Passende Beoordeling

PASSENDE BEOORDELING

De plan-m.e.r.-plicht geldt ook voor plannen waarvoor een Passende Beoordeling vereist is. Oorspronkelijk zou volstaan worden met een Voortoets, echter mede n.a.v. het advies van de Commissie m.e.r. is direct gekozen voor een Passende Beoordeling, omdat niet uit te sluiten is dat de ontwikkelingen in de bestemmingsplannen mogelijk significante effecten op Natura 2000-gebieden hebben. Wij komen hierop terug in paragraaf 4.3.

1.3

AFBAKENING

AFBAKENING

Dit planMER richt zich uitsluitend op de planologische (on)mogelijkheden voor uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven met een intensieve veehouderij en de effecten hiervan op het milieu. Er zullen namelijk naar verwachting in de bestemmingsplanbesluiten geen andere onderwerpen gedefinieerd zijn die kaderstellend zijn, of waarvoor nog geen besluit-m.e.r.-procedure loopt. Ten aanzien van nevenactiviteiten in het buitengebied geldt voor de 3 gemeenten het advies uit de memo van 28 januari 2009 aan de Gemeenteraad van Deventer. Deze notitie betreft de omgang in bestemmingsplannen met extra bebouwing voor nevenactiviteiten in het buitengebied. In de memo wordt ervan uitgegaan dat een nevenactiviteit binnen de bestaande bebouwing mag plaatsvinden en dat deze een maximale oppervlakte van 35% van de totale bebouwingsoppervlakte mag bevatten. Er wordt geadviseerd om, indien deze niet binnen de bestaande bebouwing past, een bebouwing van maximaal 100 m² mogelijk te maken. Dit om grenzen te stellen aan de verstening van het buitengebied.

Overige ontwikkelingen en functies zoals waterberging en functieverandering van grondgebruik zijn niet aan de orde in dit planMER.

Ten aanzien van recreatie zal in de bestemmingsplannen, conform de Nota van Uitgangspunten, een ontheffingsmogelijkheid worden opgenomen om kleinschalige kampeerterrinen aan te leggen bij agrarische bedrijven en burgerwoningen in het buitengebied voor maximaal 25 standplaatsen gedurende het seizoen. De toename van de recreatiedruk op de leefomgeving is voor dit planMER verwaarloosbaar. De in de gemeente Raalte en Deventer nieuw aan te leggen hoofdtransportgasleiding kent een eigen besluit-m.e.r.procedure met een eigen analyse van de milieueffecten. Aangezien de exacte ligging van deze leiding nog niet bekend is, kan in dit planMER hierop niet vooruit gelopen worden.

Initiatiefnemer van dit planMER zijn de drie colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. Bevoegd gezag zijn de gemeenteraden van deze drie gemeenten.

De begrippen, die in dit rapport worden gebruikt, zijn terug te vinden in de verklarende woordenlijst in Bijlage 2.

1.4

M.E.R.-PROCEDURE

Overzicht procedure plan-m.e.r.

In onderstaande Afbeelding 1.2 staat de m.e.r.procedure in relatie tot de bestemmingsplanprocedure kort weergegeven.

AFGEROND

De volgende stappen zijn afgerond:

Een korte toelichting:

- De officiële start bestaat uit een openbare kennisgeving van het voornemen om de bestemmingsplannen buitengebied te herzien en hiervoor een plan-m.e.r. te doorlopen.
- Raadpleging van de betrokken bestuursorganen over de inhoud (reikwijdte en detailniveau) van het milieueffectrapport. Hiervoor is de Notitie Reikwijdte & Detailniveau opgesteld en voorgelegd aan de Commissie voor de m.e.r. en aan betrokken bestuursorganen. Er zijn geen reacties van betrokken bestuursorganen ontvangen, wel het advies van de Commissie m.e.r. over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER d.d 24 september 2009 (rapportnummer 2301-29). Hoe is omgegaan met het advies van de Commissie m.e.r. is terug te vinden in bijlage 1.
- Vervolgens hebben wij het onderzoek uitgevoerd en het planMER opgesteld. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van al bestaande informatiebronnen: provinciale waardenkaarten, milieumeetnetten, internetsites (CBS, LEI), etc.

Nog uit te voeren fasen:

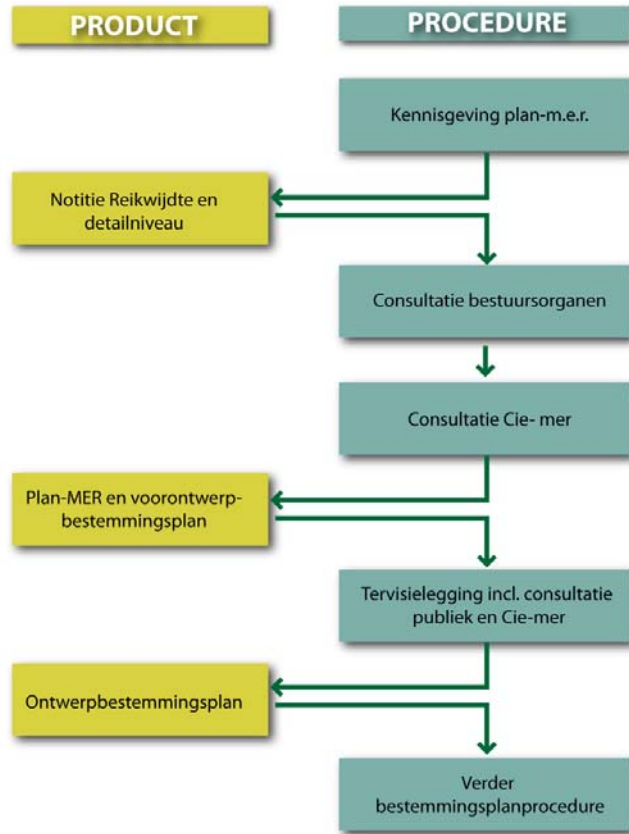
- Het planMER wordt gelijk met het voorontwerpbestemmingsplan *ter visie* gelegd. In deze fase is ruimte voor inspraak en consultatie. Een speciaal aandachtspunt is toetsing van het planMER door de onafhankelijke Commissie m.e.r.
- In deze fase is nog één verplichting toegevoegd; een expliciete *motivering* van de rol van het planMER en de inspraakreacties bij het definitieve besluit waarmee het herziene bestemmingsplan wordt vastgesteld.

ONAFHANKELIJKE TOETSING

MER EN BESTEMMINGSPLAN TER VISIE

Afbeelding 1.2

Gekozen procedure voor het planMER bestemmingsplan

1.5

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkelingen en het beleid in de markt voor veehouderijbedrijven en vervolgens de alternatieven en scenario's binnen de beschikbare ontwikkelruimte. In hoofdstuk 3 zijn de alternatieven beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft en beoordeelt vervolgens de effecten per alternatief en scenario. In hoofdstuk 5, tenslotte, zijn de alternatieven vergeleken.

HOOFDSTUK 2

Ontwikkelingen en beleid

2.1 ONTWIKKELINGEN IN DE LANDBOUW

VERDUURZAMING VEEHOUDERIJ

Er is op landelijk niveau veel aandacht voor de ontwikkelingen in de intensieve veehouderij. In januari 2008 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een toekomstvisie op de veehouderij gepubliceerd¹. De minister roept op om de komende 15 jaar de sector te verduurzamen, dat wil zeggen te produceren met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld. Speerpunten van de visie zijn: systeeminnovaties (staltechnieken en houderijsystemen), welzijn en gezondheid van dieren, maatschappelijke inpassing (inpassing van veehouderijen in hun omgeving, niet alleen fysiek maar ook qua beleving), energie en milieu (beperken uitstoot schadelijke stoffen), markt en ondernemerschap (ruimte voor de ondernemer) en verantwoord consumeren.

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ 20% WERKGELEGENHEID IN AGRARISCHE SECTOR

Het cluster intensieve veehouderij, inclusief veevoer, verwerking, handel en distributie, is in economisch opzicht belangrijk binnen het agrocomplex. De sector zorgt voor ruim éénvijfde (22%) van de toegevoegde waarde (€ 5,2 miljard in 2003) in agrarisch Nederland². De varkenshouderij heeft met een bijdrage van 55 tot 60% hierin het grootste aandeel. De sector zorgt met 80.000 arbeidsplaatsen voor 20% van de werkgelegenheid in de agrarische sector.

Huidige trend

TERUGGANG AANTAL INTENSIEVE VEEHOUDERIJEN

Het aantal veehouderijbedrijven gaat flink achteruit. In 2004 telde Nederland 6.700 gespecialiseerde bedrijven in de intensieve veehouderij, tegenover 10.000 bedrijven in 1990. Behalve op gespecialiseerde bedrijven worden ook varkens, pluimvee of gehouden als tweede tak. De afname van het aantal bedrijven met hokdieren is duidelijk te zien in Afbeelding 2.3. Vooral na 2002 is deze algemene daling te zien. In deze afbeelding is ook te zien dat het aantal varkens en kippen zich stabiliseert. Eerder daalde de varkenshouderij vanaf 1990 van bijna 14 miljoen dieren naar ruim 11 miljoen stuks. De pluimveehouderij daalde sterk in 2003, maar is weer toegenomen.

CONCENTRATIEGEBIEDEN INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

De intensieve veehouderij is van oudsher geconcentreerd in Noord-Brabant, Noord-Limburg en delen van Gelderland en Overijssel. Bovenstaande trend is ook zichtbaar in de provincie Overijssel³.

¹ Brief van de Minister van LNV aan de Tweede Kamer d.d. 16 januari 2008 met kenmerk DL.2007/3569

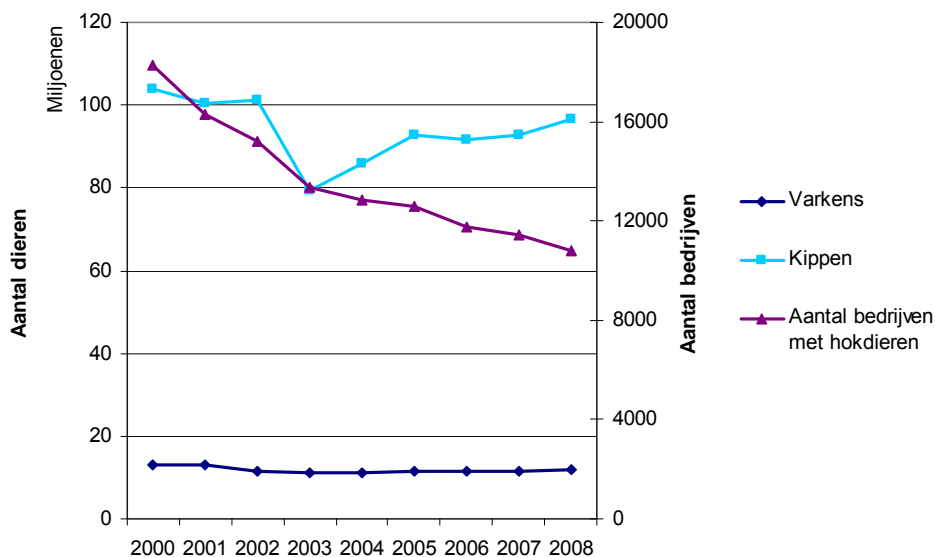
² Oosterkamp, E.B. et al. 2006. *Agrocluster Oost in beeld; Een onderzoek naar het belang van en de perspectieven voor het agrocluster in Gelderland en Overijssel*. LEI, Den Haag.

³ CBS Statline

Het gaat grotendeels om verstedelijkte landelijke gebieden en gebieden die erg in trek zijn om te wonen, te werken en te recreëren. Dat heeft invloed op de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij aldaar.

Afbeelding 2.3

Aantal varkens, kippen en bedrijven met hokdieren 2000-2008 (bron: CBS Statline)

NL- EN EU-REGELGEVING: SUBSTANTIËLE AFNAME INTENSIEVE VEEHOUDERIJEN

Verwachte trend

De AMvB-Huisvesting is sinds 1 april 2008 van kracht. Nieuwe bouwblokken moeten nu al hieraan voldoen, voor bestaande stallen geldt een overgangstermijn. Grote en middelgrote bedrijven hebben tot 2010⁴ om aan deze AMvB te voldoen, kleine bedrijven tot 2013. Veel (kleine) intensieve veehouderijen moeten gaan investeren om aan de AMvB te voldoen. In 2013 worden daarnaast de Europese dierenwelzijnseisen van kracht. De consequentie hiervan is een verbod op legbatterijen en gemiddeld 20% meer ruimte voor varkens. Het is de verwachting dat beide ontwikkelingen er toe leiden dat een substantieel aantal intensieve veehouderijen zal stoppen.

VOORDELEN ZULLEN OPWEGEN TEGEN NADELEN

Toekomstvisie op de veehouderij

Eenzijds verdwijnen er waarschijnlijk bedrijven in de buurt van natuurgebieden en woonkernen. Anderzijds kan door nieuwe bedrijven wel milieuhinder door geur en fijn stof, ammoniakdepositie en aantasting van het landschap lokaal toenemen. De voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen, mits de oude stallen worden gesloopt en de nieuwe stallen voldoen aan de meest recente normen van dierenaantallen, dierenwelzijn, geur, fijn stof, etc.

⁴ In de Tweede Kamer is op 22 januari 2009 de datum van 2010 ter discussie is komen te staan. Onder bepaalde voorwaarden kan deze naar achteren (tot 2013) worden geschoven.

2.2

KADERSTELLEND BELEID

BELEID

Met de volgende beleidskaders wordt in dit planMER, naast de wettelijke kaders, rekening gehouden:

- Nota Ruimte (2004).
- Omgevingsvisie Overijssel en Omgevingsverordening (2009).
- Reconstructieplan Salland-Twente (2004).
- Partiële herziening Reconstructieplan Salland-Twente (2009).
- Landschapsontwikkelingsplan Salland (2008).
- Nota van uitgangspunten voor bestemmingsplan buitengebied (2008).
- Partiële herziening bestemmingsplannen (2007).
- Visies op de volgende Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's): Elshof, Middel, Lettele, Loo, Bathmen, Pieriksmars, Luttenberg, Haarle, Heeten en Raalte (2009).

2.2.1

RECONSTRUCTIEPLAN SALLAND/TWENTE

UITWERKING

RECONSTRUCTIEWET:

KADERS VOOR

ONTWIKKELING INTENSIEVE

VEEHOUDERIEN

Het Reconstructieplan Salland-Twente is opgesteld in opdracht van het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel. Op 15 september 2004 hebben Provinciale Staten het Reconstructieplan Salland Twente vastgesteld. Het Reconstructieplan Salland-Twente is een uitwerking van de Reconstructiewet en geeft kaders waarbinnen de intensieve veehouderij zich kan ontwikkelen in Salland en Twente. Voor het reconstructieplan is tevens een MER opgesteld. Een eerste vertaalslag van het Reconstructieplan naar de bestemmingsplannen buitengebied heeft in 2007 plaatsgevonden als partiële herziening van de bestemmingsplannen. De tweede vertaalslag volgt nu met de herziening van de bestemmingplannen van het gehele buitengebied. Bovendien zijn voor de landbouwontwikkelingsgebieden ontwikkelingsvisies opgesteld. Met deze visies kunnen de gemeenten in de bestemmingsplannen buitengebied het beleid voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij bedrijven in de landbouwontwikkelingsgebieden opnemen.

Integrale zonering

Specifiek zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij vervat in een integrale zonering:

- **Extensiveringsgebied:** Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.
- **Verwevingsgebied:** Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten.
- **Landbouwontwikkelingsgebied (LOG):** Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat landbouw. Een landbouwontwikkelingsgebied voorziet geheel of gedeeltelijk in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij, of zal daar in het kader van de reconstructie in voorzien.

Deze zonering is reeds onderzocht voor het MER Reconstructieplan Salland-Twente.

De integrale zonering dekt niet alle drie de gemeenten volledig. Een gedeelte van de gemeente Raalte, namelijk voormalige gemeente Heino, valt niet binnen de Reconstructiewet. In dit planMER is Heino meegenomen in het verwevingsgebied. Daarbij zijn echter wel andere regels van toepassing: de geurnorm voor niet-concentratiegebieden is van toepassing; alle bedrijven kunnen groeien, dus ook de IV-bedrijven en sterlocaties zijn niet mogelijk (zie §3.3.2 voor een nadere toelichting over sterlocaties).

In bijlage 3 is een kaart opgenomen van het reconstructiegebied met de integrale zonering. De grens van het plangebied voor de herziening van de bestemmingsplannen buitengebied Salland is aangegeven met een rode lijn.

STERLOCATIES

In het verwevingsgebied ligt een groot aantal intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven met een intensieve tak. Ruimtelijk geschikte en milieuverantwoorde locaties kunnen aangewezen worden als 'sterlocatie'; dit gebeurt op aanvraag door de betreffende ondernemer. In een bestemmingsplan wordt rond het bouwblok van een, als sterlocatie aangewezen, intensief agrarisch bedrijf omgevingsruimte gereserveerd voor ontwikkeling tot een omvang van minimaal 175 NGE. Voor een gemengd bedrijf met een intensieve tak dient hiervan minimaal 140 NGE voor de intensieve tak te zijn. Binnen deze ruimte worden geen nieuwe, de intensieve veehouderij belemmerende, functies toegestaan en kunnen bestaande belemmeringen worden opgeheven.

2.2.2

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN (LOP) SALLAND

VISIE OP HET LANDSCHAP

Het LOP Salland gaat uit van de bestaande kwaliteiten en potenties van het landschap en het beschrijft de gewenste ontwikkelingen. Met het Landschapsontwikkelingsplan wordt een visie op het landschap uitgewerkt, uitgedrukt in zowel wensen als concrete en uitvoerbare projecten. Het biedt een kader om ruimtelijke ingrepen in het landschap te toetsen. Ook is de landschappelijke inpassing van uitbreidingen nader uitgewerkt.

2.2.3

ONTWERP-PARTIËLE HERZIENING (RECONSTRUCTIEPLAN SALLAND-TWENTE)

AANPASSINGEN AAN NIEUWE VISIE

Op 24 maart 2009 is door Gedeputeerde Staten van Overijssel een ontwerp partiële herziening van het Reconstructieplan Salland-Twente vastgesteld. Hiermee is het beleid voor de vestiging en uitbreiding van agrarische bouwpercelen van intensieve veehouderijen aangepast aan de ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel. Het Reconstructieplan is vastgesteld op en is op de volgende onderdelen herzien:

- Het beleid voor de vestiging van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden. De belangrijkste wijziging is dat de vestiging van nieuwe agrarische bouwpercelen in een landbouwontwikkelingsgebied voortaan in het algemeen alleen mogelijk is op voorwaarde dat elders in Overijssel een bouwperceel van een intensieve veehouderij opgeheven wordt.
- Het beleid voor de uitbreiding van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in verwevingsgebieden. De belangrijkste wijziging betreft het opnemen van de aanvullende voorwaarde dat bij grootschalige uitbreidingen aangetoond moet worden dat verlies aan ecologische en landschappelijke kwaliteit in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving.

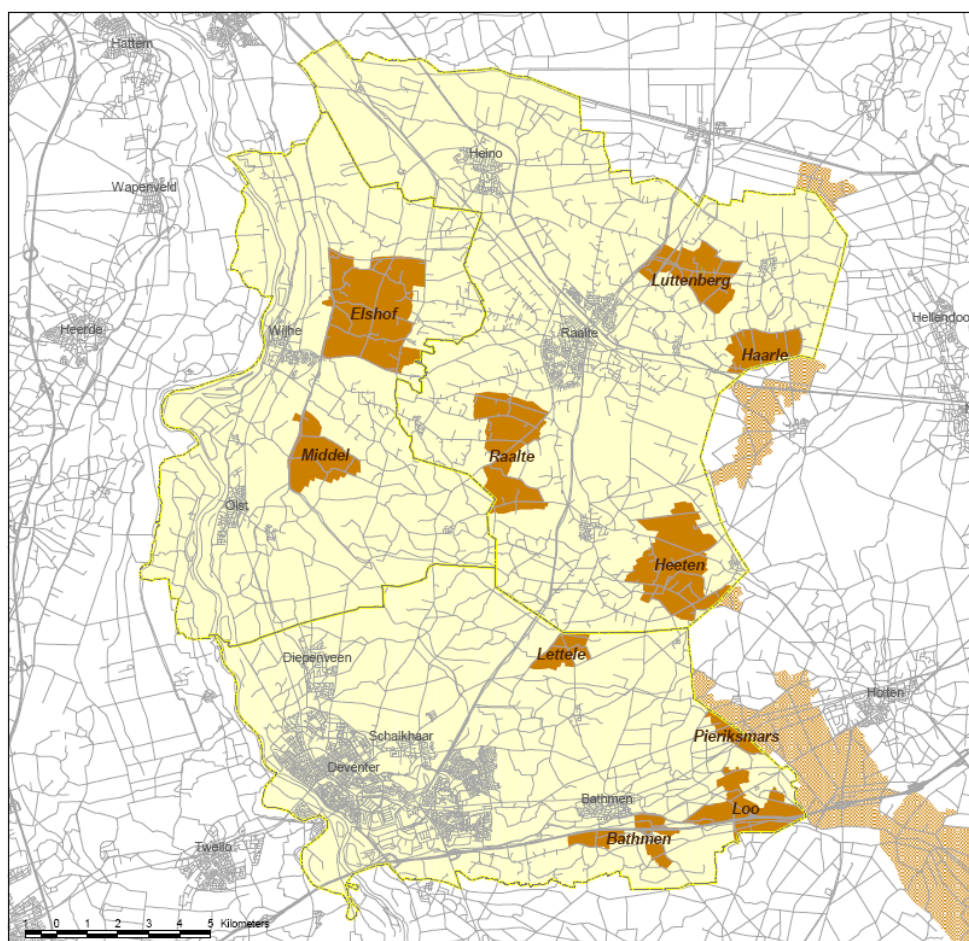
2.2.4

LOG-VISIES

DRIE GEMEENTEN
TIEN LOG'S

De drie gemeenten hebben ieder ontwikkelvisies voor de LOG's opgesteld. In deze visies wordt een ontwikkelkader gegeven voor nieuwvestiging, hervestiging en ontwikkeling van bestaande intensieve veehouderijen. In totaal bevinden zich tien LOG's in het plangebied. Twee in Olst-Wijhe (Middel en Elshof), zes in Deventer (Lettele, Bathmen, Pieriksmars en Loo) en vier in Raalte (Luttenberg, Haarle, Raalte en Heeten).

Afbeelding 2.4
LOG's in Salland.

De LOG-visies kijken op een aantal punten per gemeente van elkaar af. De LOG-visie van de gemeente Raalte is in september 2008 vastgesteld. De laatste LOG-visie van de gemeente Deventer is in april 2009 en die van de gemeente Olst-Wijhe zijn in september 2009 vastgesteld. Onderstaand wordt een kort overzicht gegeven van de hoofdpunten per gemeente.

Deventer

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag maximaal 1,5 hectare zijn.
- Het bouwblok van bestaande bedrijven mag onder voorwaarden groeien tot een omvang van maximaal 2 hectare door een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan buitengebied.
- Nieuwe bedrijven worden na 5 jaar aangemerkt als bestaand en kunnen op dat moment gebruik maken van de mogelijkheid om, onder de gestelde voorwaarden, te groeien naar 2 hectare door middel van een wijzigingsbevoegdheid.
- Het bouwblok dient bij voorkeur te zijn voorzien van een bedrijfswoning.

- Minimale afstand tot omliggende bouwblokken bedraagt 100 meter.
- Her- en nieuwvestiging is alleen mogelijk op minimaal 500 meter van woonkernen een aaneengesloten lintbebouwing.
- Het aantal nieuwvestigingen per LOG is gelimiteerd: 5 in Bathmen en 1 in Lettele.

Olst-Wijhe

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag 1 hectare zijn, met een wijzigingsbevoegdheid om te groeien tot een maximale omvang van 2 hectare.
- Bestaande bedrijven mogen onder strikte voorwaarden groeien tot een omvang van maximaal 2,5 hectare. Onder bestaande bedrijven wordt verstaan, bedrijven waar:
  - op het moment van vaststelling van de visie een agrarische bestemming aanwezig is;
  - op het moment van vaststelling van de visie een geldende milieuvergunning aanwezig is;
  - zowel de milieuvergunning als de agrarische bestemming in de periode tussen de vaststelling van de visie en het moment van aanvraag van uitbreiding, niet zijn ingetrokken.
- Clustering van bedrijven is mogelijk.
- Her- en nieuwvestiging is alleen mogelijk op minimaal 500 meter van woonkernen een aaneengesloten lintbebouwing.
- Hervestiging is alleen mogelijke in bepaalde zones.
- Het aantal nieuwvestigingen per LOG is gelimiteerd.

Raalte

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag 1 hectare zijn met een wijzigingsbevoegdheid om te groeien tot een maximale omvang van 2 hectare, met maximaal 2 nieuwvestigingen per LOG.
- Voor hervestiging op een bestaand agrarisch bouwblok en voor uitbreiding van reeds gevestigde intensieve veehouderijbedrijven wordt een bouwblok tot 2,5 ha toegestaan.
- Voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven zijn per LOG maximaal twee locaties mogelijk.
- Nieuwvestiging kan in principe binnen de aangegeven zones op de visiekaarten.
- Voor andere ontwikkelingen, zoals wonen en recreatie en toerisme, geldt dat deze alleen mogelijk zijn, zolang ze geen invloed hebben op de ontwikkelingsruimte voor de intensieve veehouderij in de LOG's.

2.3

WETTELIJK KADER

Naast het beleidskader is wetgeving uiteraard ook van belang. Een aantal milieu- en natuurwetten bepaalt de milieugebruiksruimte in het buitengebied van Salland.

De volgende wetten bepalen de ontwikkelingsruimte binnen de veehouderij:

1. Wet ruimtelijke ordening (Wro).
2. Reconstructiewet concentratiegebieden.
3. Wet ammoniak en veehouderij.
4. Wet geurhinder en veehouderij.
5. AMvB Huisvesting.
6. Wet geluidhinder.
7. Natuurbeschermingswet 1998.
8. Flora en Faunawet.
9. Europese IPPC-Richtlijn.
10. Luchtkwaliteitseisen uit Wet Milieubeheer (Hoofdstuk 5).

Deze Europese en landelijke wetten en regels stellen randvoorwaarden aan de ontwikkeling van intensieve veehouderijen en de te doorlopen procedures bij besluitvormingstrajecten. Ook de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte moet zich hier aan houden bij het opstellen van een bestemmingsplan en het verlenen van vergunningen. De eigen beleidsvrijheid daarin is in de regel beperkt. Uitzonderingen zijn de Wet geluidhinder en de Wet geurhinder en veehouderij. Deze wetten bieden de gemeenten de mogelijkheid om, binnen een bepaalde bandbreedte, eigen normen te stellen. Vooral de normstelling vanuit de Wet geurhinder en veehouderij en de natuurbeschermingswet is van direct belang voor de ontwikkelingsmogelijkheden van intensieve veehouderij.

Om te voldoen aan wetgeving op het gebied van dierenwelzijn zoals het Varkensbesluit, het Legkippenbesluit 2003 en het Vleeskuikenbesluit, bieden de voorontwerpbestemmingsplannen voldoende ruimte. Via een wijzigingsbevoegdheid is het immers mogelijk om het bouwblok uit te breiden om te voldoen aan de welzijnseisen. Wetgeving op het gebied van dierenwelzijn is daarmee niet kaderstellend voor het ontwikkelen van de alternatieven. Wel is rekening gehouden met een minimale afstand van 100 meter tussen bouwblokken vanuit het oogpunt van de verspreiding van dierziekten. Dit is in overeenstemming met het advies van de Nederlandse Vereniging van Varkenshouders (NVV).

De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft een aantal richtlijnen uitgebracht voor het beoordelen van lichthinder. Ze gelden algemeen als maatgevend en worden onder andere bij serrekassen en openbare verlichting geraadpleegd. Naast deze richtlijnen bestaan er in Nederland (nog) geen specifieke wetten rond lichthinder. Deze mogelijke toename van hinder wordt dan ook verder niet in dit MER meegewogen.

De Wet geurhinder en veehouderij, de natuurwetgeving en de Wet Milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) worden vanwege hun grote belang voor dit planMER in de navolgende paragraaf toegelicht. De overige wetten komen elders in dit MER aan de orde of zijn minder relevant om toe te lichten.

2.3.1

WET GEURHINDER EN VEEHOUDERIJ

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) is vanaf 1 januari 2007 van kracht en stelt eisen aan de maximale geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een voor geurhinder gevoelig object⁵, zoals een woning. De geurbelasting wordt berekend in "Odour Units" (OU) en geurgevoelige objecten krijgen een beschermingsfactor toegewezen. In een reconstructiegebied is de standaard geurnorm voor een geurgevoelig object binnen de bebouwde kom 3 OU/m³ en buiten de bebouwde kom 14 OU/m³. De Wgv biedt de gemeenten de mogelijkheid om bij verordening gebiedsgericht geurbeleid vast te stellen en hiermee af te wijken van de standaardnorm voor geur. De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte kiezen voor het toepassen van de standaardnorm. Alleen heeft Raalte een afwijkende geurnorm vastgesteld voor de ZeggeVII. Daarnaast is het gebied van de voormalige gemeente Heino geen reconstructie gebied, en heeft afwijkende geurnormen. Ook hier is rekening mee gehouden.

⁵ Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en volgens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt (bron: Wet geurhinder en veehouderij).

Bij beoordeling van vergunningaanvragen wordt bepaald of deze normen voor geurbelasting op een geurgevoelig object worden overschreden.

Nieuwvestiging van een intensieve veehouderij (of omschakeling van niet-intensief naar intensief) gaat altijd gepaard met een uitbreiding van de geuremissie. Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen (meer dierplaatsen) kan gepaard gaan met de uitbreiding van de vergunde geuremissie, maar dat is niet noodzakelijkerwijs het geval. Door toepassing van moderne stalsystemen of luchtwassers is het ook mogelijk om, binnen het vergunde emissieniveau, uit te breiden.

In bijlage 11 is een kaart opgenomen met de indicatieve milieuruimte ten aanzien van geurhinder. Deze milieuruimte wordt bepaald door de geurgevoelige objecten en de daaraan gekoppelde geurnorm. Hierin is de cumulatie aan geurhinder niet meegenomen. Naast de berekening van de indicatieve geurhinder is rekening gehouden met de vaste afstandnormen uit de Wgv van 25 meter tussen bouwblokken en 50 meter tussen het emissiepunt en de naastgelegen bedrijfswoning. Deze normen vallen echter binnen de 100 meter dat minimaal nodig is tussen bouwblokken om het risico op het verspreiden van dierziekten te voorkomen (advies NVV)⁶.

Uitgangspunt is een standaard bedrijf met 500 zeugen gesloten⁷. Daar waar de geurcontouren grenzen aan een geurgevoelig object kan het betreffende bedrijf alleen uitbreiden binnen het vergunde emissieniveau door het toepassen van moderne stalsystemen of luchtwassers. Een standaard varkensbedrijf met 500 zeugen en een gesloten bedrijfsvoering heeft een geuruimte nodig van 82.640 OU.

UITGANGSPUNT VOOR HET ONTWIKKELEN VAN DE ALTERNATIEVEN

De alternatieven waarin een ontwikkeling plaatsvindt van bestaande en nieuwe agrarische locaties naar een standaard varkensbedrijf, vindt daarom alleen plaats binnen een indicatieve geuruimte van 100.000 tot 250.000 OU.

STANDAARD VARKENSBEDRIJF MET 500 ZEUGEN GESLOTEN

In diverse rapportages van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) wordt gewerkt met een standaard varkensbedrijf met 500 zeugen gesloten. Dit bedrijf is economisch verantwoord, gezien de marktontwikkelingen. Het standaardbedrijf houdt biggen, zeugen, vleesvarkens en gebruikt bepaalde stalsystemen. De berekeningen zijn gebaseerd op de getallen in bijlage 5. Een verklaring van de gebruikte termen kunt u vinden in bijlage 4.

Tabel 2.2

Basisgetallen 500 zeugen
gesloten

	Aantal	Stalsysteem	Ammoniakemissies		Geuremissies	
		(Rav-code)	Nh3 factor	Nh3	Ou factor	Ou
Gespeende biggen	1800	D1.1.1.2	0,230	414	5,400	9720
Kraamzeugen	100	D1.2.13	2,900	290	27,900	2790

⁶ In Olst-Wijhe is de verplichte afstand tot nieuwvestigingen 200 meter.

⁷ De volgende basisgetallen zijn gebruikt voor het berekenen van de emissies van een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen: 1.800 gespeende biggen (Ravcode D1.1.1.2); 100 kraamzeugen (Ravcode D1.2.13); 400 guste/dragende zeugen (Ravcode D1.3.10); 3.500 vleesvarkens (Ravcode D3.2.3.1). Dit komt overeen met 334 NGE als maat voor de economische omvang van de bedrijfsactiviteiten.

Guste/dragende zeug	400	D1.3.10	2,600	1040	18,700	7480
Vleesvarkens	3500	D3.2.3.1	1,400	4900	17,900	62650
Totaal				6644		82640

Naast het feit dat de Wgv bepalend is voor de ontwikkeling van de alternatieven is deze wet ook sturend voor het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom. Deze beoordeling is te vinden in paragraaf 4.4.

2.3.2

NATUURWETGEVING

De door het bestemmingsplan geboden ontwikkelingsruimte voor veehouderijbedrijven kan gevolgen hebben voor de natuur. Het gaat dan enerzijds om effecten op beschermde en waardevolle natuurgebieden en anderzijds om effecten op beschermde soorten. Natuurgebieden worden beschermd door de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) en de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur). Alle in het wild voorkomende soorten worden beschermd door de Flora- en Faunawet.

In en nabij het plangebied komen gebieden voor met verschillende beschermingsregimes. De Natura 2000-gebieden Boetelerveld, Sallandse Heuvelrug, Uiterwaarden IJssel, Vecht- en Beneden-Regge, Veluwe, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Wierdense Veld en Borkeld en de Beschermde natuurmonumenten Oostermaet (waaronder ook het gebied De Slenk valt) en Vosbergen zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daarnaast bevat het plangebied delen die zijn begrensd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS-gebieden overlappen voor een deel met de Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten

Invoel op natuurgebieden ontstaat voornamelijk door ammoniakdepositie. Nieuwe veehouderijbedrijven in het agrarische buitengebied van Salland kunnen vanwege de externe werking van hun emissies leiden tot aantasting van de natuurwaarden binnen deze beschermde natuurgebieden. In deze paragraaf wordt specifiek op het thema ammoniakdepositie ingegaan. Een uitgebreide beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998, het beschermingskader van de EHS en de Flora- en Faunawet is te vinden in bijlage 8.

Ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten

Bepalend voor de milieugebruiksruimte is de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden in en nabij het plangebied als gevolg van de huidige luchtkwaliteit. Binnen de grenzen van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Boetelerveld. De zogenaamde achtergronddepositie in dit gebied is hoger dan de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitatype van het gebied. Wanneer de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde kan iedere verdere toename van stikstofdepositie leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

De overige Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten in de nabijheid van het plangebied liggen op grotere afstand. Hierdoor is de bijdrage van de emissies uit het plangebied aan de stikstofdepositie op deze gebieden beperkt. Er is echter ook in deze gebieden momenteel al sprake van een overbelaste situatie, waardoor significant negatieve effecten niet bij voorbaat uitgesloten kunnen worden.

UITGANGSPUNT VOOR HET ONTWIKKELEN VAN DE ALTERNATIEVEN

Bij het ontwikkelen van de alternatieven moet sprake zijn van een *stand still*, dan wel een gemiddelde afname, aan ammoniakdepositie. Hierbij kan lokaal wel sprake zijn van een toename van de emissie van stikstof, maar dit mag niet leiden tot een toename van de depositie op een Natura 2000-gebied of Beschermd natuurmonument.

Omdat het bestemmingsplanbesluit genomen wordt op basis van een plan met potentieel significante effecten op Natura 2000-gebieden, is volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19j) een passende beoordeling vereist. Voor zover het past bij het detailniveau van het bestemmingsplanbesluit staan de vragen uit de handreiking, vastgesteld door LNV n.a.v. het advies van de Commissie Trojan, zoveel mogelijk centraal in de effectbeschrijving voor de Natura 2000-gebieden en de Beschermd natuurmonumenten.

PROGRAMMATISCHE AANPAK

Inmiddels heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit half november 2009 met de provincies de zogeheten programmatische aanpak stikstof op hoofdlijnen. Deze programmatische aanpak biedt mogelijkheden geeft tot maatwerk en dus bedoeld is voor concrete plannen in de vorm van vergunningaanvragen. Rijk en provincies hebben half november 2009 overeenstemming bereikt over een aanpak van de stikstofproblemen in en nabij Natura 2000-gebieden, die aansluit bij het door de Tweede Kamer in november 2009 aangenomen wetsvoorstel Crisis- en Herstelwet. Een nieuw artikel in de Natuurbeschermingswet moet regelen dat activiteiten die niet of per saldo niet, leiden tot een toename van de stikstofdepositie, doorgang kunnen vinden. Op projectniveau, dus niet op planMER niveau, moet worden verzekerd dat geen toename van depositie plaatsvindt en zelfs een afname is verzekerd, er per definitie geen significante effecten te verwachten zijn als vervolg van die activiteit. Er is dan geen passende beoordeling nodig.

Ammoniakdepositie op EHS-gebieden

Delen van de EHS zijn tevens begrensd als Natura 2000-gebied of Beschermd natuurmonument. Voor deze overlappende delen zal de beoordeling plaatsvinden volgens het striktere beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 (zie §4.3). Voor de overige delen vindt toetsing plaats via het beleidskader Spelregels EHS. De effectbeschrijving concentreert zich op de voor stikstof gevoelige natuurgebieden. Deze EHS-gebieden zijn aangewezen in het kader van de Wet ammoniak veehouderij (Wav).

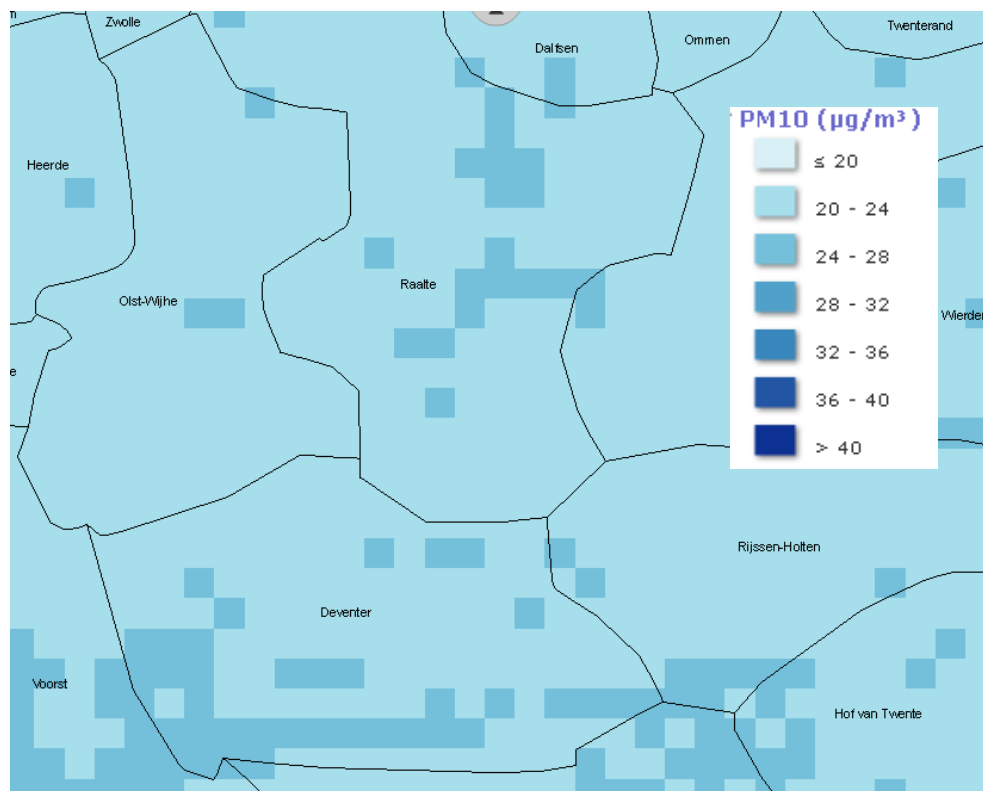
2.3.3

LUCHTKWALITEITSEISEN, TITEL 5.2 WET MILIEUBEHEER

De Wet milieubeheer geeft grenswaarden voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. Voor de LOG's is fijn stof (PM_{10}) van belang. De concentratie mag de norm van $40\mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddelde) niet overschrijden. Uit de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (www.pbl.nl) blijkt dat in 2008 de jaargemiddelde achtergrondconcentratie van fijn stof (PM_{10}) in het buitengebied van Salland 20 tot $28\mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt (zie §4.7 en Afbeelding 2.6). Gemiddeld liggen de waarden rond de 24 à $25\mu\text{g}/\text{m}^3$. In 2010 zal deze achtergrondconcentratie hetzelfde zijn en in 2020 zal deze concentratie circa $4\mu\text{g}/\text{m}^3$ lager zijn. Voornoemde waarden zijn exclusief de aftrek voor de zeezoutcorrectie. De zeezoutcorrectie bedraagt voor de gemeente, Deventer, Olst-Wijhe en Raalte $4\mu\text{g}/\text{m}^3$. De jaargemiddelde achtergrondconcentratie van maximaal $24\mu\text{g}/\text{m}^3$ inclusief zeezoutaftrek ligt dus ruimschoots onder deze grenswaarde.

Afbeelding 2.5

Achtergrondconcentratie fijn stof PM₁₀ in 2008 (bron: Grootchalige Concentratiekaart Nederland)

Naast de norm voor het jaargemiddelde aan fijn stof (PM₁₀) geldt ook een norm voor het 24 uurgemiddelde. Hiervoor geldt dat een concentratie van 50 µg/m³ als 24 uurgemiddelde concentratie, maximaal 35 maal per jaar mag worden overschreden. Op grond van de statistische relatie tussen het jaargemiddelde en het 24 uur gemiddelde concentratie fijn stof kan gesteld worden, dat bij een jaargemiddelde concentratie van maximaal 32,5 µg/m³, het aantal overschrijdingsdagen 41 bedraagt. Rekening houdend met de zeezoutcorrectie van 6 dagen is dan sprake van 35 overschrijdingsdagen. Dit betekent dat bij een jaargemiddelde concentratie van 32,5 µg/m³ net voldaan wordt aan de norm voor het aantal overschrijdingsdagen. Aangezien de jaargemiddelde concentratie in Salland lager ligt, wordt het aantal overschrijdingsdagen niet overschreden.

Voor fijn stof PM_{2,5} geldt een richtwaarde van 25 µg/m³ als jaargemiddelde concentratie die met ingang van 1 januari 2010 voor zover mogelijk moet worden bereikt. Met ingang van 1 januari 2015 zal een grenswaarde van 25 µg/m³ als jaargemiddelde concentratie gelden, alsmede een blootstellingsconcentratieverplichting van ten hoogste 20 µg/m³, gedefinieerd als gemiddelde blootstellingsindex. Tevens geldt er een richtwaarde inzake vermindering van de blootstelling van de mens die met ingang van 1 januari 2020 voor zover mogelijk moet worden bereikt. Deze richtwaarde is afhankelijk van de gemiddelde blootstellingsindex in 2010.

Voor PM_{2,5} is nog geen Grootchalige Concentratiekaart Nederland vastgesteld. Wel is er een indicatieve kaart beschikbaar, zie Afbeelding 2.6. Hieruit kan worden afgeleid dat in 2010 de achtergrondconcentratie PM_{2,5} in Salland 15 µg/m³ of lager is. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de richtwaarde voor 2010. Er is nog geen nauwkeurige informatie beschikbaar van de emissie van PM_{2,5} van veehouderijen, maar uit informatie van de Commissie m.e.r. blijkt dat de emissie voor primair PM_{2,5} grofweg gelijkgesteld kan worden aan 20% van de PM₁₀ emissies. Daarnaast is er nog een geringe bijdrage van secundair PM_{2,5} dat ontstaat door de omzetting van geëmitteerd NH₃ in NH₄-deeltjes. De richtwaarde voor PM_{2,5} komt effectief

overeen met 77 % van de grenswaarde voor PM_{10} ⁸. Daarnaast is ten opzichte van respectievelijk de richtwaarde en grenswaarde de achtergrondconcentratie voor $PM_{2,5}$ relatief lager dan voor PM_{10} . Op basis van voornoemde verhoudingen kan gesteld worden dat fijn stof PM_{10} maatgevend zal zijn voor de beoordeling. Als voldaan wordt aan de grenswaarde voor PM_{10} zal er ook worden voldaan aan de grenswaarde voor $PM_{2,5}$. Dit komt ook overeen met het landelijke beeld. Door het Planbureau voor de Leefomgeving wordt verwacht dat de nieuwe $PM_{2,5}$ grenswaarde niet tot extra knelpunten zal leiden⁹. De parameter $PM_{2,5}$ wordt daarom in dit MER niet gebruikt in de effectbeoordeling.

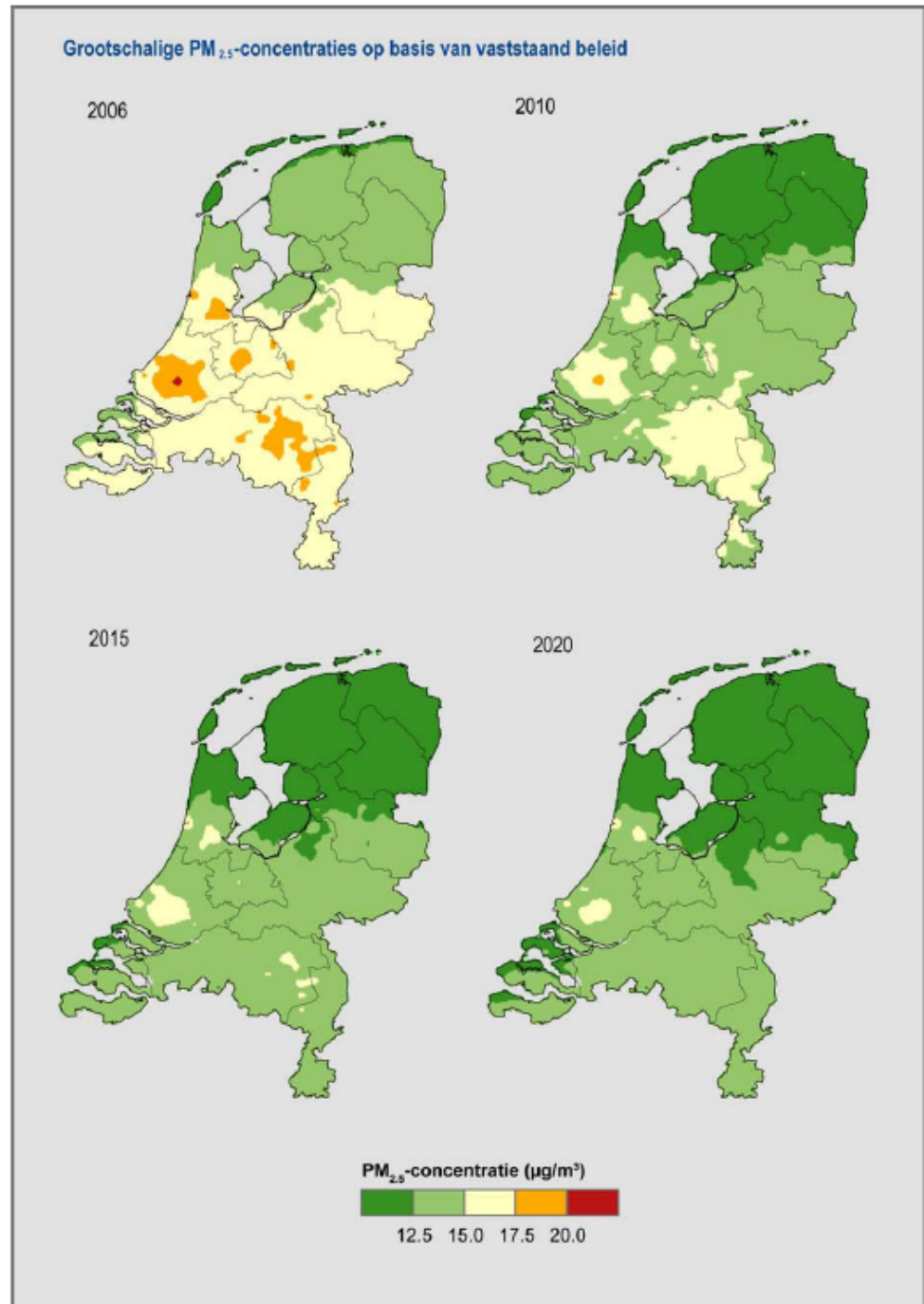
⁸ Uitgaande van de norm voor het aantal overschrijdingsdagen.

⁹ Rapport Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland. Rapportage 2009, Planbureau voor de Leefomgeving, Rapportnr. 500088005, 14 juli 2009

Afbeelding 2.6

Achtergrondconcentratie fijn stof PM_{2,5} (bron: MNP rapport 500088003/2007)

De luchtkwaliteit moet in principe overal buiten de inrichtingsgrens getoetst worden, met uitzondering van de plaatsen waar het publiek geen toegang heeft of waar geen significante blootstelling plaatsvindt. Dit betekent dat op bijvoorbeeld akkerland en op de rijbaan van wegen geen toetsing hoeft plaats te vinden.

HOOFDSTUK 3 Alternatieven

3.1

INLEIDING

Bij een planMER is het gebruikelijk om de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven in beeld te brengen (art. 7.10 lid 1 onderdeel b1 Wet milieubeheer). De referentiesituatie (of het nulalternatief) is de situatie waarmee de alternatieven vergeleken worden. Deze is verder uitgewerkt in paragraaf 3.2.

Voor dit planMER zijn twee uitgangspunten mogelijk: vergunde aantallen dieren en werkelijke aantallen dieren. Naar verwachting is de feitelijke stalbezetting minder dan de vergunde situatie. Een planMER is een middel om mogelijke effecten met bepaalde bandbreedten in beeld te brengen. Met een worst case situatie komen deze het beste tot uitdrukking, reden waarom hiervoor gekozen is. Hiervoor is uitgegaan van de vergunde aantallen dieren. Een eventuele situatie met minder dieren zal vervolgens binnen de bandbreedte van de alternatieven en scenario's vallen.

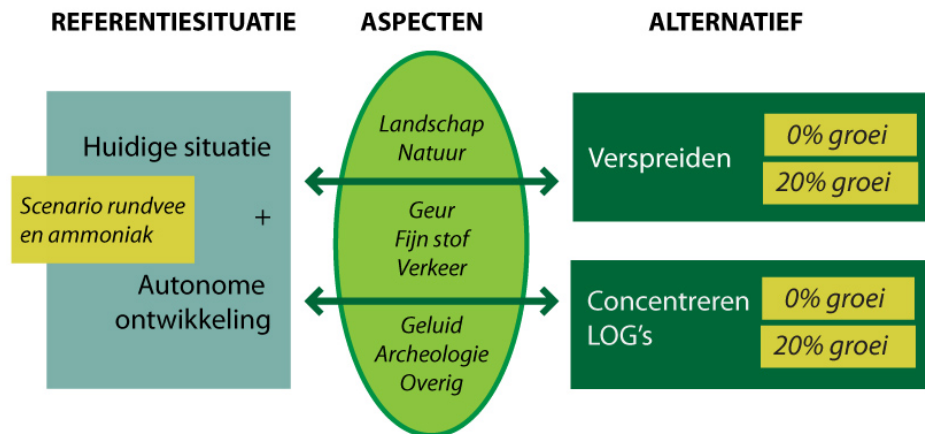
TWEE ALTERNATIEVEN: - CONCENTREREN LOG'S - VERSPREIDEN

De nieuwe bestemmingsplannen geven de kaders waarbinnen ontwikkelingen van intensieve veehouderij mogelijk zijn. Het doel van de alternatieven is het in beeld brengen van de verschillende mogelijkheden voor het faciliteren van deze ontwikkelingen. In dit planMER is gekozen om de effecten van concentreren dan wel verspreiden van intensieve veehouderij in beeld te brengen. Hiervoor gebruiken we twee alternatieven en drie scenario's die we modelmatig hebben ontwikkeld.

In de tabellen van Bijlage 5 is het aantal huidig vergunde bedrijven weergegeven. Rundvee heeft met name betrekking op grondgebonden veehouderij, 4% betreft intensieve veehouderij. De intensieve veehouderij beperkt zich daarmee tot varkens, kippen en gemengde bedrijven. Dit is eveneens weergegeven op de eerste kaart van bijlage 6.

Afbeelding 3.7

Modelmatige ontwikkeling
alternatieven en scenario's

In de alternatiefontwikkeling staat de modelmatige herverdeling van vergunde productierechten (uitgedrukt in Nederlandse grootte-eenheid (NGE)) van veehouderijen met varkens en pluimvee, centraal. Basis voor de herverdeling is de algemene tendens tot schaalvergroting in de intensieve veehouderij. De verwachting hierbij is dat kleine(-re) en middelgrote bedrijven met weinig milieuruimte zullen stoppen met de (tak) intensieve veehouderij. De productierechten van deze stoppende bedrijven worden herverdeeld over bedrijven met voldoende milieugebruiksruimte op basis van de Wet geurhinder en veehouderij en de Natuurbeschermingswet 1998.

Binnen deze ruimte zijn twee alternatieven ontwikkeld. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 19 juni 2009 (B02023/CE9/0C4/000039) staat evenwel een andere formulering van de alternatieven. Deze luidt: Handhaving vergunde rechten en het alternatief Herverdeling. Het alternatief Handhaving vergunde rechten ging uit van de situatie waarin sprake is van alle verkregen rechten op basis van de verleende vergunningen. Er waren in dit alternatief geen uitbreidingsmogelijkheden omdat de bedrijven zowel ruimtelijk als vanuit de vergunde milieusituatie, op slot zitten. Het alternatief Herverdelen ging uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de LOG-visies en de partiële herziening Reconstructieplan. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers werd herverdeeld enerzijds over de locaties voor nieuwvestiging, zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's en anderzijds over bestaande bedrijven met uitbreidingsmogelijkheden in zowel de LOG's als de verwevingsgebieden. Binnen deze ruimte waren de twee alternatieven ontwikkeld. Inmiddels is van deze keuze afgeweken en is ervoor gekozen om meerdere herverdelingsvarianten uit te werken. Dit naar aanleiding van het gelijkkluidend advies van de Commissie MER van 24 september 2009. De alternatieven zijn nu genoemd: alternatief Verspreiden en het alternatief Concentreren LOG's. Hiermee worden twee bandbreedtes aangeduid en wordt een scherper inzicht te geven in de milieueffecten van het verspreid of het geconcentreerd bieden van ontwikkelruimte in het buitengebied van Salland.

STOPPERS, BLIJVERS EN GROEIERS (ZIE OOK VOOR TOELICHTING BIJLAGE 4)

Bij de uitwerking van de alternatieven en scenario's wordt ervan uitgegaan dat een aantal van de intensieve veehouderijen met varkens of pluimvee, in de nabije toekomst stopt omdat het bedrijf te klein is en de uitbreidingsmogelijkheden te gering zijn om een bepaalde economische omvang te bereiken. Deze bedrijven zijn modelmatig aangeduid als 'stopper'.

De niet-stoppers worden aangemerkt als potentiële 'groeier' of 'blijver'. Dit zijn bedrijven met varkens of pluimvee met voldoende productieomvang en eventueel met voldoende milieugebruiksruimte om te groeien.

Voor het modelmatig berekenen van de alternatieven wordt ervan uitgegaan dat bedrijven, die groeien en nieuw worden gevestigd, het aantal van 500 zeugen gesloten houden¹⁰. Dit zijn modelbedrijven, het aantal NGE hangt af van de beschikbare milieuruimte.

3.2 REFERENTIESITUATIE

3.2.1 INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

**REFERENTIESITUATIE =
HUIDIGE SITUATIE +
AUTONOME
ONTWIKKELING**

De referentiesituatie is de vergunde situatie in januari 2009 voor circa 1400 bedrijfslocaties met een milieuvergunning voor het houden van vee (bron: vergunningbestand gemeenten Deventer, Raalte, Olst-Wijhe). De referentiesituatie is de huidige situatie plus de autonome ontwikkeling. Voor het onderdeel natuur kijkt de referentiesituatie af. Vanuit de natuurwetgeving geldt dat als referentiesituatie de huidige situatie genomen dient te worden (en dus niet ook de autonome ontwikkeling).

In Tabel 3.3 is de ruimtelijke spreiding van intensieve veehouderijen met varkens en pluimvee weergegeven. Aangezien er meerdere gemengde bedrijven zijn, is eveneens het totale aantal NGE per gemiddeld bedrijf weergegeven. Uit deze tabel blijkt bijvoorbeeld dat er in het extensiveringsgebied drie bedrijven zijn met een klein deel intensieve veehouderij en een groter deel niet intensieve veehouderij. Bedrijven met een totaal aantal NGE's per bedrijf boven de 70 worden in de alternatieven gezien als bedrijven met toekomstmogelijkheden.

Tabel 3.3

Ruimtelijke spreiding IV-bedrijven met varkens en pluimvee per reconstructiezone.

Bedrijven met varkens of pluimvee	Aantal bedrijven	NGE varkens/ pluimvee per bedrijf	NGE totaal per bedrijf
Extensiveringsgebied	3	39	111
LOG's	95	73	107
Verwevingsgebied	387	50	87
Geen reconstructiegebied	44	61	109
Bebouwde kom	6	15	60
<i>Totaal aantal bedrijven en gemiddelde NGE's</i>	535	55	92

Voor al deze locaties wordt aangenomen dat ze vanaf 1 januari 2010, of later, zie noot 4, voldoen aan de AMvB Huisvesting. Uitgangspunt voor de referentiesituatie is dat de geschatte groei in de alternatieven niet past binnen het vigerende bestemmingsplan en dus niet wordt gerealiseerd. Hierdoor wordt de bedrijfsvoering door de 'stoppers' beëindigd en wordt deze niet door de 'blijvers' met milieugebruiksruimte vergroot. Er vindt dus geen herverdeling van productierechten plaats en de vrijgekomen productierechten gaan naar bedrijven buiten de regio. In Tabel 3.4 is dit schematisch weergegeven.

¹⁰ De volgende basisgetallen worden gebruikt voor het berekenen van de emissies van een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen: 1.800 gespeende biggen (Ravcode D1.1.1.2); 100 kraamzeugen (Ravcode D1.2.13); 400 guste/dragende zeugen (Ravcode D1.3.10); 3.500 vleesvarkens (Ravcode D3.2.3.1).

Tabel 3.4

Definitie van modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie

Locatie	Grootte in NGE		
	< 40	40 – 70	> 70
Binnen 400 m van een woonkern ¹¹ (i.v.m. Wet geurhinder en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 1000 m van een Natura 2000-gebied (i.v.m. Natuurbeschermingswet 1998).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 250 m van zeer kwetsbare verzuringgevoelige natuurgebieden (i.v.m. Wet ammoniak en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Extensiveringsgebied	Stopper	Stopper	Blijver
Verwevingsgebied	Stopper	Blijver	Blijver
Landbouwontwikkelingsgebied	Stopper	Blijver	Blijver

In bijlage 4 zijn de aantallen modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie weergegeven.

Bedrijven met minder dan 40 NGE vallen onder de stoppers en zullen dus verdwijnen. Onderstaande tabel laat zien bij hoeveel bedrijven het aandeel varkens en pluimvee boven de 40 NGE ligt.

Tabel 3.5

Ruimtelijke spreiding IV-bedrijven met meer dan 40 NGE aan varkens en pluimvee.

Bedrijven met varkens of pluimvee	Aantal bedrijven	NGE varkens/pluimvee per bedrijf	NGE totaal per bedrijf
Extensiveringsgebied	1	89	136
LOG's	116	138	156
Verwevingsgebied	45	142	174
Geen reconstructiegebied	24	104	137
Bebouwde kom	0	0	0
<i>Totaal aantal bedrijven en gem aantal NGE's per bedrijf</i>	186	134	158

Dit betekent dat het aantal modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie als volgt kan worden weergegeven:

Tabel 3.6

Indeling bedrijven met varkens en pluimvee naar toekomstperspectief

Typering bedrijf	aantal	%	NGE varkens/pluimvee
Stopper	357	3,57	4.822
Blijver	178	1,78	24.379
<i>Totaal</i>	<i>535</i>	<i>5,35</i>	<i>29.201</i>

Voor de autonome ontwikkelingen (AO) wordt in dit geval uitgegaan van huidige activiteiten en al genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Deze ontwikkelingen vinden plaats los van de herziening van de bestemmingsplannen waarvoor dit planMER is opgesteld. Deze ontwikkelingen worden in de volgende twee paragrafen toegelicht.

3.2.2

SCENARIO RUNDVEE EN AMMONIAK

Vanuit de Natuurbeschermingswet is de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden mede maatgevend voor de milieugebruiksruimte in het buitengebied van Salland. De emissies van diersoorten anders dan varkens of pluimvee worden in alle alternatieven als constante meegenomen.

Om inzicht te verkrijgen in de verhoudingen IV/niet-IV in de depositie van ammoniak zal wel het aandeel rundvee in de emissie en depositie van ammoniak bepaald en in beeld gebracht worden. Tevens bepalen wij in een eenvoudig scenario wat het effect zou zijn van een autonome groei van alle rundveehouderijen op de depositie van ammoniak op natuur, zonder dus de rundveeontwikkeling in de alternatieven mee te nemen. CLM¹¹ komt op basis van literatuuronderzoek tot een waarschijnlijke groei van de Nederlandse melkproductie van 20%, waarbij 10% groei het minimum lijkt en 30% het maximum. Op basis van de verwachtingen van de drie gemeenten is in dit planMER uitgegaan van 10% groei van de rundveestapel in Salland. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op gesprekken die gevoerd zijn door de gebiedscoördinator, de heer Slagman, met agrariërs.

3.2.3 OVERIGE ONTWIKKELINGEN

NEVENACTIVITEITEN

Ten aanzien van nevenactiviteiten in het buitengebied geldt voor alle 3 gemeenten het advies uit de memo van 28 januari 2009 aan de Gemeenteraad van Deventer. Deze notitie betreft extra bebouwing voor nevenactiviteiten in het buitengebied. Dit advies wordt door Raalte en Olst-Wijhe overgenomen. In de memo wordt ervan uitgegaan dat een nevenactiviteit binnen de bestaande bebouwing mag plaatsvinden en dat deze een maximale oppervlakte van 35% van de totale bebouwingsoppervlakte mag bevatten. Er wordt geadviseerd om, indien deze niet binnen de bestaande bebouwing past, een bebouwing van maximaal 100 m² mogelijk te maken. Dit om grenzen te stellen aan de versterking van het buitengebied. Op basis van dit advies worden nevenactiviteiten niet in dit planMER meegenomen, gezien de geringe kans op enig effect op milieu, natuur of omgeving.

KLEINSCHALIG CAMPEREN

Ten aanzien van recreatie zal in de bestemmingsplannen voor alle 3 gemeenten, conform de Nota van Uitgangspunten, een ontheffingsmogelijkheid worden opgenomen om kleinschalige kampeerterreinen aan te leggen bij agrarische bedrijven, burgerwoningen en horecabestemmingen in het buitengebied voor maximaal 25 standplaatsen gedurende het seizoen.

ANDERE ONTWIKKELINGEN

Buiten de uitbreiding van de intensieve veehouderij zijn er in de drie gemeenten geen ontwikkelingen gaande in het buitengebied die in dit planMER beoordeeld moeten worden op de effecten.

3.3 ALTERNATIEVEN

Uitgangspunt voor de alternatieven is de herverdeling van NGE van 'stoppers' over 'groeiers'. In Tabel 3.7 is schematisch weergegeven welke bedrijven aangeduid zijn als 'stopper', 'blijver' en 'groeier'.

¹¹ CLM Onderzoek en Advies BV, 2008. *Afschaffing zuivelquotering. Analyse van milieueffecten*. Culemborg.

Tabel 3.7

Definitie van modelmatige stoppers, blijvers en groeiers in het alternatieven Concentreren LOG's en Verspreiden

Locatie	Grootte in NGE		
	< 40	40 - 70	> 70
Binnen 400 m van een woonkern ¹² (i.v.m. Wet geurhinder en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 1000 m van een Natura 2000-gebied (i.v.m. Natuurbeschermingswet 1998).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 250 m van zeer kwetsbare verzuringgevoelige natuurgebieden (i.v.m. Wet ammoniak en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Extensiveringsgebied	Stopper	Stopper	Blijver
Verwevingsgebied	Stopper	Groeier	Groeier
LOG	Stopper	Groeier	Groeier

In Tabel 3.8 zijn de aantallen modelmatige stoppers, blijvers en groeiers in de alternatieven weergegeven. In Bijlage 6 zijn deze op kaart weergegeven.

Tabel 3.8

Indeling bedrijven met varkens en pluimvee naar toekomstperspectief

Typering bedrijf	aantal	%	NGE
Stopper	357	25	4.822
Blijver	27	2	3.530
Groeier	151	10	20.849
Geen varkens/pluimvee	914	63	0
Totaal	1449	100	29.201

De alternatieven geven inzicht in bandbreedtes van mogelijke toekomstige scenario's. Voor uitvoering van deze gevoeligheidsanalyse s zijn aannames gemaakt. Het scenario met 20% groei is een worst case scenario waarbij de 20% groei een aanname is. Indien wordt uitgegaan van een totale groei van de intensieve veehouderij van 30.000 NGE betekent dat dat bij 20% groei van de veestapel in Salland (=groeiscenario) 6000 NGE extra vrij komt. Deze NGE's worden in de alternatieven herverdeeld over de groeiers. De manier van herverdeling is verschillend voor de twee alternatieven, dit wordt in de volgende paragrafen toegelicht.

3.3.1

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

HERVERDELING IN LOG'S

Dit alternatief gaat uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de visies voor de tien LOG's. In deze visies zijn de landbouwontwikkelingsgebieden nader begrensd in zoekzones waar bestaande bedrijven kunnen groeien en waar nieuwe intensieve veehouderijen zich kunnen vestigen.

De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's.

3.3.2

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

HERVERDELING IN LOG'S EN VERWEVINGSGBIED

De productieruimte van de stoppers komt in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als het verwevingsgebied. De volgende uitgangspunten zijn verder nog van belang:

- Bedrijven die gelegen zijn in de eerder genoemde kernrandzones, Wav- of Natura 2000-zones groeien niet. Deze bedrijven behouden de huidige omvang.

¹² Bij deze zonering is het "stedelijk gebied", zoals begrensd in het Reconstructieplan Salland-Twente, uitgangspunt.

- Alleen bedrijven met een uitbreidingsruimte boven de 70 NGE (t.a.v. geurhinder en ammoniak) groeien.

Binnen dit alternatief zijn sterlocaties mogelijk (zie §2.2.1). In het alternatief Verspreiden zijn groeiers aangewezen op bestaande locaties. Deze zouden ook sterlocaties kunnen zijn. Sterlocaties zijn niet expliciet benoemd in dit planMER.

Indien een gemeente besluit om een sterlocatie toe te wijzen is het uiteraard wel van belang dat voldaan wordt aan de wetgeving. Daarnaast verdient het aanbeveling om 500 meter rond Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten geen sterlocaties aan te wijzen. Daarmee sluit het beleid aan op het bestaande beleid om binnen deze grenzen ook geen LOG's aan te wijzen.

3.4

SCENARIO'S INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

ONZEKERHEDEN TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING

Ondanks de eerder geschetste ontwikkelingen in de landbouw, blijven er altijd onzekerheden bestaan over de toekomst van intensieve veehouderijen. Er zijn daarom twee scenario's samengesteld op basis van trendmatige ontwikkelingen van intensieve veehouderijen in het verleden, voorspellingen van het LEI en nieuw beleid. Zowel een nulgroei als een bepaalde groei van het aantal NGE's in het buitengebied van Salland zijn denkbaar. In dit planMER is gekozen voor een nulgroei en een 20% groei, ervan uitgaande dat hiermee, modelmatig gezien, de ontwikkelingen afdoende gedekt zijn. Hierbij is ermee rekening gehouden dat, vanwege de partiële herziening van de bestemmingsplannen (in 2007), reeds een beperking in het aantal en de omvang van de bouwblokken is aangebracht. Hierdoor is zeer onwaarschijnlijk dat de bouwruimte, die in de bestemmingsplannen geboden wordt geheel door de intensieve veehouderij wordt opgevuld. De twee scenario's zijn beide modelmatig uitgewerkt in de twee alternatieven.

3.4.1

NULGROEI

PRODUCTIERUIMTE BLIJFT BINNEN DE GEMEENTEN

Een aantal bedrijven in het buitengebied Salland is zogenaamd potentiële stopper. Hierdoor komen NGE's vrij voor herverdeling over zogenaamd potentiële groeiers of nieuwvestigers. Van de productieruimte die bij die stoppende bedrijven vrijkomt, is in dit planMER aangenomen dat deze geheel terecht komt bij andere of nieuwe bedrijven uit de intensieve veehouderij binnen het buitengebied Salland. Bovendien wordt aangenomen dat de totale productieruimte niet toeneemt en dat er dus per saldo sprake is van nulgroei.

3.4.2

20% GROEI**PRODUCTIERUIMTE GROEIT
20%**

Het is niet uitgesloten dat de intensieve veehouderij tot 2019 gaat toe- of afnemen. De productieomvang zou toe kunnen nemen op basis van de volgende ontwikkelingen:

- De marktontwikkelingen zijn gunstig voor de IV-sector, gezien een toename van de vraag in andere landen.
- Nieuwe technologieën, zoals die om stalemissies te reduceren, maken uitbreiding van bedrijven mogelijk.
- Het aantal bedrijven kan toenemen omdat ook bedrijven van buiten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe zich in de LOG's kunnen vestigen.
- De compartimentering voor de handel in productierechten conform de Meststoffenwet is per 1 januari 2008 vervallen. Hierdoor is de handel van productierechten van niet-concentratiegebieden naar concentratiegebieden weer mogelijk.

Om het effect van een mogelijke toename van de productieomvang van de intensieve veehouderij in Salland te berekenen, is in dit planMER een scenario gecreëerd waarbij de productieomvang groeit. Om de grens op te zoeken van de maximale impact van de ontwikkelingen is hierbij gekozen voor toename van 20% van de productieomvang van de intensieve veehouderij.

Uit recente cijfers van het bureau Heffingen (van het ministerie van LNV) blijkt dat in Salland-Twente het aantal varkensrechten met 4,7% is afgenomen t.o.v. 2002 en 5,8% t.o.v. 2008. Voor pluimvee gaat het t.o.v. beide jaartallen om een afname van 4,2% .

HOOFDSTUK

4 Effectbeoordeling

4.1 REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

OMVANG EN NIVEAU

Het plangebied waar dit planMER betrekking op heeft valt binnen de grenzen van de drie bestemmingsplannen. De effecten van de m.e.r.-plichtige activiteiten kunnen verder reiken dan dit plangebied, maar deze zijn afhankelijk van het milieuaspect. De omvang van het onderzoeksgebied verschilt daarom per milieuaspect. In dit planMER is dit onderzoeksgebied per aspect beschreven. Dit planMER beschrijft ontwikkelingen en effecten op een groter schaalniveau dan dat van de individuele bedrijven.

4.2 BEOORDELEN VAN ALTERNATIEVEN

De herverdeling van de intensieve veehouderij leidt tot effecten op de leefomgeving. De effecten van de alternatieven zijn per thema beschreven.

Tabel 4.9

Effectbeoordelingscriteria

Aspect	Criterium	Type
Natuur	Ammoniakdepositie (NH ₃)	Kwantitatief
	Beïnvloeding beschermde gebieden	Kwalitatief
	Beïnvloeding beschermde soorten	Kwalitatief
Geurhinder	Geuremissie	Kwantitatief
Verkeer	Verkeersafwikkeling	Kwantitatief
	Verkeersveiligheid	Kwalitatief
Geluid	Geluidemissie	Kwalitatief
Luchtkwaliteit	NOx-emissie	Kwalitatief
	Fijn stofemissie	Kwalitatief
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Effect op visueel ruimtelijke kenmerken	Kwalitatief
	Aantasting cultuurhistorische waardevolle structuren, elementen en patronen	Kwalitatief
	Aanwezigheid archeologische waarden	Kwalitatief

Per aspect wordt de methode van effectbepaling beschreven, en wordt de referentiesituatie toegelicht indien deze afwijkend is van de referentiesituatie zoals beschreven in hoofdstuk 3. Indien van belang wordt ook het beleidskader toegelicht. De effecten worden bepaald aan de hand van bovenstaande criteria. De effecten voor deze criteria worden vervolgens beoordeeld per alternatief ten opzichte van de referentiesituatie (= huidige situatie en autonome ontwikkeling). Indien de alternatieven leiden tot overschrijdingssituaties, worden mitigerende maatregelen beschreven. Elk aspectonderdeel sluit af met de leemten in kennis en informatie.

Effectcriteria

De effectbeoordeling (kwalitatieve scores) wordt bepaald middels expert judgement op basis van de volgende schaal:

++	zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	neutraal
0/-	licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	sterk negatief ten opzichte van de referentiesituatie

4.3**NATUUR**

Ontwikkelingen uit het nieuwe bestemmingsplan buitengebied leiden mogelijk tot het optreden van negatieve effecten op een of meerdere in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS-gebieden en in het plangebied voorkomende beschermde soorten. Het betreft:

- Toename aan stikstofdepositie.
- Toename van de recreatieve druk.

Voor alle Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten is sprake van een overbelaste situatie. Wanneer de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde kan iedere verdere toename van stikstofdepositie leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Op basis van de kaart met Huidige Situatie en "expert judgement" over de effecten van de alternatieven is als voortoets geconcludeerd dat significant negatieve effecten niet uit te sluiten waren. Derhalve is, mede gezien het advies van de commissie MER, een passende beoordeling op planMER niveau gemaakt.

Naast effecten voor Natura 2000-gebieden kunnen er ook effecten optreden op gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In deze paragraaf worden de effecten op deze EHS-gebieden onderzocht en besproken voor zover deze niet overlappen met de Natura 2000-gebieden of Beschermde natuurmonumenten.

Tot slot kunnen effecten optreden op de beschermde flora en fauna in het plangebied.

4.3.1**BELEIDSKADER****Waardevolle en beschermde gebieden**

Van belang voor de toetsing van de effecten zijn:

- Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet 1998).
- Spelregels EHS.
- Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav).
- AMvB-Huisvesting.

Beschermde soorten

Van belang voor de toetsing van de effecten is:

- Flora- en faunawet.

De natuurwetgeving is reeds aan bod gekomen in paragraaf 2.3.2. Een beschrijving van de genoemde natuurbeschermingsregimes is te vinden in bijlage 8.

4.3.2**METHODIEK****Waardevolle en beschermde gebieden**

De geplande activiteiten vinden alle binnen de grenzen van het agrarische buitengebied van Salland plaats en over het algemeen buiten beschermde en waardevolle natuurgebieden. Toch kunnen deze activiteiten invloed hebben op natuurgebieden in en rond de grenzen van het plangebied. Het gaat dan om effecten die over enige afstand merkbaar zijn, zoals luchtverontreiniging of geluidbelasting. Men spreekt over de “externe werking” van activiteiten: activiteiten buiten het beschermde gebied, die de waarden binnen het beschermde gebied kunnen aantasten.

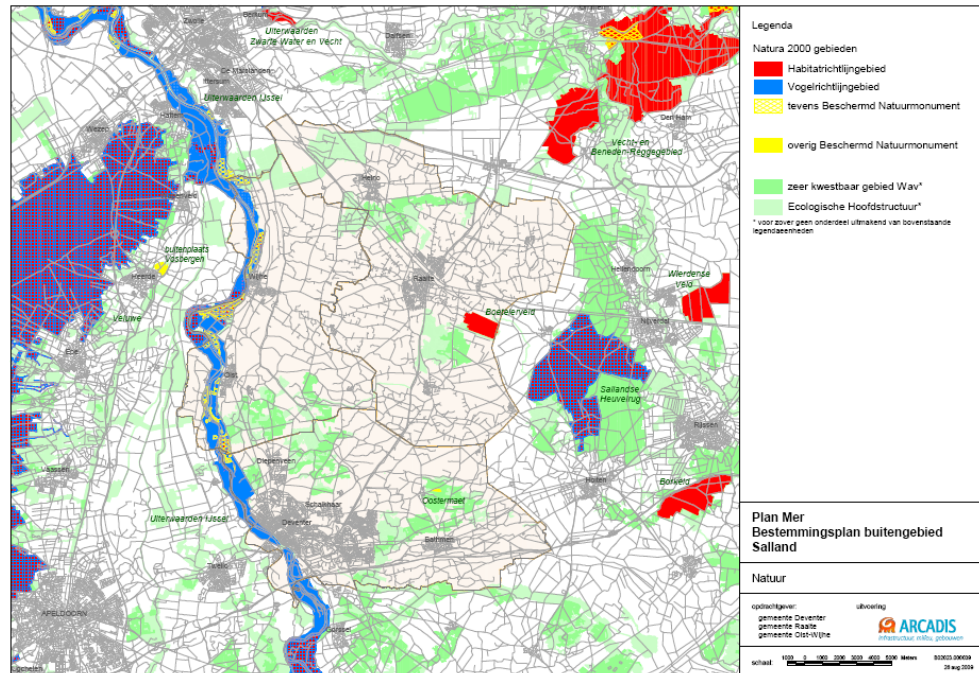
Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de natuurwaarden in de beschermde gebieden, ongeacht de afstand tot het gebied. In het geval van het buitengebied van Salland zijn de volgende activiteiten met externe werking mogelijk relevant:

- Ammoniakemissie waardoor de ammoniakdepositie binnen beschermde gebieden verandert.
- Eventuele toename van agrarische grondwaterwinningen waardoor verdroging binnen de beschermde gebieden kan optreden.
- Meer recreatieve druk waardoor de beschikbare ruimte voor beschermde planten dieren kan afnemen.

In de omgeving van het plangebied komen de volgende beschermde gebieden voor: Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten en de EHS-gebieden (zie Afbeelding 4.9).

Afbeelding 4.8

Natuurgebieden in Salland

Deze kaart is tevens in groter formaat terug te vinden in bijlage 7.

Beschermde soorten

De voorgenomen ontwikkelingen uit het bestemmingsplan kunnen ook effecten hebben op beschermde soorten. Het gaat daarbij om overtredingen van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Deze verboden hebben betrekking op directe effecten (verstoren, uitgraven, vernietigen, vangen, doden, enzovoort). De mogelijk optredende effecten op beschermde soorten worden beschreven op een abstractieniveau dat past bij het globale karakter van een PlanMER.

4.3.3**GEBIEDSBESCHRIJVING/ REFERENTIESITUATIE****Natura 2000-gebieden****NATURA 2000**

In en nabij Salland gaat het om de volgende Natura 2000-gebieden:

- Boetelerveld.
- Uiterwaarden IJssel.
- Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.
- Veluwe.
- Sallandsche Heuvelrug.
- Borkeld.
- Vecht- en Beneden Regge.
- Wierdense veld.

Het Natura 2000-gebied Boetelerveld is het enige Natura 2000-gebied wat binnen de plangrens van het nieuwe voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Salland ligt. De overige Natura 2000-gebieden worden in verband met externe werking meegenomen in deze passende beoordeling.

GEBIEDSBESCHRIJVINGEN*Boetelerveld*

Het Boetelerveld ligt in het vlakke dekzandgebied tussen de Sallandse Heuvelrug en het deklandschap aan de westzijde. Het Boetelerveld is het laatste onontgonnen restant van de vroegere uitgestrekte Sallandse Heide. Het ligt nu als een natuurenclave tussen landbouwgebied en de overgang naar de omgeving is hard. Landbouw en natuur worden gescheiden door abrupte overgangen.

Het gebied is door de Nederlandse regering bij de Europese Commissie aangemeld als Natura 2000-gebied vanwege het voorkomen van zes habitattypen en twee habitatoorten. De Kamsalamander en de Drijvende waterweegbree ondervinden geen directe invloed door stikstofdepositie. Voor de habitattypen geldt dat wel. In Tabel 4.10 zijn de kwalificerende habitattypen uit het Natura 2000-gebied Boetelerveld weergegeven. In de tabel staan eveneens de kritische depositiewaarden van de betreffende habitattypen.

Tabel 4.10

Kwalificerende habitats van het Boetelerveld met de kritische depositiewaarde per habitat. Het meest kritische habitat is cursief aangegeven.

Code	Habitattype	Kritische depositie		Gevoeligheid
		Kg/ha/jr	Mol N/ha/jr	
<i>H3130</i>	<i>Zwakgebufferde vennen*</i>	<i>5,8</i>	<i>410</i>	<i>zeer gevoelig</i>
H4010A	Vochtige heiden	18	1300	zeer gevoelig
H5130	Jeneverbesstruvelen	30,5	2180	Gevoelig
H6230	Heischrale graslanden	11,6	830	zeer gevoelig
H6410	Blauwgrasland	15	1100	zeer gevoelig
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	22	1600	Gevoelig

* meest kritische habitattype

Vormen van extensieve recreatie in het Boetelerveld zijn mogelijk. Het gehele Boetelerveld is vrij te betreden op wegen en paden. Er zijn door Landschap Overijssel een tweetal wandelroutes uitgezet door het gebied en het gebied is te betreden door twee toegangen. Een toegang aan de westzijde vanaf de Schoonheetense weg bij Raalte en een toegang aan de oostzijde vanaf de Eekwielenweg/Raamsweg.

Het is niet toegestaan om buiten de paden te komen en om met honden het gebied te betreden, in verband met de begrazing door vrijlopende koeien. Ook paarden zijn ook niet toegestaan in het gebied. Het gebied wordt niet druk bezocht door recreanten en recreatie wordt niet actief gestimuleerd. Er is geen verblijfsrecreatie aanwezig in het gebied. In de nabijheid is wel verblijfsrecreatie te vinden.

Uiterwaarden IJssel

De uiterwaarden IJssel omvatten het merendeel van de buitendijkse delen van het rivierengebieden van de IJssel. De hoofdstroom zelf is niet in het richtlijngebied meebegrensd. Een aantal vrijwel onvergraven en reliëfrijke uiterwaarden vormt hier een kleinschalig oud cultuurlandschap met daarin stroomdalgraslanden, kievitsbloemhooilanden en glanshaverhooilanden. Stroomdalgraslanden zijn relatief kwetsbaar, maar komen wel op meerdere plaatsen in het Natura 2000-gebied voor. Reliëfrijke delen en gebieden die aansluiten op de zandgronden zijn van belang vanwege hardhoutoibos. De uiterwaarden IJssel is een belangrijk broedgebied voor soorten die afhankelijk zijn van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning) en drijvende waterplantenvegetaties (zwarte stern). En is daarnaast van enig belang voor soorten van bosrijke watergebieden met voldoende vis (aalscholver, ijsvogel). Voor de wilde zwaan, kolgans, kievit en de grutto is het één van de belangrijkste gebieden in Nederland. Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel is in totaal 9.209 ha groot. De meest kritische habitatsoort voor stikstofdepositie is het Stroomdalgrasland (1250 mol N/ha/jaar).

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Dit Natura 2000-gebied is 1.504 ha groot en ligt ten noorden van het plangebied. De uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betreffen het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle waar de Overijsselse Vecht samenstroomt met het Zwarte Water. De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Het gedeelte van de Vecht, dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd.

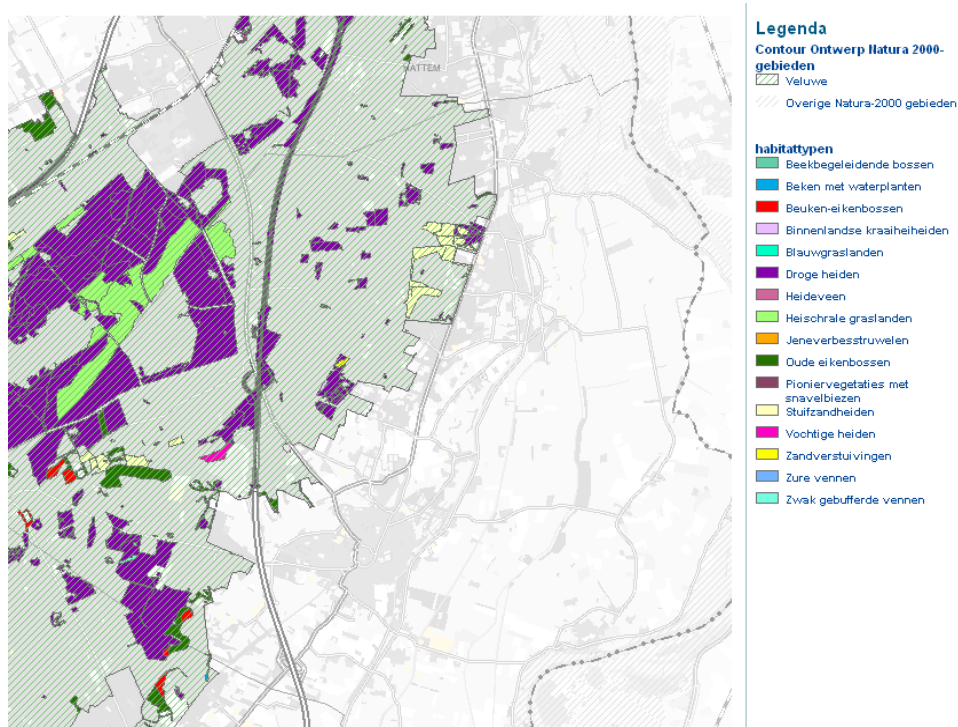
Op de met steenslag beschermde oevers van de zomerdijk groeit vaak riet, ruigte of wilgenstruweel. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel Kievitsbloemgraslanden. Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutoibosjes voor. Ook komen relictten van blauwgraslanden voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Dit is tevens het meest kritische habitattype voor stikstof in dit Natura 2000-gebied (H1540; KDW 1540 mol N/ha/jaar). Lokaal zijn abelen-iepenbossen aanwezig.

Natura 2000-gebied Veluwe

Met een oppervlakte van ruim 91.000 ha, is de Veluwe veruit het grootste Vogel- en Habitatrichtlijngebied van Nederland. Het gebied bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In totaal is er 1400 hectare stuifzand op de Veluwe aanwezig. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen. Het meest kritische habitattype voor de Veluwe is H7110B (Heideveentjes). Dit type komt echter niet voor in het deel van de Veluwe dat beïnvloed kan worden door emissies vanuit het plangebied. Binnen dit deel van de Veluwe vormen de zandverstuivingen (H2330) met een kritische depositiewaarde van 740 mol N/ha/jaar het meest gevoelige habitattype.

Afbeelding 4.9

Habitattypen van de Veluwe in de nabijheid van het plangebied¹³.

¹³ http://geodata2.prvgl.nl/apps/beheerplan_veluwe/ (23-10-09)

Sallandse Heuvelrug

Dit 2.228 ha grote gebied wordt gevormd door een glaciale zandrug die een totale lengte heeft van veertien en een variabele breedte van ongeveer één tot zes kilometer. In het sterk geaccidenteerde terrein bevatten de heuveltoppen (gemiddelde hoogte tussen de 45 en 70 meter boven NAP) grote aaneengesloten struikheibegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen. In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtiger heidetype voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd bos van verschillende leeftijden. Typische hoogveensoorten die hier worden aangetroffen, zijn Beenbreek (*Narthecium ossifragum*), Hoogveenveenmos (*Sphagnum magellanicum*), Rood veenmos (*Sphagnum rubellum*) en Veendubbeltjesmos (*Odontoschisma sphagni*). Deze begroeiing wordt gerekend tot het *Ericetum tetralicis sphagnetosum*, een vorm van habitatype 7110. Actieve hoogvenen zijn het meest kritisch in dit gebied met een KDW van 400 mol N/ha/jaar).

Borkeld

Dit gebied ligt op ruim 6 km van het plangebied af en is 506 ha groot. De Borkeld is onderdeel van een eindmorene tussen Hellendoorn en Lochem. Het gebied is gevarieerd door gradiënten in hoogte en tussen zandige, ijzerhoudende lemige en venige bodem. De vegetatie in het gebied bestaat aan de randen uit heide, jeneverbesstruweel en bos. In het centrale deel van het gebied ligt een voormalig hoogveen dat nu vergrast en enigszins verbost is. Ten westen hiervan komt een strook met vergraste natte heide voor die over gaat in een groter droog heidegebied. Het leemkuilengebied is gedeeltelijk vergraven en gedeeltelijk onvergraven. Als gevolg hiervan bestaat het uit een kleinschalig patroon van heischrale graslanden en natte heide, omgeven door bos. Door de aanwezigheid van een meeuwenkolonie is een deel van het hoogveen in dit gebied feitelijk niet herstelbaar. Wel herstelbaar zijn de veenputjes in de verdroogde hoogveenkern. Deze zijn aangemeld als Zure vennen (H3160) en vormen in dit gebied met een KDW 410 mol N/ha/jaar) het meest kritische habitatype voor stikstofdepositie.

Vecht- en Beneden Regge

Het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden-Regge is 4.103 ha groot. Het gebied ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. Langs de Vecht bijvoorbeeld bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. Het meest kritische habitatype in dit Natura 2000-gebied zijn de Zure vennen (H3160; KDW 410 mol N/ha/jaar).

Wierdense Veld

Het Wierdense veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandrelief plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten. Het hoogveenlandschap (H 7110A en H7120) vormt met een KDW van 400 mol N/ha/jaar de kritische factor voor stikstofdepositie. Het gebied is 420 ha groot en ligt op ruim 7 km van het plangebied.

Overzicht kritische depositiewaarden stikstof in en buiten het plangebied

Tabel 4.11 geeft een overzicht te vinden van de beschreven Natura 2000-gebieden met de meest kritische soort voor stikstofdepositie.

Tabel 4.11

Overzicht kritische habitattypen van Natura 2000-gebieden in en rond Salland.

Natura 2000-gebied	Afstand tot plangebied in meters	Meest Kritische depositie-waarde		Code habitatype	Naam habitatype
		kg N/ha/jr	mol N/ha/jr		
Boetelerveld	n.v.t.	5,8	410	3130	Zwakgebufferde vennen
Uiterwaarden IJssel	n.v.t.	17,5	1250	6120	Stroomdalgraslanden
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	5100	21,5	1540	6510B	Glanshaveren vossenstaarth oeilanden (grote vossenstaart)
Veluwe	2750	10,4	740	H2330	Zandverstuivingen
Sallandse Heuvelrug	850	5	400	7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)
Borkeld	6500	5,8	410	3160	Zure vennen
Vecht- en Beneden Regge	2100	5,8	410	3160	Zure vennen
Wierdense Veld	7200	5	400	7110A, 7120	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap), Herstellende hoogvenen

Beschermde natuurmonumenten

Het doel van beschermde natuurmonumenten is gebieden met een natuurwetenschappelijke en/of landschappelijke betekenis te vrijwaren van ingrepen. Zowel gebieden met zeldzame plant- en diersoorten als gebieden die door hun ontstaansgeschiedenis, bodemopbouw of landschappelijke schoonheid waardevol zijn kunnen als beschermd natuurmonument zijn aangewezen. De volgende beschermde natuurmonumenten liggen in of nabij het plangebied.

**BESCHERMDE
NATUURMONUMENTEN**

Het Beschermd natuurmonument Oostermaet bestaat uit een voormalig beekdal met delen van de aangrenzende dekzandruggen. Het voormalige beekdal omvat een vochtige bosweide, die grotendeels door een houtwal wordt omgeven, een elzenhakhoutbosje en enkele hogere delen met een heischraal grasland en een loofbos. Het is ongeveer 7 ha groot en ligt in de gemeente Deventer. Het beschermde natuurmonument 't Oostermaet maakt deel uit van het gelijknamige landgoed ten oosten van Lettele. Het gebied is aangewezen in het kader van de natuurbeschermingswet door de grote biologische en entomologische waarden van het gebied. Binnen de grenzen van het beschermde natuurmonument 't Oostermaet is het gebied 'de Slenk' gelegen. Dit is in de beoordeling als één gebied meegenomen.

De IJsseluiterwaarden in de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe zijn oorspronkelijk aangewezen als beschermd natuurmonument. Doordat dit gebied eveneens als Natura 2000-gebied is aangewezen is het al voor dit kader in de beoordeling meegenomen.

Het Beschermd natuurmonument Vosbergen is een buitenplaats op bijna 3 km van het plangebied af aan de westzijde van de IJssel. Het Beschermd natuurmonument bestaat uit een historische buitenplaats met een lanenstelsel, hakhoutpercelen, houtwallen, opgaand loofbos, een bekenstelsel, een gracht, een vijver en percelen grasland. De gevarieerde structuur heeft geleid tot een verscheidenheid aan dieren en planten.

Bij de effectbeoordeling zijn bovengenoemde Natura 2000-gebieden en de Beschermd natuurmonumenten Oostermaet en Vosbergen meegenomen. Wanneer effecten op deze, dicht bij het plangebied gelegen, beschermde gebieden niet uitgesloten kunnen worden, worden ook de effecten op de verder gelegen gebieden bekeken. Tot dat moment, zijn deze verder gelegen gebieden buiten beschouwing gelaten.

Waar in onderstaande tekst gesproken wordt over Natura 2000, worden zowel de Natura 2000-gebied als het Beschermd natuurmonument bedoeld.

Ecologische hoofdstructuur

In en rond het plangebied zijn diverse gebieden begrensd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De ligging van de EHS is te zien in Afbeelding 4.9. De meeste daarvan zijn ook begrensd als Natura 2000. Voor een deel van de gebieden is dit niet het geval. Voor deze delen van de EHS die niet overlappen met Natura 2000 worden de effecten apart beoordeeld. Een aantal van de EHS-gebieden bevat verzuringsgevoelige natuurwaarden en is daarom aangewezen als zeer kwetsbare natuur. Deze natuur wordt beschermd tegen de uitstoot van ammoniak met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Op grond van deze wet wijzen Provinciale Staten gebieden aan die aangeduid zijn als "zeer kwetsbaar", de zogenaamde Wav-gebieden. In deze gebieden en een zone van 250 meter er omheen zijn uitbreidingen en nieuwvestigingen van veehouderijen beperkt. De ligging van de Wav-gebieden in en rond het plangebied is te zien in Afbeelding 4.9.

Recreatie in Salland

Recreatie in natuurgebieden is van grote maatschappelijke betekenis. De recreant komt voor rust, ruimte en groen. Het positieve effect van toegankelijke natuurgebieden op de volksgezondheid is in meerdere onderzoeken aangetoond. De recreanten doen ter plaatse en in de directe omgeving grote bestedingen ten behoeve van verblijf en vermaak.

EHS

Ook in Salland is de recreatieve sector en in het bijzonder de verblijfsrecreatie van grote (economische) betekenis. Het aanbod in Salland is zeer divers. Zo zijn er diverse campings te vinden, van kleinschalig tot recreatieparken.

De volgende campings/overnachtingsmogelijkheden liggen in de EHS:

- NKT Boxbergen, Wesepe.
- RB complex Eikelhof, Lange Dijk Eikelhof.
- MC de Zuidvelde, Olst.
- Recreatieoord De Krieghuusbelten, Raalte.

In het plangebied zijn diverse recreatieve ontwikkelingen voorzien. De gemeente Olst-Wijhe heeft de wens tot uitbreiding van een bestaande camping/bestaande verblijfsrecreatie. Ook binnen de andere gemeentes kan gewenste uitbreiding van verblijfsrecreatie in de toekomst een rol gaan spelen. De gewenste ontwikkelingen liggen vrijwel allemaal in de nabijheid van de EHS, maar niet binnen de begrenzing van beschermd natuurgebied.

Beschermde soorten

In het buitengebied van Salland komen soorten voor die beschermd worden middels de Flora- en Faunawet. Voorbeelden van enkele belangwekkende soorten zijn: kerkuil, steenuil, das en vlermuizen. Andere (strikt) beschermde soorten komen vooral voor in de EHS- en andere natuurgebiedjes in het plangebied. Aangezien daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn, zijn effecten op veel beschermde soorten uitgesloten. Effecten op soorten die veel in het cultuurlandschap voorkomen, zoals de hiervoor genoemde soorten, kunnen bij ruimtelijke ontwikkelingen optreden.

INGREEP EN EFFECTBEPERKING

De ingreep bij de verschillende scenario's bestaat uit de aanwijzing van bouwblokken/zones voor hervestiging van IV-bedrijven. In het alternatief concentreren LOG's is ook sprake van nieuwvestiging van IV-bedrijven. De bouwblokken worden zoveel mogelijk landschappelijk ingepast, met behoud van aanwezige bermen, slootkanten en (erf)beplantingen.

4.3.4 EFFECTBEOORDELING AMMONIAKDEPOSITIE (INCLUSIEF SCENARIO RUNDVEE)

Waardevolle en beschermde gebieden

In Tabel 4.12 is de effectbeoordeling van de alternatieven met betrekking tot waardevolle en beschermde gebieden weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.12

Effectbeoordeling waardevolle en beschermde gebieden

	HS/AO	0% groei	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
			20% groei	0% groei	20% groei	
Effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten	0	+	+	+	+	
Effecten op EHS-gebieden	0	0	0	0	0	
Totaal	0	0/+	0/+	0/+	0/+	

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

Er zijn in de verschillende alternatieven geen bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen gepland in beschermde natuurgebieden. Er is dus vanuit de intensieve veehouderij geen direct effect.

Her- en nieuwvestiging van IV-bedrijven leidt echter wel tot een verandering van de ammoniakemissie vanuit het agrarische buitengebied ten opzichte van de referentiesituatie. Dit kan een eerste indirect effect hebben op beschermde gebieden als gevolg van (extra) depositie (neerslag) van stikstof.

De ammoniakemissie in de referentiesituatie zal veranderen ten opzichte van de huidige situatie. De ammoniakemissie neemt af omdat alle intensieve veehouderijbedrijven in de planperiode aan de AMvB Huisvesting moeten voldoen. De AMvB Huisvesting verplicht bedrijven een emissiearm huisvestingssysteem in te voeren.

GRONDWATERWINNING

Een tweede mogelijk effect is wijziging in agrarische grondwaterwinningen. Het effect hiervan op Natura 2000 kan op voorhand echter als niet significant worden beschouwd. Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen hierin niet merkbaar zijn binnen Natura 2000-gebied.

EFFECTEN:**AMMONIAKDEPOSITIE**

Zowel ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de referentiesituatie is gekeken naar de veranderingen en eventuele effecten. Aangezien het Boetelerveld binnen de grenzen van het plangebied ligt is deze tabel onderstaand te vinden.

Tabel 4.13

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Natura 2000-gebied Boetelerveld.

Betreft depositie van NH_3 (mol/hr/jr) vanuit stalemissies vanuit Salland op dit gebied.

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
Huidige situatie	315	916	606
AMvB-Huisvesting	260	736	499
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij</i>			
Verspreiden 0% groei	241	663	454
Verspreiden 20% groei	258	701	485
Concentreren LOG's 0% groei	238	650	446
Concentreren LOG's 20% groei	252	671	469
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
Huidige situatie, alleen rundvee	165	434	306
Rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	276	777	529

Tabel 4.14

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Beschermde natuurmonument Oostermaet (incl. de Slenk).

De verandering in de overige gebieden zijn te vinden in bijlage 9.

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
Huidige situatie	414	461	447
AMvB-huisvesting	339	377	366
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij</i>			
Verspreiden 0% groei	322	358	347
Verspreiden 20% groei	347	387	375
Concentreren LOG's 0% groei	316	352	341
Concentreren LOG's 20% groei	334	374	362
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
Huidige situatie, alleen rundvee	214	235	227
Rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	360	400	388

De overige resultaten van natuurgebieden buiten het plangebied zijn in tabelvorm in bijlage 9 te vinden.

RESULTATEN TEN OPZICHTE VAN DE HUIDIGE SITUATIE

Uit de tabellen blijkt het volgende:

- In alle alternatieven is sprake van een verlaging van de gemiddelde depositie van stalemissies van Salland op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie.
- In de referentiesituatie is sprake van een forse verlaging van de gemiddelde deposities in de Natura 2000-gebieden. In de berekende gebieden betreft het een verlaging van ongeveer 15 à 20%. De oorzaak hiervan is de inwerkingtreding van de AMvB Huisvesting.
- Uit de berekeningen voor rundvee blijkt dat in de natuurgebieden ongeveer de helft van de depositie afkomstig is van rundvee en de helft van intensieve veehouderij. Toename van de rundveehouderij met 10% heeft duidelijk invloed op de stikstofdepositie.
- De verschillen tussen de alternatieven zijn in alle gebieden niet groot. Ook het verschil ten opzichte van de referentiesituatie is niet groot. Toename van 20% in de groeiscenario's levert een licht verschil op. In het Boetelerveld betekent een groei van de intensieve veehouderij een toename van 6% in stikstofdepositie (gemiddelde situatie). Het berekende verschil is het grootst op de Sallandse Heuvelrug met ongeveer 10% (gemiddelde situatie). Het verschil tussen de groeiscenario's in de twee alternatieven is nihil.
- In alle gevallen zorgen de scenario's voor een (geringe) verdere verlaging van de gemiddelde depositie ten opzichte van de referentiesituatie.

- Het verschil tussen de alternatieven Verspreiden en Concentreren LOG's is minimaal. Specifiek voor het Boetelerveld is zichtbaar dat Concentreren licht positief is. In een enkel gebied is Verspreiden echter licht positief. Onderscheid is daarom niet te maken. Wel is verschil zichtbaar met het groeiscenario in elk alternatief. Hierbij is het alternatief met 0% groei uiteraard gunstiger dan het alternatief met 20% groei.

Bovenstaande conclusies zijn gebaseerd op de tabellen in bijlage 9 waarin het modelresultaat van minimale, gemiddelde en maximale deposities op de huidige situatie is gepresenteerd. Indien ook de kaarten uit bijlage 10 nader worden bekeken geeft dit meer informatie over spreiding van de intensieve veehouderij en nuanceert dit het beeld in de tabellen. Aangezien deze kaarten verschilkaarten betreffen ten opzichte van de referentiesituatie, betekent dit dat de zichtbare informatie inclusief AMvB Huisvesting is.

AANVULLENDE RESULTATEN TEN OPZICHTE VAN DE REFERENTIESITUATIE

Aanvullend kan uit de kaarten worden geconcludeerd:

- Zowel in de huidige situatie als in de referentiesituatie vindt overschrijding van de stikstofdepositie plaats in een aantal delen van het buitengebied. Tussen Boetelerveld en Raalte is dit duidelijk zichtbaar. In het alternatief Verspreiden blijft dit gehandhaafd. In het alternatief Concentreren LOG's is zichtbaar dat er meer clustering plaatsvindt.
- In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel is relatief weinig intensieve veehouderij. Wel is er in delen sprake van overschrijding middels stikstofdepositie door het aandeel rundvee.

Concluderend leveren alle alternatieven een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten door intensieve veehouderij. Dit geldt echter niet voor het scenario rundvee.

SCENARIO RUNDVEE EN AMMONIAK

Eén van de scenario's betreft de invloed van de rundveehouderij op de ammoniakdepositie. Dit scenario is geen onderdeel van de alternatieven, maar toegevoegd om de invloed van rundvee op ammoniakdepositie te onderzoeken. Uitgangspunt in dit scenario is dat de bestaande melkveehouderijbedrijven met milieuruimte met 10% groeien ten opzichte van de huidige situatie. De resultaten zijn te vinden in bijlage 9 en 10. Uit de tabellen blijkt dat van de huidige gemiddelde depositie van stikstof ongeveer 50% afkomstig is van stalemissies door de rundveehouderij. Rundveehouderijbedrijven zijn in verhouding met intensieve veehouderijbedrijven vaak kleiner, maar komen meer voor en dichter bij Natuurgebieden. Op de kaart "aandeel rundvee in de depositie van stikstof uit stalemissies (na AMvB Huisvesting)" is zichtbaar dat de stikstofdepositie in delen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel bijna geheel afkomstig is van de rundveehouderij. In het Natura 2000-gebied Boetelerveld is de stikstofdepositie voor 50-60% afkomstig van rundvee. Een groei van 10% door de rundveehouderijen heeft lichte invloed. De mogelijkheid om invloed uit te oefenen op een verandering van de stikstofdepositie is dus niet alleen een taak van de intensieve veehouderij, maar ook van de rundveehouderij.

Stikstofdepositie door recreatieverkeer op de Natura 2000-gebieden is in theorie mogelijk. Aangezien in het Natura 2000-gebied Boetelerveld binnen de begrenzing van het plangebied recreatie slechts extensief plaatsvindt en geen grote hoeveelheden mensen trekt, is invloed door stikstofdepositie niet aannemelijk.

Effecten op de EHS-gebieden

Ook voor EHS-gebieden geldt dat er geen sprake is van directe effecten, aangezien de LOG's buiten de EHS liggen. Toename van de ammoniakemissie van bestaande IV-bedrijven is niet mogelijk. Ook bij deze gebieden gaat het om veranderingen in agrarische grondwaterwinningen en de effecten van veranderingen in stikstofemissie en –depositie. Het beleid over de EHS is neergelegd in de Nota Ruimte en heeft het zijn doorwerking gekregen in het ruimtelijke beleid van provincies en gemeenten. De Nota Ruimte geeft aan dat in gebieden die tot de EHS behoren het 'Nee-tenzij'-regime geldt. Dit beginsel houdt in dat nieuwe plannen, projecten of handelingen in de EHS niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Voor ingrepen die hier aan voldoen dient de schade zo veel mogelijk te worden beperkt door mitigerende maatregelen en dient resterende schade te worden gecompenseerd.

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten" (TK 29576, nr. 52).

Evenals voor Natura 2000-gebieden kunnen effecten door grondwaterwinning ook voor de EHS als niet significant worden beschouwd. Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen niet merkbaar zijn voor de EHS. In paragraaf 4.9 zijn de niet agrarische waterwingebieden aangegeven.

Beschermde soorten

In Tabel 4.14 zijn de effectbeoordeling van de alternatieven met betrekking tot waardevolle en beschermde gebieden weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.15

Effectbeoordeling beschermde soorten

	Referentie-situatie	Alternatief Concentreren LOG's		Alternatief Verspreiden	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Effecten op bijzondere en beschermde soorten	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

GEEN EFFECT VERWACHT OP BIJZONDERE OF BESCHERMDE SOORTEN

Als op de bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging bijzondere of beschermde plant- of diersoorten voorkomen, kan een negatief effect optreden. Het is niet waarschijnlijk dat dit aan de orde is, vanwege het intensieve agrarische gebruik en het feit dat bermen, slootkanten en (erf-)beplanting bij de inrichting van de bouwblokken zoveel mogelijk gespaard blijven. Bij de alternatieven wordt geen effect op bijzondere of beschermde soorten verwacht. Uiteraard zullen bij sloop- of bouwwerkzaamheden de bepalingen van de Flora- en Faunawet in acht genomen worden. De eventuele negatieve effecten zullen hiermee geminimaliseerd worden.

Speciale aandacht behoeven activiteiten waarbij bomen gekapt, sloten gedempt of bouwwerken gesloopt worden. De exacte locatie waar dergelijke activiteiten binnen het plangebied plaats zullen vinden, is in de huidige fase van de planvorming onbekend. Deze informatie is echter noodzakelijk om de effecten op soorten te kunnen bepalen.

Wetgeving en de komende planvormingsprocedures garanderen echter dat onderzoek hier naar in een latere fase wel gedaan zal worden (zie ook omgaan met leemten).

4.3.5

RECREATIEDRUK OP NATURA 2000 EN EHS

Recreanten kunnen een verstrend effect hebben op natuurwaarden. Dit is een veel besproken maar slecht onderzocht thema. Het best onderzocht is nog het vluchtgedrag van vogels als gevolg van menselijke verstoring. Dit verstoringsonderzoek aan vogels heeft zich in belangrijke mate geconcentreerd op gedragsveranderingen (aliertheid/vluchten), veranderingen in verspreidingen en energiehuishouding. Bevindingen uit dit type onderzoek zijn slechts zelden goed door te vertalen naar effecten op broedsucces of overleving. Effecten op populatieniveau zijn dan ook nauwelijks aan te tonen. Hier bevindt zich dan ook een belangrijke lacune in het verstoringsonderzoek (bron: Krijgsveld, K.L. (2004): "Verstoringsgevoeligheid van vogels, Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie", Bureau Waardenburg / Vogelbescherming Nederland).

In hetzelfde verstoringsonderzoek wordt geconcludeerd dat in gebieden waar een bepaalde verstoringbron geen werkelijke dreiging vormt en daarnaast ook voorspelbaar is, het mogelijk is dat vogels steeds minder reageren op de verstoringbron. Het type verstoring is daarbij bepalend voor de verstoringafstand:

- Voorspelbaarheid: voorspelbare gebeurtenissen of gedrag leiden tot minder verstoring en kortere verstoringafstanden.
- Gedrag verstoorder: richting (langs versus naderend), gedrag (rustig doorgaand versus alternerend stilhoudend en roepen), vervoer (lopend met hond versus fiets, roeiboot versus motorboot) van verstoorder beïnvloeden de verstoringafstand.
- Duur en frequentie: Continue verstoring heeft ernstiger gevolgen dan infrequente verstoring. Bij verstoring zijn onverstoorde perioden waarin de vogels kunnen compenseren voor verloren tijd essentieel.

Indicatief in dit verband is ook een onderzoek naar verstoring van bosvogels door recreanten in een aantal recreatiegebieden (van der Zande, 1984). Daarbij zijn de dichtheden bepaald van verschillende vogelsoorten voor en na een (sterke) toename van de recreatie-intensiteit. In het genoemde onderzoek is gebleken dat pas wanneer het maximale bezoek op één moment groter is dan 25 bezoekers per hectare op de vijfde drukste dag van het jaar, een duidelijke afname meetbaar is in broedvogeldichtheden.

Dergelijk waarden zijn zeer hoog en worden in natuurgebieden alleen nabij parkeerplaatsen of horecavoorzieningen gehaald. In het plangebied zal bovendien geen sprake zijn van een plotselinge toename van de recreantendichtheid maar slechts van een zeer geleidelijke (niet waarneembare) toename van deze dichtheid.

EFFECTEN RECREATIE OP NATURA 2000

In het conceptbeheersplan Boetelerveld van 6 augustus 2009 is recreatief verkeer beoordeeld als categorie 2. Dat betekent dat het een bestaande gebruiksvorm betreft die alleen onder nader te stellen voorwaarden of na het treffen van maatregelen doorgang kan blijven vinden. In het Natura 2000-gebied Boetelerveld speelt recreatie een beperkte rol en kan daardoor van een zeer beperkte invloed worden gesproken. Effecten zijn dan ook niet te verwachten. De effectbeschrijving op Natura 2000 is daarom beperkt tot de effecten van veranderingen in ammoniakdepositie veroorzaakt door twee ontwikkelingsalternatieven voor de intensieve veehouderij en een omgevingsscenario waarmee het aandeel aan ammoniakdepositie vanuit de rundveehouderij is berekend. Dit is reeds beschreven.

EFFECTEN RECREATIE OP EHS

Door de recreatiedruk kunnen algemene effecten ontstaan voor de EHS. Gesteld kan worden dat recreatie-invloeden op de natuur vaak klein zijn in vergelijking tot andere omgevingsinvloeden (bron: Busser, 2002). De achteruitgang van natuurwaarden in Nederland in de afgelopen vijftig jaar is gedeeltelijk herleidbaar tot de intensivering van het agrarisch grondgebruik in die periode (bron: Van der Aa, 2006). De eveneens forse intensivering en gebiedsuitbreiding van de recreatieve sector in die periode heeft op deze achteruitgang van natuurwaarden nauwelijks invloed gehad. Van de 60 soorten broedvogels op de Rode lijst van bedreigde soorten zijn er slechts zes soorten waar recreatieve verstoring mede een rol heeft gespeeld bij de plaatsing op deze lijst. Het betreft kale grondbroeders (sterns, plevieren) die op de druk belopen Nederlandse stranden te weinig rust vinden om te broeden. Rode lijstsoorten van bossen, heide en agrarisch gebied (waar het in Salland om gaat) hebben vooral te leiden van habitatverlies door vermesting, verdroging, verzuring of predatie. Binnen de grenzen van de EHS zijn meerdere overnachtingsmogelijkheden aanwezig. Dit verschilt van relatief kleine campings tot grote campings. Recreatieve ontwikkelingen in en nabij de EHS is mogelijk als hiervoor ruimte is in het bestemmingsplan.

Door twee campinghouders is de wens geuit voor een beperkte uitbreiding. Het is niet aannemelijk dat de beperkte toename van recreatieactiviteiten, die de bestemmingsplannen mogelijk maken, zal leiden tot merkbare negatieve effecten.

4.3.6

MITIGERENDE MAATREGELEN

Indien een negatief effect optreedt op bijzondere en/of beschermde soorten, zullen als verzachtende maatregel natuurtechnische maatregelen genomen worden. Hierbij valt te denken aan (ver-) of terugplaatsing van de zode, slootkanten en (erf-)beplanting. Ook zal bij sloop- of bouwwerkzaamheden rekening worden gehouden met kwetsbare periodes van beschermde soorten.

4.3.7

LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE**ACTUELE EN GERICHTE
INVENTARISATIE BIJ
BESLUIT-MER**

Er is geen inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van bijzondere en/of beschermde soorten in de LOG's . Op basis van het intensieve landbouwkundig gebruik en de geringe aanwezigheid van slootkanten, bermen en (erf-)beplantingen wordt verwacht dat deze soorten nauwelijks voorkomen ter plaatse van de bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging. Deze verwachting dient te worden geverifieerd in het kader van de m.e.r.-procedures voor de Wm vergunning (Besluit-MER) voor de afzonderlijke her- en nieuw te vestigen IV-bedrijven, die gedurende de looptijd van de bestemmingsplannen zullen worden doorlopen. Bij deze vervolg m.e.r.-procedures dient op inrichtingsniveau (bouwblok) een inventarisatie te worden gemaakt van de eventueel voorkomende soorten. Het voordeel daarvan is dat de effecten kunnen worden bepaald op basis van een gerichte en actuele inventarisatie van soorten. Hierdoor is er geen sprake van een kennisleemte die de besluitvorming beïnvloedt.

Deze informatie is ook nodig om te kunnen beoordelen of ontheffingsaanvragen in het kader van de Flora- en Faunawet noodzakelijk zijn.

4.3.8

CONCLUSIES**STIKSTOFDEPOSITIE:
GEEN EFFECT VERWACHT**

Concluderend leveren alle alternatieven een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Dat betekent dat er door de voorziene nieuwe bestemmingsplannen geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten.

**GRONDWATERWINNING:
GEEN EFFECT VERWACHT**

Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen niet merkbaar zijn voor zowel EHS als Natura 2000. Evenals voor Natura 2000-gebieden kunnen effecten door grondwaterwinning ook voor de EHS als niet significant worden beschouwd.

**RECREATIE:
GEEN ONDERSCHIED
TUSSEN DE ALTERNATIEVEN**

Aangezien recreatieve effecten op de EHS niet gerelateerd zijn aan het aandeel intensieve veehouderij in de LOG's leidt dit niet tot een onderscheid tussen de alternatieven en scenario's.

**BESCHERMDE SOORTEN:
GEEN EFFECT VERWACHT**

Over het effect op beschermde soorten is op het niveau van de bestemmingsplannen nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het echter van groot belang een soorteninventarisatie uit te voeren op de plaatsen waar bouw-, sloop- of kapwerkzaamheden voorzien zijn of aanpassingen aan sloten of beken plaatsvinden.

4.4

GEUR

4.4.1

BELEIDSKADER

De alternatieven zijn ontwikkeld binnen de beschikbare geurruimte op basis van de individueel vergunde rechten en de geurnormen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Dit is reeds aan bod gekomen in paragraaf 2.3.1. In de autonome ontwikkelingen moeten alle bedrijven op den duur emissiearm zijn, conform de AMvB Huisvesting. Met ingang van 2010 moeten alle bedrijven voldoen aan de ammoniakeisen. De Wet geurhinder en veehouderij stelt geurnormen voor gevoelige objecten, waar aan IV-bedrijven moeten voldoen. De huidige situatie en de autonome ontwikkeling is aangehouden als referentiesituatie.

4.4.2

METHODIEK

TOETSINGSCRITEIA

Criteria waarop getoetst wordt zijn:

- Leefklimaat binnen de bebouwde kom.
- Leefklimaat buiten de bebouwde kom.

WERKWIJZE

Voor geur is het effect bepaald van de individuele uitbreidingen in Salland. Dit is zowel op kaart als in tabelvorm weergegeven. Hiervoor is de indicatieve achtergrondbelasting op geurgevoelige objecten modelmatig berekend in "odour units" (ou) per alternatief en voor het groeiscenario. Het scenario voor rundveehouderijbedrijven (dit is wel gehanteerd bij de beoordeling van ammoniakdepositie op natuur) is hierin niet meegenomen. De Wet geurhinder en veehouderij schrijft immers vaste afstandsnormen voor, ongeacht de omvang van het bedrijf.

De berekening is uitgevoerd met een door ARCADIS ontwikkelde GIS-applicatie op basis van het computerprogramma V-stacks gebied¹⁴. Het rekenwerk is gebaseerd op het vergunningenbestand van de gemeente, Deventer, Olst-Wijhe en Raalte (peiljaar september 2009; bijlage 4) en de eisen voor stalemissies op grond van de AMvB Huisvesting. Vervolgens is het leefklimaat beoordeeld en op twee manieren gepresenteerd: 1. op basis van het aantal geurgevoelige objecten (woningen) per categorie aan achtergrondbelasting en kans op geurhinder in overeenstemming met Tabel 4.15, en 2. op basis van kaarten. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Tabel 4.16

Milieuwaliteitscriteria voor geurhinder (bron: GGD-Richtlijn geurhinder; oktober 2002).

Achtergrondbelasting (ou)	Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat
0-3.0	<5%	Zeer goed
3.1-7.4	5-10 %	Goed
7.5-13.1	10-15	Redelijk goed
13.2-20.0	15-20	Matig
20.1-28.3	20-25	Tamelijk slecht
28.4-38.5	25-30	Slecht
38.6-50.7	30-35	Zeer slecht
>50.7	>35%	Extreem slecht

¹⁴ Het computerprogramma V-stacks gebied wordt voorgeschreven door de Wet geurhinder en veehouderij en is bedoeld om de achtergrondbelasting voor geur te berekenen voor het onderbouwen van een gemeentelijke geurverordening. Dit model is niet bruikbaar voor individuele veehouderijen.

Het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom is in absolute getallen weergegeven en beoordeeld. In de bijbehorende tabellen (zie Afbeelding 4.17 en Afbeelding 4.18) worden aantallen geurgevoelige objecten weergegeven. Dit is eveneens in procenten weergegeven en daarmee in absolute zin vergelijkbaar. Voor een indicatie van het algemene leefklimaat zijn kaarten opgesteld die de oppervlakte weergeven (zie bijlage 11). Dit zijn geen verschilkaarten. Verschillen worden zichtbaar door de kaarten met elkaar te vergelijken. De beoordeling voor geur is middels een kwalitatieve beoordeling op basis van expert judgement opgesteld.

STUDIEGEBIED

Het studiegebied betreft het buitengebied van de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. Alleen de geurgevoelige objecten in Salland zijn meegenomen in de berekeningen. Voor het alternatief Verspreiden is het gehele studiegebied van toepassing. Voor het alternatief Concentreren LOG's zijn met name de LOG's van toepassing. De LOG's zijn op elke kaart aangegeven.

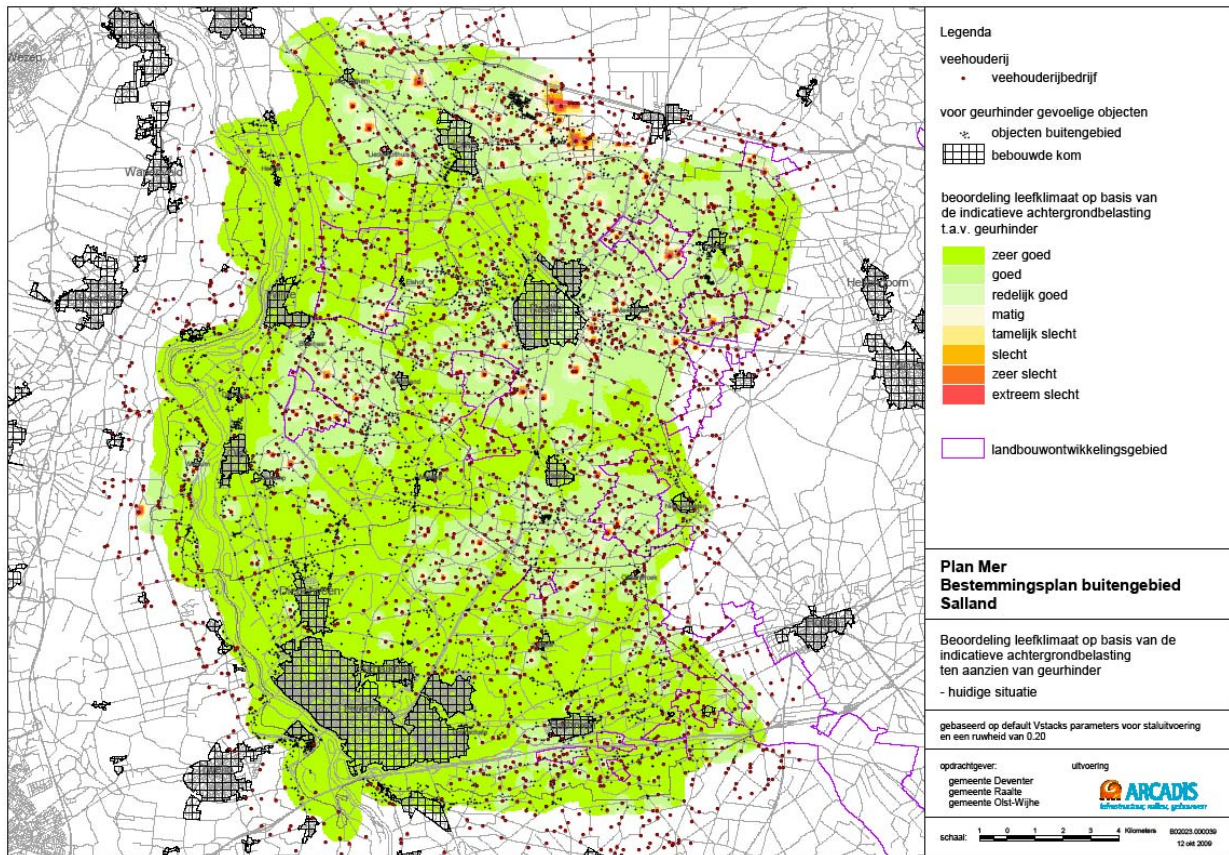
4.4.3

REFERENTIESITUATIE EN ALTERNATIEVEN

In Tabel 4.17 en Tabel 4.18 zijn de geurgevoelige objecten van respectievelijk objecten in de bebouwde kommen en buiten de bebouwde kom geclassificeerd naar leefklimaat. In bijlage 11 zijn de geurkaarten opgenomen. De huidige situatie is tevens te zien in Afbeelding 4.11. De kaarten 3 t/m 6 in bijlage 11 geven inzicht in de alternatieven en scenario's. Door deze kaarten te vergelijken met de referentiesituatie wordt het verschil zichtbaar.

Afbeelding 4.10

Beoordeling leefklimaat op basis van indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder.

Afbeelding 4.11 geeft de huidige situatie voor het leefklimaat weer. Zichtbaar is dat het grootste deel van het plangebied als redelijk goed tot zeer goed is beoordeeld. Rondom de grotere bedrijven valt op dat het leefklimaat slecht is beoordeeld. In bijlage 11 is naast de huidige situatie ook de referentiesituatie opgenomen. De referentiesituatie is de huidige situatie inclusief AMvB Huisvesting, de autonome ontwikkeling dus. Deze is positiever beoordeeld dan de huidige situatie. Het aantal objecten in de klasse 'zeer goed' is in de referentiesituatie beter.

GEURHINDER BUITEN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.18 blijkt dat het aantal geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom, dat matig of slecht scoort, gering is. In de huidige situatie ligt 4% van de bedrijven buiten de bebouwde kom in een matige of tamelijk slechte omgeving.

GEURHINDER IN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.17 blijkt dat het aantal geurgevoelige objecten in de bebouwde kom, waarvan het leefklimaat matig tot tamelijk slecht is, in de huidige situatie zeer beperkt is: 0%, absoluut gezien 28, en dat is relatief verwaarloosbaar. In de autonome ontwikkeling treedt er zelfs een verbetering op.

De autonome ontwikkeling is aangehouden als referentiesituatie inclusief de huidige situatie.

4.4.4 EFFECTBEOORDELING

In Tabel 4.16 is de effectbeoordeling van de alternatieven weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel. Dit is de uitkomst van de 2 classificaties van de tabellen 4.17 en 4.18 en de kaarten in bijlage 11.

Tabel 4.17
Effectbeoordeling geur

	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

EFFECTEN BINNEN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.17 blijkt dat de alternatieven slechts beperkte effecten hebben op het leefklimaat op basis van geurgevoelige objecten in de bebouwde kom, ten opzichte van de referentiesituatie. In deze en de volgende tabel is sprake van afrondingsverschillen, waardoor de totaalstellingen soms niet exact op 100% uitkomen.

Tabel 4.18
Classificatie geurhinder binnen de bebouwde kom.

Klasse	Huidige situatie		Referentiesituatie (autonome ontwikkeling)		Alternatief Verspreiden				Alternatief Concentreren LOG's			
	abs.	%	abs.	%	0% groei		20% groei		0% groei		20% groei	
					abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1. zeer goed	28.728	84%	31.082	91%	31.903	94%	30.049	88%	32.177	95%	30.576	90%
2. goed	5.085	15%	2.811	8%	2.027	6%	3.879	11%	1.753	5%	3.348	10%
3. redelijk goed	168	0%	98	0%	67	0%	69	0%	67	0%	73	0%
4. matig	19	0%	14	0%	9	0%	9	0%	9	0%	9	0%
5. tamelijk slecht	9	0%	4	0%	3	0%	3	0%	3	0%	3	0%
6. slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
7. zeer slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
8. extreem slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%

Het verschil op het leefklimaat tussen de alternatieven Verspreiden en Concentreren LOG's binnen de bebouwde kom is minimaal. Procentueel is het verschil tussen het scenario 0% en 20% groei welgeteld 1% in de categorie 'goed'. Absoluut gezien komen de aantallen in de scenario's 0% en 20% in de categorieën 'tamelijk slecht' tot 'redelijk goed' bijna overeen. Ten opzichte van de referentiesituatie nemen de absolute aantallen in deze categorieën af. Wel is zichtbaar dat het scenario 20% groei licht negatiever is. Gezien de geringe verschillen is dit voor alle alternatieven neutraal beoordeeld.

EFFECTEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.18 blijkt dat de alternatieven met het scenario 0% groei ongeveer hetzelfde leefklimaat hanteren als in de referentiesituatie. In de alternatieven met 20% groei daalt het leefklimaat echter in de klassen 'zeer goed' ten opzichte van de referentiesituatie licht en is een lichte toename te zien in de klassen 'goed' en 'redelijk goed'. Dit is neutraal beoordeeld. Het onderscheid tussen de alternatieven is minimaal.

Tabel 4.19

Classificatie geurhinder buiten de bebouwde kom

Klasse	Huidige situatie		Referentiesituatie (autonome ontwikkeling)		Alternatief Verspreiden				Alternatief Concentreren LOG's			
	abs.	%	abs.	%	0% groei		20% groei		0% groei		20% groei	
					abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1. zeer goed	2.462	55%	2.656	60%	2.667	60%	2.440	55%	2.650	60%	2.387	54%
2. goed	1.363	31%	1.264	28%	1.261	28%	1.351	30%	1.326	30%	1.452	33%
3. redelijk goed	419	9%	370	8%	359	8%	472	11%	323	7%	433	10%
4. matig	131	3%	111	2%	114	3%	136	3%	106	2%	130	3%
5. tamelijk slecht	47	1%	25	1%	25	1%	27	1%	21	0%	24	1%
6. slecht	12	0%	11	0%	11	0%	11	0%	12	0%	12	0%
7. zeer slecht	7	0%	4	0%	4	0%	4	0%	3	0%	3	0%
8. extreem slecht	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%
Totaal	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%

In bijlage 11 zijn alle kaarten voor geur op A3 formaat te vinden. Dit betreft de huidige situatie, de referentiesituatie, en de twee alternatieven met de twee groeiscenario's.

ALTERNATIEF VERSPREIDEN OP KAART

Het effect van *alternatief Verspreiden (0% groei)* ten opzichte van de referentiesituatie is over het hele buitengebied van Salland zeer wisselend. Op de locaties waar bedrijven mogen groeien is sprake van een gelijkblijvende of licht toegenomen achtergrondbelasting. Op andere locaties is er juist een afname van de achtergrondbelasting waarneembaar. Delen van het plangebied die duidelijk slechter scoren zijn op kaart niet waarneembaar. Dit komt overeen met de waarneming in de tabellen. Het effect van het scenario 20% groei is zichtbaar op individueel niveau rond de bedrijven die mogen groeien.

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S OP KAART

Het effect van het alternatief Concentreren LOG's (0% groei) ten opzichte van de referentiesituatie is zichtbaar doordat groeiers een slechter leefklimaat in hun directe nabijheid realiseren. Effecten zijn zowel in als buiten de LOG's zichtbaar. Het grootste deel van Salland behoudt echter het zeer goede leefklimaat zoals ook in de referentiesituatie zichtbaar is. Dit komt eveneens overeen met de tabellen. In dit geval is op de kaart met het 20% groeiscenario duidelijker zichtbaar wat clustering van bedrijven voor leefklimaat betekent. Aangezien het leefklimaat in dit geval nog steeds als 'goed' is benoemd, sluit dit aan bij de tabellen en is dit nog steeds neutraal beoordeeld.

4.4.5

MITIGERENDE MAATREGELEN EN LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Mitigerende maatregelen

Een mitigerende maatregel zou kunnen zijn het afdwingen van verdergaande emissiebeperkende maatregelen dan wettelijk vereist volgens de AMvB Huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven.

Leemte in kennis en informatie

Er zijn geen leemten geconstateerd die van invloed zijn op de besluitvorming.

4.4.6

CONCLUSIE GEUR

- Binnen de bebouwde kom: minimaal effect op leefklimaat voor geur.
- Buiten de bebouwde kom: minimaal effect op leefklimaat voor geur, wel lichte verschillen in de tabellen en kaarten waarneembaar tussen de verschillende alternatieven.

De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. De alternatieven zijn neutraal beoordeeld.

Bij 20% groei van de intensieve veehouderij zijn kleine verschillen zichtbaar ten opzichte van de referentiesituatie. In het alternatief Verspreiden is verschil zichtbaar nabij individuele bedrijven. In het alternatief Clustering LOG's is zichtbaar dat concentreren van bedrijven in de LOG's leidt tot een lichte verandering. Procentueel gezien verandert in beide gevallen een klein deel van het leefklimaat van 'zeer goed' naar 'goed'. Door de minimale verschillen is dit niet beoordeeld als een verslechtering van het leefklimaat. De scenario's met 20% groei zijn daarom eveneens neutraal beoordeeld.

4.5

VERKEER

4.5.1

METHODIEK

Voor de mogelijke ontwikkelingen in het buitengebied van de drie gemeenten in Salland: Raalte, Olst-Wijhe en Deventer, in het bijzonder de LOG's, is infrastructuur een wezenlijke factor. Inplaatsing van de nieuwe en een uitbreiding van de bestaande bedrijven zal een extra belasting van de wegen tot gevolg hebben. Het is de vraag of de bestaande wegen deze toename van verkeer op kunnen vangen en daartoe adequaat zijn of als zodanig kunnen worden ingericht. Naast de verkeersafwikkeling van en naar de bedrijven is er in het kader van dit PlanMER ook gekeken naar de verkeersveiligheid op de bestaande wegen in het studiegebied. Het extra vrachtverkeer van en naar de bedrijven kan zorgen voor de nodige overlast en onveiligheid.

Tabel 4.20

Aantal bestaande per LOG

Bedrijven plangebied

In Tabel 4.19 is per LOG het aantal bestaande bedrijven weergegeven.

Gemeente	LOG	Bestaande bedrijven
Deventer	Bathmen (= 3 locaties)	13
	Loo	17
	Pieriksmars	5
	Lettele	8
Olst – Wijhe	Elshof	45
	Middel	24
Raalte	Haarle	18
	Heeten	40
	Luttenberg	25
	Raalte	30
Totaal		225

In totaal zijn er 19 nieuwvestigingen in de LOG's mogelijk. Dit aantal is opgenomen in de verschillende LOG-visies. In Raalte zijn drie locaties al ingevuld en meegenomen in de huidige situatie. Deze zijn niet in bovenstaande tabel opgenomen. In totaal komt het aantal nieuwvestigingen in de verschillende LOG's dus uit op 16.

Infrastructuur plangebied

Ten zuiden van Deventer en Rijssen (Holten) ligt de A1. Deze weg vormt een belangrijke landelijke verbinding tussen Amsterdam en Duitsland. Daarnaast lopen er door het gebied een aantal belangrijke provinciale wegen met een snelheid van 80 of 100 km/uur en in de meeste gevallen voorzien van vrijliggende fietspaden. Het gaat hierbij om de N332 (tussen A1 en Raalte), de N337 (tussen Deventer en Zwolle), de N348 (van Deventer naar Ommen via Raalte), de N347 (van Rijssen naar Ommen via Hellendoorn) en de N35 (van Enschede naar Zwolle via Raalte). De belangrijke gemeentelijke wegen in het plangebied hebben een 60 km/uur regiem. Dit zijn relatief onveilige wegen omdat op deze wegen veel conflicten plaatsvinden tussen het langzame verkeer en het gemotoriseerde verkeer. Daarbij zijn dit vaak relatief smalle wegen en is een verbreding lastig te realiseren vanwege de beperkte ruimte. De intensiteiten en het aantal ongevallen op de provinciale en gemeentelijke wegen in het buitengebied is niet onderzocht.

Infrastructuur per LOG

Het wegennet is in de diverse LOG's verschillend van patroon en dichtheid. De meeste wegen in deze LOG's zijn relatief smal. De wegbreedte bedraagt circa 3 meter. De breedte van de doorgaande wegen bedraagt circa 5 tot 6 meter. De gemeenten hebben geen plannen voor het verbeteren van of de aanleg van nieuwe infrastructuur in of in de buurt van de LOG's. In de huidige situatie zijn er vrijwel geen capaciteitsproblemen op de wegen in en naar de LOG's. Er zijn wel op een aantal wegvakken en kruispunten knelpunten gesignaleerd op het gebied van verkeersveiligheid. Veelal gaat het daarbij om langzaam verkeer op drukke doorgaande, vaak smalle wegen. Ook recreatief en agrarisch blijkt dit een knelpunt te zijn: langzaam verkeer, landbouwverkeer en snelverkeer hinderen elkaar over en weer.

De ingreep bij de verschillende scenario's bestaat uit de aanwijzing van bouwblokken of zones voor her- en nieuwvestiging. Als gevolg daarvan verandert het aantal verkeersbewegingen van en naar de LOG's. In Tabel 4.20 is het aantal nieuwe bedrijven per LOG door een nieuwvestiging en uitbreiding weergegeven.

Tabel 4.21

Aantal bestaande en nieuwe bedrijven door nieuwvestiging en uitbreiding per LOG

Gemeente (3)	LOG (12)	Bestaande bedrijven	Aantal nieuwvestiging	Aantal bestaande bedrijven waar sprake is van uitbreiding	Totaal NGE toegevoegd
Deventer	Bathmen (= 3 locaties)	13	1	3	360
	Loo	17	3	4	520
	Pieriksmars	5	1	1	160
	Lettele	8	1	-	-
Olst – Wijhe	Elshof	45	3	2	320
	Middel	24	2	7	950
Raalte	Haarle	18	1	2	260
	Heeten	40	2	8	1060
	Luttenberg	25	0	5	680
	Raalte	30	2	4	530
Totaal		225	16	36	4840

4.5.2

HUIDIGE SITUATIE EN REFERENTIESITUATIE

De referentiesituatie (of nulalternatief) is de situatie waarmee de alternatieven vergeleken worden. De referentiesituatie is de vergunde situatie in januari 2009 voor circa 1400 bedrijfslocaties met een milieuvergunning voor het houden van vee.

In de huidige situatie zijn er geen capaciteitsproblemen op de wegen in en naar het LOG. Er zijn wel op diverse plaatsen knelpunten gesignaleerd op het gebied van verkeersveiligheid. Veelal gaat het daarbij om langzaam verkeer op drukke doorgaande, vaak smalle wegen.

In de referentiesituatie is er geen sprake van een forse toename van het verkeer ten opzichte van de huidige situatie vanwege een nulgroei. Op grond van trendmatige ontwikkelingen is te motiveren dat in de referentiesituatie sprake is van nulgroei van de intensieve veehouderij tot 2020. Het aantal bedrijven neemt af maar het aantal dieren blijft ongeveer gelijk. Van de productieruimte die bij de stoppende bedrijven vrijkomt, wordt in dit plan aangenomen dat deze geheel terecht komt bij andere of nieuwe bedrijven uit de intensieve veehouderij binnen de gemeente. Per saldo is dan sprake van een nulgroei. Het aantal verkeersbewegingen zal ten opzichte van de referentiesituatie dan ook beperkt toenemen.

De gemeenten Raalte, Olst-Wijhe en Deventer hebben geen plannen voor het verbeteren of de aanleg van nieuwe infrastructuur in de buurt van de LOG's. In de referentiesituatie is dan ook geen rekening gehouden met uitbreiding of realisatie van nieuwe infrastructuur.

In de komende periode wordt er aan de rand van Bathmen een gasleiding aangelegd. Hiervoor loopt nu een aparte procedure. Eventuele effecten dienen in een daarvoor op te stellen besluitMER opgenomen te worden en komen derhalve in deze effectbeschrijving niet aan de orde.

ONTWIKKELING BEDRIJVENTERREINEN

In de referentiesituatie vindt een uitbreiding plaats van meerdere bedrijventerreinen in het plangebied. Het gaat om de bedrijventerrein Noordmanshoek en Zegge VII. Noordmanshoek is 10 ha groot en is gelegen ten noorden van Wijhe. Het terrein is gelegen buiten een LOG en zal dan ook geen direct effect hebben op de verkeersstromen in de LOG's. Het bedrijventerrein Zegge VII ligt aan de zuidoostkant van Raalte en maakt onderdeel uit van het totale bedrijventerrein De Zegge. Enkel aan de oost en zuidzijde grenst het nieuwe bedrijventerrein aan landelijk gebied. De andere zijden grenzen aan de bebouwde kom van Raalt. Ook in dit geval is het terrein buiten een LOG gelegen en zijn er geen directe effecten op de verkeersstromen in de LOG's.

4.5.3**EFFECTBEOORDELING*****Alternatieven***

In het alternatief Concentreren LOG's worden nieuwe intensieve veehouderijen zoveel mogelijk in de landbouwontwikkelingsgebieden geplaatst. Ook uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen zal zoveel mogelijk in de LOG's plaatsvinden. Er is in dit alternatief sprake van zowel nieuwvestiging als uitbreiding van de bestaande bedrijven. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's.

In het alternatief 'Verspreiden' vindt uitbreiding van intensieve veehouderijen plaats in zowel LOG's als verwevingsgebied. In dit alternatief is alleen sprake van uitbreiding van bestaande bedrijven. De productieruimte van de stoppers komt in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de LOG's als in het verwevingsgebied. De volgende uitgangspunten zijn verder nog van belang:

- Bedrijven die gelegen zijn in de eerder genoemde kernrandzones, Wav- of Natura 2000 zones groeien niet. Deze bedrijven behouden de huidige omvang.
- Alleen bedrijven met een uitbreidingsruimte van meer dan 70 NGE (t.a.v. geurhinder en ammoniak) groeien.

Zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden voorzien in een toename van de intensieve veehouderij in de LOG's en een uitbreiding van bedrijven op de bestaande locaties in de verwevingsgebieden. Daar zullen de geluidemissies die samenhangen met deze sector toenemen door een toename van de bedrijfsactiviteiten en door een toename van het bedrijfsgerelateerde verkeer.

In het alternatief 'Verspreiden' kunnen 100 tot 151 potentiële groeiers in het buitengebied ook daadwerkelijk groeien. Hoeveel is afhankelijk van het betreffende scenario (0% of 20%). In het alternatief Concentreren LOG's is nieuwvestiging van in totaal 16 bedrijven in de LOG's mogelijk. In het scenario 0% groei is daarnaast geen uitbreiding mogelijk voor andere bedrijven in de LOG's. In het scenario 20% groei kunnen 36 van de potentiële groeiers groeien.

In het alternatief 'Verspreiden' zal geen wezenlijke verandering plaatsvinden in de verkeersstromen in het plangebied. Er komt namelijk niet veel (vracht)verkeer bij en er is sprake van een verspreiding waardoor ook het (vracht)verkeer zich ook zal verspreiden. Het effect is in dit alternatief neutraal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Echter in het alternatief Concentreren LOG's zal een concentratie van bedrijven in het LOG plaatsvinden. Dit kan invloed hebben op de wegen in het LOG vanwege een toename van de verkeersstroom. Voor de LOG's met de grootste groei, Heeten, Middel en Luttenberg, is in onderstaande tabellen het aantal vrachtwagen- en personenautobewegingen per dag weergegeven op basis van het aantal bedrijven per LOG. In de berekening is uitgegaan van de volgende uitgangspunten. Daarna is een totaaltabel van alle LOG's toegevoegd.

UITGANGSPUNTEN VERKEER

Een toekomstgericht gesloten varkensbedrijf (500 zeugen = 343 NGE) vormt het uitgangspunt voor de verkeersberekening van bedrijven waar sprake is van een nieuwvestiging. Een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen produceert 5 vrachtwagenbewegingen en 4 personenautoverplaatsingen per werkdag en per bedrijf.

Voor bestaande bedrijven waar sprake is van een uitbreiding met ca 130 NGE (20% groei) is uitgegaan van 2 extra vrachtwagenbewegingen en 2 extra personenautoverplaatsingen per werkdag en per bedrijf.

Tabel 4.22

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Heeten

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 132 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	2	2
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	8
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	40	40
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	10	26
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	8	24

Tabel 4.23

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Middel

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 136 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	2	2
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	7
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	24	24
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	10	24
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	8	22

Tabel 4.24

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Luttenberg

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 136 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	0	0
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	5
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	25	25
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	0	10
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	0	10

In onderstaande tabel is het aantal verkeersbewegingen weergegeven door nieuwvestiging en door de uitbreiding van bestaande bedrijven in de LOG's uitgaande van alternatief Concentreren LOG's met 20% groei.

Tabel 4.

Effectparameters en extra Verkeersbewegingen alle LOG's –alternatief concentreren LOG's scenario 20%

Gemeente	LOG	Aantal nieuwe bedrijven	Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding (20% groei)	Aantal PA's per dag	Aantal VA's per dag
Deventer	Bathmen	1	3	4 + 6 = 10	5 + 6 = 11
	Loo	3	4	12 + 8 = 20	15 + 8 = 23
	Pieriksmars	1	1	4 + 2 = 6	5 + 2 = 7
	Lettele	1	-	4 + 0 = 4	5 + 0 = 5
Olst – Wijhe	Elshof	3	2	12 + 4 = 16	15 + 4 = 19
	Middel	2	7	8 + 14 = 22	10 + 14 = 24
Raalte	Haarle	1	2	4 + 4 = 8	5 + 4 = 9
	Heeten	2	8	8 + 16 = 24	10 + 16 = 26
	Luttenberg	0	5	0 + 10 = 10	0 + 10 = 10
	Raalte	2	4	8 + 8 = 16	10 + 8 = 18
Totaal		16	36	136	152

* PA's = aantal personenautobewegingen per werkdag en per bedrijf

* VA's = aantal vrachtautobewegingen per werkdag en per bedrijf

Hoewel het niet om grote verkeersstromen gaat, is in dit alternatief (scenario 20% groei) het aspect verkeersafwikkeling licht negatief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Scenario 0% is neutraal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Er is in dit scenario alleen spraken van nieuwvestiging en dus geen uitbreiding van de bestaande bedrijven.

Veel wegen in het buitengebied worden gebruikt door schoolgaande fietsers en zijn niet voorzien van aparte fietsvoorzieningen. Op de wegen zal het aantal conflicten toenemen door toename van het vrachtverkeer. Uit oogpunt van verkeersveiligheid is dit niet wenselijk. Het effect is in dit alternatief licht negatief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Effecten van de alternatieven

In Tabel 4.25 zijn de effectscores voor verkeer weergegeven, die daarna worden toegelicht.

Tabel 4.27

Effectscores verkeer

	Referentie	Concentreren LOG's		Verspreiden buitengebied	
		Nulgroei	20% groei	Nulgroei	20% groei
Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Totaalscore	0	0	0/-	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief;

- = negatief; -- = zeer negatief

Verkeersafwikkeling

De toename van het aantal verkeersbewegingen (vrachtwagen en personenauto's) ten opzichte van de referentiesituatie, veroorzaakt over het algemeen geen extra problemen op de lokale wegen in de LOG's in termen van verkeersafwikkeling en doorstroming. Het betreft immers een relatief kleine toename van het aantal verkeersbewegingen. Dit geldt ook voor de bedrijven in het plangebied buiten de LOG's. De verkeersafwikkeling en de doorstroming is daarmee voor de genoemde alternatieven en bijkomende scenario's niet onderscheidend omdat het om zeer geringe aantallen gaat en omdat de lokale wegen voldoende (rest)capaciteit hebben om eventueel extra verkeer adequaat te verwerken.

Verkeersveiligheid

De nieuwe en uitbreiding van bestaande bedrijven zorgen voor een geringe toename van het verkeer. Een belangrijk deel hiervan is vrachtverkeer. Het grootste probleem met dit zware verkeer zijn de te verwachten potentiële conflicten (kruispunten en wegvakken) met andere weggebruikers, in het bijzonder het kwetsbare langzame verkeer, zoals schoolgaande jeugd, recreatie(fietsers) en wandelaars. Dit speelt vooral op de lokale wegen met een duidelijke mengfunctie (verblijven en ontsluiten) waar de wegbreedte relatief smal is en er geen aparte of onvoldoende voorzieningen zijn voor langzaam verkeer. De verschillende alternatieven met bijbehorende scenario's zijn ook niet sterk onderscheidend voor het aspect veiligheid indien op enkele wegvakken waar nodig aanvullende maatregelen worden getroffen. Belangrijk voordeel van clustering van bedrijven in LOG's is de concentratie van mogelijke maatregelen op een beperkt aantal wegen en hierbij aan te sluiten bij provinciale en lokale wegen met doorgaande functie. Resultaat zal zijn een herkenbaarder wegbeeld op de betreffende wegen die tevens beter ingericht zijn op het afwikkelen van extra (vracht)verkeer. Bij een verspreiding van bedrijven is de kans aanwezig dat voor meerdere wegvakken maatregelen nodig zijn waardoor een fragmentarisch beeld kan gaan ontstaan.

4.5.4

MITIGERENDE MAATREGELEN & LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Het verbreden van de weg kan noodzakelijk zijn indien blijkt dat de wegen niet geschikt zijn voor de verkeersbewegingen van het zware vrachtverkeer (trekker/vrachtwagen + oplegger: 2,65 meter breed, 4,15 meter hoog en maximaal 70 ton aan gewicht).

Daarnaast kan gedacht worden aan het realiseren van aparte fietsvoorzieningen om conflicten tussen langzaam verkeer en gemotoriseerd verkeer te voorkomen.

Aangezien het niet exact bekend is waar nieuwe bedrijven komen te liggen dan wel hoe deze ontsloten worden, is het nu nog niet aan te geven voor welke wegen een verbreding noodzakelijk is.

De effectscores zijn bepaald op basis van een inschatting van het aantal verkeersbewegingen per bedrijf. Het is niet exact bekend op welke wegen de ontsluiting van (nieuwe) bedrijven zal gaan plaatsvinden en in hoeverre deze wegen de extra verkeersstroom dan ook kunnen verwerken. Er is niet gerekend met intensiteiten van wegen in het gebied aangezien hier geen gegevens over bekend waren op de wegen in de LOG's.

4.5.5

CONCLUSIE VERKEER

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijk om verkeersveilige maatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

4.6

GELUID

Beide alternatieven hebben binnen dit MER effect op de geluidbelasting in het plangebied. Want bij alle alternatieven wordt voorzien in de verandering van het aantal of de omvang van bedrijven in het plangebied. Geluidemissie wordt bepaald op basis van twee factoren:

- Verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.
- Productie op de bedrijven.

4.6.1

BELEIDSKADER

WET GELUIDHINDER / WET MILIEUBEHEER

In de Wet Geluidhinder is bepaald wat geluidgevoelige objecten en terreinen zijn. Woningen, scholen, ziekenhuizen en verpleeghuizen vallen onder geluidgevoelige objecten. Zorginstellingen en woonwagendplaatsen zijn voorbeelden van geluidgevoelige terreinen. Voor deze bestemmingen zijn in de Wet Geluidhinder *voorkeursgrenswaarden* en *grenswaarden* gesteld binnen zones van wegen, spoorwegen en industrieterreinen. Voor solitaire inrichtingen worden in milieuvergunningen grenswaarden opgenomen voor dezelfde bestemmingen. Voor gezoneerde industrieterreinen met omvangrijke bedrijfsactiviteiten dient een zone te zijn vastgesteld waarbinnen belemmeringen gelden ten aanzien van geluid.

PROVINCIAAL BELEID

Stiltegebieden zijn milieubeschermingsgebieden waarin het aspect stilte bijzondere bescherming nodig heeft, aangezien dit aspect anders verloren dreigt te gaan. De provincies wijzen stiltegebieden aan via het provinciale milieubeleidsplan. Het beleid voor stiltegebieden in Overijssel is echter verweven in de bescherming vanuit de EHS. Voor het aspect geluid zijn daarom de stiltegebieden niet van belang.

4.6.2

EFFECTBEOORDELING

Zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden voorzien in een toename van de intensieve veehouderij in de LOG's en een uitbreiding van bedrijven op de bestaande locaties in de verwevingsgebieden. De geluidemissies, die samenhangen met deze sector, zullen hier toenemen door een toename van de bedrijfsactiviteiten en door een toename van het bedrijfsgerelateerde verkeer.

In Tabel 4.26 is de effectbeoordeling van de alternatieven weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.28

Effectbeoordeling
geluidsbelasting

	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief.

Geluidbelasting intensieve veehouderij

Ten aanzien van de bedrijfsactiviteiten wordt de grootste geluidemissie verwacht van de ventilatoren (zogenaamde stationaire bronnen). Deze worden ingezet ten behoeve van temperatuurregulatie in de stallen. De ventilatoren bevinden zich aan de buitenzijde van de stallen. De andere belangrijke geluidsbron op veehouderijbedrijven is het laden en lossen van voer, mest en dieren, een activiteit die met regelmaat voorkomt. De overige geluidproducerende activiteiten bij intensieve veehouderijen vinden over het algemeen in pandig plaats.

De locaties waar er sprake is van nieuwvestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijen ten opzichte van de bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen en woningen zijn in belangrijke mate bepalend voor de geluidbelasting op eventueel nabijgelegen geluidgevoelige objecten. Doordat andere milieuaspecten maatgevend zijn en dwingen tot een keuze voor een uitbreidings- of nieuwvestigingslocatie ver van milieugevoelige objecten zal de geluidbelasting van een inrichting niet de bepalende milieufactor zijn.

Uit de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' blijkt dat bij standaard IV-bedrijven de hinderafstand voor geur groter is dan voor geluid. Voor bedrijven waar varkens of pluimvee gefokt of gehouden worden bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor het aspect geluid 50 meter. De hinderafstand voor het aspect geur bedraagt 100 meter. Dat wil zeggen dat als er voor het aspect geur nog uitbreidings- of vestigingsmogelijkheden zijn, deze waarschijnlijk ook gelden voor het aspect geluid. Bestaande veehouderijen met een geurgevoelig (en geluidgevoelig) object in de buurt (bijvoorbeeld een burgerwoning) zitten meestal "op slot" op grond van de Wet geurhinder en veehouderij. Uitbreiding op die bedrijven is dan niet mogelijk en uitbreiding van de geluidemissie (buiten de vergunde situatie) zal daarmee niet plaatsvinden. Het geurknelpunt zorgt ervoor dat bedrijven die uitbreiden of een nieuwvestiging realiseren, enkel bedrijven kunnen zijn zonder geurgevoelige (en geluidgevoelige) burgerwoningen binnen een straal van 100 tot 150 meter (VNG-handboek)¹⁵.

¹⁵ In het geval dat uitbreiding wel mogelijk is volgens de Wet geurhinder en veehouderij doordat de geurbelasting wordt verlaagd, is het uitgangspunt dat de betere staltechnieken ook zorgen voor minder geluidsoverlast. De geurbelasting is te verlagen door emissiepuntverplaatsing, -verhoging, verhoging

Wel kan bij deze bedrijven sprake zijn van een relevante geluidsbelasting ter plaatse van nabijgelegen agrarische bedrijfswoningen. Daarbij kan aangetekend worden dat onacceptabele geluidhinder vanwege een inrichting vergunningtechnisch aan banden te leggen is door de aanpassing van de inrichting (bijv. ventilatoren in een andere gevel, inpandig laden en lossen) of door het treffen van geluidbeperkende of geluidwerende maatregelen.

In beide alternatieven is er modelmatig sprake van stoppers. Bedrijven die stoppen leiden op die locaties tot het verdwijnen van bedrijfsgerelateerde geluidemissies. Aangezien een deel van de stoppers bedrijven betreffen die door andere milieuaspecten onvoldoende perspectief hebben is hier in een aantal gevallen sprake van het wegvallen van een relevante geluidbelasting.

Geluidbelasting bedrijfsgerelateerde verkeer

Zoals aangegeven in paragraaf 4.5, aspect Verkeer, wordt per (intensieve) veehouderij van 500 varkens gesloten rekening gehouden met maximaal 5 vrachtwagenbewegingen en circa 4 autobewegingen per werkdag en per bedrijf. Voor het alternatief Concentreren LOG's met 20% groei is het aantal extra verkeersbewegingen het grootst en meest geconcentreerd¹⁶. Indien rekening wordt gehouden met het aantal nieuwvestigingen en uitbreidingen in de LOG's is met name invloed te verwachten in de LOG's met veel nieuwvestiging en uitbreiding. Aangezien de nieuwvestigingen leiden tot nieuwe verkeersbewegingen, kunnen de LOG's met nieuwvestigingen als worst case situatie worden benaderd. Tabel 4.27 geeft een overzicht van de LOG's met de nieuwvestigingen en de bijbehorende verkeersbewegingen.

Tabel 4.29

Veranderingen in verkeersbewegingen door nieuwvestiging in de LOG's. Alternatief clustering met 20% groei.

Gemeente	LOG	Aantal nieuwe bedrijven 500 zeugen gesloten	Personenauto-bewegingen/dag	Vrachtwagenbewegingen/dag
Deventer	Bathmen	1	4	5
Olst-Wijhe	Elshof	3	12	15
Raalte	Haarle	1	4	5
Raalte	Heeten	2	8	10
Deventer	Loo	3	12	15
Raalte	Luttenberg	0	0	0
Olst-Wijhe	Middel	2	4	10
Deventer	Pieriksmars	1	4	5
Raalte	Raalte	2	8	10
Deventer	Lettele	1	4	5
	Totaal	16	60	80

van de luchtsnelheden, of het toepassen van stapsystemen die de geuremissie verlagen. Eventuele extra geluidsbelasting zal minimaal zijn.

¹⁶ Bij dit alternatief zullen de meest bedrijfsverplaatsingen plaats hebben (met dus ook de meeste veranderingen ten aanzien van de verkeerstromen) en de meeste concentratie van nieuwe bedrijven en nieuwe activiteiten. Bij het alternatief Verspreiden hebben de extra vrachtwagenbewegingen minder impact omdat ze meer verspreid zijn.

Uit deze tabel blijkt het aantal verkeersbewegingen bij 20% groei van de intensieve veehouderij in de verschillende LOG's niet groot te zijn. De extra verkeersbewegingen bij bestaande bedrijven zal minder zijn. Door de ligging van de bedrijven komen de vervoersbewegingen ook nog verspreid voor. Een toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van nieuwe bedrijven en het uitbreiden van bestaande bedrijven, levert niet direct een probleem op voor de capaciteit van de wegen (zie aspect 'Verkeer' in paragraaf 4.5). Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt en niet onderscheidend voor de alternatieven. Dit is voor beide alternatieven neutraal beoordeeld.

4.6.3

MITIGERENDE MAATREGELEN & LEEMTE IN KENNIS EN INFORMATIE

Mitigerende maatregelen

Gelet op de effectscores zijn er geen mitigerende maatregelen –op het niveau van het bestemmingsplan- noodzakelijk. Hoewel dit niet verwacht wordt kunnen indien noodzakelijk extra emissiebeperkende maatregelen (bijv. ventilatoren en laden en lossen in pandig) in het kader van de Wm-vergunning worden voorgeschreven.

Leemte in kennis

Er zijn geen leemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van kwantitatieve gegevens en expertbeoordeling.

4.6.4

CONCLUSIE GELUIDSBELASTING

Volgens de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor *bedrijven* waar varkens gefokt of gehouden worden 50 m. Nieuwvestigingslocaties liggen minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken respectievelijk de voorgevel van woningen of andere kwetsbare objecten. Dit betekent dat aangenomen mag worden dat hierop geen geluidhinder plaatsvindt. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

4.7

LUCHTKWALITEIT

UITGANGSPUNT LUCHT

In de achtergrondconcentraties zijn de bijdragen van de bestaande intensieve veehouderijen al inbegrepen. In de huidige situatie worden de grenswaarden van fijn stof en stikstofdioxide niet overschreden. Overschrijdingen in de toekomst kunnen niet plaatsvinden aangezien er geen vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) wordt afgegeven als de norm voor fijn stof of stikstofdioxide wordt overschreden. Een aanvraag voor een nieuwe stal of uitbreiding van een bestaande stal moet dus altijd voldoen aan de grenswaarden.

Wel zijn voor fijn stof emissies verschillen waarneembaar door het type bedrijf en de verkeersbewegingen die daarbij een rol spelen. Deze onderwerpen komen aan bod in onderstaande paragraaf.

4.7.1

BELEIDSKADER

Kaderstellend is de Wet Milieubeheer, titel 5.2 Luchtkwaliteitseisen. Hierin worden grenswaarden gesteld voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. Voor intensieve veehouderij zijn fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) van belang. Voor beide stoffen geldt een grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de jaargemiddelde concentratie¹⁷. Zie voor meer informatie over dit kader paragraaf 2.3.3. Het plangebied, althans daarbinnen gelegen IV-bedrijven, maakt deel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

4.7.2

METHODIEK**VIER CRITERIA**

Criteria waarop de luchtkwaliteit wordt beoordeeld:

- Bedrijfsvoering: fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2).
- Verkeer: fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2).

SOORT DIEREN

Bestaande intensieve veehouderijbedrijven in Salland houden kippen en varkens. Voor varkens is het uitgangspunt een standaardbedrijf met 500 zeugen gesloten (zie bijlage 4 voor een toelichting).

4.7.3

REFERENTIESITUATIE

In onderstaande tabel en afbeeldingen zijn de achtergrondconcentraties fijn stof (PM_{10})¹⁸ en stikstofdioxide (NO_2) in de referentiesituatie weergegeven. Voor beide stoffen geldt een grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de jaargemiddelde concentratie¹⁹. De situatie in de autonome ontwikkeling voldoet hier aan.

Tabel 4.30

Achtergrondconcentratie
fijn stof

Jaar	Fijn stof PM10 jaargemiddelde concentratie	Stikstofdioxide NO2 jaargemiddelde concentratie
2008 ²⁰	20-28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	15-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2010	20-28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	10-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2020	20-24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	9-20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

* Deze concentraties zijn exclusief de zeezoutaf trek van $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

¹⁷ Bron: Wet milieubeheer, normen en eisen ten aanzien van luchtkwaliteit, titel 5.2.

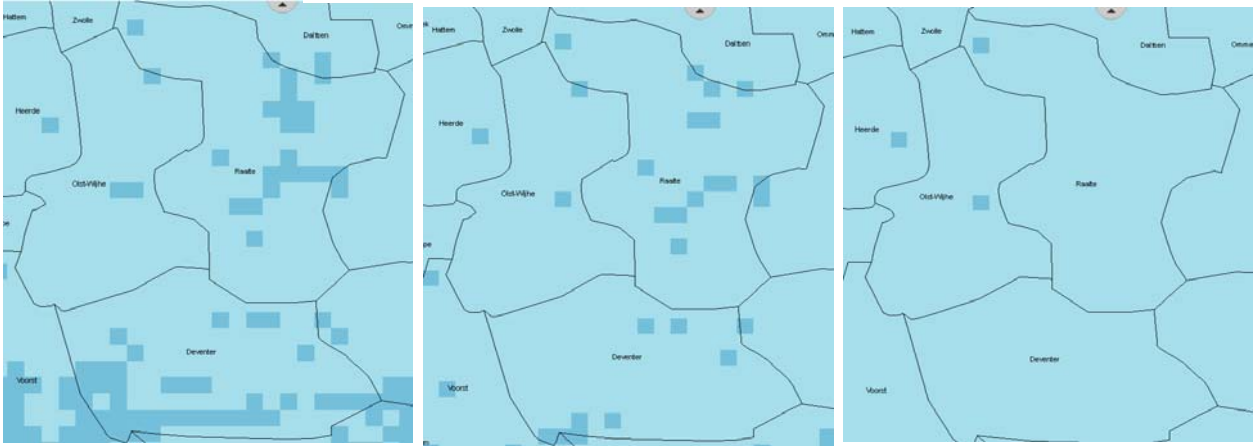
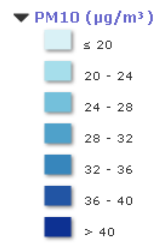
¹⁸ PM10 voor deeltjes met een doorsnee tot 10 micrometer of van PM2,5 voor deeltjes met een doorsnee tot 2,5 micrometer. Over het algemeen geldt dat hoe kleiner de deeltjes zijn, hoe dieper ze in de luchtwegen kunnen doordringen.

¹⁹ Bron: Wet milieubeheer, normen en eisen ten aanzien van luchtkwaliteit, titel 5.2.

²⁰ Bron: Natuur- en Milieuplanbureau.

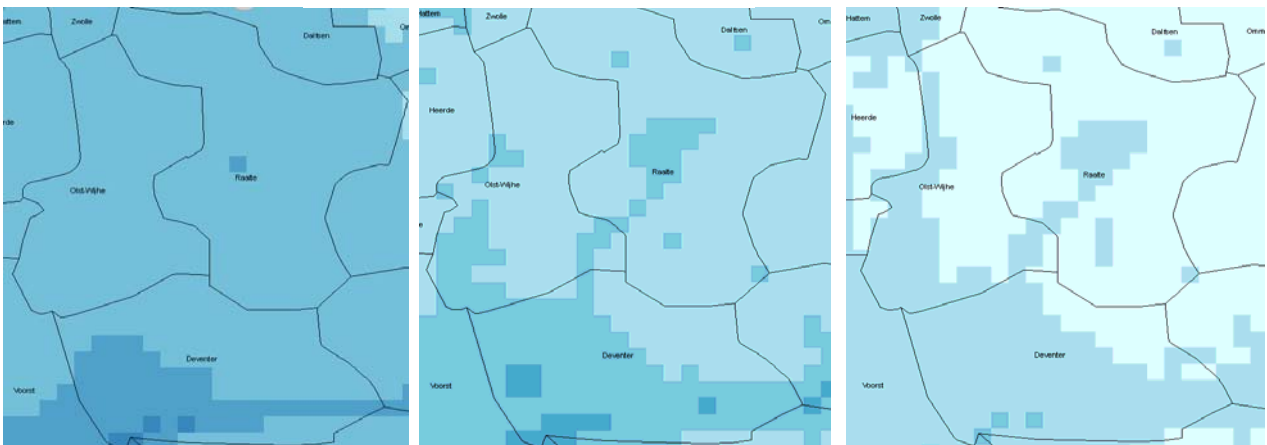
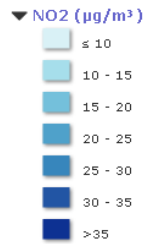
Afbeelding 4.11

Fijn stof concentraties in respectievelijk 2008, 2010 en 2020 in Salland²¹.

Afbeelding 4.12

Stikstofdioxideconcentraties in respectievelijk 2008, 2010, 2020 in Salland²².

²¹ Bron: [http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Fijn stof/2008](http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Fijn%20stof/2008) (19-10-2009)

²² Bron: <http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Stikstofdi oxide/2020> (19-10-2009)

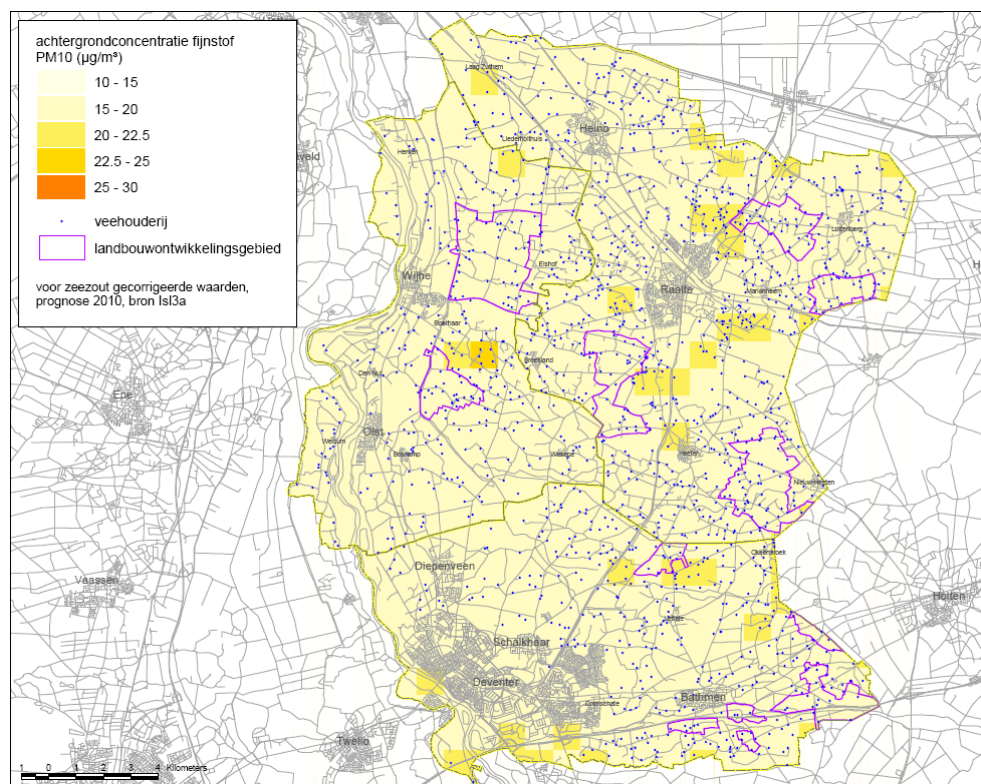
In paragraaf 2.3.3 staat het wettelijke kader aangaande maximum concentraties 24 uur gemiddelde norm en is het maximum aantal overschrijdingsdagen genoemd. Dit vormt het kader waarbinnen ontwikkelingen met betrekking tot fijn stof mogelijk zijn. In de beoordeling wordt hieraan ook gerefereerd.

Geconcludeerd kan worden dat op basis van de statistische relatie, zoals omschreven in paragraaf 2.3.3, de achtergrondconcentratie in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling ook voldoet aan het toelaatbare aantal overschrijdingsdagen.

In Afbeelding 4.14 is nader op de achtergrondconcentratie in 2010 in Salland ingezoomd. In deze afbeelding zijn ook de landbouwontwikkelingsgebieden en de bestaande veehouderijen weergegeven. In Afbeelding 4.15 is het bijbehorende aantal overschrijdingsdagen in 2010 weergegeven. Deze kaarten zijn eveneens te vinden in bijlage 12.

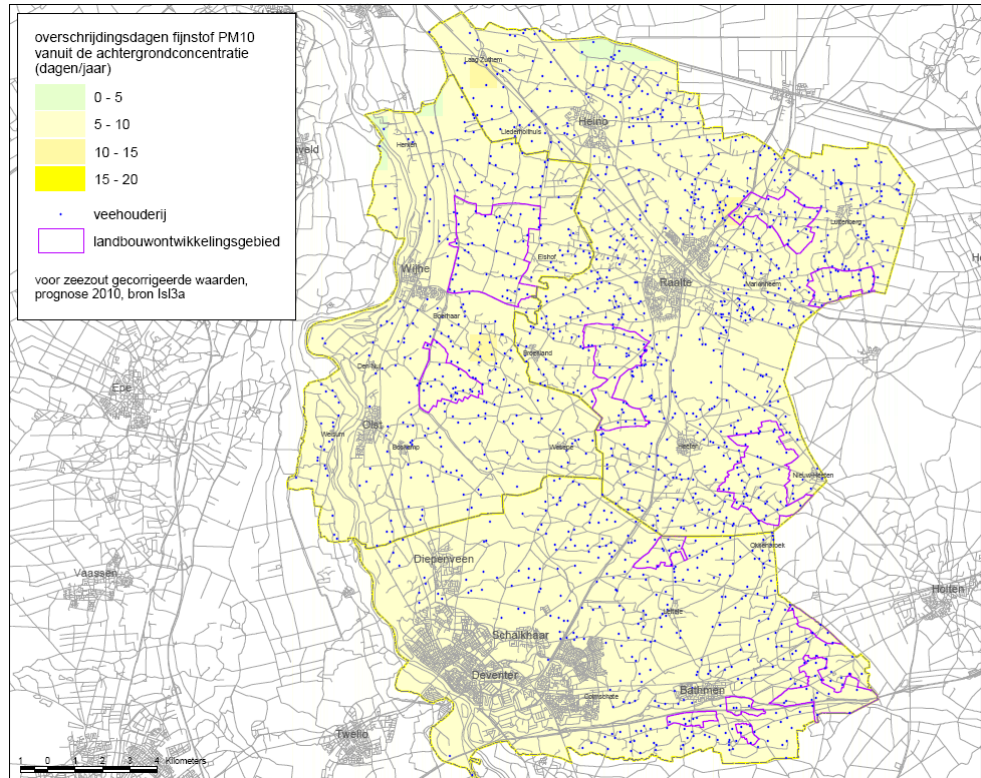
Afbeelding 4.13

Jaargemiddelde
achtergrondconcentratie fijn
stof PM10 in 2010 in Salland.

Afbeelding 4.14

Aantal overschrijdingsdagen
fijn stof PM₁₀ op basis van de
achtergrondconcentratie in
2010 in Salland.

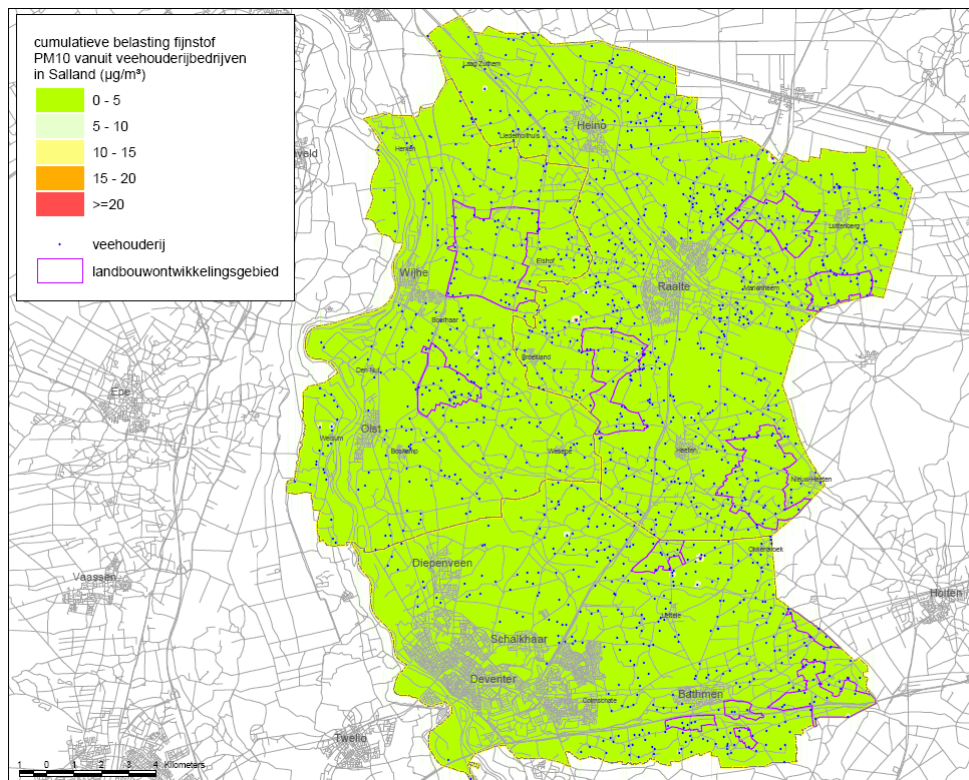

In Afbeelding 4.16 is op basis van het vergunningenbestand de cumulatieve bijdrage weergegeven van de bestaande veehouderijbedrijven in Salland aan de jaargemiddelde concentratie fijn stof PM₁₀. Hieruit blijkt dat deze bedrijven plaatselijk bijdragen aan de jaargemiddelde fijn stof concentratie. Dit is onder andere zichtbaar in de nabijheid van Welsum.

Afbeelding 4.15

Cumulatieve bijdrage jaargemiddelde concentratie fijn stof PM10 van de bestaande veehouderijbedrijven in Salland.

4.7.4

EFFECTBEOORDELING

In onderstaande tabel zijn de effectscores op dit beoordelingscriterium weergegeven, welke daarna worden toegelicht.

Tabel 4.31

Effectscores lucht

Effectparameters	Referentie	Alternatief Concentreren LOG's		Alternatief Verspreiden	
		nulgroei	20% groei	nulgroei	20% groei
Verkeer fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
Verkeer stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering Stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Totaalscore	0	0	0	0	0

Score: ++=zeer positief; +=positief; 0/+=licht positief; 0=neutraal; 0/-= licht negatief; -=negatief; --=zeer negatief

Verkeer: fijn stof en stikstofdioxide

Mede gezien de relatief lage (t.o.v. de wettelijke norm) achtergrondconcentraties worden bij een toename van 1 tot 16²³ bedrijven geen knelpunten verwacht met betrekking tot de luchtkwaliteit langs de ontsluitingswegen. Beide alternatieven gaan uit van 535 bestaande IV-bedrijven in en buiten de LOG's. In het alternatief Verspreiden kunnen 100 van de 151 bedrijven in het gehele buitengebied groeien. Hoeveel dit er zijn is afhankelijk het van betreffende scenario. In het alternatief Concentreren LOG's kunnen in het scenario 0% groei enkel de 16 nieuwe bedrijven in de LOG's groeien.

²³ Drie locaties voor nieuwvestiging zijn al ingevuld in Raalte en zijn daarom niet meegenomen in de diverse berekeningen.

De overige IV-bedrijven kunnen niet groeien. In het scenario 20% groei kunnen naast de 16 nieuwe bedrijven ook 36 bestaande bedrijven groeien. De nieuw te vestigen bedrijven in de LOG's en de bestaande bedrijven die kunnen uitbreiden buiten de LOG's leiden tot een verkeerstoename. Aangezien de 535 bestaande IV-bedrijven nu ook al tot vervoersbewegingen leiden, geeft dit relatief weinig extra emissie. Door de minimale bijdrage is het bedrijfsgerelateerde verkeer niet onderscheidend voor de diverse alternatieven en scenario's (zie § 4.5, aspect Verkeer). Dit geldt zowel voor fijn stof als voor stikstofdioxide in het verkeer. De kans op cumulatieve emissies is zeer klein gezien de geringe ontwikkelingsmogelijkheden.

Bedrijfsvoering: fijn stof en stikstofdioxide

Voor de intensieve veehouderij is het aspect fijn stof maatgevend voor de effectbeoordeling. Het aspect stikstofdioxide is van ondergeschikt belang. Een enkel bedrijf in Salland voldoet op dit moment niet aan de gestelde normen voor fijn stof. In het kader van het Regionaal Samenwerkingsprogramma Verbetering Luchtkwaliteit (RSL) zijn in de gemeenten Deventer en Raalte enkele knelpunten geïnventariseerd. Op globale niveau van dit planMER zijn echter deze specifieke normoverschrijdingen niet in de effectbeoordeling meegenomen en kan een oplossing alleen op individueel niveau worden uitgevoerd. Daarom zijn lokale situatie niet specifiek beoordeeld, maar wel twee worst case situaties. Het aspect fijn stof is beoordeeld aan de hand van een standaard varkensbedrijf en een standaard kippenbedrijf. Voor beide typen bedrijf is een worst case situatie doorgerekend. Hierbij is voor het kippenbedrijf wel onderscheid gemaakt tussen de huisvestingssystemen van de kippen, een algemene situatie die ook in Salland voor kan komen. Voor het varkensbedrijf is specifiek een locatie in Salland genomen. De resultaten zijn hieronder weergegeven. Er is voor gekozen om de contouren voor het aantal overschrijdingsdagen fijn stof te presenteren, omdat op grond van de statistische relatie tussen de jaargemiddelde concentratie en het aantal overschrijdingsdagen, de grenswaarde voor het aantal overschrijdingsdagen eerder wordt overschreden dan de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie. Derhalve is het aantal overschrijdingsdagen maatgevend voor de beoordeling.

Worst case varkenssituatie

Voor een worst case varkensbedrijf is een voorbeeldbedrijf genomen met 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling met een chemische, biologische of gecombineerde luchtwater. Het betreft een locatie in de gemeente Deventer nabij de snelweg met een hoge achtergrondconcentratie. Hiervoor is een berekening uitgevoerd met het model ISL3a (v2009). Afbeelding 4.17 geeft de concentratie fijn stof rond het bedrijf weer. De achtergrondconcentratie op deze locatie is 19,8 (PM10). Dit geldt voor het grootste deel van Salland. Afbeelding 4.18 toont het aantal overschrijdingsdagen voor fijn stof. Hieruit blijkt dat lokaal het aantal overschrijdingsdagen toeneemt, maar dat de overschrijding van het maximaal toelaatbare aantal van 35 overschrijdingsdagen binnen 50 meter van de stal ligt. Het aantal berekende overschrijdingsdagen op deze locatie is 7,16 dagen (voor zeezout gecorrigeerd).

Bij varkensbedrijven is de geurcontour leidend, en is een afstand van 100 meter dus voldoende.

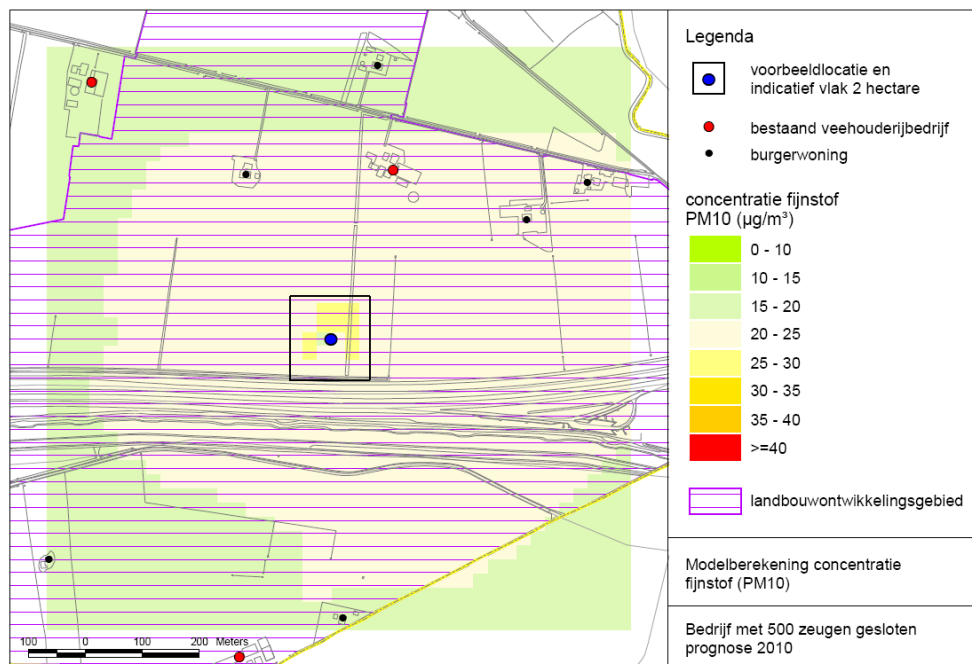
In bijlage 6 zijn de bedrijven met varkens aangegeven op kaart.

**TWEE WORST CASE
SITUATIES**

VARKENS

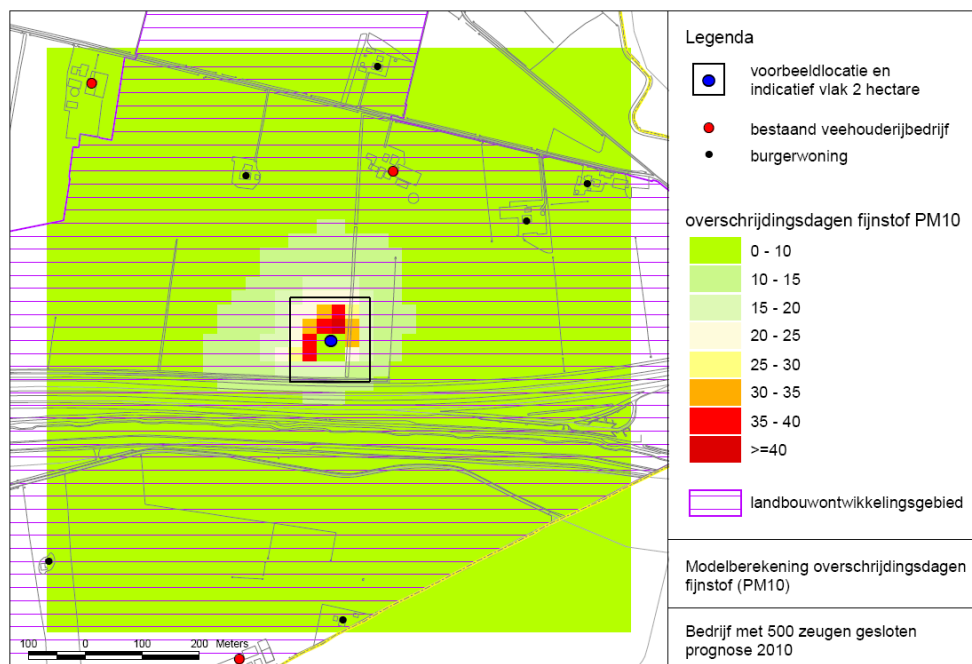
Afbeelding 4.16

Concentratie fijn stof, varkensbedrijf 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling.

Afbeelding 4.17

Overschrijdingsdagen concentratie fijn stof, 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling.

Worst case pluimveesituatie

PLUIMVEE

Wat betreft de uitstoot van fijn stof zijn de pluimveebedrijven maatgevend²⁴. Daarom is ook voor een kippenbedrijf een voorbeeldbedrijf berekend met het model ISL3a (v2009). Hierbij is uitgegaan van een bedrijf met 100.000 legkippen, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de huisvestingssystemen van de kippen. Het betreft een voorbeeldlocatie met een achtergrondconcentratie van 23,1 μg en 15 overschrijdingsdagen. Daarbij is de zeezoutcorrectie meegerekend. Gemiddeld zijn deze waarden in Salland lager, incidenteel ongeveer hetzelfde. De resultaten zijn hieronder weergegeven.

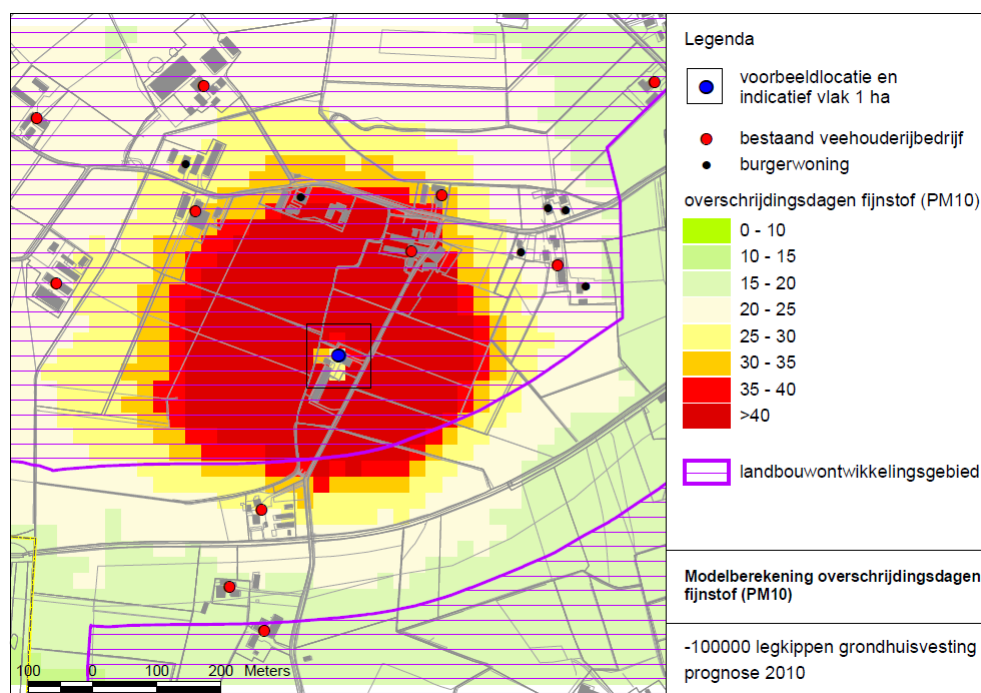
²⁴ SRE Milieudienst, 2009

Bij 100.000 legkippen op grondhuisvesting ligt de contour voor 35 overschrijdingsdagen op ongeveer 250 meter afstand. Bij volièrehuisvesting bevindt de contour zich op 200 meter en bij koloniehuisvesting op minder dan 100 meter afstand. Bij nieuwvestiging van kippen en bij omschakeling naar of uitbreiding van legkippen, zouden dat ongeveer de afstanden tot omliggende objecten en voor het publiek toegankelijke gebieden moeten zijn om geen overschrijding te krijgen. Dit is een noodzakelijke voorwaarde voor het verkrijgen van een vergunning. Indien de afstand te klein is zal er voor een beter stalsysteem (koloniehuisvesting, biologische luchtwassers e.d.) gekozen moeten worden, anders kan er geen vergunning verleend worden. De overschrijdingen zijn lokaal en moeten dan ook lokaal op vergunningsniveau opgelost worden.

In bijlage 6 zijn de bedrijven met pluimvee aangegeven op kaart.

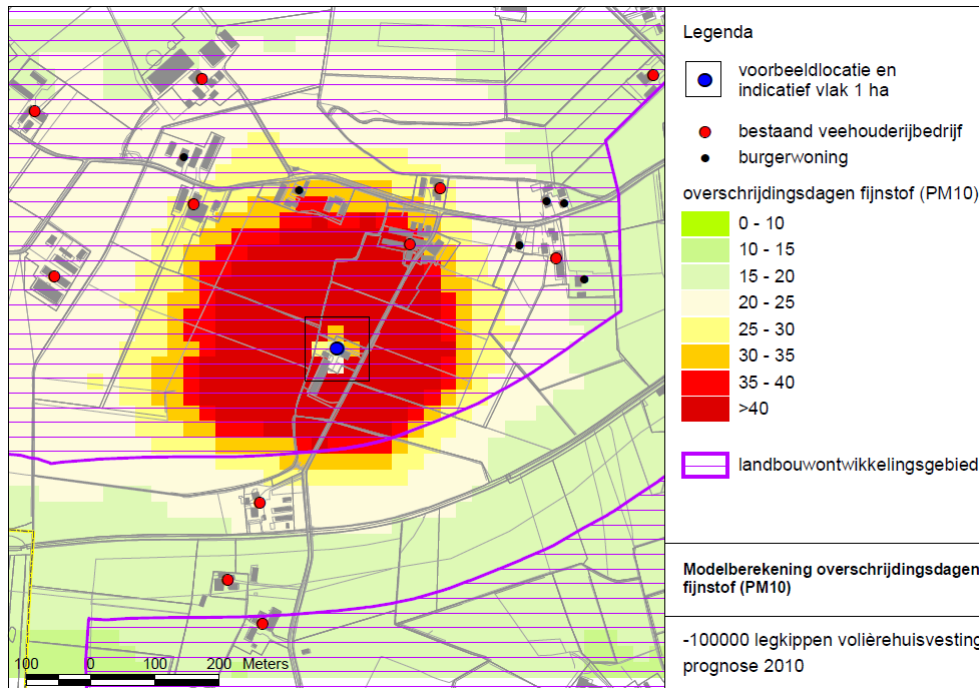
Afbeelding 4.18

Contouren aantal overschrijdingsdagen fijn stof: kippenbedrijf 100.000 kippen grondhuisvesting zonder nabehandeling (peiljaar 2010)

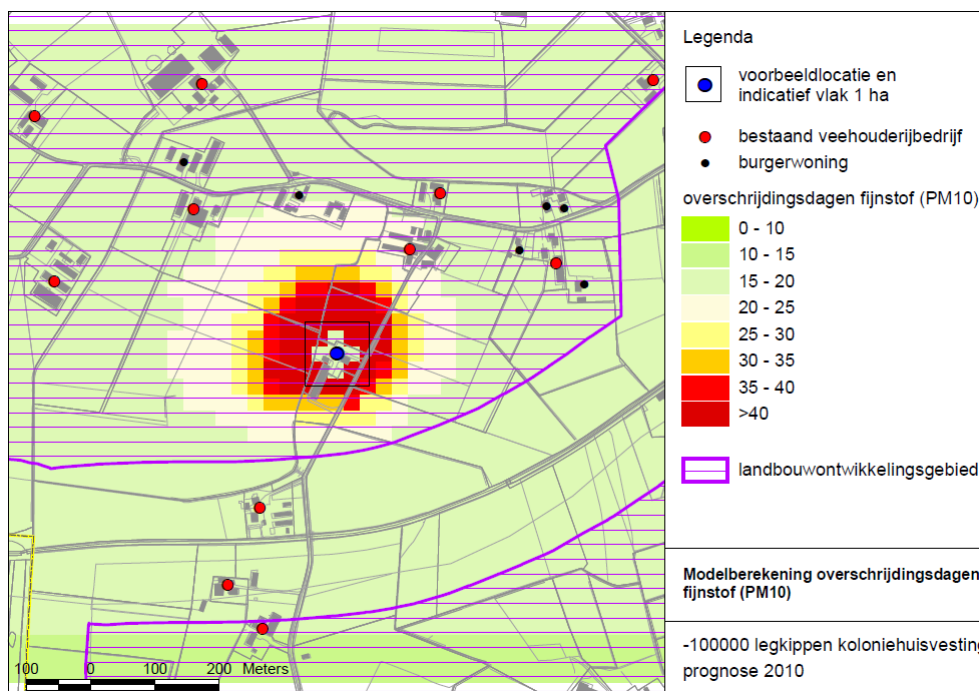
Afbeelding 4.19

Contouren aantal overschrijdingsdagen fijn stof: kippenbedrijf 100.000 kippen volièrehuisvesting zonder nabehandeling (peiljaar 2010)

Afbeelding 4.20

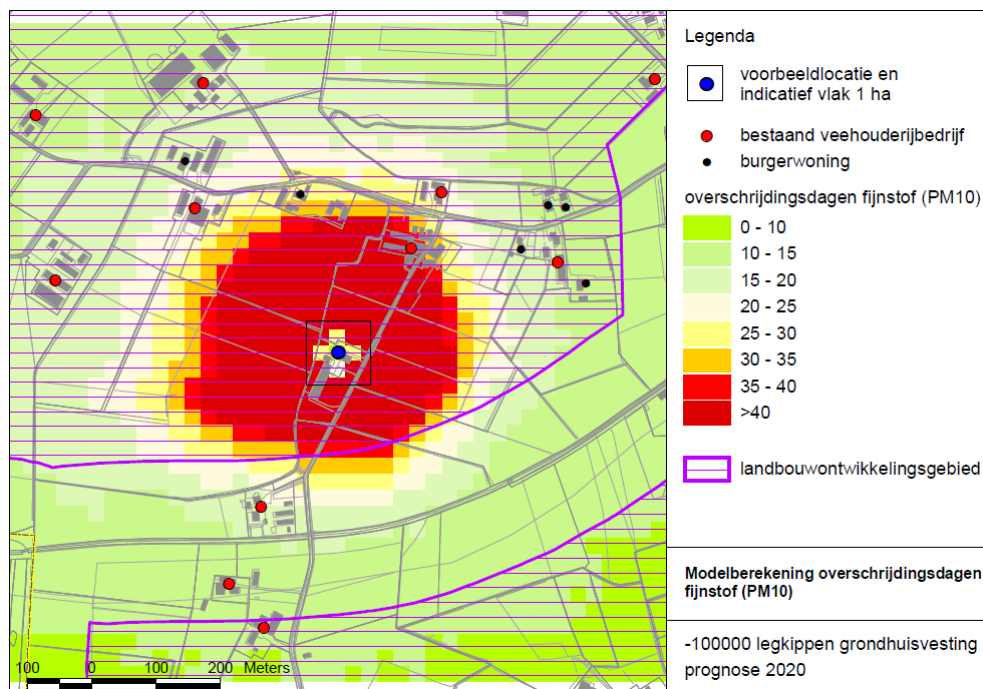
Contouren aantal overschrijdingsdagen fijn stof: kippenbedrijf 100.000 kippen koloniehuisvesting zonder nabehandeling (peiljaar 2010)

De verwachting is dat de fijn stof concentraties in de toekomst zullen dalen; op onderstaand kaartje met prognose 2020 is de achtergrondbelasting met zo'n 30% gedaald. De contour van 35 overschrijdingsdagen wordt hierdoor ook kleiner.

Afbeelding 4.21

Contouren aantal
overschrijdingsdagen fijn stof:
kippenbedrijf 100.000 kippen
grondhuisvesting zonder
nabehandeling (peiljaar 2020)

Groeiscenario

In de groeiscenario's kan een toename van de totale fijn stofemissies plaatsvinden, doordat het aantal dieren toeneemt. Een groei van 20 % zou in principe tot een 20 % hogere emissie kunnen leiden. In de praktijk zal dit waarschijnlijk lager uitvallen omdat daar waar overschrijdingen dreigen op te treden passende voorzieningen dienen te worden getroffen zoals nabehandeling met een chemische, biologische of gecombineerde luchtwasser. De noodzaak om nabehandelingstechnieken toe te passen bij de realisatie of uitbreiding van veehouderijen wordt onderzocht bij de vergunningverlening van individuele bedrijven. Om een nieuwvestiging of uitbreiding ten aanzien van ammoniak, geur en/of luchtkwaliteit in te passen is over het algemeen een nabehandelingstechniek noodzakelijk. Met een dergelijke techniek wordt het mogelijk de effecten op luchtkwaliteit ook vlak bij de inrichting beperkt te houden en, indien van toepassing, meerdere bronnen dicht bij elkaar in de buurt te situeren. Indien niet aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit wordt voldaan, kan de vergunning niet worden verleend. In het algemeen kan gesteld worden dat de schaalvergroting leidt tot vermindering van de uitstoot, omdat grotere bedrijven eerder bereid of verplicht zijn te investeren in betere stallen en in luchtwassers.

Het aandeel puimvee in de totale veestapel in Salland is vrij gering (minder dan 3% van de nge's). Van de 512.000 legkippen zitten er nog 86.000 op batterijhuisvesting. Vanwege de welzijnseisen zullen deze bedrijven om moeten schakelen naar een andere vorm van huisvesting. Hierbij horen veel hogere fijn stof-emissiefactoren. Dit kan leiden tot een toename van de emissie van fijn stof. Ook hiervoor geldt weer dat er pas een vergunning verleend kan worden als aan de grenswaarden voor fijn stof voldaan wordt. In de scenario's is geen rekening gehouden met deze uitbreidingsruimte ten aanzien van fijn stof. Deze is op gemeenteniveau en de globale schaal van het Plan MER ook nauwelijks te bepalen.

Effect nabehandelingstechnieken

Bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser kan de emissie van fijn stof met circa 60% worden gereduceerd. Bij toepassing van de gecombineerde luchtwasser bedraagt de reductie circa 80%. Ter illustratie van het effect van deze nabehandelingstechnieken is in Tabel 4.30 een indicatief voorbeeld gegeven van de reductie van de jaargemiddelde concentratie fijn stof en het aantal overschrijdingsdagen in de omgeving van een varkensbedrijf.

Duidelijk wordt dat een intensieve veehouderij vlak bij de inrichting kan leiden tot aanzienlijke bijdragen, zeker als er geen nabehandelingstechniek wordt toegepast. In de beschreven voorbeeld situatie bedraagt de bijdrage van de inrichting aan de fijn stof concentratie op 10 meter van de inrichting bijna $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De extra bijdrage neemt echter heel snel af. Op 25 meter van de inrichting is de extra bijdrage van de inrichting nog maar circa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en op 50 meter is de bijdrage nog maar $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Met de toepassing van nabehandelingstechnieken zoals een chemische en combiluchtwasser zijn de bijdragen van de inrichting fors minder. Op 10 meter van de inrichting is de bijdrage van een inrichting bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser nog maar circa $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en bij toepassing van een combiluchtwasser nog maar circa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Toepassing van deze technieken heeft voor een varkensbedrijf in het algemeen als effect dat er geen overschrijdingen meer worden berekend. Als er plaatselijk reeds een hoge achtergrondconcentratie heerst, kan lokaal op korte afstand van de inrichting wel nog een overschrijding optreden. Het invloedsgebied van een pluimveebedrijf is groter, maar ook sterk afhankelijk van toepassing van een nabehandelingstechniek en het type huisvestingsstelsel. Het voldoen aan de grenswaarde van een nieuw- of hervestiging wordt getoetst in het kader van de daarvoor benodigde Wm-vergunningaanvraag. De noodzaak om nabehandelingstechnieken toe te passen kan hierbij voorgeschreven worden.

Tabel 4.32

Effect van type luchtreiniging op fijn stof emissie en immissie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ PM10) voor een varkensbedrijf²⁵

Type Lucht-reiniging	Emissie gr/dier/uur	Afstand	Fijn stof		
			Bijdrage aan jaargemiddelde door bedrijf	Jaargemiddelde incl. achtergrond-concentratie*	Overschrijdingsdagen
geen nabehandeling	0,015068	10	19	47	> 35
		25	4	32	≈ 35
		50	1	29	< 35
Chemische of biologische luchtwasser	0,0061	10	8	36	> 35
		25	2	30	< 35
		50	1	29	< 35
Combilucht-wasser	0,0030	10	4	32	≈ 35
		25	1	29	< 35
		50	0	28	< 35

*Uitgaande van een maximale achtergrondconcentratie van $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in 2010 en exclusief de zeezoutaf trek van $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$

²⁵ Deze berekeningen zijn verricht met de Beperkte immissietoets van het RMB versie 3.3. Hierbij is uitgegaan van de emissiecijfers van 2008 voor een gesloten varkensbedrijf met 750 zeugen en bijbehorend aantal biggen en vleesvarkens. In 2009 zijn geactualiseerde emissiecijfers gepubliceerd waardoor iets andere concentraties zullen worden berekend, maar het principe blijft hetzelfde.

HER- EN NIEUWVESTIGING MOGELIJK

Veehouderijen leveren een belangrijke bijdrage aan de luchtkwaliteit, zeker in hun directe omgeving. Hierbij is vooral het soort bedrijf van belang. Met de toepassing van nabehandelingstechnieken wordt het effect van de veehouderijen op de omgeving sterk ingeperkt en is vestiging gezien de heersende achtergrondconcentraties over het algemeen mogelijk, mits er een redelijke afstand wordt aangehouden tot gevoelige objecten (woningen, scholen, ziekenhuizen, speeltuinen en sportvelden) en andere gebieden die voor het publiek toegankelijk zijn. Nieuwe knelpunten worden voorkomen omdat er geen Wm-vergunning wordt afgegeven als niet wordt voldaan aan de eisen uit de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen). Daarnaast is ook van belang dat bestaande bedrijven met overschrijding van de normen maatregelen voor reductie toepassen.

4.7.5

MITIGERENDE MAATREGELEN EN LEEMTEN IN KENNIS

Mitigerende maatregelen

Gelet op de effectscores, zijn er geen aanvullende maatregelen nodig ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen (luchtreiniging) zoals hiervoor beschreven.

Leemten in kennis

De effectscores zijn bepaald op basis van modelberekeningen en expertbeoordeling. De modelberekeningen zijn uitgevoerd voor een standaard bedrijf. In dit stadium zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een betere prognose te maken. Het voldoen aan de grenswaarde van een nieuw- of hervestiging wordt nader getoetst in het kader van de daarvoor benodigde Wm-vergunningaanvraag. Er zijn derhalve geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.7.6

CONCLUSIE LUCHTKWALITEIT

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven. Zowel voor bestaande als voor nieuwe bedrijven geldt dat deze de normen voor luchtkwaliteit niet mogen overschrijden. Door het voorschrijven van nabehandelingstechnieken en huisvestingsystemen kunnen nieuwe knelpunten worden voorkomen. Nieuwvestiging is hierdoor, gezien de heersende achtergrondconcentraties in de LOG's, mogelijk.

4.8

LANDSCHAP, CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

WEL BEOORDELING VAN DE ALTERNATIEVEN, GEEN BEOORDELING VAN DE SCENARIO'S

Bij de beschrijving en de beoordeling van de effecten op het landschap zijn de analyses en scenario's, zoals verwoord in het Landschapsonwikkelingsplan (definitieve visie met uitvoeringsprogramma, 23 september 2008) van de 3 gemeenten, meegenomen.

Gezien de globale en kwalitatieve beoordelingsmethode voor landschap valt 20% extra groei van de intensieve veehouderij weg binnen de nauwkeurigheid van de beoordeling die voor landschap mogelijk is. Het is daarom niet betekenisvol om de scenario's apart te beoordelen voor landschap en cultuurhistorie.

Op basis van de berekeningen van de geurhinder is een globaal beeld gevormd van de gebieden waar groei van IV ruimtelijke gevolgen zal hebben. In ruimtelijke zin kan het verschil tussen de alternatieven als volgt getypeerd worden:

ALTERNATIEF VERSPREIDEN In het alternatief Verspreiden zullen in bepaalde gebieden buiten de LOG's agrarische erven groeien en zal agrarische bebouwing toenemen. Het betreft dan in het bijzonder: de volgende twee gebieden:

- Ten noorden van Luttenberg.
- De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.

Deze gebieden zijn bepaald op basis van de kaarten waarop de geurbelasting is aangegeven. Locaties die aanzienlijk zullen ook in landschappelijke zin een wezenlijke verandering ondergaan.

**ALTERNATIEF
CONCENTREREN**

In het alternatief Concentreren LOG's zal in de LOG's meer groei en nieuwvestiging zijn en ontstaan duidelijke clusters. In het bijzonder de volgende zes gebieden zullen hierdoor verschuiven richting een industrieel-agrarisch karakter:

- De LOG's Luttenberg en Haarle.
- Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof.
- Het LOG Middel.
- Het noordelijke deel van het LOG Raalte.
- Het LOG Heeten.
- De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars.

Ook deze gebieden zijn bepaald op basis van de kaarten met geurbelasting.

In het alternatief AMVB-huisvesting lijken er ruimtelijk geen significante veranderingen ten opzichte van de huidige situatie op te treden.

De overige ontwikkelingen in het buitengebied, naast uitbreiding van de IV, zoals agrarische nevenfuncties en minicampings, hebben naar verwachting ruimtelijk verwaarloosbare gevolgen en zijn niet afzonderlijk beoordeeld.

Een aantal landschappelijke en cultuurhistorische aspecten is niet afzonderlijk beoordeeld omdat gezien de kenmerken van het studiegebied en/of de aard van de te toetsen ingreep redelijkerwijs geen wezenlijke beïnvloeding verwacht hoeft te worden. Dit geldt voor mogelijke effecten op bodemkundige patronen of elementen omdat uitbreiding of nieuwvestiging van agrarische bebouwing slechts over zeer beperkte oppervlaktes invloed heeft op de bodemkundige opbouw. Tevens geldt dit voor de hoofdpatronen in het landschap; de aard en omvang van uitbreiding en nieuwvestiging is zodanig dat karakteristieken van het landschap op een hoog schaalniveau niet onder invloed hiervan staan. De beïnvloeding van landschappelijke patronen of elementen en de fysieke aantasting landschappelijke objecten en elementen wordt behandeld onder de invloed van de alternatieven op de karakteristiek van de diverse gebieden.

4.8.1

LANDSCHAP

Geomorfologische of geologische patronen of elementen**Methodiek**

Op hoofdlijnen wordt nagegaan welke patronen of elementen voorkomen, wat hun landschappelijk ruimtelijke betekenis is en in hoeverre deze beïnvloed worden door de ontwikkelingen in de beide alternatieven. Hierbij wordt zowel een eventuele fysieke beïnvloeding alsook een beïnvloeding van de landschappelijke betekenis van het patroon of element in beschouwing genomen. Het verwijderen, uitbreiden of ontwikkelen van bebouwing heeft echter normaalgezien weinig invloed op de geomorfologie. Effect is denkbaar als de reliëfvormen door uitbreiding minder beleefbaar worden of als de landschappelijke randen van dekzandruggen of andere patronen vervagen. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Referentiesituatie

Geomorfologisch valt het gebied uiteen in het IJsseldal met zijn stroomruggen en kommen en het de dekzandvlaktes met nattere laagtes. Plaatselijk worden deze vlaktes doorsneden door beekdalvormige laagtes of zijn er hogere, en meer droge, opduikingen in de vorm van dekzandruggen. In het noordelijke en het zuidelijke deel van Salland zijn de geomorfologische patronen duidelijk in het landschap herkenbaar.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden zal door nieuwe bebouwing mogelijk enige invloed zijn op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen in het zuidelijke deel van Salland. Dit effect lijkt echter minimaal, omdat de uitbreiding van bebouwing altijd een zeer beperkt oppervlak zal beslaan en daarmee op grootschalige aardkundige patronen als geheel weinig invloed hebben. Dit is neutraal beoordeeld.

Tabel 4.33

Effectbeoordeling:
geomorfologie

	Alternatief Concentreren LOG's	Alternatief Verspreiden
Geomorfologische of geologische patronen of elementen	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Indien toch (kleine) effecten optreden zijn mitigerende maatregelen denkbaar in de vorm van zorgvuldige locatiekeuze, vormgeving en inpassing van nieuwe bebouwing. Compensatie van eventuele afname van de landschappelijke herkenbaarheid van de patronen is denkbaar door ruggenstructuren met beplanting te versterken.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

Karakter van gebieden

Methodiek

Het visueel-ruimtelijke karakter van de gebieden waar in één of beide scenario's ontwikkelingen te verwachten zijn, is op hoofdlijnen getypeerd. Vervolgens is nagegaan in hoeverre dit karakter beïnvloed wordt door de ontwikkelingen in de beide scenario's. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Referentiesituatie

Ten noorden van Luttenberg

Dit gebied wordt gekenmerkt door een oud bebouwingslint op de overgang van de hogere naar de lagere delen van de dekzandvlakte. Het schanengebied ten noorden van dit lint kent een markante landschappelijke openheid.

De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.

Ook dit gebied maakt deel uit van het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Het wordt gekruist door diverse waterlopen en kent een aantal markante boscomplexen. Overwegend heeft het een gemiddelde schaal.

De LOG's Luttenberg en Haarle

Ook deze gebieden maken deel uit van het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Hierbij kent het noordelijke LOG een iets meer afwisselend en besloten karakter passend bij de oudere structuren van de dekzandvlakte. Het zuidelijke LOG heeft een meer open en uniform karakter passend bij de jonge ontginning van de dekzandlaagte.

Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof

Dit gebied maakt deel uit van het rivierkommengebied en kent een hierbij horende typische openheid met bouselementen. De zogenaamde mengelgronden vormen hierbinnen een typische rugstructuur met een iets dichter karakter.

Het LOG Middel

Dit gebied ligt op de overgang van het rivierkommengebied naar het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Het westelijke deel is hierdoor open terwijl het oostelijke deel, ook door diverse bouselementen, meer besloten is. Op de rugstructuren liggen hier enkele, ruimtelijk nog slechts beperkt aanwezige escomplexen.

Het noordelijke deel van het LOG Raalte

Ook dit LOG ligt binnen het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied en heeft als opvallend kenmerk een heldere structuur van oost-west lopende, beplante "dijken". (verhoogd aangelegde wegen binnen het van oorsprong natte gebied) Binnen deze structuur is sprake van een opvallende openheid.

Het LOG Heeten

Dit gebied ligt op de overgang van het dekzandruggebied in het westen naar het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied in het oosten. Op de ruggen in het westelijke deel wisselen escomplexen en bouselementen elkaar af en kent het gebied een zekere beslotenheid. Het jongere oostelijke deel is wat meer open en kent een rechtlijnige ontginningsstructuur.

De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars

Het LOG Bathmen maakt deel uit van het dekzandruggengebied en valt samen met de overgang naar het beekdal van de Schipbeek. Op de ruggen rijgen escomplexen zich aaneen maar is door beplanting, erven, bosjes, en boscomplexen ook sprake van een zekere beslotenheid.

Het LOG Loo/Pieriksmars (waarvan het grootste gedeelte buiten Salland ligt) behoort merengedeeltelijk tot het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. De jonge ontginning van het natte gebied is duidelijk rechthoekig en open. De zware bosbeplanting parallel aan de Schipbeek vormt hierbinnen een markant structurelement.

Effectbeschrijving en –beoordeling

In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarisch landschap in Salland, vooral in de minder open delen, redelijk goed nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, kan opnemen. Het groene raamwerk, met op specifieke plaatsen meer uitgesproken openheid, is redelijk robuust en de zichtbaarheid van bebouwingselementen is “van nature” niet heel groot. Hiernaast biedt het landschap ruime mogelijkheden voor landschappelijke inpassing in de vorm van beplantingselementen als groen tegenwicht. Wel moet opgemerkt worden dat de oude escomplexen en karakteristieke openheid van kommen en natte ontginningen om voorzichtigheid vragen; met name de escomplexen zijn momenteel weliswaar niet meer altijd duidelijk herkenbaar maar vertegenwoordigen wel een waarde en potentie die zich slecht verhoudt tot nieuwe bebouwing en, in het geval van open essen, tot op inpassing gerichte beplanting.

In het alternatief Verspreiden zal, dankzij de beperktere groei, het “opnamevermogen” van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing, slechts beperkte beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg.

In het alternatief Concentreren LOG's zullen diverse gebieden, door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding, behoorlijk beïnvloed kunnen worden in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG's Middel, Heeten, Bathmen en Loo/Pieriksmars kunnen hierdoor aangetast worden.

Tabel 4.34

Effectbeoordeling: karakter van gebieden

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	--	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	-	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	-
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	-
Het LOG Middel	0	--
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0/-	-
Het LOG Heeten	0	--
De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars	0	--
Totaal	0/-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigatie is mogelijk door de agrarische bebouwing een zo rustig en eenvoudig mogelijk karakter te geven en in schaal zoveel mogelijk op bestaande bebouwing aan te laten sluiten. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Lage goothoogte.
- Gedekte kleuren.
- Afzien van "decoratieve gevelindelingen".
- Zorgvuldig opstellen van "randtechniek" zoals silo's.
- Voldoende afstand bewaren tot infrastructuur en bebouwing.
- Zo min mogelijk verharding rondom.

Een grote goothoogte leidt tot agrarische bebouwing met een nadrukkelijk zichtbare grootschaligheid en een dominante aanwezigheid in het landschap...

waar een lage goothoogte het schaalcontrast beperkt en de bebouwing meer vanzelfsprekend in het landschap op doet gaan.

Daarentegen leiden “decoratieve gevelindelingen” mogelijk gericht op het verhullen van de schaal, juist tot een onrustig beeld en daardoor tot een meer nadrukkelijke aanwezigheid in het landschap.

“Randtechniek” zoals silo’s kan nadrukkelijker het beeld bepalen dan de bebouwing zelf, ook draagt deze in versterkte mate bij aan een industrieel agrarisch karakter; de plaatsing van deze elementen vraagt dus verscherpte aandacht.

Inpassing is mogelijk door:

- Erfbeplanting.
- Afzien van erfbeplanting in waardevol open gebied.
- Wegbeplanting.
- Groen tegenwicht in de vorm van kleine landschapselementen.
- Voorkomen te sterke schaalcontrasten.
- Voorkomen hoge elementen.
- Eenvoud in ontwerp en uitvoering.
- Afstemming in kleur en materiaalgebruik.

Erfbeplanting kan bijdragen aan een groen karakter en opname in het landschap.

Erfbeplanting kan een erf zelfs de verschijningsvorm van een bosje aan doen nemen. Los van een "authenticiteitsvraagstuk" is de wenselijkheid hiervan sterk afhankelijk van de landschappelijke karakteristiek van het gebied.

In het bijzonder als sprake is van waardevolle openheid – zoals bij dit oud bouwland – is terughoudendheid met inpassende beplanting geboden omdat deze de ruimtelijke structuur wezenlijk aan kan tasten. In dit specifieke geval is de zichtbaarheid van de bebouwing minder storend dan een eventuele beplanting die de heldere ruimte op zou knippen.

Kwalitatieve en voldoende “stevige” beplanting kan een groen tegenwicht voor bebouwing bieden en zo voor een goede opname in de omgeving zorgen zonder dat de bebouwing aan het oog onttrokken wordt.

Zelfs een enkele boom kan veel verschil maken voor hoe bebouwing, erf en landschap met elkaar samenhangen en een belangrijke bijdrage leveren aan afstemming in sfeer en schaal.

Materiaalkeuze kan bepalend zijn voor de sfeer van agrarische bebouwing, terughoudendheid en een scherp oog voor misplaatst historiserend ontwerpen is echter geboden.

Voor de inpassing van agrarische bebouwing wordt in het bijzonder ook verwezen naar de studie "Over stallen gesproken" die met betrekking tot dit onderwerp door het Oversticht verricht is.

Leemten in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

Maat en schaal voor openheid en beslotenheid

Methodiek

Bepaald is welke gebieden een karakteristieke en waardevolle openheid of beslotenheid kennen, vervolgens is nagegaan in hoeverre deze door de verschillende alternatieven beïnvloed wordt.

Referentiesituatie

Van waardevolle openheid is in het bijzonder sprake bij de oud bouwlanden op de dekzandruggen.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In het alternatief Concentreren LOG's kunnen de escomplexen bij Olst (LOG Middel), Nieuw Heeten (LOG Heeten) en Bathmen (LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars aangetast worden door nieuwe bebouwing.

Tabel 4.35

Effectbeoordeling: maat en schaal openheid en beslotenheid

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	0	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	0	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	0
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	0
Het LOG Middel	0	-
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0	0
Het LOG Heeten	0	-
De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars	0	-
Totaal	0	0/-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn voor de hierboven genoemde effecten niet mogelijk.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.8.2

CULTUURHISTORIE

Beïnvloeding van (de context van) historische bouwwerken

Methodiek

De effecten op landschap, zoals in de vorige paragraaf beschreven, vormen tevens een beschrijving van de effecten op de historisch geografische waarden van de diverse gebieden. Daarbij is het uitgangspunt dat historisch geografische waarden zoals wegen- en verkavelingspatronen niet door de uitbreiding van agrarische bebouwing beïnvloed zullen worden. Aanvullend wordt hier het effect op historisch bouwkundige waarden nagegaan.

Referentiesituatie

In het bijzonder de oudere ontginningen op de dekzandruggen kennen een concentratie van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In het alternatief Concentreren LOG's kan de context van bebouwing rondom de escomplexen bij Olst (LOG Middel), Nieuw Heeten (LOG Heeten) en Bathmen (LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars) beïnvloed worden door nieuwe bebouwing, waarmee met name de ensemblewaarde afneemt.

Tabel 4.36 Effectbeoordeling: historische
bouwwerken

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	0	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	0	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	0
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	0
Het LOG Middel	0	-
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0	0
Het LOG Heeten	0	-
De LOG's Bathmen. Loo en Pieriksmars	0	-
Totaal	0	0/-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigatie is wellicht mogelijk middels inpassingsmaatregelen zoals beschreven onder landschap.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.8.3

ARCHEOLOGIE

Methodiek

Voor het onderdeel archeologie wordt beoordeeld in hoeverre aantasting van archeologische waarden plaatsvindt. Deze beoordeling vindt kwalitatief plaats. Omdat er voor de drie gemeenten nog geen archeologische verwachtingskaarten definitief vastgesteld zijn en het karakter van een planMer globaal is, is besloten geen uitgebreid bureauonderzoek uit te voeren. Om de archeologische potentie van het plangebied te bepalen, wordt gebruik gemaakt van provinciale verwachtingskaart en de beleidsnota Archeologie van de gemeente Raalte (concept).

Beleidskader

Verdrag van Malta (1992)

Sinds enkele jaren vormt archeologisch onderzoek een standaard onderdeel van bijna alle ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is het gevolg van de implementatie van het Verdrag van Malta (1992), waarin de Europese lidstaten zijn overeengekomen het archeologische erfgoed als bron van het Europees gemeenschappelijk geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie beter te beschermen. Het Verdrag regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem, de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen. Het Verdrag van Malta verplicht lidstaten van de EU op zorgvuldige wijze om te gaan met in de bodem aanwezige archeologische waarden, waarbij de bodemversturende partij de kosten van het archeologische onderzoek draagt.

Wet op de Archeologische Monumenten Zorg (WAMZ; 2007)

Op 1 september 2007 is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) in werking getreden. Deze wet omvat de implementatie in de Nederlandse wetgeving van het Verdrag van Malta. Onderdeel van de Wamz is de wijziging van de Monumentenwet 1988, de Woningwet, de Wet milieubeheer en de Ontgrondingenwet. De Wamz verplicht gemeenten om in het kader van bestemmingsplannen en vrijstellingen, als bedoeld in de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro, juli 2008) rekening te houden met aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden. Hiertoe kunnen in bestemmingsplannen bouw- en aanlegvoorschriften worden opgenomen.

In het geval belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen en hieruit voortvloeiende bodemverstoringen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dienen deze te worden veiliggesteld i.c. opgegraven te worden. Als behoud niet mogelijk is, moet er voor worden zorg gedragen dat de informatie die in de bodem zit niet verloren gaat. Dit houdt een onderzoeksverplichting in, die kan leiden tot een volledige, wetenschappelijke opgraving van de aanwezige resten. Om behoud in situ als prioriteit te stellen, wordt gestreefd naar het volwaardig meewegen van het archeologisch belang in planologische besluitvormingsprocessen door dit aspect al vanaf het begin bij de planvorming te betrekken.

Referentiesituatie

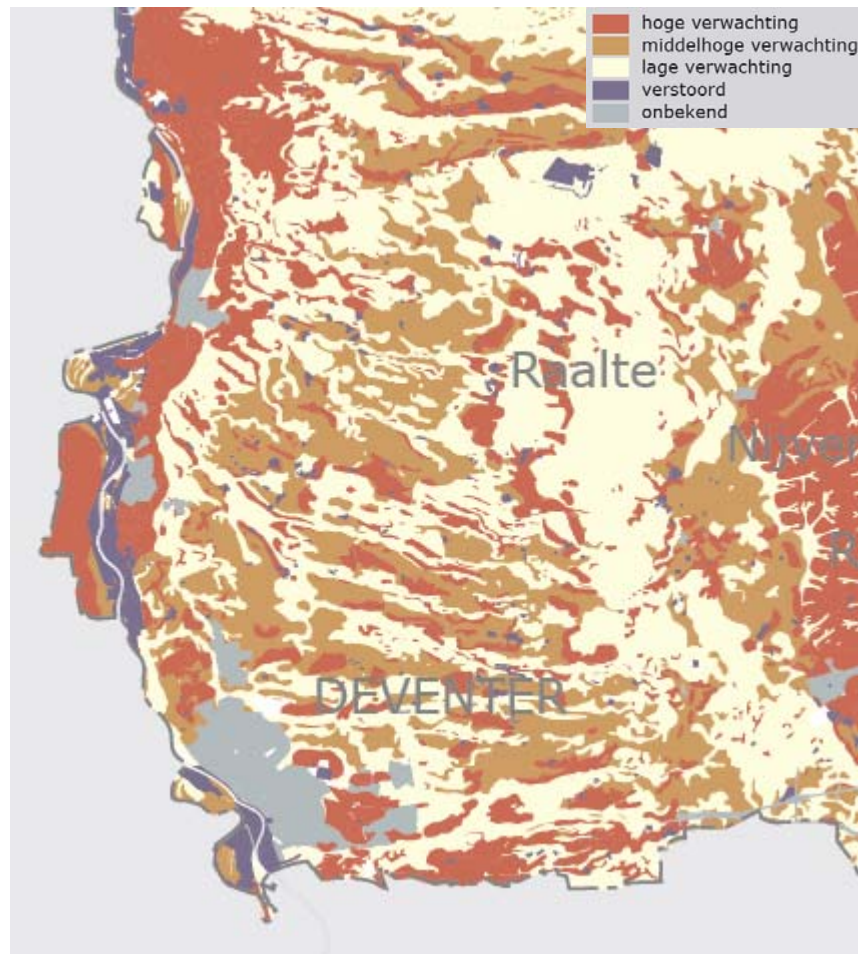
In het plangebied komt een aantal archeologisch waardevolle gebieden voor. Het betreft hier onder andere grafheuvels, resten van landhuizen en gebieden met sporen van bewoning uit de steen-/brons tijd. De door de ijstijd gecreëerde stuwwal (Sallandse euvelrug) was in het verleden een belangrijke vestigingsplaats.

Op verschillende locaties binnen het plangebied zijn vindplaatsen bekend uit de Steentijd (13.000 v. Chr.-1800 v. Chr). Het gaat met name om vuurstenen artefacten uit het Laat-Paleolithicum tot in het Mesolithicum die wijzen op de aanwezigheid van kampementen. Resten van nederzettingen uit de metaaltijden (1800-100 n. Chr) zijn o.a. aangetroffen rond Zegge en Heeten. Ook zijn hier resten van een urnenveld opgegraven. Het aantal vindplaatsen uit de Romeinse tijd en vroege en volle Middeleeuwen is beperkt. Ondanks het beperkte aantal vindplaatsen, zijn wel archeologische waarden uit deze tijd te verwachten.

Op de archeologische verwachtingenkaart van de provincie staan de gebieden aangegeven waar archeologische sporen worden verwacht, maar waar deze tot nu toe nog niet zijn aangetoond. Delen van het plangebied hebben een middelhoge en hoge trefkans of verwachtingswaarde voor het aantreffen van archeologische resten in de bodem. Dit is weergegeven in onderstaande afbeelding. Onder de afbeelding is de archeologische verwachting beschreven per landschapseenheid.

Afbeelding 4.1

Archeologische
verwachtingskaart provincie
Overijssel.

Aan de voet van de stuwwallen werden in de Middeleeuwen agrarische nederzettingen zoals Luttenberg aangelegd met de nabijgelegen bouwlanden op de gordeldekzanden. Op stuwwallen zelf worden vaak resten van kampementen uit de steentijd aangetroffen evenals prehistorische grafstructuren. In ieder geval vanaf de metaaltijden lijken nederzettingen zich eerder aan de voet dan op de stuwwal te bevinden. De stuwwallen hebben een middelhoge archeologische verwachting.

De gordeldekzandruggen (overgangsgedebied tussen stuwwal en lager gelegen dekzandgebied) zijn nederzettingenlocaties geweest, in ieder geval vanaf de metaaltijden en hebben een hoge archeologische verwachting. Ook de hoge en brede dekzandruggen die zich van noord naar zuid uitstrekken van Raalte naar Heeten hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. Er worden zowel nederzettingenlocaties als akkersystemen aangetroffen. Ook liggen veel laatmiddeleeuwse boerderijen langs de randen van de hoge dekzandruggen.

Op de lage dekzandruggen kunnen (jacht)kampementen van jagers-verzamelaars verwacht worden. Ook kunnen deze ruggen gedurende drogere periodes in gebruik zijn geweest als woonplaats gedurende de Midden Bronstijd en Late IJzertijd/Vroeg Romeinse tijd. De lage dekzandruggen hebben een middelhoge tot hoge archeologische verwachting.

Tussen Heino en Raalte ligt een langgerekt stuifzandgebied met een oost-west oriëntatie. Het oorspronkelijke bodemprofiel is op veel plaatsen geërodeerd. Een deel is echter afgedekt door stuifzand en bewaard gebleven. Ter plaatse van paleobodems heeft het stuifzandgebied een middelhoge archeologische verwachting.

De overige delen van het plangebied, zoals de dekzandvlakten, de dalvormige laagtes en de dekzandlaagtes hebben een lage archeologische verwachting.

Effectbeoordeling

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

Binnen het alternatief Verspreiden worden de vrijgekomen rechten verdeeld over andere, bestaande locaties. De uitbreiding van de bestaande locaties (de zogenaamde groeiers) zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten en zijn dus in potentie schadelijk voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De groeiers zijn binnen het gehele buitengebied aanwezig. Onbekend is hoeveel uitbreidingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden en/of binnen AMK terreinen. Negatieve effecten op archeologische waarden kunnen daarom niet uitgesloten worden.

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

Binnen het alternatief Concentreren LOG's worden zowel bestaande locaties uitgebreid als nieuwe vestigingen gerealiseerd binnen de daarvoor aangewezen LOG's. Dit zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten en is dus in potentie schadelijk voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De LOG's bestaan gedeeltelijk uit gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde. In het gehele LOG komen groeiers en blijvers voor. In de LOG's Raalte en Luttenberg (en mogelijk in de LOG's van gemeente Olst-Wijhe en Deventer) komen AMK terreinen voor met een melding uit het Mesolithicum. Aantasting van archeologische waarden is afhankelijk van de exacte locaties van uitbreiding en vestiging van agrarische bedrijven en kan vooralsnog niet uitgesloten worden.

De effecten van beide alternatieven op archeologische waarden worden negatief beoordeeld. Zowel binnen als buiten de LOG's zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Momenteel kan niet exact worden ingeschat hoeveel uitbreidingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden bij het Alternatief Verspreiden en hoeveel uitbreidingen/nieuwvestigingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden bij het Alternatief Concentreren LOG's. Hierdoor kan geen onderlinge vergelijking gemaakt worden. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig en afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.

Er is geen verschil in beoordeling voor het scenario 0% groei en het scenario 20% groei. Bij 0% groei is sprake van een herverdeling van de bestaande NGE's, wat kan betekenen dat individuele bedrijven toch groeien en uitbreiden, met bijbehorende bodemverstoringen. Daarom is in de beoordeling geen verschil gemaakt tussen beide scenario's.

Tabel 4.37

Effectbeoordeling archeologie

	Referentie-situatie	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Aantasting archeologische waarden	0	-	-	-	-
Totaal	0	-	-	-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen, in de zin van het creëren of elders aanbrengen van archeologische waarden (zowel grondsporen als voorwerpen), zijn in principe niet mogelijk.

Archeologische waarden kunnen beschermd worden door de bodem, waarin deze waarden zich bevinden, onaangetast te laten (behoud *in situ*). Indien dit niet mogelijk is, is slechts het documenteren van de te vernietigen waarden een optie (behoud *ex situ*).

Leemten in kennis

Een inherent probleem voor archeologie is dat het onderzoek gebaseerd wordt op beperkte informatie en aannamen. Totdat de bodem wordt opengelegd is het in feite niet te bepalen of archeologische waarden aanwezig zijn, wat de conservering ervan is, etc. Er wordt daarom in het bureauonderzoek slechts gesproken over verwachtingen. Het is voor dit PlanMER echter een stap te ver om een veldonderzoek uit te voeren. Voor de Besluit-MER/bestemmingsplan is het echter wel van belang/verplicht om op locaties met een hoge archeologische potentie archeologisch veldonderzoek uit te voeren om deze kennislacunes te vullen.

In de bestemmingsplannen is een aanlegvergunningstelsel opgenomen voor alle gebieden met een middelhoge of hogere verwachtingswaarde, inclusief de verplichting tot archeologisch onderzoek. Daardoor is de kans op aantasting van archeologische waarden door uitbreidingen op en rond agrarische bedrijven zoveel mogelijk beperkt binnen de mogelijkheden die de bestemmingsplannen bieden.

Bodemingrepen in gebieden met middelhoge en hoge archeologische waarden dienen archeologisch te worden begeleid. Bij grootschalige bodemingrepen dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd. In archeologisch waardevolle gebieden en terreinen met een hoge en middelhoge archeologische verwachtingswaarde moeten ongewenste bodemberoeringen vermeden worden. Nader onderzoek kan aantonen dat beroering van de bodem in deze waardevolle gebieden en terreinen toch mogelijk is.

4.8.4

CONCLUSIE LANDSCHAP, CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

GEOMORFOLOGIE:

Geen effecten

In zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden kan door nieuwe bebouwing mogelijk enige invloed ontstaan op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen in het zuidelijke deel van Salland. Dit effect lijkt echter verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend.

<p>KARAKTER VAN GEBIEDEN: Negatieve effecten op een aantal locaties. Inpassing belangrijk.</p>	<p>In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarische landschap in Salland redelijk goed, vooral in de minder open delen, nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, kan opnemen. In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het “opnamevermogen” van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkt beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg. In het alternatief Concentreren LOG’s worden diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG’s bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen kunnen hierdoor aangetast worden.</p>
<p>MAAT EN SCHAAL: Licht negatieve invloed op een aantal locaties</p>	<p>In het alternatief Concentreren LOG’s kunnen de escomplexen bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen aangetast worden door nieuwe bebouwing.</p>
<p>HISTORISCHE BOUWWERKEN: Licht negatieve invloed op een aantal locaties</p>	<p>In dit alternatief kan ook de context van bebouwing rondom de escomplexen bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen beïnvloed worden door nieuwe bebouwing, waarmee met name de ensemblewaarde afneemt.</p>
<p>ARCHEOLOGIE: Negatieve effecten in het gehele gebied mogelijk</p>	<p>Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten, zowel binnen als buiten de LOG’s. Zowel binnen als buiten de LOG’s zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.</p>

4.9

WATER

In het plangebied zijn meerdere grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en boringvrije zones aanwezig.

Referentiesituatie en alternatieven

Afbeelding 4.23 geeft een overzicht van de beschermde gebieden met betrekking tot bodem en water. Hieruit blijkt dat in het buitengebied van de drie gemeenten zich (vrijwel) geen bijzondere functies of kwaliteiten bevinden.

In Salland zijn meerdere grondwater- en milieubeschermingsgebieden aanwezig:

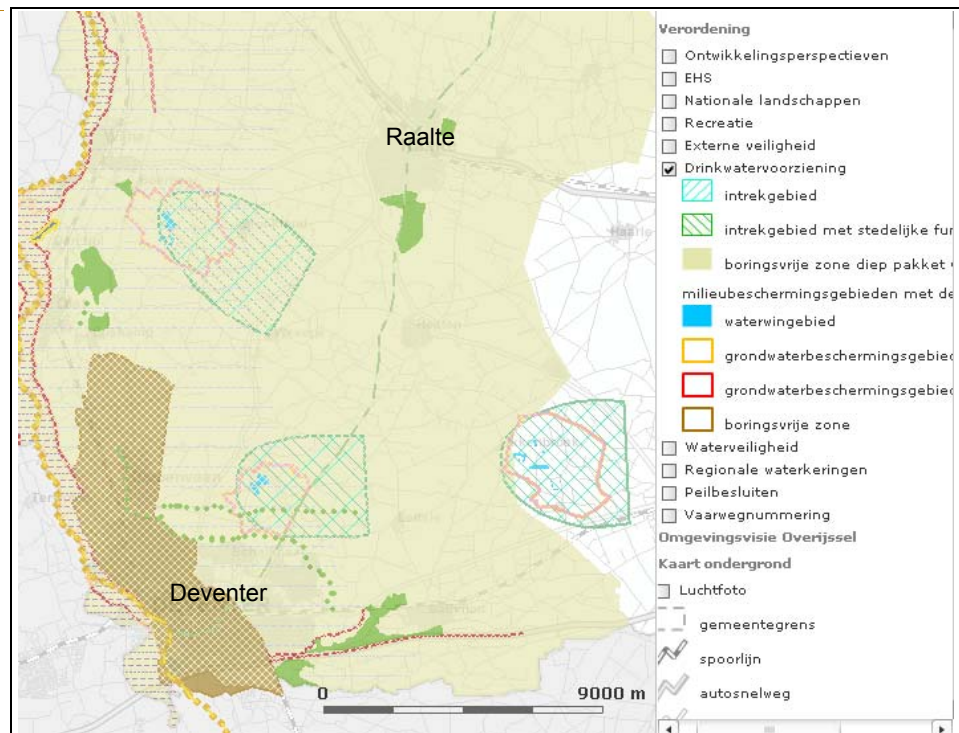
- Boerhaar (nabij Wijhe).
- Schalkhaar (ten oosten van de stad Deventer).
- Diepenveen (ten noorden van de stad Deventer)
- Deventer (Ceintuurbaan en Zutphenseweg)
- Espelose broek (oostkant gemeente Deventer, grotendeels gemeente Rijssen-Holten).

Deze gebieden zijn tevens intrekgebieden. Tussen Deventer en het grondwaterbeschermingsgebied Schalkhaar is tevens een primair watergebied te vinden. De westkant van Deventer is een boringvrije zone voor drinkwater. Bijna heel Salland is een boringsvrije zone voor het diepe pakket. Dit is zichtbaar op Afbeelding 4.23. In al deze gebieden dient geen uitspoeling naar het grond- en oppervlaktewater voor te komen. Het uitvoeren van een watertoets wordt niet noodzakelijk geacht.

Afbeelding 4.22

Beschermingsgebieden in Salland²⁶.
Aanvullend op de legenda:
Groen=primair watergebied

Voor alle Natura 2000-gebieden worden momenteel beheerplannen opgesteld. Het beheerplan voor het Boetelerveld is in concept beschikbaar. In deze concept-versie wordt tevens ingegaan op bodem en water.

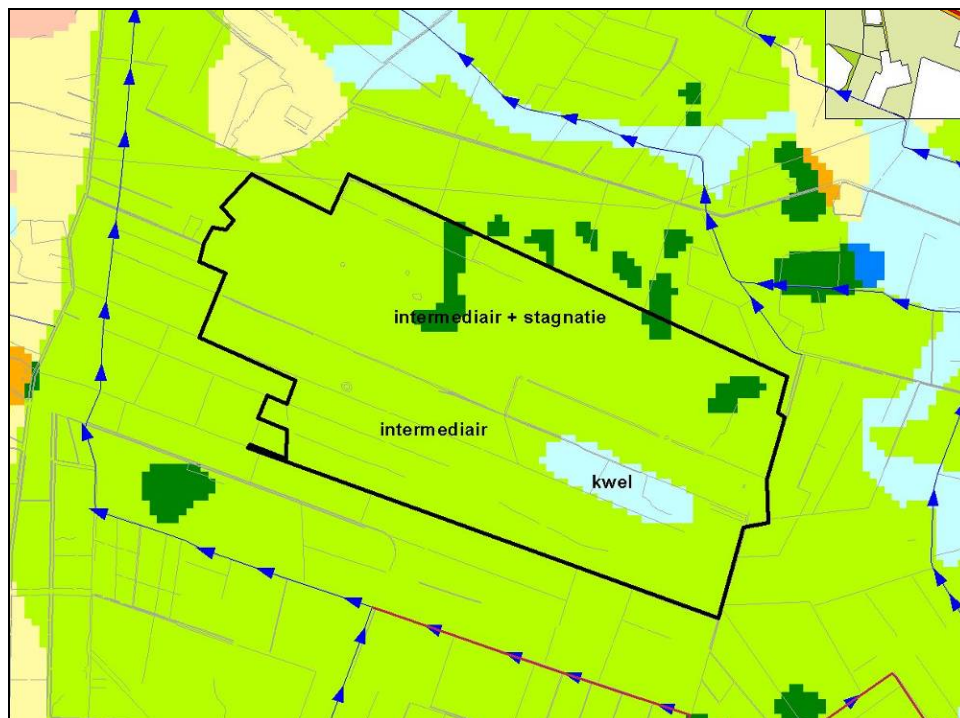
CONCEPT BEHEERPLAN BOETELERVELD

De bodem van het gebied bestaat uit leemhoudend dekzand, met leemlaagjes, waarin zich veldpodzolen hebben ontwikkeld. In een klein deel komt beekerdgrond voor. De stroming van het freatisch grondwater onder het Boetelerveld is noord westelijk gericht. Het Boetelerveld is voor het grootste deel intermediair gebied waarin de afvoerloze dekzandlaagte water stagneert. In de dalvormige dekzandlaagte en bij het Grote Rietgat en bij het Kleine Turfgat is sprake van lokale kwel. Door de sterke ontwatering in de omgeving zakken de grondwaterstanden in het voorjaar te vroeg en te diep weg terwijl in de winter een sterke stagnatie van regenwater optreedt door de aanwezigheid van leemlaagjes in het dekzandpakket die de wegzijging vertragen. In het Boetelerveld worden alleen freatische grondwaterstanden gemeten.

²⁶ <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html> (27-10-09)

Afbeelding 4.23

Overzicht van kwel en stagnatie van het freatische grondwater (Bron: Concept beheerplan Boetelerveld, 6 augustus 2009)

Eén van de habitattypen in het gebied is het habitatype H3130: Zwak gebufferde vennen. In de huidige situatie is er één zwak gebufferd ven dat voldoet aan de eisen voor dit habitatype. Dit ven, het Grote Rietgat, ligt aan de oostzijde van het gebied en bevindt zich oostelijk van het gebied met kwel in Afbeelding 4.23. Voor dit habitatype is waterkwaliteit belangrijk. Voor het behoud van de kwaliteit van de zwakgebufferde vennen is het noodzakelijk dat eutrofiering van het ven voorkomen wordt door de bladinvall te beperken. Eveneens is het belangrijk dat de vereiste abiotische omstandigheden worden nagestreefd. Voor het behoud van de oppervlakte zijn geen maatregelen noodzakelijk. Ter plaatse van de kwel komt onder andere vochtige heide voor. Dit komt ook verspreid over het gebied voor. De vochtige heide wordt veelal ingesloten door de (dennen) bossen. Het doel voor vochtige heide is omschreven als “uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit”. Om dit doel te bereiken zijn meerdere maatregelen voorgesteld in het conceptbeheerplan. Deze maatregelen zijn niet gerelateerd aan het watersysteem of de waterkwaliteit.

Voor het habitatype blauwgraslanden is een vochtige abiotische toestand vereist. Een hoge grondwaterstand, met name in de winter en het voorjaar is wenselijk.

Effecten

In Tabel 4.36 zijn de effectscores weergegeven.

Tabel 4.38

Effectscores bodem en water

Effectparameters	Ref.	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		nulgroei	20% groei	nulgroei	20% groei
Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
Waterwingebied	0	0	0	0	0
Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
Waterkwaliteit en -kwantiteit	0	0	0	0	0
Totaalscore	0	0	0	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief;
 -= negatief; -- = zeer negatief

INGREEP EN EFFECTBEPERKING

Waterneutraal bouwen is een belangrijk uitgangspunt voor het Waterschap. Dit betekent dat er geen wijziging (ingreep) in de grondwaterstand, grondwaterstroming en waterberging als gevolg van de her- en nieuwvestiging van IV bedrijven plaatsvindt. Ook vindt er geen emissie van (mest-)stoffen naar het oppervlakte- en grondwater plaats door het gebruik van vloeistofdichte vloeren als voorschrift in de milieuvergunning.

De alternatieven hebben hierdoor geen effect op bodem en water en zijn niet onderscheidend. De waterwingebieden en intrekgebieden maken daardoor intensieve veehouderij in het buitengebied van Salland nog steeds ruimtelijk gezien mogelijk.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Er zijn, mede gelet op de neutrale score op dit aspect, geen mitigerende maatregelen voorzien ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen die onderdeel uitmaken van de ingreep bij de alternatieven.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd, die de oordeel- en besluitvorming kunnen beïnvloeden.

4.9.1

CONCLUSIE BODEM EN WATER

GEEN EFFECT OP BODEM EN WATER

Omdat er waterneutraal (incl. vloeistofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect bodem en water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op. De alternatieven zijn daardoor niet onderscheidend.

4.10

OVERIGE EFFECTEN INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

Naast de overkoepelende thema's is er nog een aantal specifieke thema's in Salland. In onderstaande subparagraaf komen deze specifieke thema's kort aan bod.

4.10.1

WINDTURBINES

In de bestemmingsplannen worden via een ontheffing mogelijkheden opgenomen voor de plaatsing van windturbines in of aansluitend aan de bouwvlakken, zowel bij agrariërs, burgers als overige bedrijven. De hoogte hiervan wordt gerelateerd aan de hoogte van de bebouwing die op bouwpercelen is toegestaan. Op deze wijze doen de windturbines geen afbreuk aan de bestaande landschappelijke kwaliteiten. Indien het windenergie betreft met een gezamenlijk vermogen van meer dan 15 megawatt of meer dan 10 molens is het m.e.r.- (beoordelings)plichting. In dat geval kunnen er wel effecten optreden, maar deze kunnen worden ondervangen door de m.e.r.- (beoordelings)plicht indien de exacte locatie bekend is. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven en niet nader opgenomen in de beoordeling.

4.10.2

BROEIKAS

Intensieve veehouderijbedrijven zorgen voor de uitstoot van broeikasgassen CO₂ en methaangas NH₄. Uitgangspunt voor dit planMER is dat de energiehuishouding van nieuwe bedrijven voldoet aan de laatste stand der techniek en dus energiezuinig zal zijn. Verwacht wordt dat hierdoor weinig tot geen effecten op milieu, natuur en omgeving zullen optreden. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven en niet nader opgenomen in de beoordeling.

4.10.3

GEZONDHEID

Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderijen is een onderwerp dat in de belangstelling staat. Het is echter ook een onderwerp waarover nog veel onzekerheden zijn. Dit komt door het grote hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's. Dit aspect is daarom niet opgenomen in de beoordeling. Wel is een toelichting te vinden in bijlage 13.

4.10.4

BIOMASSA

Mest- en covergisting zal alleen op zeer kleine schaal en per bouwperceel kunnen worden toegepast. Voor clustering op grote schaal zal niet voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar zijn. Effecten op milieu, natuur en omgeving zijn daarom niet waarschijnlijk. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven in niet meegewogen in de beoordeling.

4.11

MONITORING EN AANZET EVALUATIEPROGRAMMA

De ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij wordt vooral bepaald door de omvang van de stalemissies, de ontwikkeling van 'emissiearme staltechnieken' en door milieuvergunningen op bedrijven die gestopt zijn. Het is daarom zinvol te investeren in controle, handhaving en monitoring van stalemissies. Ter monitoring van de milieugebruiksruimte en effecten van ontwikkelingen en maatregelen zou een depositieboekhouding opgezet kunnen worden. De provincie Overijssel heeft het project Database Vergunningen Veehouderijen gestart. Dit project dient om het inzicht te vergroten in nationale doelstellingen in verband met Natuurbeschermingswet, Natura 2000 (vermindering depositie) en op basis hiervan beter te kunnen sturen bij haar Natuurbeschermingswetvergunningverlening. De eerste gesprekken tussen provincie en gemeenten zijn hier inmiddels over gevoerd.

HOOFDSTUK 5 Milieuanalyse

5.1 VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Tabel 5.37 geeft een totaaloverzicht van de effectscores. Onder de tabel zijn de effectscores nader toegelicht.

Tabel 5.39

Totaaloverzicht effectscores Salland

Thema	Beoordelingscriterium	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
			0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Natuur	Gebieden: Natura 2000	0	+	+	+	+
	Gebieden: EHS	0	0	0	0	0
	Soorten	0	0	0	0	0
Geur	Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
	Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Verkeer	Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
	Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Geluidsbelasting	Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
	Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.		0	0	0	0
Luchtkwaliteit	Fijn stof verkeer	0	0	0	0	0
	Fijn stof bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
	Stikstofdioxide verkeer	0	0	0	0	0
	Stikstofdioxide bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
Landschap, cultuur-historie en archeologie	Geomorfologie	0	0	n.v.t.	0	n.v.t.
	Karakter van gebieden	0	0/-	n.v.t.	-	n.v.t.
	Maat en schaal openheid en beslotenheid	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Historische bouwwerken	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Verwachte archeologische waarden	0	-	-	-	-
Water	Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Waterwingebied	0	0	0	0	0
	Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
	Grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; -- = zeer negatief

Natuur

Voor zowel Natura 2000-gebieden als voor de EHS geldt dat er geen directe effecten optreden, aangezien alle LOG's (waaronder ook groeiers buiten de LOG's) buiten de natuurgebieden liggen. Uitbreiding in natuurgebieden is eveneens niet toegestaan. Alle alternatieven leveren een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten. Effecten door geringe wijzigingen in agrarische grondwaterwinningen zullen nauwelijks merkbaar zijn door de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied. Dit geldt zowel voor Natura 2000-gebieden als voor de EHS.

Over het effect van soorten is op het niveau van dit bestemmingsplan nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het echter van groot belang een soorteninventarisatie uit te voeren op de plaatsen waar bouw-, sloop- of kapwerkzaamheden voorzien zijn of aanpassingen aan sloten of beken plaatsvinden. Dat geldt ook als er mogelijk sprake is van meer recreatie.

Geur

Het leefklimaat in Salland wordt beoordeeld op basis van geur. De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. De alternatieven zijn neutraal beoordeeld. Bij 20% groei van de intensieve veehouderij zijn kleine verschillen zichtbaar ten opzichte van de referentiesituatie. In het alternatief Verspreiden is verschil zichtbaar nabij individuele bedrijven. In het alternatief Clustering LOG's is zichtbaar dat concentreren van bedrijven in de LOG's leidt tot een lichte verandering. Procentueel gezien verandert in beide gevallen een klein deel van het leefklimaat van 'zeer goed' naar 'goed'. Door de minimale verschillen is dit niet beoordeeld als een verslechtering van het leefklimaat. De scenario's met 20% groei zijn daarom eveneens neutraal beoordeeld.

Verkeer

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijk om verkeersveilige maatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

Geluidsbelasting

Volgens de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor bedrijven waar varkens gefokt of gehouden worden 50 m. Nieuwvestigingslocaties liggen minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken respectievelijk de voorgevel van woningen of andere kwetsbare objecten. Dit betekent dat aangenomen mag worden dat hierop geen geluidhinder plaatsvindt. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagenbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

Luchtkwaliteit

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven. Zowel voor bestaande als voor nieuwe bedrijven geldt dat deze de normen voor luchtkwaliteit niet mogen overschrijden. Door het voorschrijven van nabehandelingstechnieken en huisvestingsystemen kunnen nieuwe knelpunten worden voorkomen. Nieuwvestiging is hierdoor, gezien de heersende achtergrondconcentraties in de LOG's, mogelijk.

Landschap en cultuurhistorie

In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarische landschap in Salland, vooral in de minder open delen, nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, eigenlijk tamelijk goed op kan nemen. In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkt beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg. In het alternatief Concentreren LOG's kunnen diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed worden in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG's Middel, Heeten, Bathemen, Loo en Pieriksmars kunnen hierdoor aangetast worden. Deze LOG's kunnen eveneens aangetast worden door nieuwe bebouwing. Daarmee wordt de context rond deze escomplexen ook aangetast. Het effect op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen door nieuwe bebouwing is verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend. Vanuit landschap en cultuurhistorie gezien is het alternatief Verspreiden positiever beoordeeld dan het alternatief Concentreren LOG's.

Archeologie

Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten. Zowel binnen als buiten de LOG's zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.

Water

Omdat er waterneutraal (incl. vloeistofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op.

Overige aspecten

Ten aanzien van de overige aspecten zijn de alternatieven niet onderscheidend. Deze aspecten zijn daarom niet meegenomen in de beoordeling.

5.2**CONCLUSIES**

Op basis van de bevindingen kan gesteld worden dat de beschikbare ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijbedrijven vooral wordt beperkt door natuur- en milieuwetgeving. Vooral door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet geurhinder en veehouderij wordt de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen aanzienlijk beperkt.

**GEEN ONDERSCHIED
TUSSEN DE ALTERNATIEVEN**

De verschillen tussen de alternatieven zijn relatief klein. Het aspect landschap leidt tot een negatieve beoordeling voor het alternatief Concentreren LOG's. Het aspect verkeer daarentegen is juist negatiever beoordeeld voor het alternatief Verspreiden.

**SCENARIO NULGROEI LICHT
POSITIEVER.**

De scenario's met 20% groei leiden in alle gevallen tot meer invloed op de omgeving. Dit is overwegend neutraal beoordeeld, aangezien de verschillen minimaal zijn. Toch kan op basis van deze minimale verschillen wel gesteld worden dat het scenario met 0% groei licht positiever kan worden beoordeeld.

CONCLUSIE PER GEMEENTE

Verschillen tussen de gemeenten zijn niet groot, maar enkele kunnen worden benoemd. Per gemeente wordt kort ingegaan op de kleine aandachtspunten.

Deventer

Op de ammoniakkaarten is zichtbaar dat met name het noordoosten en zuidoosten van Deventer te maken heeft met stikstofdepositie van veehouderijbedrijven in Salland. In het grootste deel van Deventer is de depositie relatief weinig. De leefkwaliteit door geurhinder is in Deventer grotendeels als zeer goed beoordeeld in alle alternatieven en scenario's. Ten aanzien van de achtergrondconcentratie fijn stof kan geconcludeerd worden dat deze in de gemeente Deventer het hoogst is. De invloed van veehouderijbedrijven is echter duidelijk onder de wettelijke norm en daardoor niet van betekende invloed.

Olst-Wijhe

De stikstofdepositie in Olst-Wijhe is duidelijk waarneembaar in het zuidoosten van de gemeente, onder andere nabij het LOG Middel. Ten opzichte van de huidige situatie is dit in alle alternatieven en scenario's minder het geval. Ook in deze gemeente is de leefkwaliteit grotendeels als zeer goed beoordeeld. Kleine verschillen zijn zichtbaar in het alternatief Concentreren LOG's, binnen en rond de verschillende LOG's. De hoogste achtergrondconcentratie fijn stof in Salland is te vinden ten noordoosten van het LOG Middel. Deze locatie komt overeen met een van de gebieden waar de stikstofdepositie hoger is. Dit is echter nog beneden de wettelijke norm en betreft een zeer klein gebied. Ten aanzien van de invloed van rundveehouderijen is zichtbaar dat in het noorden en zuiden van de gemeente het grootste deel van de stikstofdepositie afkomstig is van rundveebedrijven. In beide gevallen betreft dit ook de gebieden nabij de IJssel. Dit sluit aan bij de ruimtelijke spreiding van veehouderijbedrijven, aangezien in deze gebieden relatief veel bedrijven zonder intensieve veehouderij liggen.

Raalte

In Raalte is de stikstofdepositie het duidelijkst waarneembaar op de kaarten. Dit is vooral het gebied ten (noordoosten), zuiden en westen van Raalte. Rond Heide is de depositie minder. Ook in dit geval is er duidelijk verbetering zichtbaar in alle alternatieven ten opzichte van de referentiesituatie. Raalte vormt geen uitzondering op het gemiddelde leefklimaat. Wel is zichtbaar dat hier meer variatie in zit. De beoordeling in deze gemeente varieert tussen de klassen "redelijk goed" tot "zeer goed". Vooral rond de LOG's zijn kleine verschillen waarneembaar in het alternatief Concentreren LOG's. In het noordoosten van Raalte is een klein gebied slechter beoordeeld. Een deel van de bedrijven die dit veroorzaken ligt echter buiten de gemeentegrens. De resultaten van de cumulatieve fijn stof belasting laten in Raalte één locatie duidelijk naar voren komen. Deze locatie ligt ten noordwesten van het LOG Raalte. Daarnaast zijn er meerdere gebieden waar de achtergrondconcentratie voor fijn stof net iets hoger ligt dan in de omgeving. Er is echter geen sprake van overschrijding van de grenswaarden.

Samenvattend kan gesteld worden dat kleine verschillen zichtbaar zijn tussen de gemeenten. Gezien de beperkte mate van de verschillen is de algemene beoordeling voor elke gemeente van toepassing. Aanvullend kan nog gesteld worden dat ten aanzien van landschap met name rond de LOG's veranderingen kunnen ontstaan. Met behulp van mitigerende maatregelen kunnen deze veranderingen worden beperkt.

**AMMONIAKDEPOSITIE OP
NATURA 2000 VERMINDERT
IN PLANPERIODE MAAR
LOST HET PROBLEEM NIET
OP**

Een groot deel van de afname aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden komt voor rekening van de AMvB-Huisvesting. Bedrijven zijn wettelijk verplicht om in de planperiode te voldoen aan strengere emissie-eisen. Daarenboven zorgen beide alternatieven, vooral door de ontwikkelingen in de markt, voor een extra afname aan ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden. Echter het aandeel vanuit Salland op een vermindering achtergronddepositie lost het probleem van overbelasting niet op. Het scenario rundvee en ammoniak laat zien dat een deel van de huidige depositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door stalemissies van melkveehouderijen (ongeveer 50%). Invloed op ammoniakdepositie door intensieve veehouderijen in Salland speelt dus wel degelijk een rol.

BIJLAGE 1

Advies Commissie m.e.r.

Inhoud Advies reikwijdte en detailniveau	Relatie met planMER
1: Hoofdpunten voor het MER	
<p>De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ een beschrijving van de referentiesituaties; ▪ een beschrijving van de alternatieven die mogelijk zijn binnen de beschikbare milieugebruiksruimte en de overige randvoorwaarden; ▪ de effecten van de emissie van geur, fijn stof en verzurende/vermestende; ▪ stoffen als gevolg van de activiteiten in het plangebied; ▪ de maximaal mogelijke effecten op natuur, zoals depositie van verzurende/vermestende stoffen op de Natura 2000-gebieden en de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. In het geval significante negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, dient een passende beoordeling in het MER te worden opgenomen. 	Een beschrijving van de referentiesituatie en de alternatieven is te vinden in hoofdstuk 3. Indien noodzakelijk is de referentiesituatie tevens per aspect beschreven in hoofdstuk 4. Hierin zijn ook per onderzoeksaspect de effecten opgenomen. De effecten van ammoniak, geur en fijn stof zijn kwantitatief bepaald. De overige aspecten zijn kwalitatief bepaald.
Het is van belang dat het MER een zelfstandig leesbare samenvatting bevat, met voldoende onderbouwend kaartmateriaal en ander ondersteunend beeldmateriaal.	Zie de samenvatting
2: Achtergrond, beleidskader en te nemen besluit	
<i>Achtergrond en kader</i>	
<p>In de notitie R&D wordt het beleidskader voor het nieuwe bestemmingsplan uitgebreid geschetst. Ga daarnaast in op de randvoorwaarden uit::</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ het Inrichtingsplan Olst-Wesepe en de uitwerking van het reconstructieplan Salland-Twente voor het deel van het gebied waarop dit voornemen betrekking heeft; ▪ wetgeving op het gebied van dierwelzijn, zoals het Varkensbesluit, Legkippenbesluit 2005 en het Vleeskuikenbesluit. 	<p>Zie §2.2.1</p> <p>Zie §2.3</p>
Voorafgaand aan deze m.e.r.-procedure zijn besluiten genomen en beleidsstukken opgesteld - zoals de Nota van Uitgangspunten, LOG-visies en het Landschapontwikkelingsplan (LOP) - die samen met dit MER het kader vormen voor het vast te stellen bestemmingsplan. Ga in het MER in op de opgaven en randvoorwaarden die hieruit voortkomen voor het bestemmingsplan.	Zie H2
In de notitie R&D geeft de gemeente aan dat het MER zich alleen zal richten op de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Een MER dient echter <i>alle</i> relevante (nieuwe) ontwikkelingen met mogelijk aanzienlijke milieueffecten te belichten die in het kaderstellende plan mogelijk worden gemaakt. In aanvulling op de in de notitie R&D genoemde m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten gaat het (onder meer) om de ontwikkelingen die bijdragen aan de emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen, waaronder die in de rundveehouderij.	Zie §4.3, 4.10 en bijlage 9 en 10
Ga in het MER tevens in op de kansen en bedreigingen voor landschaps- en/of natuurwaarden en recreatieve ontwikkelingen die in het buitengebied kunnen ontstaan door verdere groei, verplaatsing, ontmenging of bundeling van (rund)veehouderij of andere bedrijven.	Zie §4.3.5 en §4.8.1
Geef ook aan welke mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen het bestemmingsplan biedt..	Alleen kleinschalige ontwikkelingen worden mogelijk.
<i>Te nemen besluiten</i>	

Inhoud Advies reikwijdte en detailniveau	Relatie met planMER
Geef in het MER aan welke besluiten nodig zijn om de voorgenomen activiteiten in het plangebied te realiseren en of aan deze besluiten een m.e.r.-(-beoordelings)plicht is gekoppeld.	Zie hoofdstuk 1.
3: Alternatievenbeschrijving	
<i>Milieugebruiksruimte</i>	
Bepaal de milieugebruiksruimte. De omvang van de milieugebruiksruimte wordt bepaald door de wet- en regelgeving voor natuur, geur, luchtkwaliteit, geluid, licht en door de heersende milieubelasting. Aangezien het voornemen de ontwikkeling van intensieve veehouderij betreft, wordt deze milieugebruiksruimte vooral bepaald door de emissie van verzurende en vermestende stoffen, geur en fijn stof.	Zie §2.3
Geef in het MER een beeld van de actuele behoefte aan agrarische uitbreiding- en/of (her- en nieuw-)vestigingslocaties, zowel van intensieve - als van rundveehouderij. Ga ook in op de behoefte aan uitbreiding- en/of vestigingslocaties voor niet-agrarische activiteiten. Dit kan op basis van beschikbare informatie bij de gemeente (hierbij kan gedacht worden aan concrete aanvragen, meldingen van plannen of overwegingen/inventarisaties	Zie §3.2.2 en §3.4 Eventuele andere niet-agrarische uitbreidingen komen aan bod in de effectbeschrijving van de diverse aspecten.
Bepaal op basis van de bovengenoemde milieugebruiksruimte en de reële behoefte aan ruimte voor uitbreiding/hervestiging welke ruimte de gemeenten aan (nieuwe) initiatieven kunnen en willen geven.	Zie H3
Als blijkt dat de milieugebruiksruimte onvoldoende is om te voorzien in de ontwikkelbehoefte, maak dan inzichtelijk welke (mitigerende) maatregelen genomen kunnen worden.	Zie de paragraaf 'compenserende en mitigerende maatregelen' bij de effectbeschrijving van elk onderzoeksaspect..
<i>Alternatieven en scenario's</i>	
De Commissie adviseert met behulp van de alternatieven de bandbreedte te verkennen in de toe- en afname van depositie van verzurende en vermestende stoffen in de Natura 2000-gebieden.	Zie 4.3 en bijlage 7 t/m 10
De Commissie adviseert meerdere herverdelingsvarianten uit te werken. Denkbaar zijn verschillende oplossingen in prioritering en fasering tussen en binnen de LOG's	Zie H3
Geef bij herverdeling op gebiedsniveau op kaart weer wat de beëindigings- en hervestigingslocaties zijn van te verplaatsen bedrijven.	Er zijn geen concrete beëindigingslocaties en hervestigingslocaties, noch zijn concrete te verplaatsen bedrijven bekend; er zijn alleen fictieve scenario's
Maak inzichtelijk welke afname van depositie van verzurende en vermestende stoffen, geur en fijn stof de verplaatsing tot gevolg heeft en bepaal (los hiervan) de toename.	Zie §4.3, §4.4 en §4.7.
De Commissie adviseert aan te geven hoe een koppeling tussen 'bedrijfsbeëindigers' en 'groeiers' kan worden gemaakt (beëindigings-, uitplaatsings-, hervestigingsbehoefte en de doorgroeibehoefte op locatie).	Zie bijlage 4
Geef aan hoe bedrijfsbeëindiging juridisch kan worden geborgd.	Niet relevant op planEMR niveau. Zal met een onderliggende voorwaarde moeten.
Geef bij herverdeling op bedrijfsniveau weer hoe bij uitbreiding en modernisering van een bedrijf voorkomen kan worden dat een grotere uitstoot van verzurende en vermestende stoffen zal optreden	Zie §4.11
<i>Referentiesituatie en autonome ontwikkeling</i>	
De Commissie adviseert de volgende referentiesituaties te beschrijven en de alternatieven hiermee te vergelijken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ de bestaande, feitelijke toestand van het milieu in het studiegebied, zonder de autonome ontwikkeling mee te nemen; ▪ de bestaande, feitelijke toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling. Daarbij kan worden uitgegaan van maximale benutting van de huidige vergunde milieurechten en van bestaande bouwblokken volgens het huidige bestemmingsplan die qua omvang geschikt worden geacht voor een inrichting van meer dan 70 	Zie §3.2 Huidige situatie Referentiesituatie = huidige situatie inclusief autonome ontwikkeling.

Inhoud Advies reikwijdte en detailniveau	Relatie met planMER
NGE en het wegvallen van bouwblokken die daar niet groot genoeg voor zijn.	
4: Milieuaspecten	
<i>Algemeen</i>	
In het MER dienen alle relevante ontwikkelingen met mogelijk aanzienlijke milieueffecten belicht te worden die in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt.	Dit betreft het gehele planMER.
Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de effecten cumulatief in beeld gebracht te worden. Geef daarbij ook aan welke positieve milieueffecten bereikt (kunnen) worden.	Het in beeld brengen van cumulatie is niet wettelijk verplicht. De Wet geurhinder en veehouderijen schrijft geurnormen voor. Deze zijn gerelateerd per geval. Cumulatie is daardoor niet aan de orde.
De effectbeschrijving dient een detailniveau te hebben dat voldoende is voor de besluitvorming. Voor milieuaspecten waarvan de gevolgen naar verwachting ver onder de grenswaarden blijven is een globale effectbeschrijving voldoende. Bij (mogelijke) knelpunten (zoals bij depositie van verzurende/vermestende stoffen op kwetsbare natuur) dienen de effecten echter zo veel mogelijk kwantitatief beschreven te worden	Zie H4
Om het voornemen te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het MER de <i>maximale</i> milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die het bestemmingsplan mogelijk maken. Indien uit het MER blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties dienen mitigerende maatregelen beschreven te worden	Zie H4
<i>Natuur</i>	
Schets in het MER een algemeen beeld van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is.	Zie §4.3
Ga in op de ingreep-effect relatie tussen de alternatieven en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen	Zie §4.3
Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.	Zie §4.3
Beschrijf de effecten van de verschillende alternatieven op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan.	Zie §4.3
Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied	Zie bijlage 7
Bepaal voor de EHS wat de 'wezenlijke kenmerken en waarden' zijn, in hoeverre deze worden aangetast of versterkt en of de ontwikkelingen die in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt passen binnen het toetsingskader voor de EHS	De activiteiten voor intensieve veehouderij vallen buiten de EHS en de Wav-zone. De EHS kent in tegenstelling tot geen externe werking. Zie verder §4.3.
Beschrijf welke door de Ff-wet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen.	Niet relevant op planMER-niveau. Zie verder §4.3
<i>Passende beoordeling</i>	
De Commissie adviseert om ook niet in de gemeenten gelegen gebieden	Zie §4.3

Inhoud Advies reikwijdte en detailniveau	Relatie met planMER
mee te nemen indien significant negatieve gevolgen niet zijn uit te sluiten.	
<p>Beschrijf in het MER:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de instandhoudingsdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitattypen in de Natura 2000-gebieden; ▪ de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie recente gegevens; ▪ de toekomstige depositie van verzurende en vermestende stoffen op de natuurgebieden bij uitvoering van een van de alternatieven. Geef daarbij aan <ul style="list-style-type: none"> o welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen; o wat de maximale depositie is in een worst case situatie, waarbij alle bestaande bouwblokken maximaal, met inachtneming van de randvoorwaarden uit de Wet milieubeheer, benut worden voor (intensieve) veehouderij; o of een toename te verwachten is aan depositie van vermestende/verzurende depositie in de Natura 2000-gebieden als gevolg van ontwikkelingen in de naburige gemeenten; ▪ de gevolgen van de vermestende/verzurende deposities op de natuur. Geef daarbij aan of er een (verdere) overschrijding is van de kritische depositiewaarden en of zekerheid kan worden verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet aantast 	<p>Zie §4.3 en bijlage 6 t/m 10</p> <p>Zie bijlage 4</p>
<i>Geur</i>	
De Commissie adviseert kwantitatief inzicht te geven in de mate van geurhinder. Geef inzicht in het aantal geurgehinderden, de mate van geurhinder en bepaal in hoeverre aan landelijke normen ²⁴ voldaan wordt. Maak daarbij gebruik van kaarten met de huidige en toekomstige geurniveaus. Breng ook de mogelijke cumulatieve geurhinder door het voornemen in beeld	Zie §4.4
<i>Landschap, cultuurhistorie en archeologie</i>	
Het plangebied heeft belangrijke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Beschrijf deze kwaliteiten, bijvoorbeeld aan de hand van het landschapsontwikkelingsplan, en beschrijf de effecten hierop.	Zie §4.8
Visualiseer de varianten voor bouwmogelijkheden van de (intensieve) veehouderijen en andere agrarische bebouwing en bepaal de effecten daarvan op het landschapsbeeld in deze gebieden en hun naaste omgeving.	Zie §4.8.1
Geef aan waar en hoe negatieve effecten via het bestemmingsplan kunnen worden voorkomen of ondervangen door aanvullende maatregelen.	Zie de mitigerende en compenserende maatregelen elk aspect in hoofdstuk 4.
Geef aan of schaalvergroting in de agrarische bedrijfsvoering ook buiten het bouwblok effecten voor het landschap zal hebben.	Zie §4.8.1
Ga in op de mate waarin de effecten van het voornemen bij kunnen dragen aan de subdoelen van het voornemen.	Zie §4.8.1
Geef aan de hand van een bureauonderzoek aan waar zich archeologische waarden bevinden en vul dit (zo nodig) aan met inventariserend veldonderzoek.	De drie gemeenten hebben zelf al onderzoek uitgevoerd. Dit is als basis gebruikt voor het aangeven van archeologische waarden in Salland.
Beschrijf hoe nadelige effecten op cultuurhistorische waarden, waaronder eventueel aanwezige archeologische resten en karakteristieke elementen en patronen, kunnen worden voorkomen of beperkt.	Zie §4.8.2
Geef ook aan in hoeverre het bestemmingplan de instandhouding van cultuurhistorisch belangrijke objecten faciliteert.	Zie §4.8.2
<i>Verkeer, luchtkwaliteit en geluid</i>	
Beschrijf (indien onderscheidend) de verkeersbewegingen die horen bij de verschillende alternatieven. Bepaal in hoeverre en waar mogelijk knelpunten kunnen ontstaan. Beschrijf, naast de genoemde aandachtspunten in de notitie R&D, de gevolgen voor de verkeersveiligheid van met name	Zie §4.5

Inhoud Advies reikwijdte en detailniveau	Relatie met planMER
kwetsbare verkeersdeelnemers (fietsers).	
Om de alternatieven onderling en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van fijn stof (PM10 en PM2,5) en NO2 te beschrijven, ook onder de grenswaarden.	Zie §4.7
Presenteer de resultaten van de berekeningen middels contourenkaarten en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen.	Zie §4.7
Geef aan of het initiatief deel uit maakt van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Indien het project zich als 'niet in betekende mate' kwalificeert, dient aannemelijk te worden gemaakt dat de toename van de concentraties PM10 en NO2 niet de grenswaarde met meer dan 3 % overschrijdt. Maak duidelijk dat voldaan kan worden aan de anticumulatiebepaling opgenomen in het Besluit 'niet in betekende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen).	Zie §4.7 NSL is relevant. Gezien het schaalniveau van het planMER is dit niet nader uitgezocht.. Uit de verschillende berekeningen voor luchtkwaliteit blijkt dat de normen voor de cumulatieve belasting en overschrijdingsdagen niet worden overschreden.
Breng de geluidsproductie in beeld van bedrijven/activiteiten met een relevante geluidsproductie. Ga hierbij in op de ligging van geluidsgevoelige bestemmingen en mogelijke knelpunten in relatie tot de voorkeursgrenswaarde.	Zie §4.6
Bodem en water	
Geef in het MER aan welke gebieden bekend zijn als bodembeschermingsgebied, grondwaterbeschermingsgebied, hydrologisch aandachtsgebied en verdroogd gebied en welke gevolgen de status van deze gebieden heeft voor de planonderdelen. Beschrijf in het MER de mogelijke effecten van alle relevante activiteiten op de bodemkwaliteit, geomorfologie, oppervlakte- en grondwater (kwantiteit en kwaliteit).	Zie §4.9
Indien er een watertoets wordt uitgevoerd adviseert de Commissie de voor de m.e.r. relevante resultaten in het MER op te nemen. Geef aan in hoeverre afstemming met de waterbeheerder heeft plaatsgevonden.	n.v.t.
5 Overige aspecten	
Monitoring en evaluatie	
Een goede monitoring van de milieugebruiksruimte en de effecten van ontwikkelingen en maatregelen daarop is essentieel om te kunnen beoordelen of en tot welke totale depositie uitbreidingen/verplaatsingen mogelijk zijn, en of er voldoende afname van depositie wordt bereikt De Commissie in overweging een depositieboekhouding op te zetten voor het gehele gebied.	Zie §4.11
De Commissie adviseert aan te geven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. In het MER zou een aanzet gegeven kunnen worden tot dit evaluatieonderzoek en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.	Zie §4.11
Kaartmateriaal	
Gebruik in het MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Voorzie kaarten van een duidelijke schaal en legenda. Neem in ieder geval op: <ul style="list-style-type: none"> ▪ een kaart op met daarop aangegeven alle gebruikte topografische aanduidingen.; ▪ een kaart met de ligging van kwetsbare objecten (woningen), bestaande veehouderijbedrijven en de intensieve veehouderijen in de omgeving. Geef daarbij voor zover mogelijk aan wat de omvang is van deze bedrijven en welke bedrijven op termijn zullen stoppen en welke zich willen doorontwikkelen; ▪ de ligging en begrenzing van Natura 2000-gebieden en andere (zeer) kwetsbare natuur in de nabijheid van het plangebied. 	Het planMER is voorzien van diverse kaarten. Zie hiervoor onder andere bijlagen 6, 7, 10 en 12.

BIJLAGE 2

Verklarende woordenlijst

Besluit-m.e.r.	m.e.r.-procedure voor projecten die bij wet m.e.r.-plichtig zijn
Bouwblok	Deel van het bestemmingsplan voor de vestiging van landbouwbedrijf met toebehoren zoals een bedrijfswoning, erf, beplanting et cetera (uit: Reconstructieplan Salland-Twente).
Cie-mer	Commissie voor de m.e.r.
Hervestiging	De vestiging van een nieuw op te richten of van elders te verplaatsen bedrijf op een bestaand agrarisch bouwblok (uit: Reconstructieplan Salland-Twente).
Intensieve veehouderij (IV)	Een agrarisch bedrijf of een deel daarvan met ten minste 250m ² bedrijfsvloeroppervlak dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet Milieubeheer en waar geen melkrundvee, schapen, paarden, of dieren 'biologisch' worden gehouden en waar geen dieren worden gehouden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer (uit: Reconstructieplan Salland-Twente).
LOP	Landschapontwikkelingsplan
LOG	Landbouwontwikkelingsgebied
m.e.r.	milieueffectrapportage(de procedure)
MER	milieueffectrapport (het product)
NGE	Nederlandse grootte-eenheid, een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven (www.lei.wur.nl)
Nieuwvestiging	De vestiging van een nieuw van elders te verplaatsen bedrijf of geheel nieuw te starten bedrijf op een nieuw agrarisch bouwblok (uit: Reconstructieplan Salland-Twente).
Plan-m.e.r.	Procedure voor plannen die een kader stellen voor m.e.r.-plichtige activiteiten
Pluimveerecht	Gemiddeld aantal kippen en kalkoenen, uitgedrukt in pluimvee-eenheden, dat in een kalenderjaar ten hoogste mag worden gehouden.

Productierechten

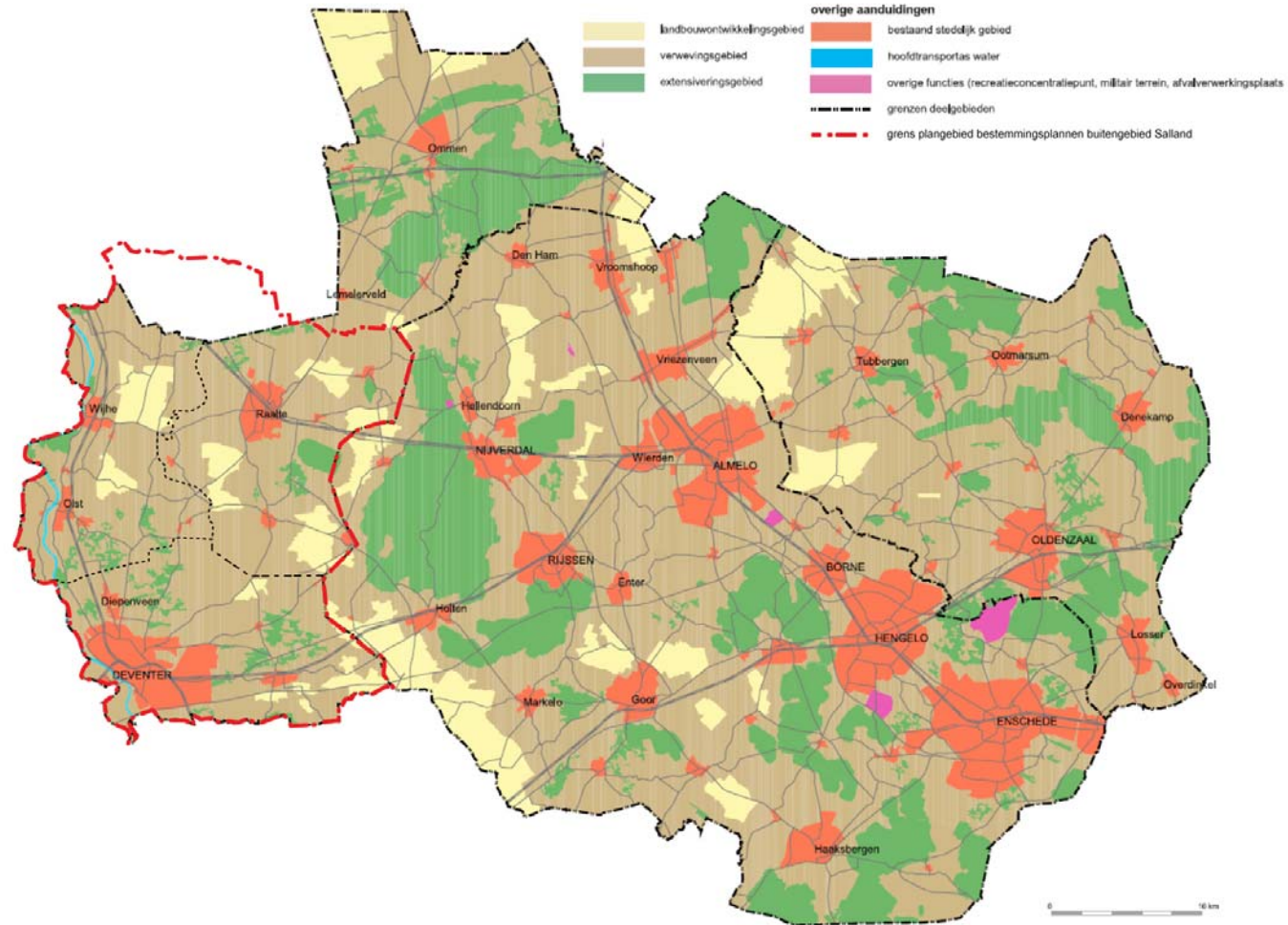
Varkensrecht of pluimveerecht.

Varkensrecht

Gemiddeld aantal varkens, uitgedrukt in varkenseenheden, dat in een kalenderjaar ten hoogste mag worden gehouden.

BIJLAGE 3

Reconstructiekaart

BIJLAGE 4

Uitgangspunten en randvoorwaarden in de alternatievenontwikkeling

Algemeen

De vergunde veehouderijbedrijven in het agrarische buitengebied van de 3 gemeenten zijn ingedeeld naar economische omvang van de intensieve veehouderijtak. Deze tak bestaat uit varkens of pluimvee. De omvang is uitgedrukt in Nederlandse grootte-eenheden (NGE), een economische maatstaf die elke twee jaar wordt herzien.

De alternatieven gaan er vanuit dat de kleinste bedrijven (<40 NGE-kvp) met onvoldoende milieuruimte, stoppen. Bedrijven die iets groter zijn (40-70 NGE-kvp) stoppen bij onvoldoende milieuruimte. Deze bedrijven groeien of behouden de vergunde economische omvang als de bedrijfstak met intensieve veehouderij deel uitmaakt van een groter veehouderijbedrijf. Grotere bedrijven (>70 NGE-kvp) groeien niet als ze onvoldoende mogelijkheden hebben, maar wel blijven bestaan. De overige bedrijven, bedrijven dus met voldoende milieuruimte, kunnen groeien binnen de regels zoals beschreven in het concept-voorontwerp-bestemmingsplan.

Stoppers, blijvers en groeiers in de alternatieven

In het alternatief Concentreren LOG's is het aantal NGE's, van de bedrijven die stoppen, herverdeeld over de veehouderijbedrijven die kunnen groeien in de LOG's. Dit alternatief gaat uit van nieuwe bouwkavels voor nieuwvestiging op basis van bestaande plannen. Bij de overige bedrijven met groeimogelijkheden is sprake van hervestiging op een bestaande agrarische bouwkavel of uitbreiding van een bestaand agrarisch bedrijf met een intensieve veehouderijtak.

In het groeiscenario groeien alle bedrijven in het agrarische buitengebied met 20%. Hierdoor komen extra NGE's aan varkens en pluimvee vrij voor herverdeling over de bedrijven met groeimogelijkheden.

In het alternatief Verspreiden is het aantal vrijgekomen NGE's herverdeeld over alle veehouderijbedrijven in het agrarische buitengebied van de 3 gemeenten. Uitgangspunt hierbij is dat de totale veestapel in de gemeenten gelijk blijft. In het alternatief Verspreiden is geen sprake van nieuwvestiging. Herverdeling van het aantal vrijgekomen NGE's vindt alleen plaats via hervestiging en uitbreiding zowel binnen als buiten het LOG's. Alle vrijgekomen productierechten landen op een deel van de groeilocaties (circa 50%) omdat niet voldoende productierechten vrijkomen om alle groeilocaties modelmatig te voorzien van een standaard varkensbedrijf. In dit alternatief nemen we op basis van de verwachtingen in het gebied aan, mede gezien het salderingsprincipe uit de Overijsselse Omgevingsvisie, dat nieuwvestiging (er moet namelijk een andere bedrijf gestopt worden) dusdanig onaantrekkelijk is dat er geen sprake is van nieuwvestiging.

De groeimogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven

De groeimogelijkheden van veehouderijbedrijven zijn beperkt doordat:

- Het bedrijf in of nabij natuurgebieden, kernen en buurtschappen is gelegen.

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

- Het bedrijf geen geschikt bouwblok heeft voor intensieve veehouderij.
- Het bedrijf een beperkte milieuruimte heeft t.a.v. geurhinder (bron: Wet geurhinder en veehouderij).
- Het bedrijf planologisch de maximale omvang heeft bereikt.

Gebieden met beperkingen zijn:

- Natura 2000 en Natuurbeschermingswetgebieden met een zone van 1000 m.
- Kernrandzones, 400 m rondom bebouwde kommen.
- Wav-gebieden en 250 m zone.
- Extensiveringsgebied integrale zonering.

Dit geeft het volgende overzicht:

	Buiten gebieden met beperkingen	In gebieden met beperkingen	Overig
Stoppers	Bedrijven met <40 NGE varkens en pluimvee stoppen met de tak intensieve veehouderij.	Bedrijven met 40-70 NGE varkens en pluimvee, gelegen in de gebieden met beperkingen stoppen met de tak intensieve veehouderij.	Enkele, door de gemeentes aangegeven bedrijven, waarvan bekend is dat ze waarschijnlijk gaan stoppen.
Blijvers		Bedrijven met >=70 NGE varkens en pluimvee, gelegen in de gebieden met beperkingen. Deze bedrijven blijven bestaan, maar groeien niet.	
Groeiers	Bedrijven met >=40 NGE varkens en pluimvee, niet gelegen in gebieden met beperkingen. Deze bedrijven kunnen met ruim 4600 NGE groeien in de scenario's 0% en met 6000 NGE in het scenario's 20% groei.		

Dit leidt in Salland tot de volgende verdeling van de stoppers-blijvers-groeiers:

	Aantal bedrijven	NGE
Geen IV	914	0
Stoppers	357	4.822
Blijvers	27	3.530
Groeiers	151	20.849
	535	29.201

Niet alle potentiële groeiers worden daadwerkelijk groeiers in de scenario's. Dit is afhankelijk van de individuele milieuruimte ten aanzien van geurhinder en van het benodigde aantal locaties voor de verschillende alternatieven en scenario's. Potentiële groeiers die in een scenario niet groeien, behouden hun huidige nge's varkens en pluimvee; het worden blijvers.

Groei

Op dit moment is er 29.201 NGE varkens en pluimvee aanwezig in de vergunningen in Salland. In de scenario's met 0% groei wordt er 4.822 NGE (van de stoppers) herverdeeld.

In de scenario's met 20% groei komt er 5.840 NGE bij, zodat er 10.622 NGE (her-)verdeeld wordt.

Overzicht van de alternatieven en scenario's

- Huidige situatie.
- Referentiesituatie;
  - huidige situatie
  - alle bedrijven voldoen aan AMVB-huisvesting
- Verspreiden 0% groei
  - alle bedrijven voldoen aan AMVB-huisvesting;
  - de nge's van de stoppers worden herverdeeld over 100 bedrijven met voldoende milieuruimte, die 48 NGE per bedrijf erbij krijgen.
- Verspreiden 20% groei
  - alle bedrijven voldoen aan AMVB-huisvesting;
  - de nge's van de stoppers en de 20% groei worden verdeeld over 100 bedrijven met voldoende milieuruimte, die er, afhankelijk van de milieuruimte 48 tot 130 NGE bij krijgen.
- Concentreren LOG's 0% groei
  - alle bedrijven voldoen aan AMVB-huisvesting;
  - de nge's van de stoppers worden herverdeeld over 16 nieuwvestigingen in de LOG's, die 301 NGE per bedrijf krijgen.
- Concentreren LOG's 20% groei
  - alle bedrijven voldoen aan AMVB-huisvesting.
  - de nge's van de stoppers en de 20% groei worden verdeeld over 16 nieuwvestigingen in de LOG's, die 364 NGE per bedrijf krijgen en 36 bestaande IV bedrijven in de LOG's (groeiers), die er, afhankelijk van de milieuruimte 50 tot 160 NGE bij krijgen.

BIJLAGE 5

Huidige vergunde bedrijven Salland

Onderstaande tabellen geven per type bedrijf het aantal in elke gemeente weer, met de grens bij 40 en 70 NGE.

Tabel B5.40

Aantal bedrijven groter dan 40 NGE, per gemeente naar type. Stoppers, blijvers, en groeiers.

Gemeente	rundvee	varkens	pluimvee	gemengd	paarden	overig	totaal
Deventer	251	42	9	29	16	7	354
Olst-Wijhe	237	41	6	21	18	11	334
Raalte	489	119	17	70	41	25	761
Totaal	977	202	32	120	75	43	1449

Tabel B5.41

Aantal bedrijven groter dan 40 NGE, per gemeente naar type. Blijvers en groeiers.

Gemeente	rundvee	varkens	pluimvee	gemengd	paarden	overig	totaal
Deventer	198	23	6	13	4	5	249
Olst-Wijhe	174	23	3	9	6	3	218
Raalte	337	86	9	32	16	9	489
Totaal	709	132	18	54	26	17	956

Tabel B5.42

Aantal bedrijven groter dan 70 NGE, per gemeente naar type. Groeiers.

Gemeente	rundvee	varkens	pluimvee	gemengd	paarden	overig	totaal
Deventer	149	17	5	9	3	3	186
Olst-Wijhe	138	18	2	7	2	3	170
Raalte	260	68	3	23	8	6	368
Totaal	547	103	10	39	13	12	724

Een verklaring van de termen stoppers, blijvers en groeiers treft u aan in bijlage 4.

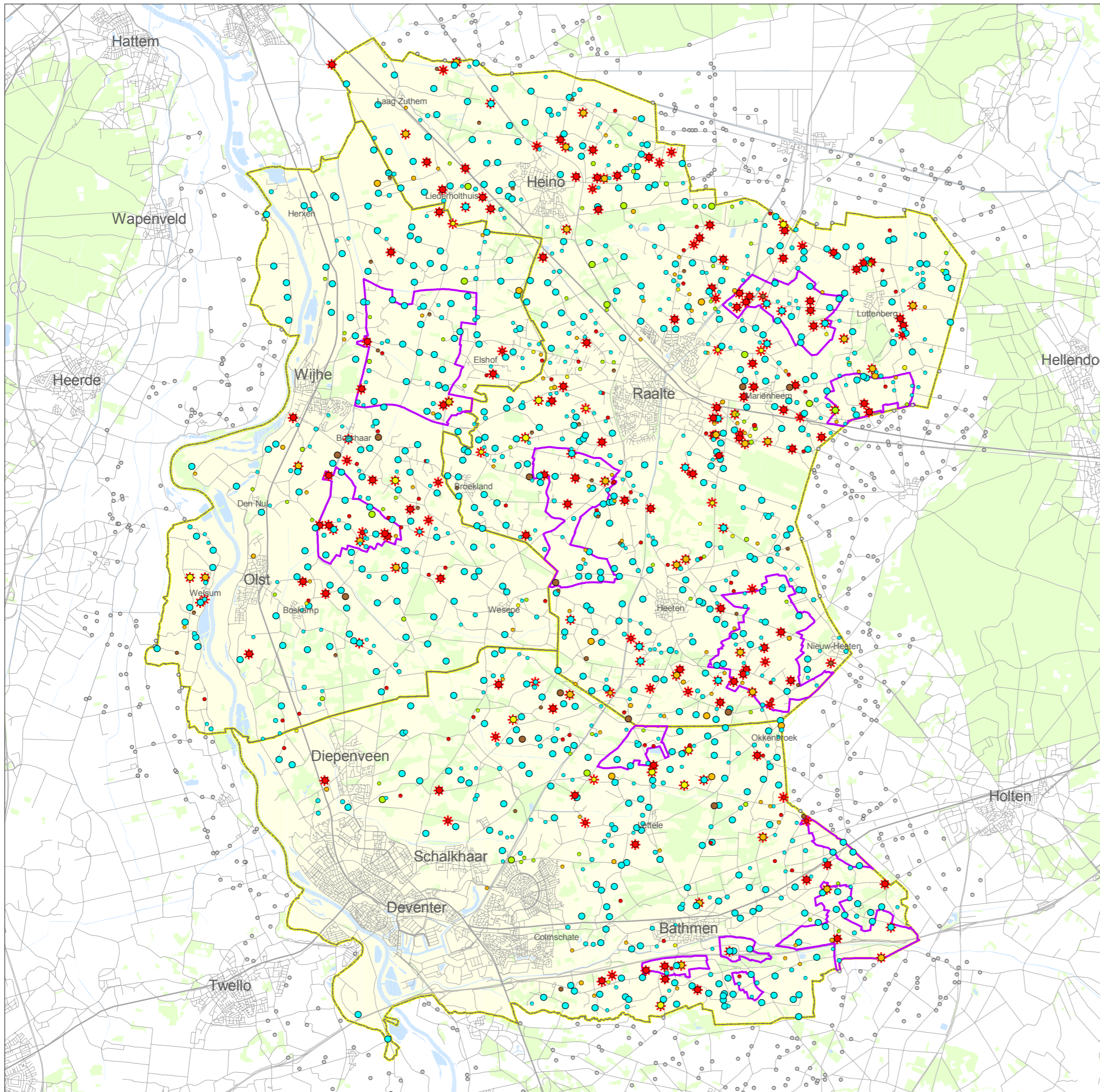

BIJLAGE 6

Kaart veehouderijen in Salland

- Kaart met (intensieve) veehouderijbedrijven in Salland in de huidige situatie
- Kaart met (intensieve) veehouderijbedrijven in de scenario's. Hierin is tevens de modelmatige locatie van de nieuwvestigingen aangegeven.

Legenda

veehouderijbedrijven

- rundvee
- varkens
- pluimvee
- gemengd
- paarden
- overig
- <40 nge
- 40 - 70 nge
- >=70 nge
- * bedrijf met 40 nge iv
- bedrijf buiten Salland

landbouwontwikkelingsgebied

Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

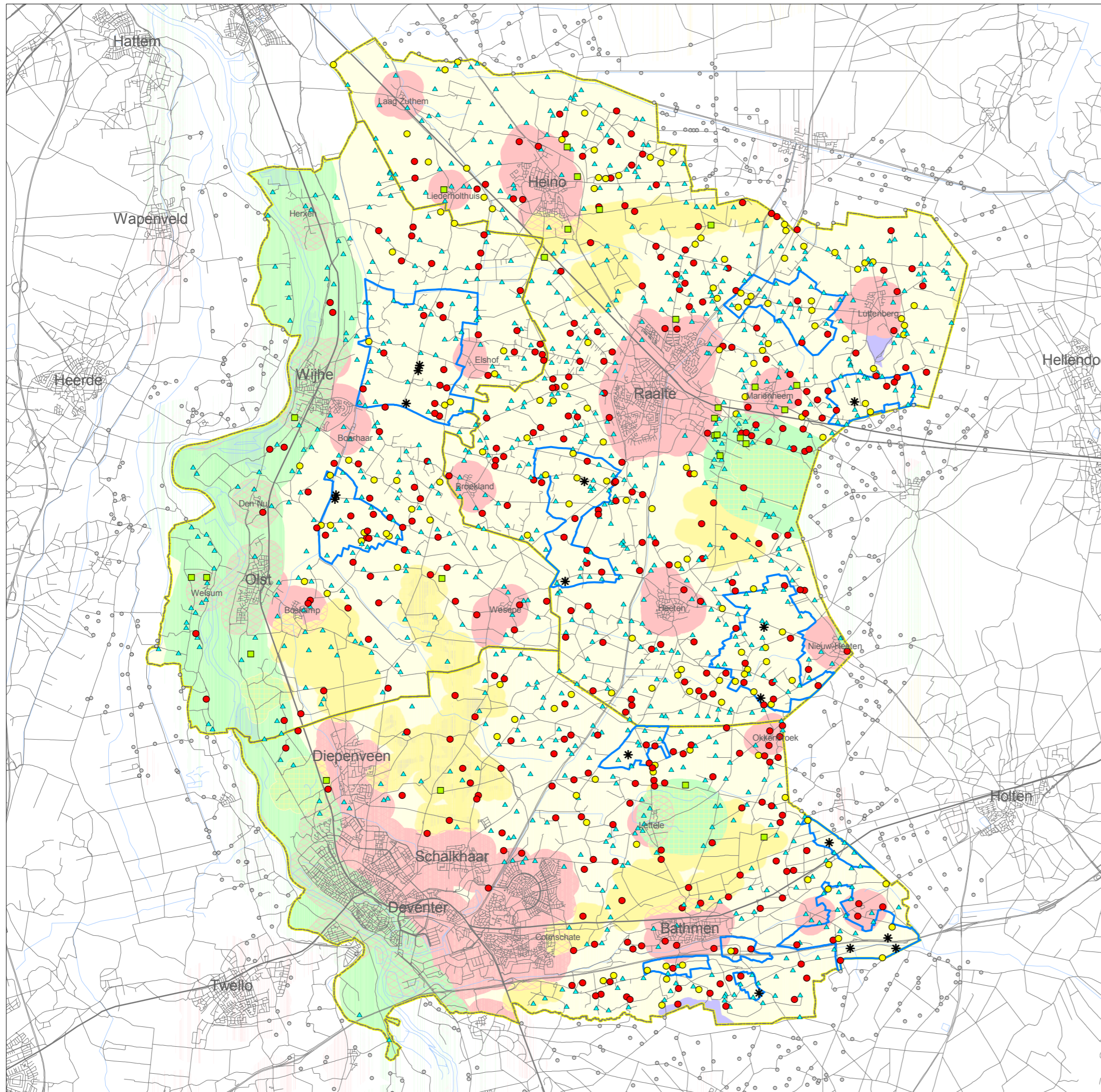
Ruimtelijke spreiding veehouderijbedrijven
in de huidige situatie

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: Meters

B02023.000039
12 okt 2009

Legenda

veehouderijbedrijf vanuit modelmatige benadering aangemerkt als

- groeier
- blijver
- stopper
- * nieuwvestiging
- ▲ bedrijf zonder varkens of pluimvee
- bedrijf buiten Salland

zoneringen

- Natura 2000 / Nb-wet gebieden 1000m zone
- Wav-gebieden 250m zone
- kern 400m kernrandzone
- extensiveringsgebied voor zover niet overlappend met bovenstaande zoneringen
- landbouwontwikkelingsgebied

Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

Ruimtelijke spreiding veehouderijbedrijven in de scenario's

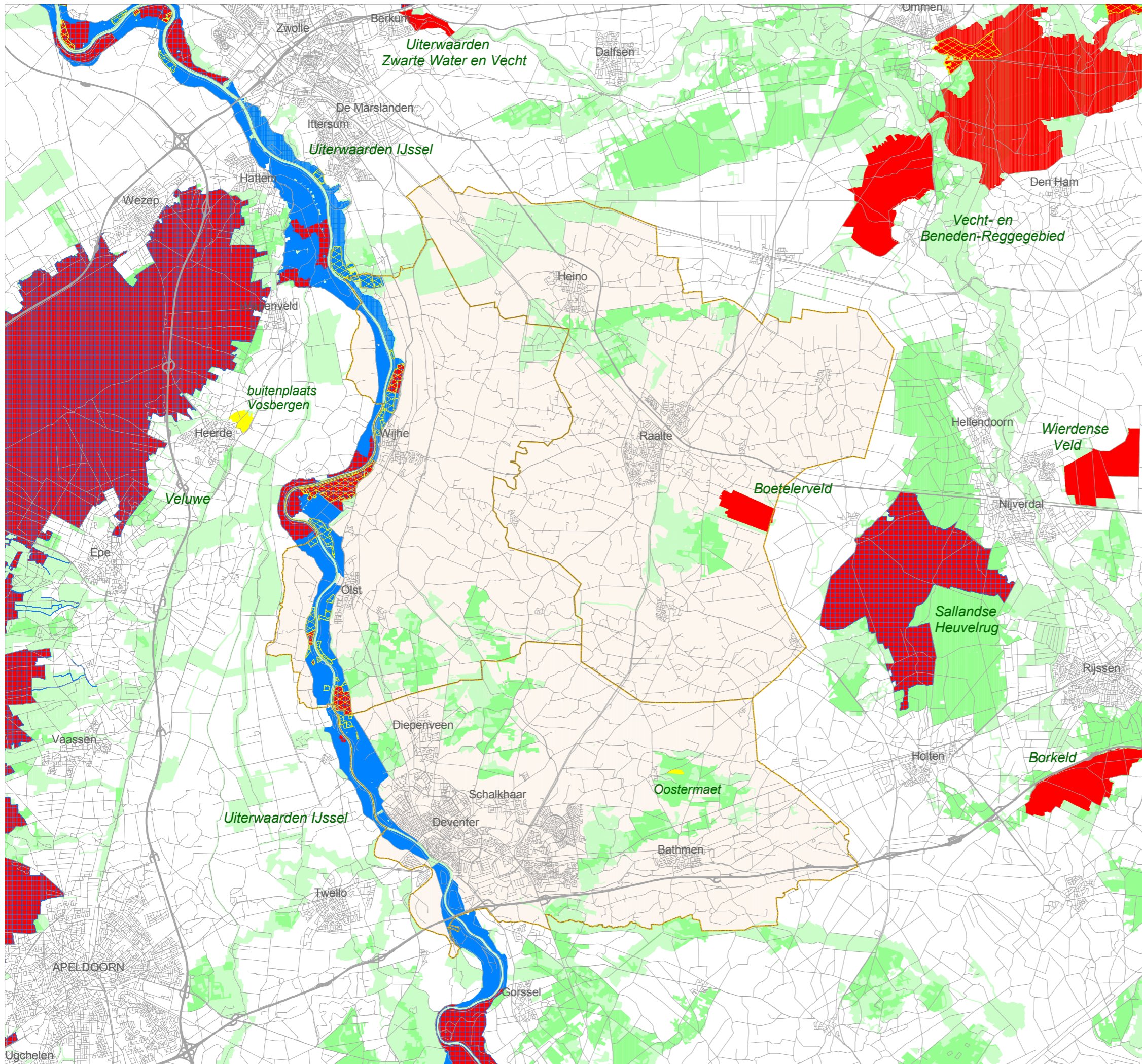
opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

BIJLAGE 7 Natuurgebieden in Salland

Legenda

Natura 2000 gebieden

- Habitatrichtlijngebied
- Vogelrichtlijngebied
- tevens Beschermd Natuurmonument
- overig Beschermd Natuurmonument

zeer kwetsbaar gebied Wav*

Ecologische Hoofdstructuur*

* voor zover geen onderdeel uitmakend van bovenstaande legendaeenheden

**Plan Mer
Bestemmingsplan buitengebied
Salland**

Natuur

opdrachtgever: gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering: **ARCADIS**
Infrastructuur, milieu, gebouwen

BIJLAGE 8

Natuurwetgeving

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet, en de gebiedbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 een belangrijk kader is.

In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming, die relevant zijn voor dit project.

Natuurbeschermingswet 1998

Een belangrijk deel van deze wetgeving geeft uitvoering aan Europese richtlijnen. Daarbij gaat het om de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Natura 2000-gebieden vallen onder het beschermingsregime dat is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998²⁷.

Onder Natura 2000 worden de gebieden verstaan die op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn worden aangewezen. De gebieden zijn van grote betekenis voor de bescherming van de Europese biodiversiteit en dienen gezamenlijk met alle andere aangewezen gebieden in Europa een ecologisch netwerk te vormen. Voor alle Natura 2000-gebieden in Nederland zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd. Momenteel worden deze doelen uitgewerkt in beheerplannen. In conceptvorm is een aantal beheerplannen inzichtelijk. Voor de Natura 2000-gebieden in en nabij Salland zijn nog geen beheerplannen vastgesteld.

Om de instandhoudingsdoelen te waarborgen geldt er een vergunningplicht voor alle plannen en projecten die mogelijk (significante) gevolgen kunnen hebben voor het beschermde natuurgebied. Een vergunning voor een project kan alleen worden verleend indien vooraf zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelen niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). In de beheerplannen wordt aangegeven onder welke voorwaarden plannen en projecten.

Onder andere in de veehouderij komt ammoniak vrij. Uitbreiding of verplaatsing van veehouderijbedrijven kan leiden tot een toename van de ammoniakdepositie. Aangezien in vrijwel alle Natura 2000-gebieden in Nederland de ammoniakdepositie al boven de kritische waarde ligt, kan extra depositie leiden tot een significant negatief effect.

²⁷ Andere gebieden die een beschermde status op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 hebben gekregen zijn de beschermde natuurmonumenten, en de gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van de Natura 2000-gebieden).

In dat geval moet dan, mede vanwege de externe werking van de Natuurbeschermingswet 1998, een passende beoordeling worden uitgevoerd in het kader van deze wet.

Tot voor kort was voor de ammoniakdepositie het "Toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000-gebieden" van kracht. Dit kader is opgesteld door het ministerie van LNV, IPO, VNG en LTO en is een leidraad voor veehouderijbedrijven in of nabij de Natura 2000-gebieden. Het kader bepaalt de spelregels die gelden bij aanpassing – meestal uitbreiding – van deze bedrijven. Gemeenten en provincies gebruikten deze regels bij het verlenen van een milieuvergunning of een Natuurbeschermingswetvergunning (ex. art. 19d Nb-wet). De Raad van State heeft het toetsingskader ammoniak vernietigd omdat het onvoldoende zekerheid biedt dat de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Vervolgens heeft de taskforce Trojan het rapport "Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000, een verkenning van oplossingsrichtingen" (d.d. 30 juni 2008) uitgebracht. Een belangrijke conclusie in dit rapport is dat een generiek, landelijk toetsingskader voor de vergunningverlening van veehouderijbedrijven niet houdbaar is. Aan een vorm van individuele toetsing valt niet te ontkomen. Naar aanleiding hiervan heeft de Minister van LNV een handreiking met een aantal vragen opgesteld, dat in dit planMER bij de passende beoordeling als uitgangspunt is gehanteerd. Thans is toch een programmatische aanpak in ontwikkeling, waarop is ingegaan in de hoofdtekst van het planMER.

Beschermingskader EHS

Sinds 1990 vormt de bescherming en ontwikkeling van de nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) de ruimtelijke ruggengraat van het natuurbeleid. De globaal begrensde Ecologische Hoofdstructuur is in 1995 planologisch verankerd in het Structuurschema Groene Ruimte. In 2006 is het beleid overgenomen in de Nota Ruimte.²⁸ Met de inwerkingtreding van de Nota Ruimte is het Structuurschema Groene Ruimte vervallen.

De overheid beschrijft hierin haar aanpak om de achteruitgang in oppervlakte en kwaliteit van de Nederlandse natuur tegen te gaan. De overheid heeft hiervoor kerngebieden en ecologische verbindingzones aangewezen: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor de verdere uitwerking van instrumenten en begrippen die in de Nota Ruimte genoemd worden, is in 2007 het beleidskader Spelregels EHS²⁹ opgesteld door het Rijk en provincies. Deze Spelregels dienen doorvertaald te worden in de provinciale beleidskaders.

De EHS beoogt het realiseren van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Voor de begrensde EHS (netto EHS) geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een 'nee, tenzij'-regime. Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

²⁸ Ministeries VROM, EZ, LNV en VenW, Nota Ruimte, Ruimte voor ontwikkeling, 2006 (verder: Nota Ruimte).

²⁹ Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS, een gezamenlijke uitwerking van rijk en Provincies, te raadplegen op www.minlnv.nl (verder: Spelregels EHS).

Het beleidskader 'Spelregels EHS' zegt over de bovengenoemde wezenlijke kenmerken en waarden het volgende: "Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

"Feitelijk gaat het om de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied zoals opgenomen in de voorlopige Landelijke Natuurdoelenkaart die is opgenomen in het tweede Meerjarenprogramma Vitaal Platteland, en de nadere uitwerkingen daarvan zoals provinciale natuurdoeltypenkaarten en concrete uitwerkingsplannen." (Spelregels EHS, paragraaf 2.5, p. 11).

In de Spelregels zijn twee uitzonderingen opgenomen waarbij een individuele ingreep of een combinatie van projecten, ondanks een significant negatief effect op de waarden en kenmerken van de EHS, toch aanvaardbaar kan zijn. Het betreft de 'herbegrenzing EHS om andere dan ecologische redenen' en 'EHS-saldobenadering', bij gevallen waarbij significante negatieve effecten plaatsvinden door de uitvoer van een combinatie van plannen, projecten en handelingen. In het beleidskader Spelregels EHS wordt dit nader toegelicht. Bij eventuele significante effecten is het compensatiebeginsel van toepassing.

Met de Wet Ammoniak Veehouderij (Wav) worden natuurgebieden, die gevoelig zijn voor verzuring, beschermd tegen de uitstoot van ammoniak door veehouderijen. Op basis van de Wav en naar aanleiding van de Europese IPPC-richtlijn is door het Ministerie van VROM de Beleidslijn IPPC-omgevingstoets ammoniak en veehouderij ontwikkeld. Deze beleidslijn is bedoeld als handreiking voor het uitvoeren van de omgevingstoetsing die op grond van de IPPC richtlijn ten aanzien van de ammoniakemissie dient te worden uitgevoerd. Met behulp van deze richtlijn kan het bevoegd gezag beslissen of en in welke mate, vanwege lokale milieuomstandigheden, strengere emissie-eisen in de milieuvergunning moeten worden opgenomen dan de eisen die volgen uit Best Beschikbare Technieken (BBT, op basis van de Europese IPPC-richtlijn)

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet bevat regels ter bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. De wet zelf wijst vrijwel alle zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en een groot aantal vissen als beschermde diersoorten aan. Daarnaast zijn verschillende andere diersoorten (o.a. dagvlinders, libellen) en soorten planten als beschermd aangewezen. Ten aanzien van al deze soorten gelden bepaalde verbodsbepalingen, waaronder het doden, opzettelijk verontrusten en het vernielen van nest of verblijfplaatsen. Iedereen moet zich aan deze bepalingen houden, zowel binnen beschermde natuurgebieden als daarbuiten.

Hoewel het voorkomen van het overtreden van deze verboden (preventie) steeds voorop moet staan, zijn uitzonderingen soms mogelijk. Of dit zo is hangt met name af van het belang waarvoor men een project of handeling wil realiseren, de vraag of er alternatieven bestaan, en de mate waarin de benadeelde soorten beschermd zijn. Globaal kan het onderscheid worden gemaakt tussen "gewoon" beschermde soorten en "strikt" beschermde soorten. Bij deze laatste soorten gaat het om de soorten die bescherming genieten op grond

van internationale verdragen en Europese richtlijnen en enkele andere als “strikt beschermd” benoemde soorten. Voor deze soorten bestaan beduidend minder mogelijkheden voor een ontheffing of vrijstelling van de verbodsbepalingen.

Rijkswaterstaat bijvoorbeeld werkt aan een gedragscode voor zorgvuldig werken volgens de Flora- en faunawet. Wanneer volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt in een project, hoeft voor bepaalde Rijkswaterstaatsprojecten (of gedeelten daarvan) geen ontheffing meer te worden aangevraagd. Dit geldt niet voor projecten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting waarin aan strikt beschermde soorten schade toegebracht wordt. Voor deze blijft een ontheffing noodzakelijk.

Het Bevoegd Gezag voor ontheffingen ex artikel 75 van de Flora- en faunawet is de minister van LNV.

Naast de meer specifieke verbodsbepalingen bevat de wet ook een algemene zorgplicht die een ieder verplicht voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren. Deze zorgplicht heeft ook betrekking op planten en dieren die niet behoren tot een beschermde soort.

BIJLAGE 9

Ammoniakdepositie in natuurgebieden: tabellen

Tabel B9.43

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Boetelerveld

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	315	916	606
amvb-huisvesting	260	736	499
handhaven vergunde rechten	227	634	428
verspreiden 0% groei	241	663	454
verspreiden 20% groei	258	701	485
concentreren LOG's 0% groei	238	650	446
concentreren LOG's 20% groei	252	671	469
alleen rundvee	165	434	306
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	276	777	529

Tabel B9.44

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Uiterwaarden IJssel

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	4	975	68
amvb-huisvesting	4	955	58
handhaven vergunde rechten	3	948	54
verspreiden 0% groei	3	953	56
verspreiden 20% groei	4	958	58
concentreren LOG's 0% groei	3	955	56
concentreren LOG's 20% groei	4	963	59
alleen rundvee	2	904	41
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	4	1045	62

*Door de afstand en de grootte van het Natura 2000-gebied is niet het gehele gebied in de berekening opgenomen.

Tabel B9.45

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Borkeld

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	32	136	67
amvb-huisvesting	26	111	54
handhaven vergunde rechten	24	99	49
verspreiden 0% groei	26	108	53
verspreiden 20% groei	28	119	58
concentreren LOG's 0% groei	27	112	55
concentreren LOG's 20% groei	30	125	61
alleen rundvee	16	66	32
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	27	117	57

Tabel B9.46

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Sallandse Heuvelrug

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	65	400	208
amvb-huisvesting	53	324	169
handhaven vergunde rechten	47	288	150
verspreiden 0% groei	51	313	163
verspreiden 20% groei	56	346	180
concentreren LOG's 0% groei	52	314	164
concentreren LOG's 20% groei	57	352	183
alleen rundvee	31	190	100
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	56	343	178

Tabel B9.47

Depositie van Nh3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
**Uiterwaarden Zwarte Water en
Vecht**

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	11	70	19
amvb-huisvesting	9	58	16
handhaven vergunde rechten	8	53	15
verspreiden 0% groei	9	56	15
verspreiden 20% groei	9	59	16
concentreren LOG's 0% groei	9	56	15
concentreren LOG's 20% groei	9	59	16
alleen rundvee	6	36	10
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	9	61	16

*Door de afstand en de grootte van het Natura 2000-gebied is niet het gehele gebied in de berekening op genomen.

Tabel B9.48

Depositie van Nh3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Vecht en Beneden-Regge

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	38	303	129
amvb-huisvesting	31	243	103
handhaven vergunde rechten	28	219	93
verspreiden 0% groei	30	235	100
verspreiden 20% groei	32	254	108
concentreren LOG's 0% groei	29	228	98
concentreren LOG's 20% groei	31	244	105
alleen rundvee	18	139	60
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	32	256	109

Tabel B9.49

Depositie van Nh3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Veluwe

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	6	144	43
amvb-huisvesting	5	120	35
handhaven vergunde rechten	4	110	32
verspreiden 0% groei	5	116	34
verspreiden 20% groei	5	122	36
concentreren LOG's 0% groei	5	117	34
concentreren LOG's 20% groei	5	124	37
alleen rundvee	3	76	22
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	5	127	37

*Door de afstand en de grootte van het Natura 2000-gebied is niet het gehele gebied in de berekening op genomen.

Tabel B9.50

Depositie van Nh3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Natura 2000-gebied
Wierdense Veld

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	54	122	79
amvb-huisvesting	43	98	64
handhaven vergunde rechten	39	87	57
verspreiden 0% groei	42	95	61
verspreiden 20% groei	46	104	67
concentreren LOG's 0% groei	42	95	62
concentreren LOG's 20% groei	46	104	68
alleen rundvee	25	58	38
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	45	103	67

Tabel B9.51

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Nb-wet gebied
Buitenplaats Vosbergen

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	34	77	61
amvb-huisvesting	28	64	50
handhaven vergunde rechten	25	58	46
verspreiden 0% groei	27	62	49
verspreiden 20% groei	28	65	52
concentreren LOG's 0% groei	27	62	49
concentreren LOG's 20% groei	29	66	53
alleen rundvee	18	40	32
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	29	68	53

Tabel B9.52

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr)
vanuit stalemissies vanuit
Salland op Nb-wet gebied
Oostermaat (de Slenk)

	minimaal	maximaal	gemiddeld
huidige situatie	414	461	447
amvb-huisvesting	339	377	366
handhaven vergunde rechten	300	333	323
verspreiden 0% groei	322	358	347
verspreiden 20% groei	347	387	375
concentreren LOG's 0% groei	316	352	341
concentreren LOG's 20% groei	334	374	362
alleen rundvee	214	235	227
rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	360	400	388

BIJLAGE 10

Ammoniakdepositie: kaarten

Verskil in depositie van ammoniak ten opzichte van de huidige situatie als gevolg van stalemissies:

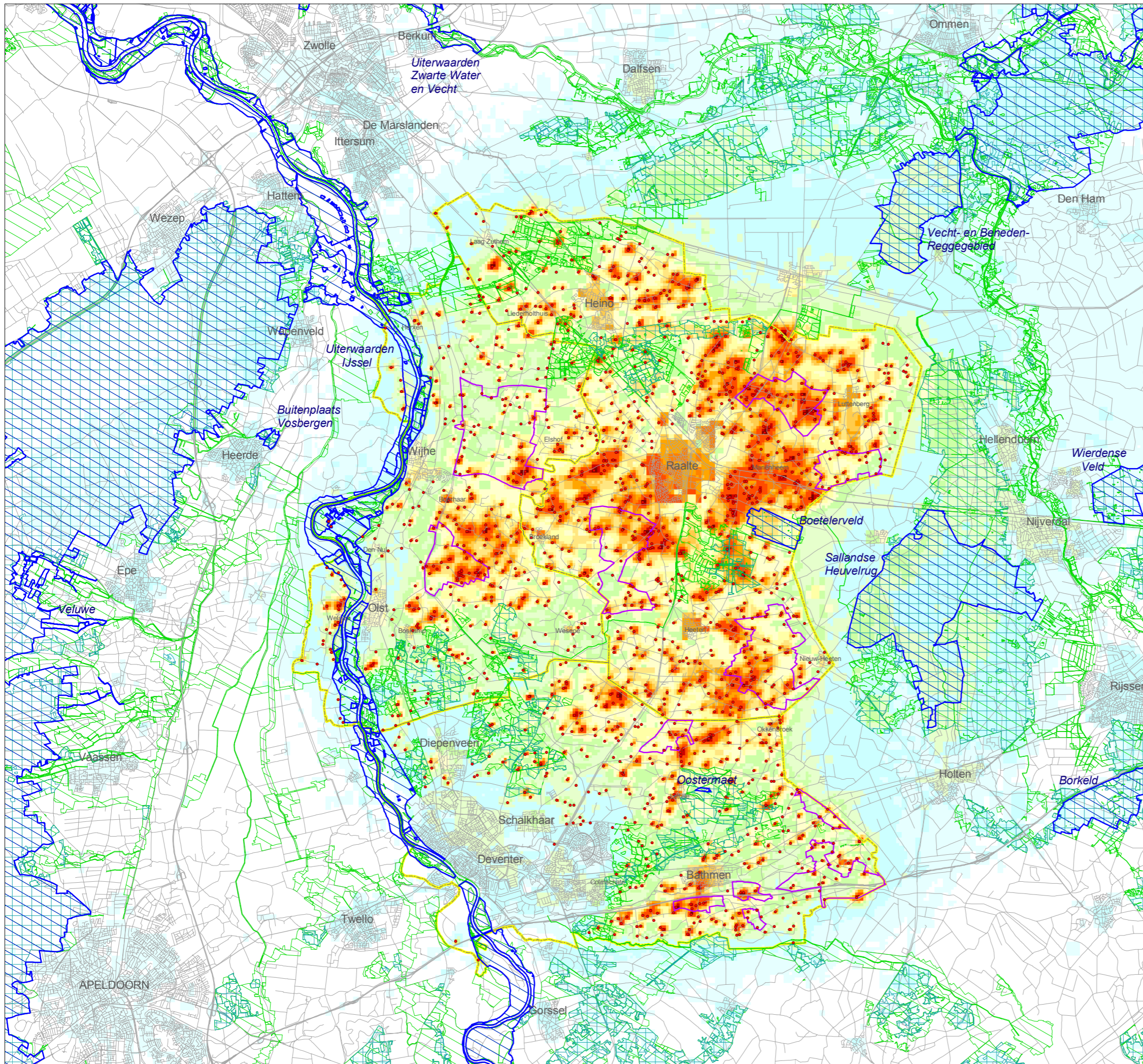
1. Depositie van ammoniak uit stalemissies in de huidige situatie.
2. Referentiesituatie t.o.v. de huidige situatie.
3. Aandeel rundvee (exclusief vleesvee) in de depositie van ammoniak in de huidige situatie.
4. Alternatief Verspreiden met 0% groei t.o.v. de huidige situatie.
5. Alternatief Verspreiden met 20% groei t.o.v. de huidige situatie.
6. Alternatief Concentreren LOG's met 0% groei t.o.v. de huidige situatie.
7. Alternatief Concentreren LOG's met 20% groei t.o.v. de huidige situatie.
8. Aandeel rundvee (exclusief vleesvee) met 10% groei t.o.v. de huidige situatie.

Aan de hand van een modelberekening (details en achtergrond van de berekening zijn te vinden in bijlage 4) zijn de stikstofdeposities berekend in de Natura 2000-gebieden. Dit is gedaan voor de:

- *Huidige situatie.*
- *Referentiesituatie.*
- *in hoofdstuk 2 beschreven alternatieven en scenario's.*

De resultaten hiervan zijn te vinden in deze bijlage.

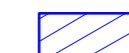

Legenda

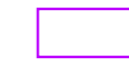
veehouderij

• veehouderijbedrijf

- Natura 2000 gebied
- NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
- zeer kwetsbare gebied (Wav)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

depositie van stikstof uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Salland (mol N/ha/jr)

- 0 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 1000
- 1000 - 2000
- 2000 - 3000
- >3000

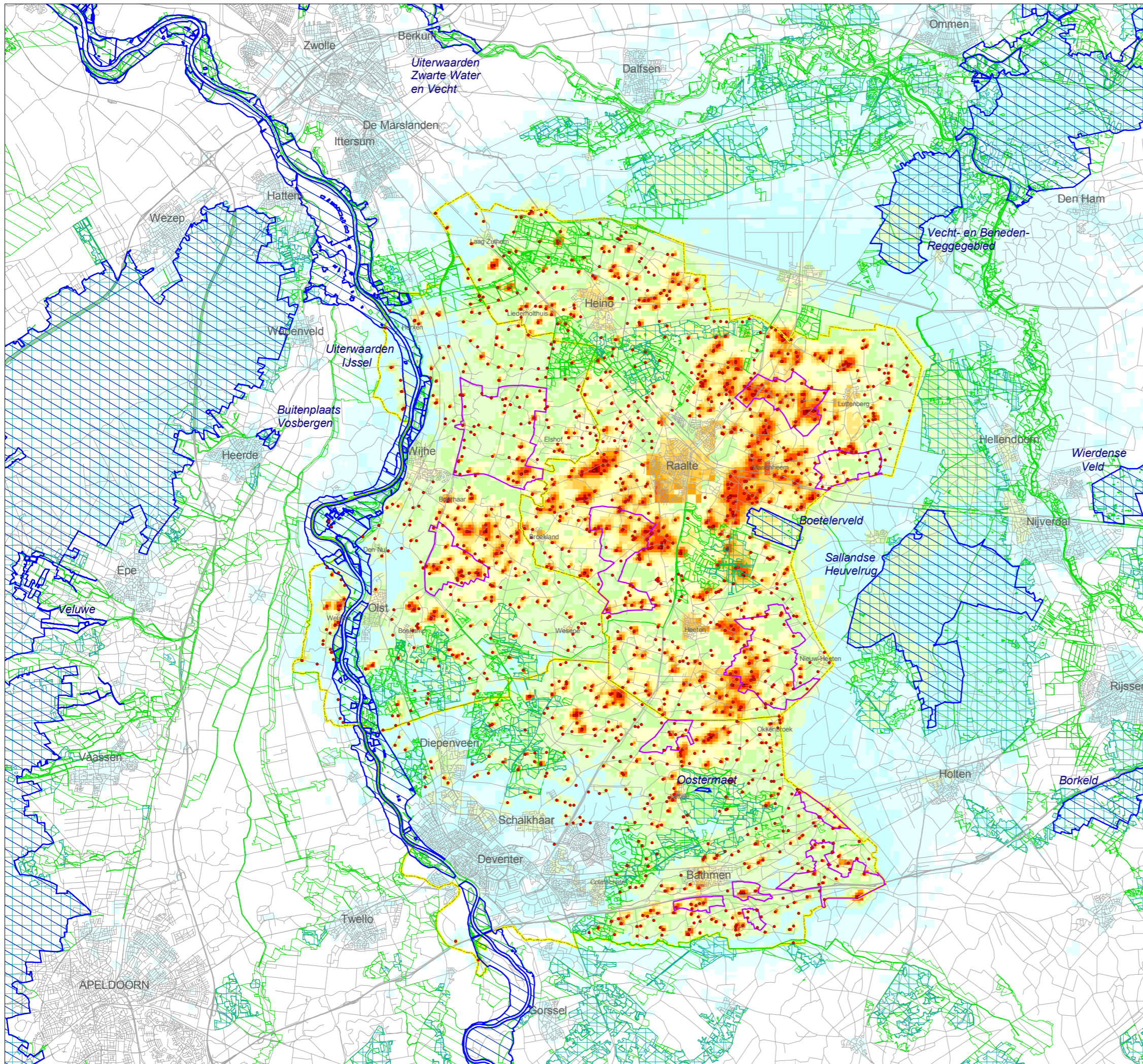
 landbouwontwikkelingsgebied

**Plan Mer
Bestemmingsplan buitengebied
Salland**

Depositie van ammoniak uit stalemissies
- huidige situatie

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

- veehouderij
- veehouderijbedrijf
  - Natura 2000 gebied
  - NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
  - zeer kwetsbare gebied (Wav)
  - Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

depositie van stikstof uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Salland (mol N/ha/jr)

- 0 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 1000
- 1000 - 2000
- 2000 - 3000
- >3000

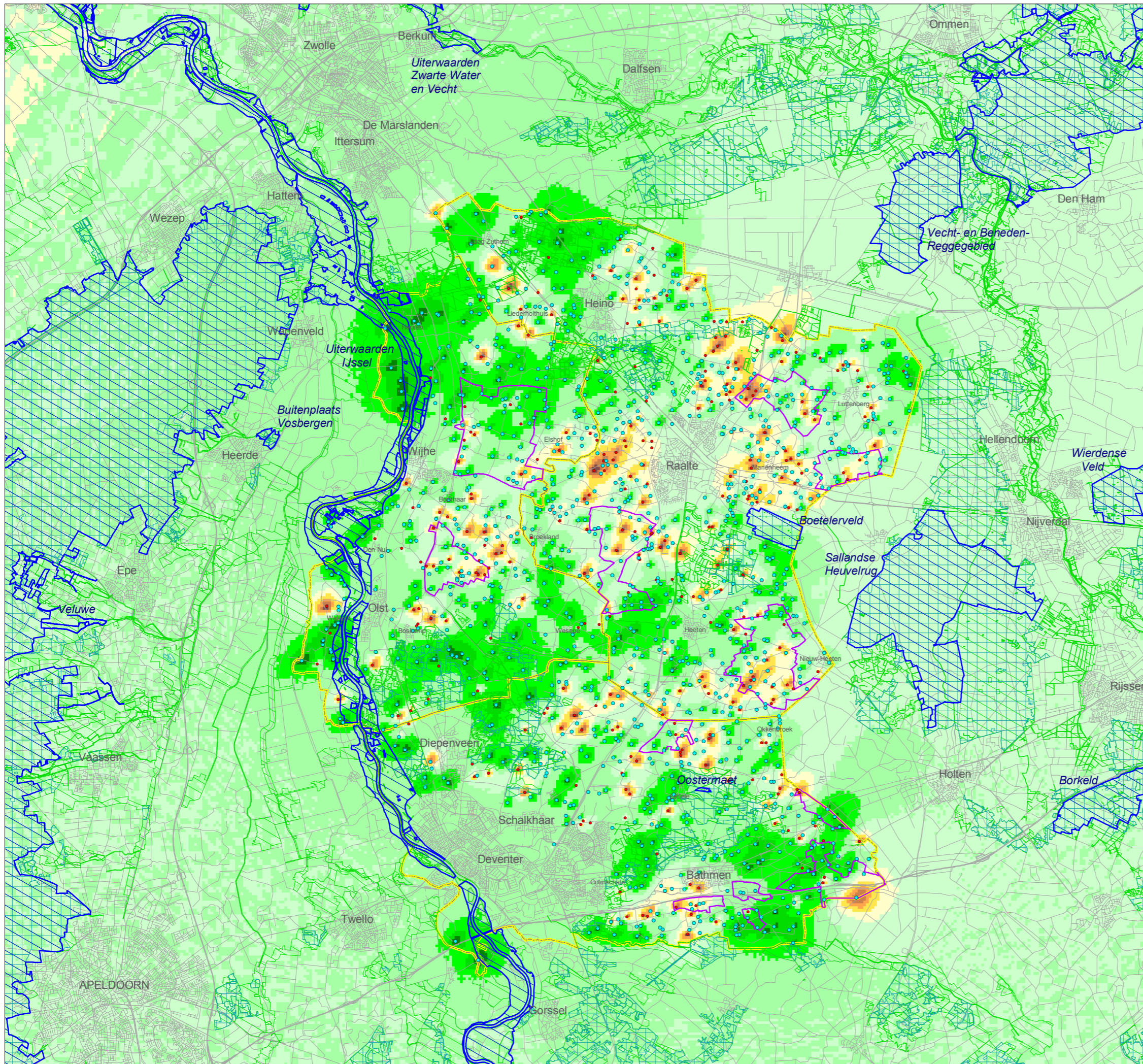
 landbouwontwikkelingsgebied

Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

Depositie van ammoniak uit stalemissies - alternatief AMVB-huisvesting

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderij

- veehouderijbedrijf met rundvee
- veehouderijbedrijf

- Natura 2000 gebied
- NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
- zeer kwetsbare gebied (Wav)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

aandeel rundvee in de depositie van stikstof uit stalemissies (%)

- 1 - 10
- 11 - 20
- 21 - 30
- 31 - 40
- 41 - 50
- 51 - 60
- 61 - 70
- 71 - 80
- 81 - 90
- 91 - 100

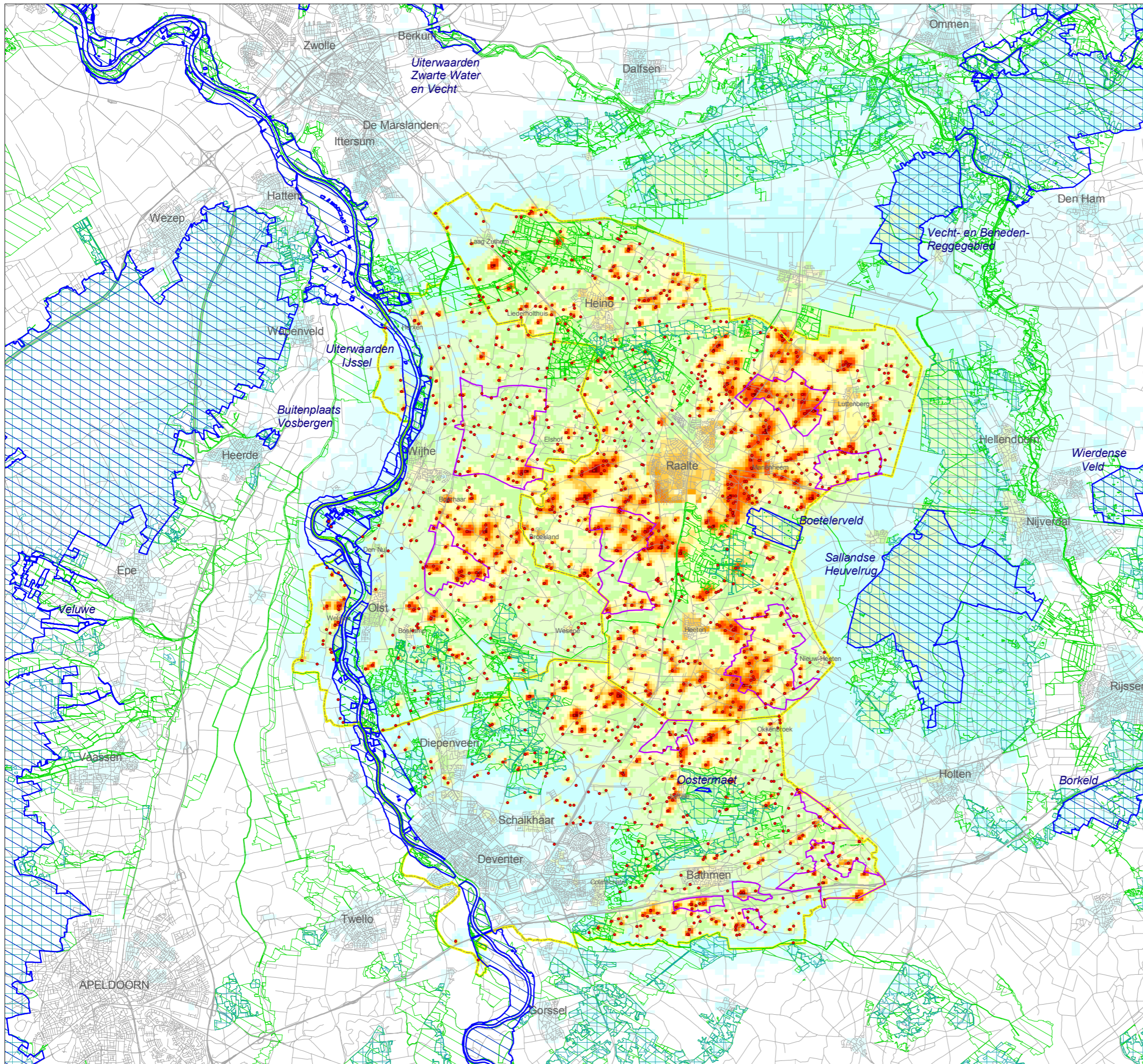
- landbouwontwikkelingsgebied

Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

Depositie van ammoniak uit stalemissies
 - aandeel rundvee in de depositie van stikstof uit stalemissies (na AMVB-huisvesting)

opdrachtgever:
 gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

 Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderij

• veehouderijbedrijf

- Natura 2000 gebied
- NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
- zeer kwetsbare gebied (Wav)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

depositie van stikstof uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Salland (mol N/ha/jr)

- 0 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 1000
- 1000 - 2000
- 2000 - 3000
- >3000

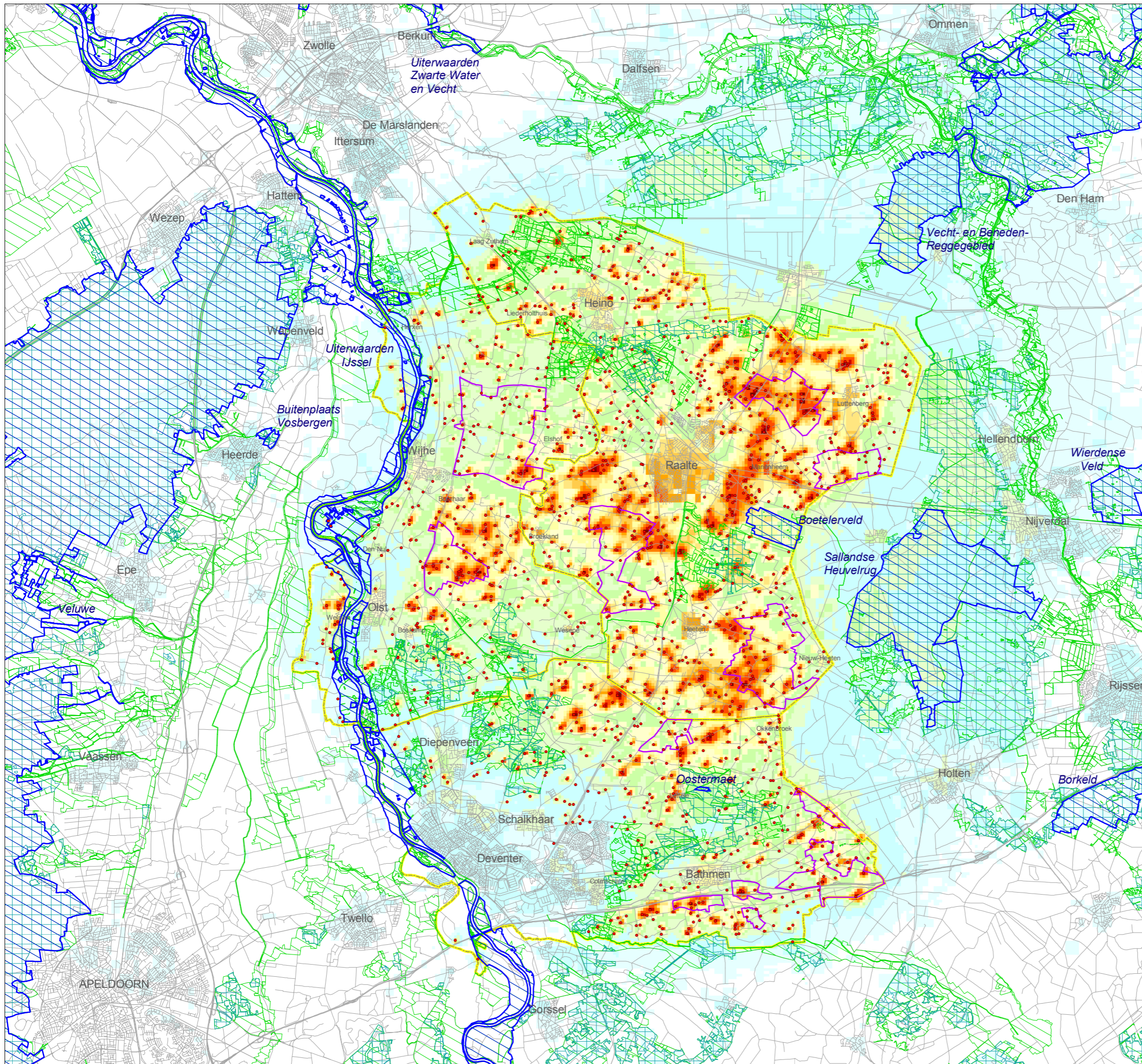
 landbouwontwikkelingsgebied

**Plan Mer
Bestemmingsplan buitengebied
Salland**

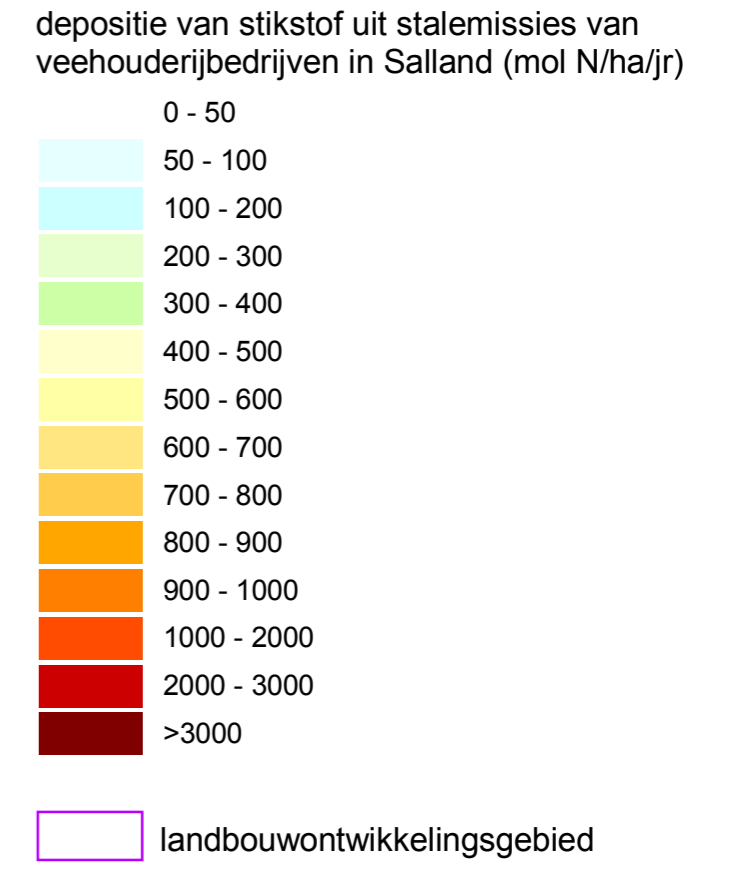
Depositie van ammoniak uit stalemissies
- alternatief verspreiden met 0% groei

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

- Legenda**
- veehouderij
- veehouderijbedrijf
  - Natura 2000 gebied
  - NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
  - zeer kwetsbare gebied (Wav)
  - Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

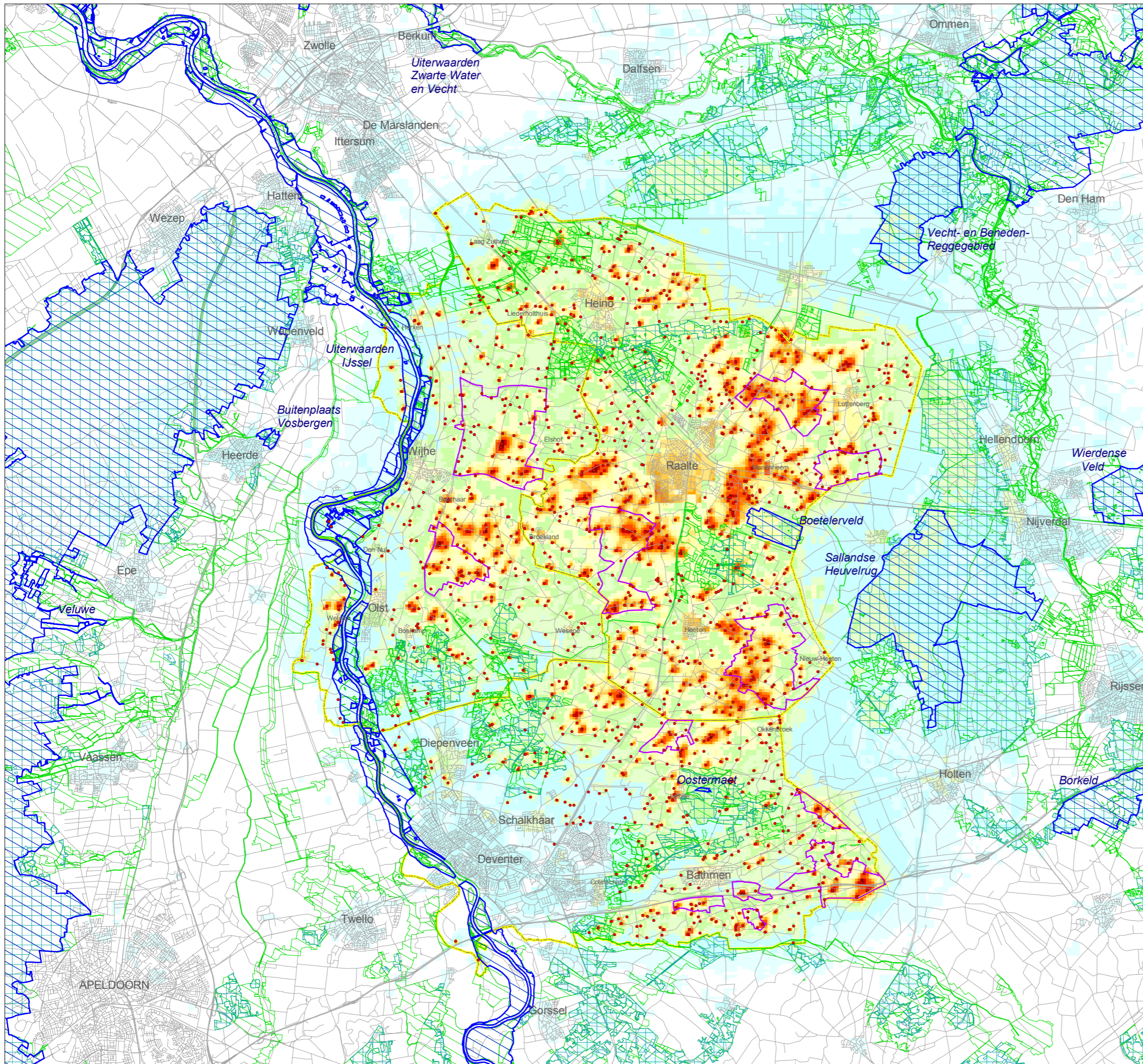
Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

Depositie van ammoniak uit stalemissies - alternatief verspreiden met 20% groei

opdrachtgever: gemeente Deventer, gemeente Raalte, gemeente Olst-Wijhe

uitvoering: **ARCADIS**
Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderij

• veehouderijbedrijf

- Natura 2000 gebied
- NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
- zeer kwetsbare gebied (Wav)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

depositie van stikstof uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Salland (mol N/ha/jr)

- 0 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 1000
- 1000 - 2000
- 2000 - 3000
- >3000

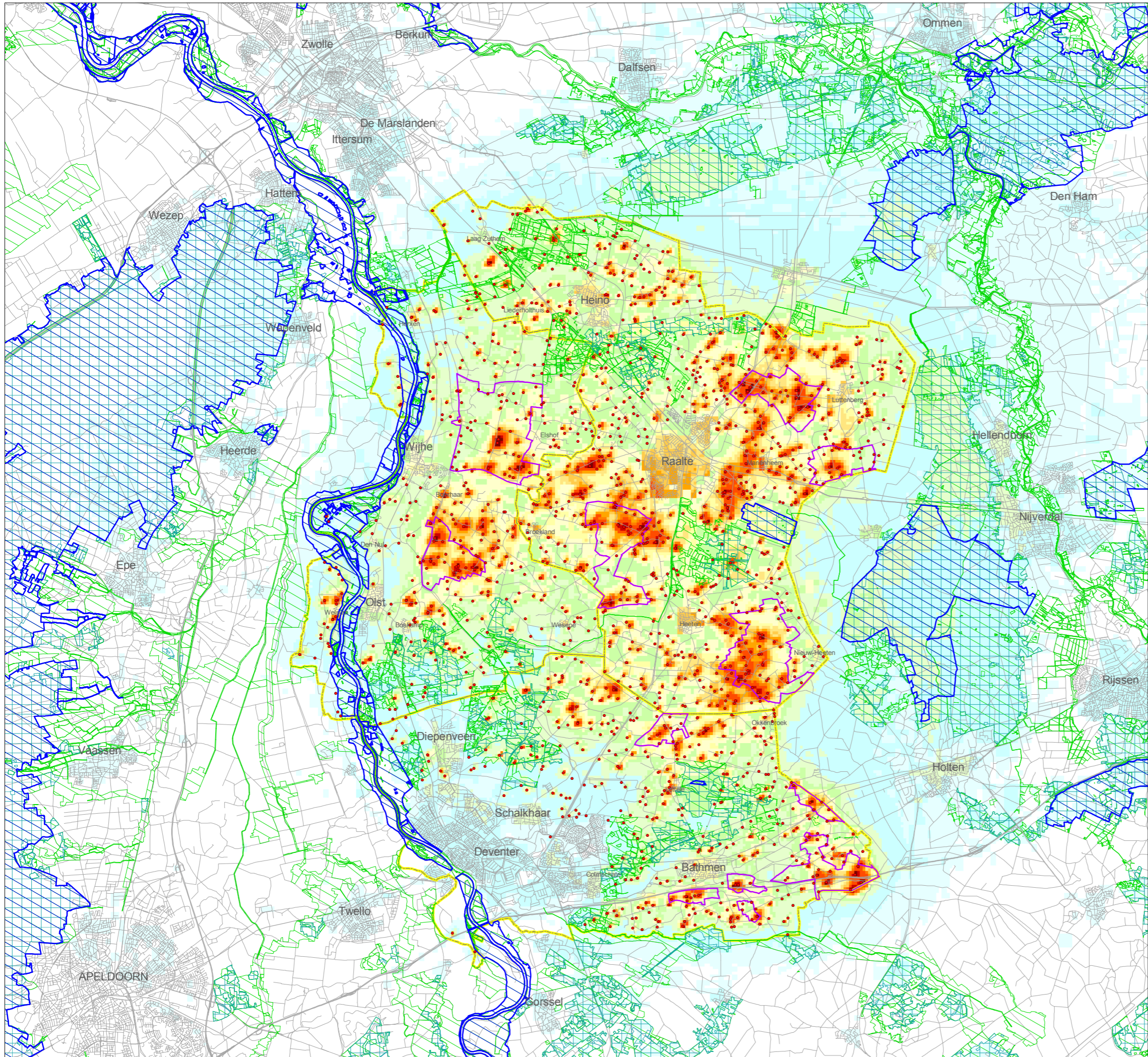
 landbouwontwikkelingsgebied

**Plan Mer
Bestemmingsplan buitengebied
Salland**

Depositie van ammoniak uit stalemissies
- alternatief concentreren logs met 0% groei

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

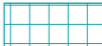

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderij

• veehouderijbedrijf

- Natura 2000 gebied
- NB-wet gebied (voor zover geen Natura 2000)
- zeer kwetsbare gebied (Wav)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

depositie van stikstof uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Salland (mol N/ha/jr)

- 0 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 1000
- 1000 - 2000
- 2000 - 3000
- >3000

 landbouwontwikkelingsgebied

**Plan Mer
Bestemmingsplan buitengebied
Salland**

Depositie van ammoniak uit stalemissies
- alternatief concentreren logs met 20% groei

opdrachtgever:
gemeente Deventer
gemeente Raalte
gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 5 Kilometers

B02023.000039
12 okt 2009

BIJLAGE 11

Kaarten geur

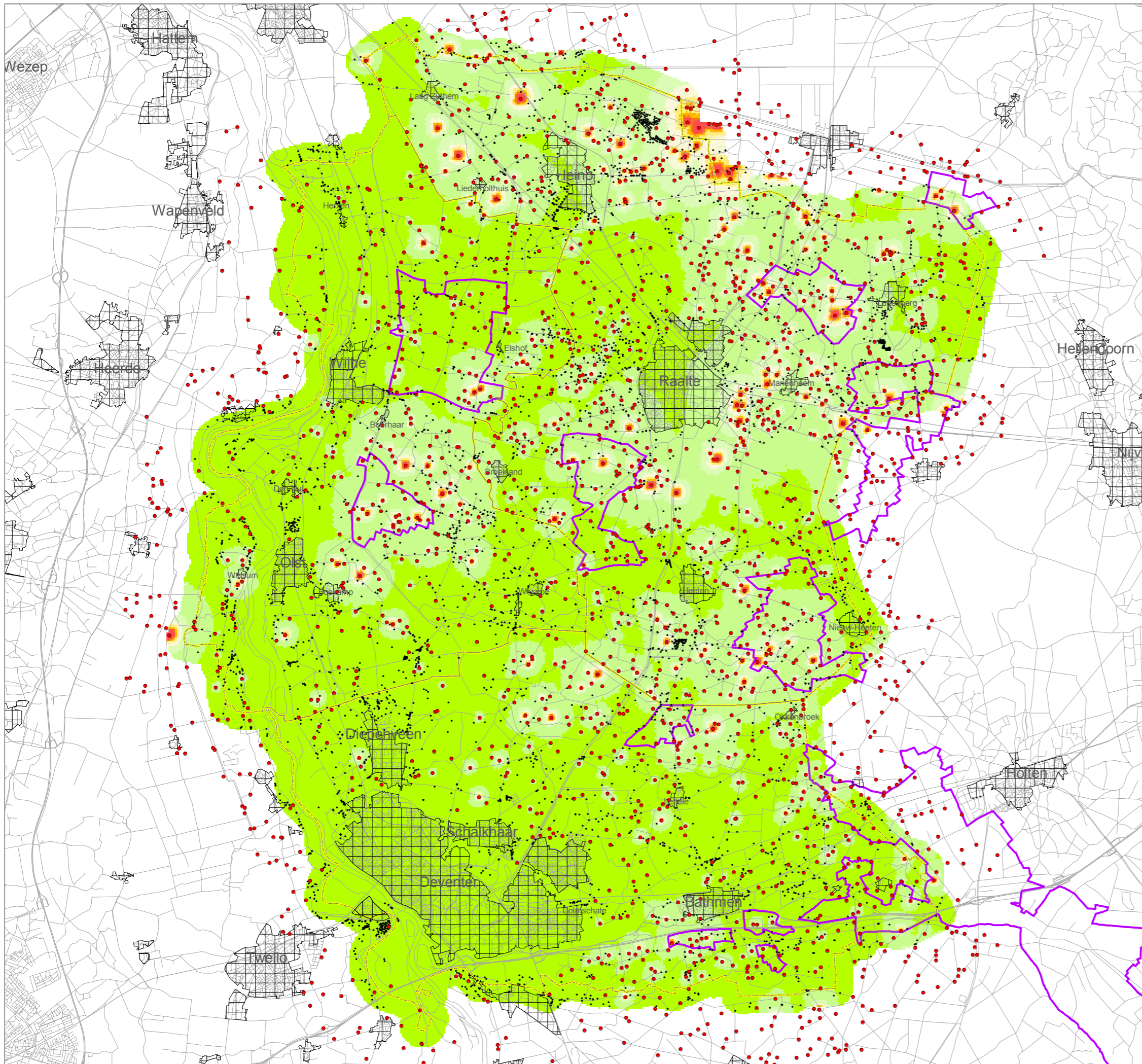
Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder:

1. Huidige situatie..
2. Referentiesituatie.
3. Alternatief Verspreiden met 0% groei.
4. Alternatief Verspreiden met 20% groei.
5. Alternatief Concentreren LOG's met 0% groei.
6. Alternatief Concentreren LOG's met 20% groei.

Door de kaarten van de alternatieven te vergelijken met de kaarten van de referentiesituatie komen de verschillen in beeld.

Daarnaast is ook de kaart met de huidige indicatieve leefruimte voor geur opgenomen in deze bijlage.

Legenda

veehouderij
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

••• objecten buitengebied

▧ bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

▭ landbouwontwikkelingsgebied

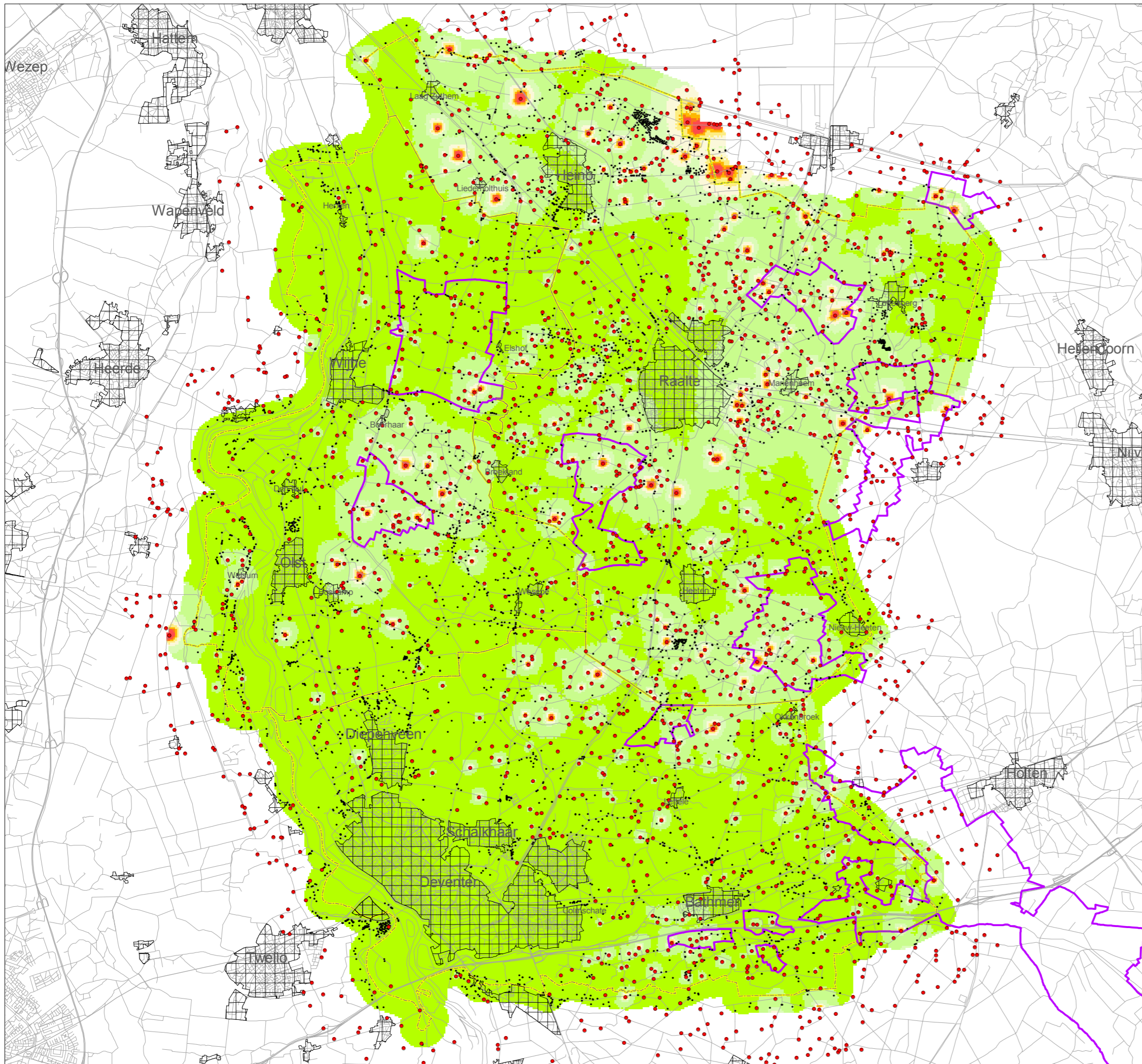
**Plan Mer
 Bestemmingsplan buitengebied
 Salland**

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder
 - huidige situatie

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
 gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

Legenda

veehouderij
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten
 ☼ objecten buitengebied
 [grid] bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- [green] zeer goed
- [light green] goed
- [pale green] redelijk goed
- [yellow] matig
- [orange] tamelijk slecht
- [red-orange] slecht
- [red] zeer slecht
- [dark red] extreem slecht

[purple outline] landbouwontwikkelingsgebied

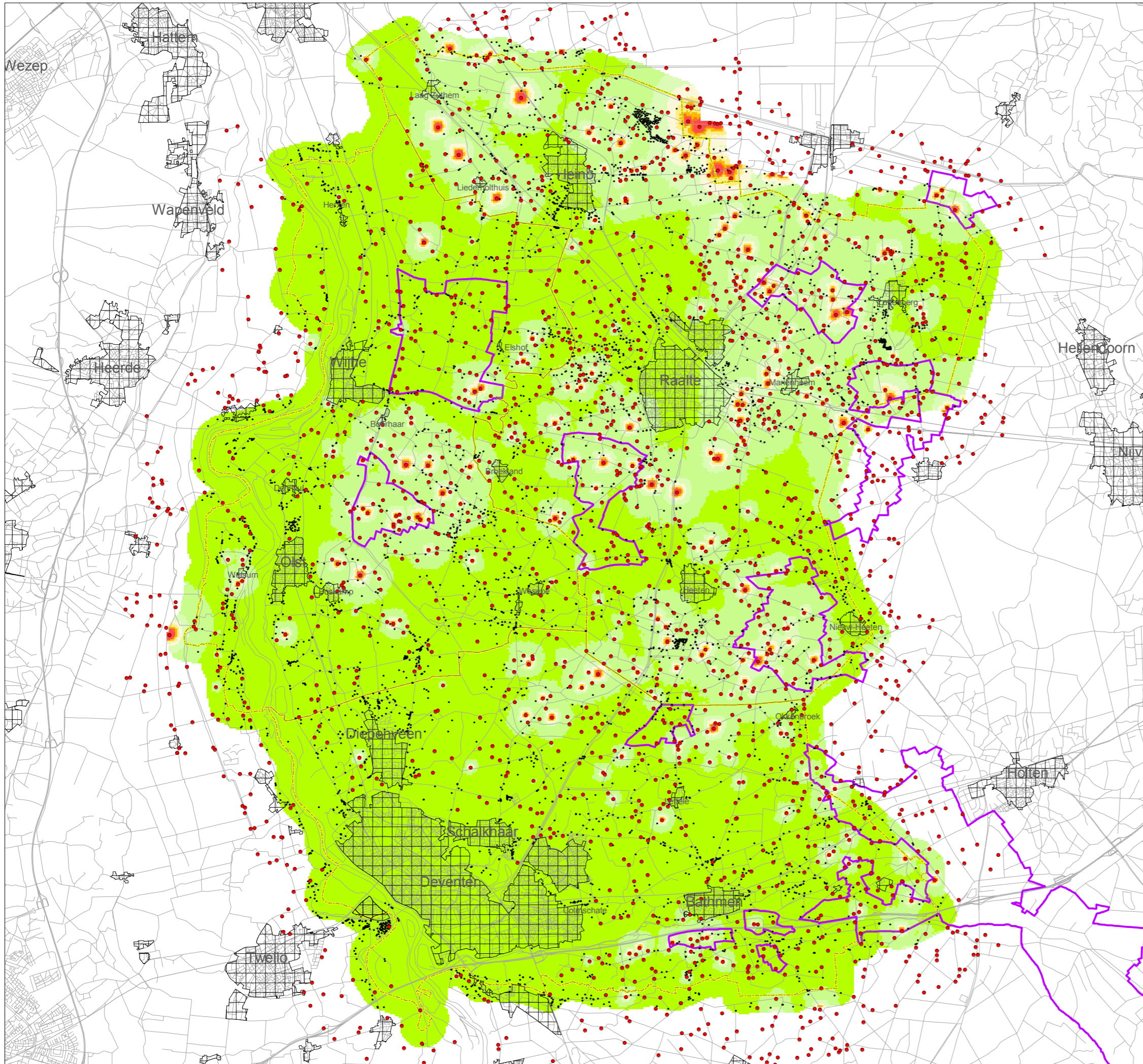
**Plan Mer
 Bestemmingsplan buitengebied
 Salland**

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder
 - alternatief AMVB-huisvesting

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever: gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

uitvoering:
 Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderij
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten
 ••• objecten buitengebied
 [grid] bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- [green] zeer goed
- [light green] goed
- [pale green] redelijk goed
- [yellow] matig
- [orange] tamelijk slecht
- [red-orange] slecht
- [red] zeer slecht
- [dark red] extreem slecht

[purple outline] landbouwontwikkelingsgebied

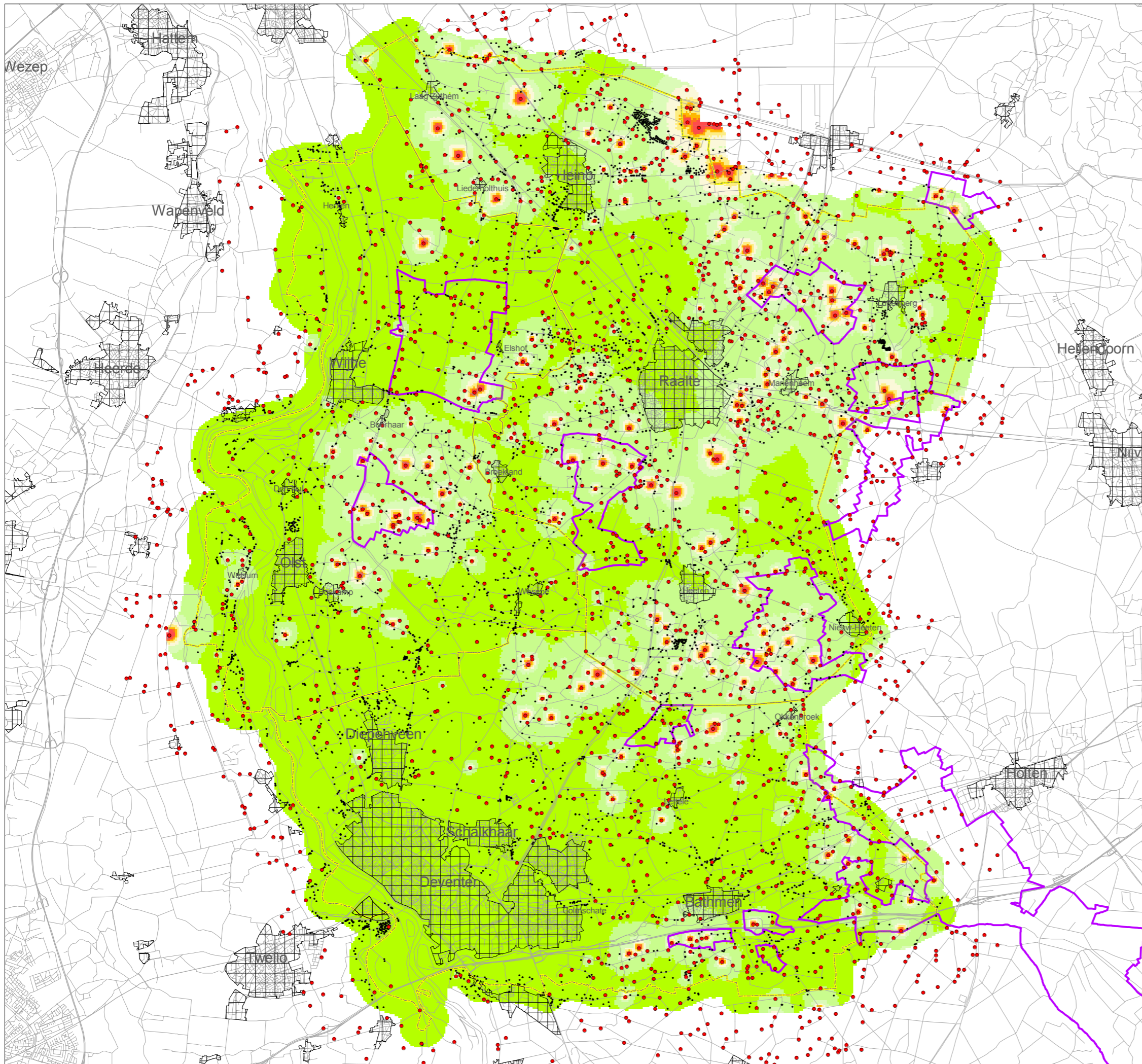
**Plan Mer
 Bestemmingsplan buitengebied
 Salland**

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder
 - alternatief verspreiden met 0% groei

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
 gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

Legenda

veehouderij
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

••• objecten buitengebied

▧ bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

landbouwontwikkelingsgebied

**Plan Mer
 Bestemmingsplan buitengebied
 Salland**

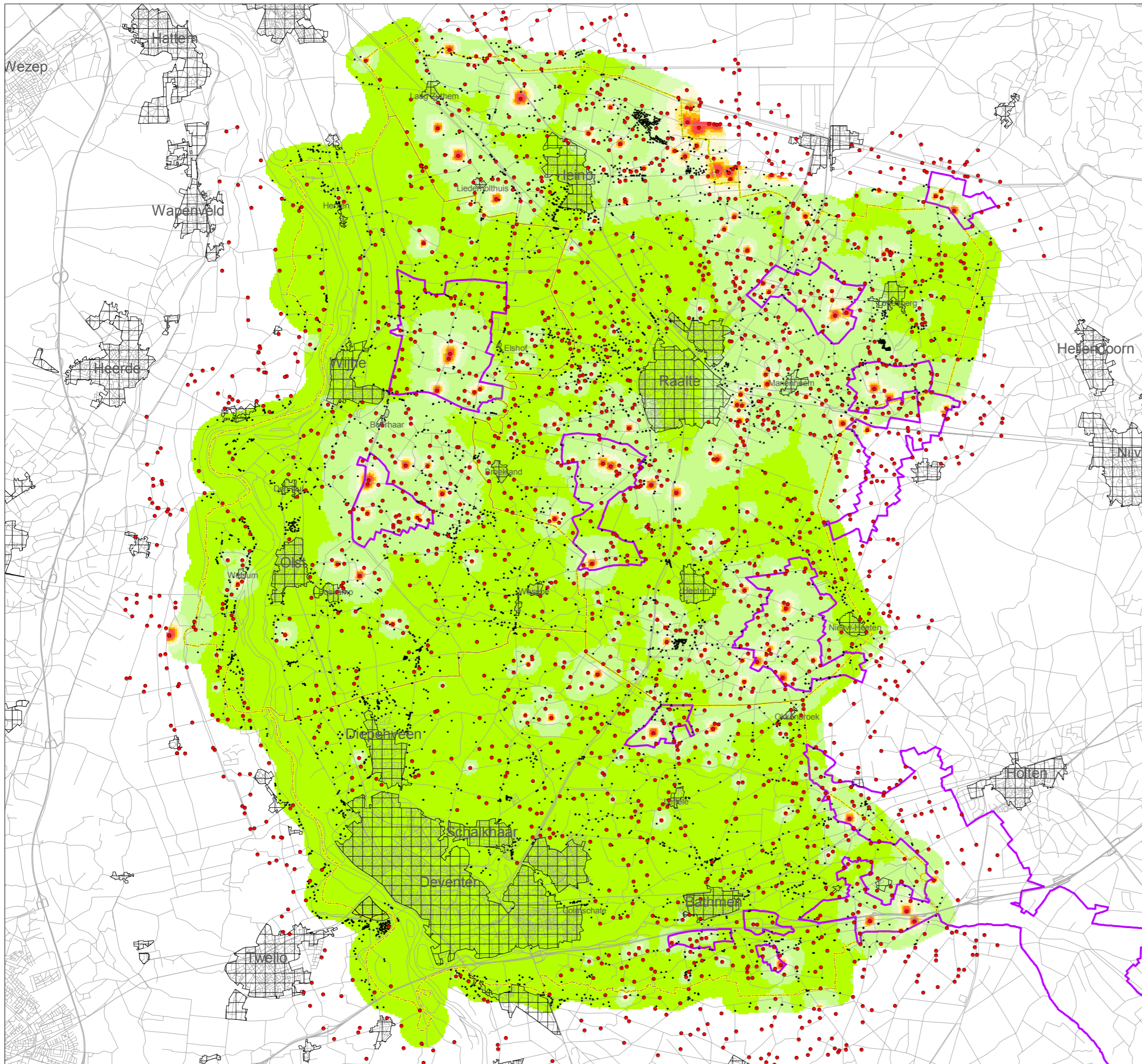
Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder
 - alternatief verspreiden met 20% groei

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
 gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

Legenda

veehouderij
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten
 ☼ objecten buitengebied
 ▭ bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

landbouwontwikkelingsgebied

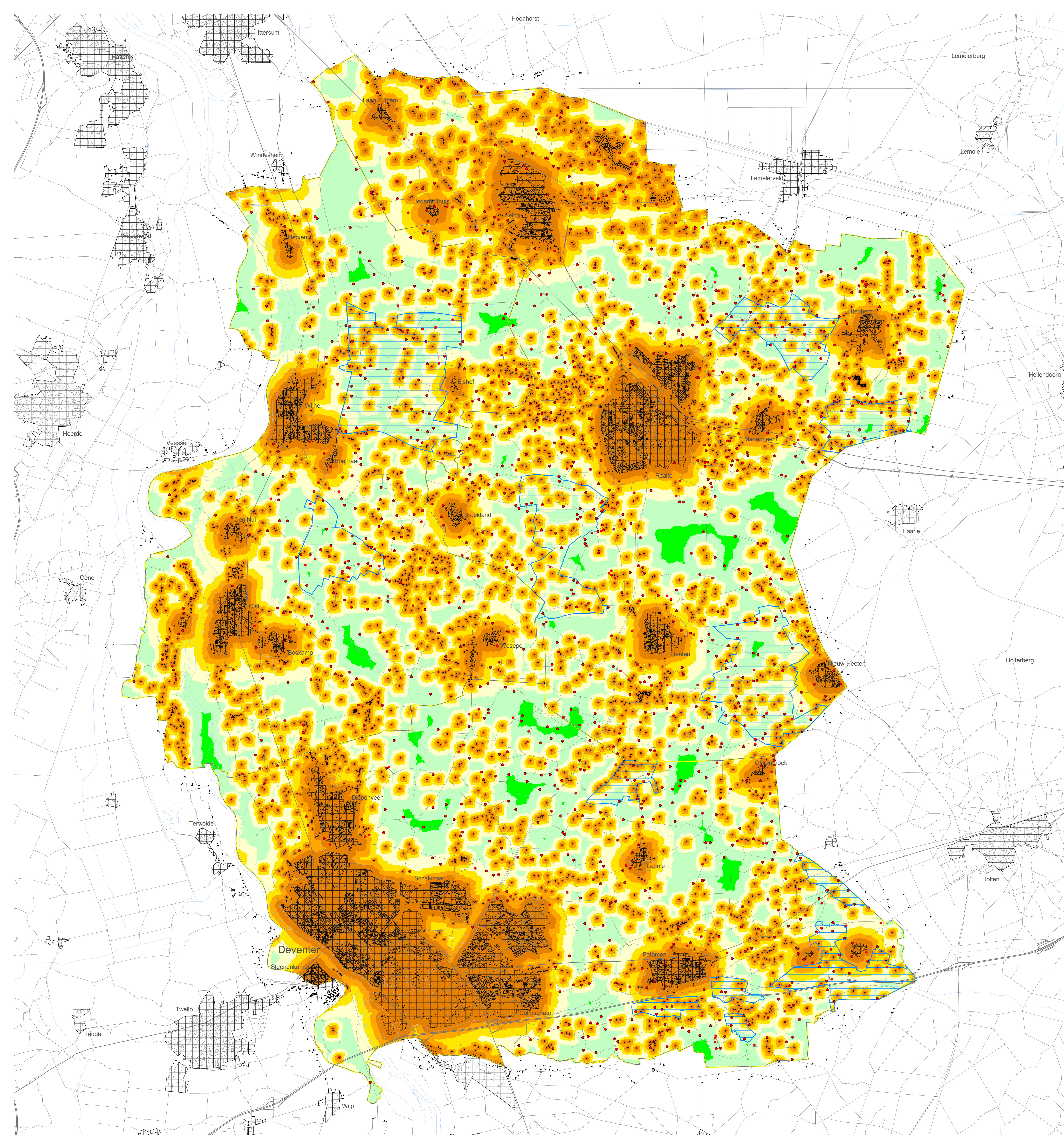
**Plan Mer
 Bestemmingsplan buitengebied
 Salland**

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder
 - alternatief concentreren logs met 0% groei

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever: gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

uitvoering:
 Infrastructuur, milieu, gebouwen

Legenda

veehouderijbedrijven
 • veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten
 • buiten bebouwde kom
 • binnen bebouwde kom
 ▨ bebouwde kom

indicatieve ruimte op gridcelniveau (ou)

- 0 - 10000
- 10000 - 25000
- 25000 - 50000
- 50000 - 100000
- 100000 - 250000
- 250000 - 500000
- >500000

▨ landbouwontwikkelingsgebied

Plan Mer Bestemmingsplan buitengebied Salland

Indicatieve ruimte ten aanzien van geurhinder

gebaseerd op omtrek bebouwde kommen, default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
 gemeente Deventer
 gemeente Raalte
 gemeente Olst-Wijhe

uitvoering

 Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 2500 Meters

B02023.000039
 21 sept 2009

BIJLAGE 12 Kaarten fijn stof

Voor inzicht in fijn stof in Salland zijn de volgende kaarten opgesteld:

- Achtergrondbelasting.
- Cumulatieve belasting.
- Overschrijdingsdagen.

achtergrondconcentratie fijnstof
PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

10 - 15

15 - 20

20 - 22.5

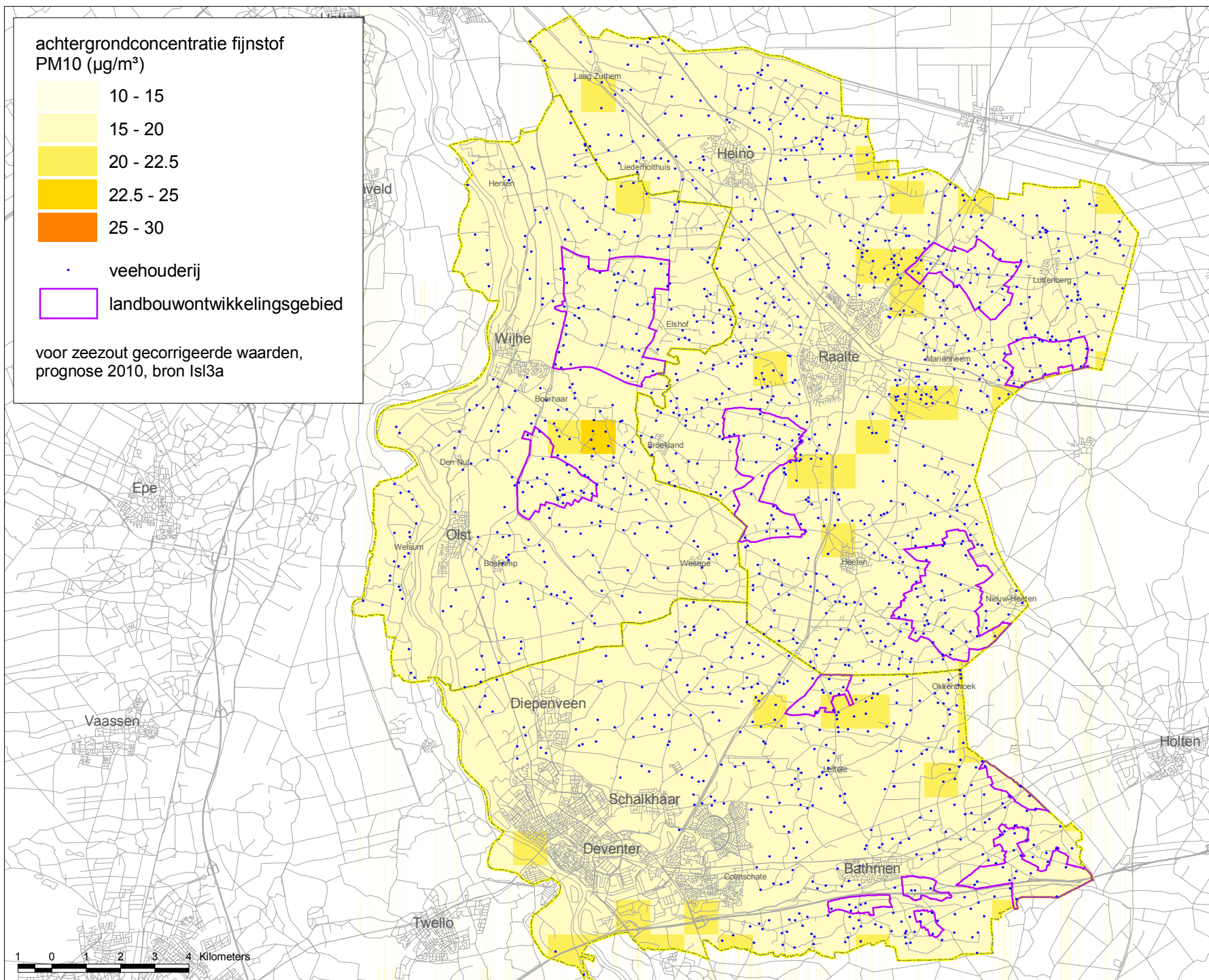
22.5 - 25

25 - 30

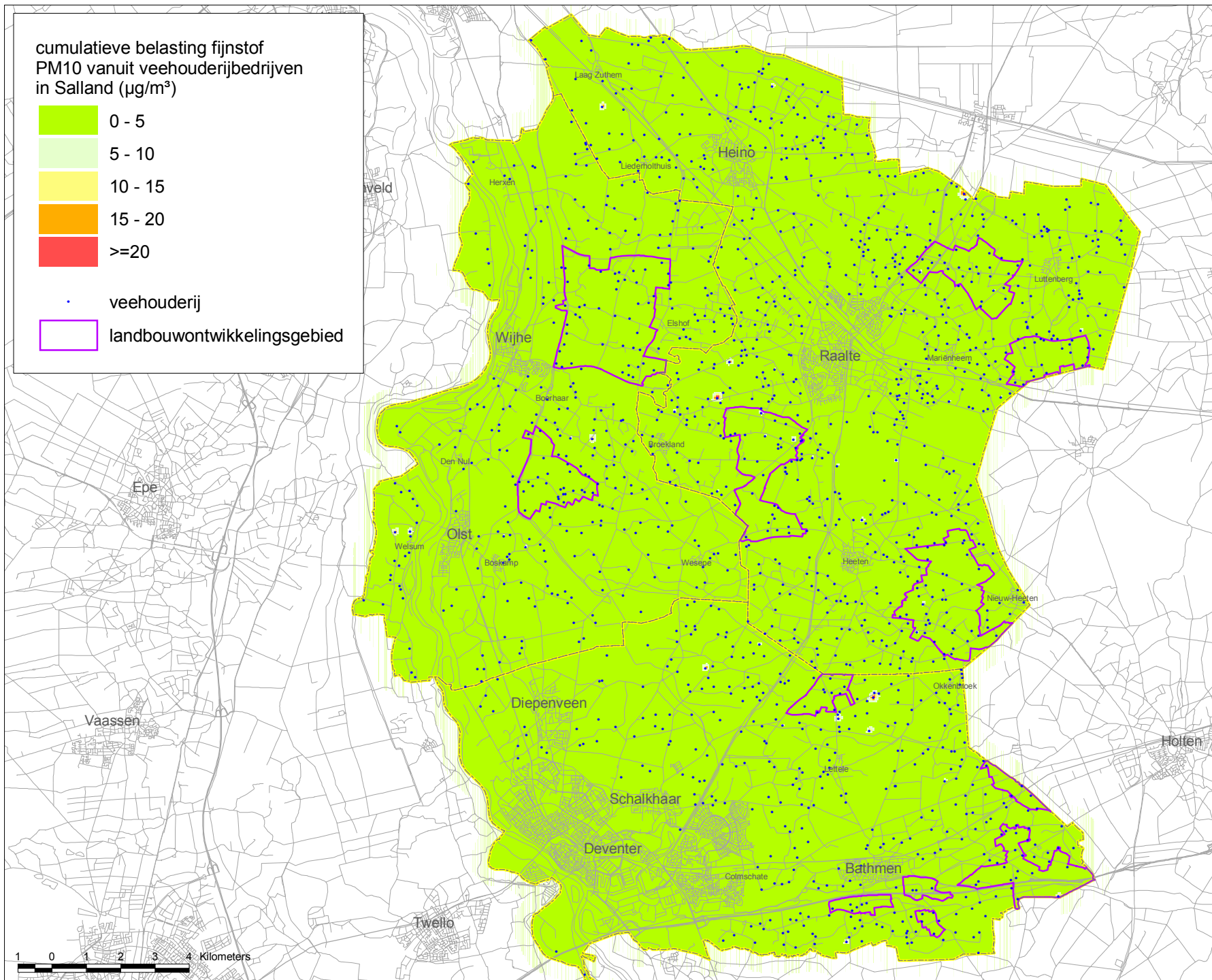
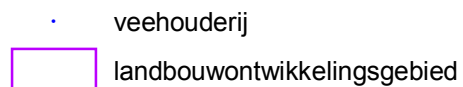
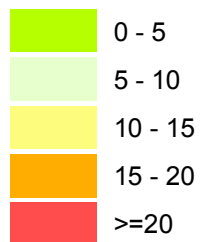
• veehouderij

▭ landbouwontwikkelingsgebied

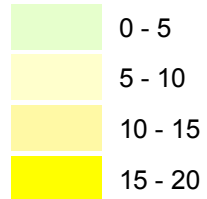
voor zeezout gecorrigeerde waarden,
prognose 2010, bron IsI3a

cumulatieve belasting fijnstof
PM10 vanuit veehouderijbedrijven
in Salland ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

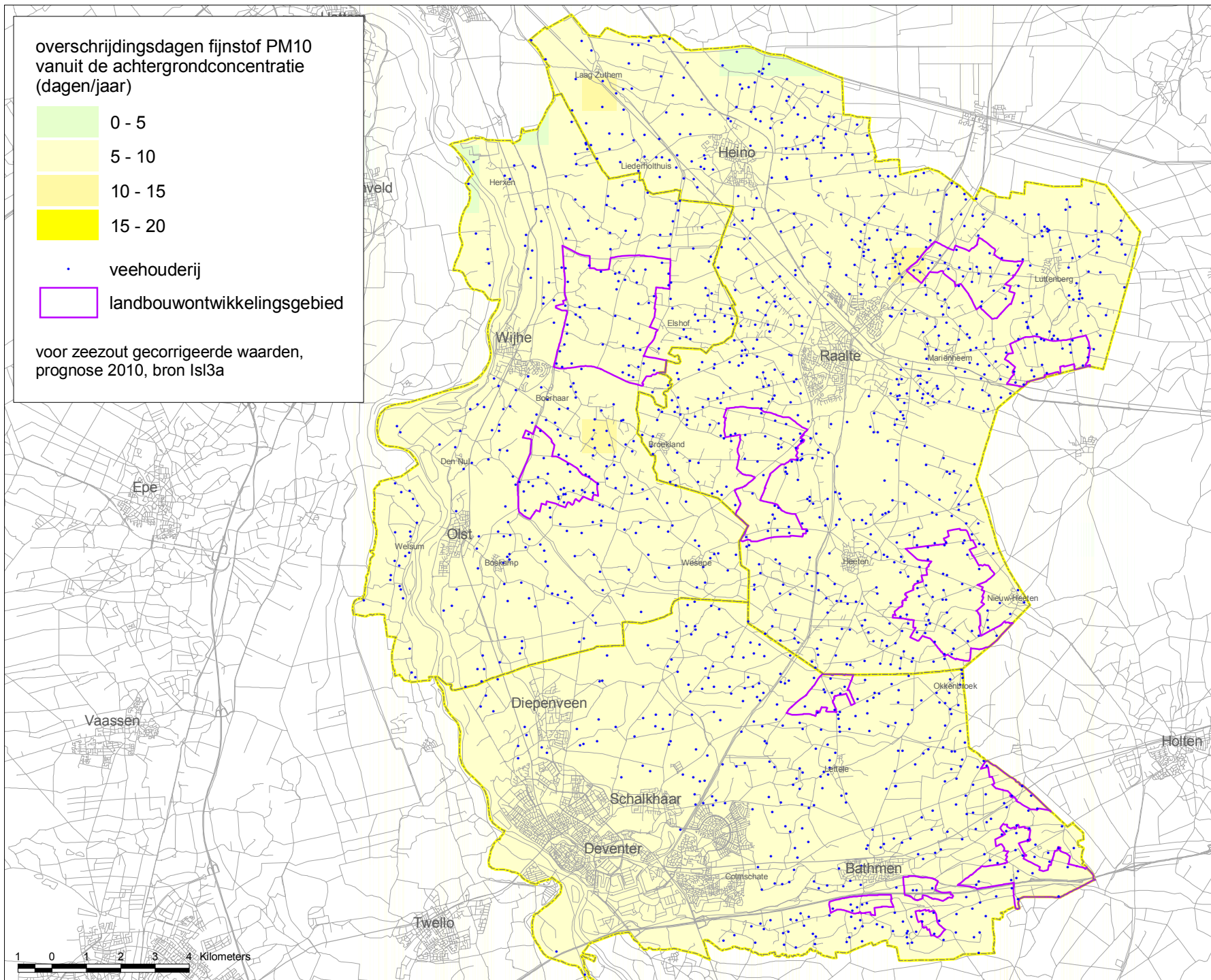
overschrijdingsdagen fijnstof PM10
vanuit de achtergrondconcentratie
(dagen/jaar)

• veehouderij

▭ landbouwontwikkelingsgebied

voor zeezout gecorrigeerde waarden,
prognose 2010, bron Isl3a

BIJLAGE 13 Gezondheid

In Salland is sprake van een verspreide ligging van intensieve veehouderij in het landelijk gebied. Tussen de bedrijven wordt volop gewoond in voormalige agrarische gebouwen. Dit patroon verschilt nauwelijks binnen en buiten de grenzen van de LOG's Gezondheid is in dit geval relevant. Deze bijlage behandelt gezondheid in relatie tot de intensieve veehouderij op basis van de bestaande kennis en beleidsstandpunten op globaal niveau.

Methode

Het berekenen van de te verwachten effecten op de gezondheid op basis van "dosiseffect relaties" is niet zinvol omdat het bestemmingsplanbesluit een algemeen ontwikkelingskader biedt voor intensieve veehouderijen. Door de vele aannames waarop de alternatieven zijn gebaseerd wordt niet voldaan aan de voorwaarde dat er per bron (IV-bedrijf) voldoende betrouwbare blootstellingsgegevens zijn.

Effecten

Geur en fijn stof

Uit het informatieblad "Intensieve veehouderij en gezondheid" van de GGD'en Brabant en Zeeland (januari 2009) blijkt dat voor de componenten geur, fijn stof en Q-koorts een effect op het gezondheidsrisico te verwachten is in de algemene leefomgeving.

De gezondheidsaspecten voor geur en fijn stof worden behandeld in hoofdstuk 3 van het PlanMER. Geur behandelt de leefkwaliteit en laat voor de alternatieven een positiever beeld zien dan de huidige situatie. Fijn stof blijft in alle gevallen onder de wettelijke normen.

In de naaste omgeving van nieuwe bedrijven nemen milieuhinder door geur en fijn stof en ammoniakdepositie wel toe maar de voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen, mits de dieren aantallen gereguleerd blijven door beleid en oude stallen worden gesloopt.

Onder omwonenden van intensieve veehouderijen is minder onderzoek gedaan dan onder werknemers. Uit het beschikbare onderzoek blijkt dat omwonenden vaak meer symptomen rapporteren dan vergelijkingsgroepen. Het gaat vooral om klachten van de luchtwegen en verminderde kwaliteit van leven. Het is duidelijk dat rondom intensieve veehouderij vaak geurhinder optreedt. Omdat blootstellingschattingen in vrijwel alle studies ontbreken, is op grond van de beschikbare gegevens geen relatie te leggen tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en de gezondheidsklachten.

Verspreidingsberekeningen en/of blootstellingsmetingen kunnen meer inzicht geven in de verspreiding van stoffen vanuit de grote intensieve veehouderijen (megastallen). Voor bedrijven van een dergelijke omvang zijn namelijk nog helemaal geen gegevens beschikbaar. Daar is wel behoefte aan, zeker gezien het grote aantal vragen dat de schaalvergroting oproept.

Biologische agentia

Er zijn vele studies gedaan naar de gezondheidseffecten van werknemers van de intensieve veehouderij. Onder werknemers wordt vooral een hoge prevalentie van luchtwegklachten gevonden waaronder hoesten, slijm opgeven, kortademigheid en benauwdheid.

Daarnaast heeft een deel van de werknemers systematische klachten zoals rillingen, transpireren, koorts en gewrichtspijnen. Allergie voor allergenen buiten de werksituatie, zoals graspollen (hooikoorts), huisstofmijt en huisdieren (katten en honden) komt echter juist minder voor bij agrariërs en hun kinderen. Als oorzaak van de werkgerelateerde klachten komt uit de literatuur voornamelijk de blootstelling aan endotoxinen naar voren. Het is mogelijk dat ook andere agentia afkomstig van micro-organismen samen met endotoxine deze effecten veroorzaken. Een veehouderij emitteert stoffen naar de omgeving afhankelijk van onder andere staltype, bedrijfsvoering en aantal en type dieren. De bijdrage van deze emissies aan de concentraties op leefniveau lijkt gering en leidt in elk geval niet tot overschrijding van normen of gezondheidkundige advieswaarden. De blootstelling van omwonenden van de intensieve veehouderij aan diverse stoffen is een ordegrootte 100-1000 lager dan van werknemers. Dit is één van de redenen waardoor uit de bij werknemers gevonden effecten niet direct conclusies kunnen worden getrokken aangaande het risico voor omwonenden. Verder is de concentratie endotoxine in huisstof verhoogd in woningen van agrariërs, maar niet in andere plattelandswoningen. Deze gegevens ondersteunen de conclusie dat blootstelling van omwonenden (niet-agrariërs) naar alle waarschijnlijkheid laag is en hoofdzakelijk in de directe nabijheid van agrarische activiteit is terug te vinden. Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid.

Een ander virus dat verband houdt met de intensieve veehouderij, is het influenzavirus (griep), maar dit komt zelden voor. Infectie met het influenzavirus kan leiden tot acute klachten van de luchtwegen. Door praten, hoesten of niezen wordt het virus verspreid. Mensen kunnen besmet raken met varkensinfluenzavirus door beroepsmatig in contact te komen met varkens. Verder kunnen mensen geïnfecteerd raken met influenzavirussen door direct contact met geïnfecteerd pluimvee.

Salmonella bij de mens is een belangrijke verwekker van voedselgerelateerde darminfecties bij de mens. Dieren zijn vaak de drager van de Salmonella bacterie zonder er zelf ziek van te worden; door mest besmetten zij elkaar. Door controle programma's is het aantal besmettingen in de pluimveesector afgenomen, onder rundvee en varkens echter niet. Infecties bij de mens treden op door eten van besmet vlees en eieren of producten, die door vlees of eieren zijn besmet.

Ten slotte is toxoplasmose een van de meest voorkomende parasitaire infectieziekten. Mensen kunnen besmet raken door contact met besmette eitjes besmette aarde (die via katten uitgescheiden worden, welke het weer van muizen hebben of varkens en kippen die tussengastheren zijn) of door het eten van met eitjes besmette groente op het eten van niet (goed) doorbakken vlees. Mensen kunnen het niet overdragen op andere mensen en de meeste infecties verlopen zonder verschijnselen.

Op het gebied van bacteriën is vooral MRSA een probleem. Circa 40 % van Nederlandse slachtvarkens is drager van MRSA. Van deze bacterie worden mensen in de algemene bevolking gewoonlijk niet ziek. Een risico ontstaat wanneer deze bacterie wordt geïntroduceerd in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Patiënten met een MRSA-besmetting zijn moeilijker met antibiotica te behandelen, en vooral bij mensen met verminderde weerstand vormt dit een gezondheidsrisico. In de algemene bevolking is minder dan 0,1 % drager van de bacterie.

Op grond van de huidige inzichten wordt de kans dat de bacterie via het milieu wordt overgedragen aan omwonenden gering geacht omdat in de buitenlucht een sterke verdunning plaatsvindt.

Met name antibioticumresistentie is een probleem. In de afgelopen 10 jaar is de antibioticum resistentie met 50% toegenomen. De verspreiding van resistente micro-organismen wordt vergemakkelijkt door een hoge dichtheid van dieren met nauw contact al dan niet in combinatie met slechte hygiënische omstandigheden

Voor de meeste micro-organismen is de insleep via introductie van nieuwe dieren een van de belangrijkste factoren. Wanneer bedrijven dichter op elkaar zitten, is dit meer mogelijk maar doordat het weer dichter op elkaar zit, ook weer sneller beheersbaar. In een gesloten bedrijf komt die minder voor omdat dit bedrijf (vrijwel) alle schakels van de keten integreert. Vermindering van het risico bij open bedrijven kan wel door middel van desinfectie, tussentijdse reiniging en leegstand. Schaalvergroting maakt het integreren van een deel of de gehele productieketen op één bedrijf mogelijk. De introductie van micro-organismen kan hierdoor gereduceerd worden. Verder kan er in een nieuwe stal gebruik worden gemaakt van de nieuwste technologieën zoals luchtwassers.

Een megabedrijf dient te voldoen aan de laatste stand der techniek (nieuwste voorzieningen /innovatieve technieken) dus het toepassen van luchtwassers en in het stalontwerp risico's voor introductie en verspreiding van micro-organismen mee te nemen. Verder dient personeel goed geschoold te zijn zodat ziektes snel worden ontdekt en dient het antibioticumgebruik af te nemen en personeel op varkens- en pluimveebedrijven worden geadviseerd gevaccineerd te worden tegen influenza. Daarnaast dient zoveel mogelijk een gesloten bedrijfsvoering plaats te vinden, bedrijven op tenminste 1-2 km van elkaar verwijderd zijn en te voorkomen dat varkens en kippen op 1 bedrijf worden gecombineerd.

Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie *Coxiella burnetii*. Deze bacterie komt voor bij vrijwel alle diersoorten. De twee grootste kringlopen waarbinnen deze bacterie circuleert zijn enerzijds wilde knaagdieren en anderzijds gedomesticeerde dieren, zoals rund, schaaap en geit. Tussen de landbouwhuisdieren kan besmetting voornamelijk optreden door het inademen van stofdeeltjes met daarin bacteriën. Het inademen van besmette stofdeeltjes is ook de voornaamste oorzaak van besmetting bij de mens, afkomstig van de landbouwhuisdieren. In Nederland zijn in de periode 1998-2004 jaarlijks tussen de 11 en de 41 humane gevallen gemeld van Q-koorts. Waarschijnlijk is het ware aantal gevallen hoger, enerzijds doordat een deel van de infecties symptomloos verloopt en anderzijds doordat er door de vage klachten vaak niet aan Q-koorts gedacht wordt. In 2007 was er een uitbraak van Q-koorts in de provincie Brabant, waarbij ongeveer 140 mensen ziek geweest zijn. Het lijkt erop dat het uitzonderlijk droge en warme weer voor verspreiding door de lucht van de bacterie gezorgd heeft van geitenbedrijven met abortusproblemen. In 2008 zijn, in meerdere regio's, ook al relatief veel gevallen van Q-koorts gemeld. (bron: RIVM).

Voor de componenten endotoxinen, influenza en MRSA is het onduidelijk of effect optreedt vanwege het ontbreken van blootstellingsgegevens op leefomgevingsniveau.

Conclusie

Door het grote hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's zijn de alternatieven vooralsnog niet onderscheidend.

Mitigerende en compenserende maatregelen

De schaalvergroting in de intensieve veehouderij betekent niet alleen een verslechtering van de gezondheidsrisico's. Bij nieuwbouw van veehouderijbedrijven kunnen maatregelen worden genomen die een aantal dreigingen voor de volksgezondheid kunnen beperken. Ook via de bedrijfsvoering kunnen risico's worden beperkt (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705; d.d. 29 mei 2009).

Leemten in kennis en informatie

Er is nog een behoorlijk hiaat in de kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's, vooral wat betreft de uitstoot van grotere bedrijven en concentraties van bedrijven (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705; d.d. 29 mei 2009).

De relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen van omwonenden vereist nader onderzoek volgens het Ministerie van VWS. Het RIVM heeft recent onderzoek verricht naar de aanwezigheid van veegerelateerde MRSA bij omwonenden van intensieve varkenshouderijen en kwam daarbij tot de conclusie dat er geen verhoogd risico is voor omwonenden (bron: RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie). Echter huisartsen in gebieden met intensieve veehouderij geven aan meer symptomen van de luchtwegen en respiratoire aandoeningen te vermoeden in hun praktijken. Symptomen en aandoeningen die overigens wel zijn aangetoond bij werknemers in de veehouderij.

Literatuur

- RIVM-report 50029001/2005 Trends in the environmental burden of disease in the Netherlands 1980-2020. AB Knol, BAM Staatsen.
- GGD-Richtlijn Gezondheidsaspecten Besluit Luchtkwaliteit. Landelijk Centrum Medische Milieukunde. 8-12-2005.
- GGD-Richtlijn Geurhinder. GGD Nederland. 2002.
- Gezondheidseffectscreening Stad & Milieu 2006: Handboek voor een gezonde inrichting van de woonomgeving. GGD Nederland. Oktober 2006.
- RIVM briefrapport 60930006/2008. Intensieve Veehouderij en gezondheid: overzicht van kennis over werknemers en omwonenden. RIVM, Universiteit Utrecht en Institute for Risk Assessment Studies. Nationale MAC-lijst 2007". Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Sdu Uitgevers:2007.
- RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie.

BIJLAGE 14 Literatuurlijst

- Provincie Overijssel (2009) *Beheerplan Natura 2000 Boetelerveld*, concept 6 augustus 2009.
- H. van Dobben & A. van Hinsberg; *Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden*. Alterra-rapport 1654. Alterra-Wageningen UR, Wageningen.
- Krijgsveld, K.L. (2004) *Verstoringsgevoeligheid van vogels, Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie*, Bureau Waardenburg / Vogelbescherming Nederland
- Busser (2002)
- Van der Aa (2006)
- Ministerie van LNV (2009) *Regionale landbouwcijfers in beeld Regio Oost, periode 1997-200*, folder.
- LEI (2006) *Agrocluster Oost in beeld*.
- RIVM-report 50029001/2005 *Trends in the environmental burden of disease in the Netherlands 1980-2020*. AB Knol, BAM Staatsen.
- GGD-Richtlijn Gezondheidsaspecten Besluit Luchtkwaliteit. Landelijk Centrum Medische Milieukunde. 8-12-2005.
- GGD-Richtlijn Geurhinder. GGD Nederland. 2002.
- *Gezondheidseffectscreening Stad & Milieu 2006: Handboek voor een gezonde inrichting van de woonomgeving*. GGD Nederland. Oktober 2006.
- RIVM briefrapport 60930006/2008. *Intensieve Veehouderij en gezondheid: overzicht van kennis over werknemers en omwonenden*. RIVM, Universiteit Utrecht en Institute for Risk Assessment Studies. Nationale MAC-lijst 2007". Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Sdu Uitgevers:2007.
- RIVM briefrapport 2151011002. *Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie*.

www.lei.wur.nl/NL/statistieken/Land-+en+tuinbouwcijfers

<http://provincie.overijssel.nl> (digitale kaart)

http://provincie.overijssel.nl/regelingen_en/provinciale/bestuurlijke/verordening_voor_de/verordening_voor_de/verordening_fysieke/bijlage_2?VrsIdt=36208

www.raalte.nl

COLOFON

PLAN-MER BESTEMMINGSPLANNEN BUITENGEBIED SALLAND

OPDRACHTGEVER:

GEMEENTEN DEVENTER, OLST-WIJHE, RAALTE

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

I.C.R. Verbeek	Algemeen
H.D. Koppen	Lucht en geluid
B.J.H. Koolstra	Natuur
M.W. van der Veen	Verkeer
J. Goudeseune	Landschap & cultuurhistorie
I. Bakkers	Archeologie
K.B.M. Albers	GIS
P. Hartskeerl	Algemeen, Geur

GECONTROLEERD DOOR:

Mr.F.W. Bloemers	Projectleider
------------------	---------------

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. B.P.W. Schlangen	Hoofd Adviesgroep Milieueffectstudies
-----------------------	---------------------------------------

11 december 2009

B02023/CE9/0N8/000039/MW

ARCADIS NEDERLAND BV

Beaulieustraat 22

Postbus 264

6800 AG Arnhem

Tel 026 3778 911

Fax 026 3515 235

www.arcadis.nl

Handelsregister

9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

---

2. AANVULLING PLANMER BESTEMMINGSPANNEN BUITENGEBIED

**AANVULLING PLAN-MER
BESTEMMINGSPANNEN BUITENGEBIED**

GEMEENTEN DEVENTER, OLST-WIJHE, RAALTE

28 mei 2010
B02023/CE0/0A3/000039/ws

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Aanvullende schets huidige situatie en ontwikkelingen veehouderij	4
3	Aanvulling passende beoordeling en effecten Natura 2000	6
4	Transformatie bouwblokken	14
5	Gedoogsituatie Besluit huisvesting	16
6	Landschappelijke inpassing in LOG's	19
Bijlage 1	Illustraties van inpassingsprincipes	21
Colofon		24

HOOFDSTUK 1 Inleiding

De Commissie m.e.r. heeft tijdens de toetsing van het plan-MER bestemmingsplannen buitengebied Salland (ARCADIS; 11 december 2009; kenmerk B02023.000039) gevraagd om enkele aanvullingen. Dit verzoek is vastgelegd in een memo van de Commissie m.e.r. van 15 april 2010. Deze memo is door enkele leden van de projectgroep besproken met de Commissie m.e.r. op 29 april 2010. Op basis van dit overleg heeft de gemeente Deventer, mede namens de gemeenten Olst Wijhe en Raalte, ARCADIS gevraagd om deze aanvulling op te stellen. Het betreft de volgende onderdelen, met een verwijzing naar de paragrafen in het plan-MER:

1. Een inventarisatie per gemeente van de transformatie van het aantal bouwblokken van een agrarische naar een woonbestemming (aanvulling §2.1).
2. Een toelichting op de manier waarop de Sallandse gemeenten omgaan met de gedoogsituatie rond het Besluit huisvesting (aanvulling § 2.3.3).
3. Een korte beschrijving van de manier waarop de maatregelen uit het landschapsontwikkelingsplan zijn verwerkt in de planvoorschriften voor de drie bestemmingsplannen. Het betreft de landschappelijke inpassing van de bedrijfsuitbreidingen in de LOG's (aanvulling § 4.8.1).
4. Expliciet maken van de Passende Beoordeling (aanvulling § 4.3).
5. Het verschil tussen feitelijke en vergunde stalemities duiden (aanvulling § 4.3).
6. Het aanscherpen en verduidelijken van de conclusies uit het plan-MER waaronder de effecten vanuit de rundveehouderij (lees: effectbeoordeling uit hoofdstuk 4 en 5).

Voor de meeste van deze vragen is het van belang om de huidige situatie en autonome ontwikkelingen in de veehouderij (in Salland) nader te schetsen. Deze schets is opgenomen in hoofdstuk 2 van deze aanvulling.

De vragen 4, 5 en 6 hangen zo sterk samen met elkaar en met hoofdstuk 2 dat ze aansluitend en samen in hoofdstuk 3 zijn behandeld. De vragen 1, 2, en 3 komen aan de orde in de hoofdstukken 4, 5 en 6.

HOOFDSTUK

2 Aanvullende schets huidige situatie en ontwikkelingen veehouderij

Tabel 2.1 geeft een overzicht van het aantal landbouwbedrijven, runderen, varkens en kippen in de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte in de periode 2000-2009. Uit deze tabel blijkt dat het aantal veehouderijbedrijven geleidelijk afneemt maar dat het totale aantal dieren in Salland ongeveer gelijk blijft. Deze afname komt overeen met de trend in heel Nederland naar minder maar grotere landbouwbedrijven. Daarbij nemen groeiende bedrijven productierechten (melkquotum, varkens- of pluimveerechten) over van stoppende bedrijven. Het melkquotum is in 1984 ingevoerd om de overproductie van melk in te dammen. Varkens- en pluimveerechten zijn circa 10 jaar geleden ingevoerd om de veestapel en mestproductie niet verder te laten groeien om milieuredenen: het mestoverschot beheersbaar houden.

Naar verwachting zal de trend naar minder maar grotere bedrijven nog doorzetten. In het rapport "Agrocluster Oost in beeld" (LEI, 2006) is gesteld dat het aandeel grote bedrijven in Oost Nederland relatief klein is in vergelijking met de rest van Nederland. Hier is volgens het rapport nog een flinke schaalvergrotingsslag te maken om voldoende groot te worden om de concurrentie op de wereldmarkt aan te kunnen. Het LEI verwacht dat het aantal melkveebedrijven in Nederland zal afnemen met 4% per jaar, welk percentage in oost Nederland nog hoger kan zijn. Dit door deze schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven, ondanks een goed perspectief voor de melkveehouderij als geheel. Een deel van de met melken stoppende bedrijven zal echter nog wel (tijdelijk) blijven bestaan met rundvee zonder melkvee of als akkerbouwbedrijf. De perspectieven voor de eier-, kalver- en varkenssector zijn volgens het LEI redelijk positief. Ook hier zal de schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven doorzetten. Het LEI verwacht daardoor een afname van het aantal varkensbedrijven met 5% per jaar en van het aantal pluimveebedrijven met 4% per jaar.

Een afname van veehouderijbedrijven nabij Natura 2000 gebieden wordt ook verwacht van het Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen. Dit kader is op 13 april 2010 vastgesteld en voorziet in duidelijke maatregelen waarvoor bestaande bedrijven moeten investeren. Vooral de wat kleinere bedrijven "trekken" deze investeringen niet.

Het aantal bedrijven daalt ook door stads- en dorpsuitbreidingen en door de realisatie van de ecologische hoofdstructuur.

Tabel 2.1

Aantal dieren en bedrijven in
Deventer, Olst-Wijhe en Raalte
verdeeld naar soort in de periode
2000-2009 (bron: CBS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal landbouwbedrijven Deventer	305	298	297	284	277	371	362	359	341	335
Aantal landbouwbedrijven Olst-Wijhe	427			370	375	369	367	350	355	341
Aantal landbouwbedrijven Raalte	643	759	735	696	697	691	669	648	640	629
Aantal bedrijven met graasdieren Deventer	279	273	269	255	246	336	328	317	310	298
Aantal bedrijven met graasdieren Olst-Wijhe				342	344	338	337	316	324	312
Aantal bedrijven met graasdieren Raalte	597	712	690	646	638	640	621	608	598	586
Rundvee totaal Deventer	14789	15388	14433	13974	14364	20071	20131	19535	19334	20223
Rundvee totaal Olst-Wijhe				21127	21720	22305	21910	20485	21889	22464
Rundvee totaal Raalte	31931	41295	37323	37642	37650	36796	37769	37898	39540	40413
Bedrijven met hokdieren Deventer	93	91	82	74	68	87	73	75	65	62
Bedrijven met hokdieren Olst-Wijhe				67	70	67	59	59	56	48
Bedrijven met hokdieren Raalte	236	245	231	210	201	193	186	173	164	151
Varkens totaal Deventer	45564	47386	38044	36114	36634	48039	45431	44580	43480	37738
Varkens totaal Olst-Wijhe				59463	58715	60599	60656	71188	76294	73495
Varkens totaal Raalte	143799	179860	158574	163175	162112	173839	174711	185288	189925	197125
Kippen totaal Deventer	426576	429452	300198	195860	346050	531696	264743	514823	464956	543986
Kippen totaal Olst-Wijhe				97500	171700	149330	262351	119027	305871	236708
Kippen totaal Raalte	984554	1041440	773127	925398	486842	533842	530260	594242	693781	755720

NB: De toename van het aantal landbouwbedrijven en dieraantallen in Deventer tussen 2004 en 2005 en in Raalte tussen 2000 en 2001 is het gevolg van gemeentelijke herindeling. Voor Olst-Wijhe zijn geen CBS gegevens beschikbaar over de periode 2000-2002. Dit komt waarschijnlijk door het samengaan van Olst en Wijhe in de periode daarna.

HOOFDSTUK 3

Aanvulling passende beoordeling en effecten Natura 2000

Dit hoofdstuk bevat de samenhangende aanvulling op de punten 4, 5 en 6 uit de inleiding, nl:

- Punt 4; expliciet maken van de Passende Beoordeling (zie § 4.3 uit het Plan-MER).
- Punt 5; het verschil tussen feitelijke en vergunde stalemissies duiden (zie § 4.3 uit het Plan-MER).
- Punt 6; het aanscherpen en verduidelijken van de conclusies uit het plan-MER waaronder de effecten vanuit de rundveehouderij (zie hoofdstuk 4 en 5 uit het plan-MER).

De aanvulling op deze onderdelen bestaat uit een uitbreiding en nadere toelichting van de tabellen 4.13 en 4.14 van het Plan-MER. Aan deze tabellen is hier toegevoegd het totale depositieniveau van intensieve veehouderij en rundveehouderij samen. De berekende depositie verschilt ruimtelijk over de natuurgebieden: in de kern minder dan in de rand. Vandaar dat in de tabellen drie waarden voor de depositie genoemd zijn: minimaal, maximaal en het ruimtelijk gemiddelde.

Tabel 4.13

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Natura 2000-gebied Boetelerveld. Het betreft depositie van NH_3 (mol/hr/jr) vanuit stalemissies vanuit Salland op dit gebied.

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
1. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven	315	916	606
2. Huidige situatie alle veehouderijbedrijven na uitvoeren maatregelen Besluit huisvesting	260	736	499
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij (uitgaande van 2)</i>			
3. Verspreiden 0% groei	241	663	454
4. Verspreiden 20% groei	258	701	485
5. Concentreren LOG's 0% groei	238	650	446
6. Concentreren LOG's 20% groei	252	671	469
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
7. Huidige situatie, alleen rundvee	165	434	306
8. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven na uitvoering maatregelen Besluit huisvesting en plus 10% groei van de rundveebedrijven.	276	777	529
9. Alternatieven intensieve veehouderij (3 tot en met 6) plus 10% groei rundvee (plus 10% depositie van 7)	254 tot 274	693 tot 744	476 tot 515

Tabel 4.14

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Beschermde natuurmonument Oostermaet (incl. de Slenk).

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
1. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven	414	461	447
2. Huidige situatie alle veehouderijbedrijven na uitvoeren maatregelen Besluit huisvesting	339	377	366
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij (uitgaande van 2)</i>			
3. Verspreiden, 0% groei	322	358	347
4. Verspreiden, 20% groei	347	387	375
5. Concentreren LOG's, 0% groei	316	352	341
6. Concentreren LOG's, 20% groei	334	374	362
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
7. Huidige situatie, alleen rundvee	214	235	227
8. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven na uitvoering maatregelen Besluit huisvesting en plus 10% groei van de rundveebedrijven.	360	400	388
9. Alternatieven intensieve veehouderij (3 tot en met 6) plus 10% groei rundvee (= verschil tussen plus 10% depositie van 7)	337 tot 368	375 tot 410	364 tot 398

Het blijkt dat alle alternatieven en scenario's voor Boetelerveld en Oostermaet leiden tot een vermindering van de depositie ten opzichte van de huidige situatie. Dat geldt ook voor het scenario 10% groei van rundvee.

Uit de kaart "aandeel rundvee in de depositie van stikstof uit stalemissies" (bijlage 10 van het planMER) blijkt dat naast Boetelerveld en Oostermaet ook in het gebied uiterwaarden IJssel het aandeel van rundvee, in de depositie van stikstof uit stalemissies, relatief groot is. Daarom is onderstaand ook tabel B9.44 uit het plan-MER overgenomen en aangevuld als voor Boetelerveld en Oostermaet.

Tabel B9.44

Depositie van NH_3 (mol/hr/jr) vanuit stalemissies vanuit Salland op Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
1. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven	4	975	68
2. Huidige situatie alle veehouderijbedrijven na uitvoeren maatregelen Besluit huisvesting	4	955	58
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij (uitgaande van 2)</i>			
3. Verspreiden, 0% groei	3	953	56
4. Verspreiden, 20% groei	4	958	58
5. Concentreren LOG's, 0% groei	3	955	56
6. Concentreren LOG's, 20% groei	4	963	59
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
7. Huidige situatie, alleen rundvee	2	904	41
8. Huidige situatie <u>alle</u> veehouderijbedrijven na uitvoering maatregelen Besluit huisvesting en plus 10% groei van de rundveebedrijven.	4	1045	62
9. Alternatieven intensieve veehouderij (3 tot en met 6) plus 10% groei rundvee (plus 10%	3 tot 4	1043 tot 1053	60 tot 63

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
depositie van 7)			

NB: Door de afstand en de grootte van het Natura 2000-gebied uiterwaarden IJssel is niet het gehele gebied in de berekening opgenomen.

Het blijkt dat alle alternatieven en scenario's voor uiterwaarden IJssel leiden tot een vermindering van de depositie ten opzichte van de huidige situatie, met uitzondering van het scenario 10% groei van rundvee. De maximale depositiewaarde van dat groeiscenario komt plaatselijk uit op 1043 tot 1053 mol N/ha/jr wat iets hoger is dan de huidige depositie. Groei van de melkveehouderij is echter niet waarschijnlijk gegeven de melkquotering. Ook uit hoofdstuk 2 blijkt dat de hoeveelheid rundvee geen toenemende trend laat zien. Bovendien zal het beleidskader stikstof en Natura 2000 leiden tot minder depositie dan in de in de alternatieven en scenario's is berekend. Dat is uiteengezet in de volgende tekst.

Voor de Natura 2000 gebieden buiten Salland blijkt uit de berekeningen in bijlage 9 van het MER dat alle alternatieven en scenario's leiden tot een vermindering van de depositie ten opzichte van de huidige situatie. Dat geldt ook voor het scenario 10% groei van rundvee.

Beleidskader stikstof en Natura 2000

Door Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel is op 13 april 2010 het provinciale beleidskader stikstof en Natura 2000 vastgesteld. Aan dit document is de volgende informatie ontleend:

In 2006 bedroeg de totale stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden in Overijssel gemiddeld 2240 mol per hectare per jaar. De depositie van stikstof (N) kan neerslaan in de vorm van ammoniak (NH₃) grotendeels afkomstig van veehouderijen en NO_x, grotendeels afkomstig van verkeer en industrie. Om te bepalen wat de bijdrage is van veehouderijen met een direct effect op Natura 2000 gebieden (causaal verband tussen bron en depositie) is voor het beleidskader een zoekgebied van 10 kilometer gehanteerd. Veehouderijen in deze zone dragen gemiddeld 35 % bij aan de totale stikstofdepositie (781 mol N /ha/ jr). De achtergronddepositie is gemiddeld ca 65% (1459 mol N / ha / jaar).

De achtergronddepositie is als volgt opgebouwd: Landbouwbronnen buiten de 10 km zone dragen 863 mol bij aan de totale depositie (38 %). De bijdrage van alle NO_x bronnen (verkeer en industrie) binnen en buiten Overijssel bedraagt in totaal 27%, waarvan het merendeel (23%) afkomstig is van buiten Overijssel. Slechts 4% van de totale depositie is afkomstig van NO_x bronnen uit Overijssel. Om de depositie te laten dalen tot een ecologisch acceptabel tussenniveau verwacht de provincie dat gemiddeld een daling nodig is van gemiddeld 740 mol N/ha/ jaar tot een niveau van circa 1500 mol N / ha / jaar. De veehouderijen met een directe depositie op Natura 2000 gebieden moeten daar gemiddeld 35 % aan bijdragen, dat is 258 mol N / ha/ jaar, vooral door middel van (bovenwettelijke) maatregelen aan stallen, salderen van emissie en depositie tussen bedrijven en voeraanpassingen.

Het kritische depositieniveau van het Boetelerveld (zwak gebufferde vennen) bedraagt 410 mol N/ha/jr (1 mol N komt overeen met 1 mol NH₃). Het kritische depositieniveau van de IJsseluiterwaarden (stroomdalgraslanden) bedraagt 1250 mol N/ha/jr . Het totale depositieniveau op Boetelerveld bedraagt in 2006 3270 mol N /ha/ jr. Als acceptabel ecologisch tussenniveau noemt het beleidskader 1500 mol N /ha/ jr.

Het totale depositieniveau op de IJsseluitervaarden bedraagt in 2006 2250 mol N /ha/ jr. Als acceptabel ecologisch tussenniveau noemt het beleidskader 2100 mol N /ha/ jr.

In het beleidskader is een samenhangende aanpak voor veehouderijen uitgewerkt. Deze aanpak leidt tot vermindering van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. De centrale gedachte is dat binnen een context waarin daling van depositie tot een ecologisch acceptabel niveau kan worden gegarandeerd, weer ruimte kan worden geboden aan bedrijfsontwikkeling van veehouderijen. Het doel van het beleidskader stikstof is om met deze aanpak een kader te bieden voor vergunningverlening en uitgangspunten voor het opstellen van beheerplannen.

Naar verwachting zal het beleidskader stikstof en Natura 2000 leiden tot een grotere daling van de depositie als gevolg van emissies uit stallen in Salland dan de doorgerekende alternatieven. Het beleidskader eist immers maatregelen met een groter effect op de ammoniakdepositie op de N2000 gebieden dan de emissie-eisen uit het Besluit huisvesting.

Nadere toelichting effecten op Natura 2000

Zoals in paragraaf 3.2.1 van het MER vermeld geldt vanuit de natuurwetgeving de huidige situatie als referentiesituatie. Bestaande stallen moeten, onder voorbehoud van het dan geldende NEC-emissieplafond, uiterlijk in 2020 voldoen aan het Besluit huisvesting. Vanaf 2013 moet wel aan de emissie-eisen voldaan worden door bijvoorbeeld het houden van minder dieren. De gedoogregeling geldt slechts tot 2013 en niet daarna. Op grond daarvan is het Besluit huisvesting wel degelijk als een autonome ontwikkeling te beschouwen. De verwachting is dat veel bedrijven toch in 2013 zullen stoppen omdat de bedrijven dan moeten voldoen aan de emissie-eisen. Tijdelijk goedkope emissiebeperkende maatregelen zijn waarschijnlijk te duur en minder dieren is bedrijfseconomisch veel minder aantrekkelijk.

Ook ten opzichte van een referentie, dus de huidige situatie waarin alle bedrijven in de planperiode voldoen aan het Besluit huisvesting, leiden de alternatieven intensieve veehouderij (ook de alternatieven met 20% groei) tot een afname van de depositie zoals te zien is in de tabellen 4.13 en 4.14. In het plan-MER is dit positief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Deze uitkomst is als volgt te verklaren: Het bestemmingsplan (en de alternatieven in het plan-MER daartoe) maakt, mede in het verlengde van het reconstructieplan Salland-Twente, ontwikkeling van intensieve veehouderij mogelijk op de beste plekken vanuit milieuruimte. Dat betekent dat de veehouderij daarmee een afwaartse beweging maakt van natuurgebieden met als gevolg minder depositie op natuurgebieden. Dit in samenhang met de autonome ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven. Uitgangspunt hierbij is dat het totale aantal dieren in de intensieve veehouderij niet groeit (in de alternatieven 0% groei) en dat de groeiende bedrijven varkens- en pluimveerechten overnemen van stoppende bedrijven. De markt van deze rechten is weliswaar groter dan Salland (namelijk het hele concentratiegebied oost Nederland op grond van de Meststoffenwet) maar de praktijk van de laatste jaren laat zien dat zich nauwelijks regionale verschuivingen voordoen, zoals beschreven in het hoofdstuk hiervoor. Vooral deze markt van rechten zal bepalen of de intensieve veehouderij in Salland zal groeien. De alternatieven 20% groei laten zien wat de effecten zijn in een worst-case situatie waarin de intensieve veehouderij (varkens en kippen) toch 20% zou groeien in het plangebied.

De rundveehouderij in Salland bestaat uit melkveehouderij en die is grondgebonden wat in de regel ook per definitie aangenomen wordt: melkveehouderij = net als akkerbouw grondgebonden landbouw. Daarom is het ook niet aan de orde om voor de melkveehouderij uit te gaan van meer of minder spreiding: ze zijn per definitie en in de praktijk verspreid over en gebonden aan de oppervlakte landbouwgrond van de gemeente.

De totale omvang van de melkveehouderij in Nederland is beperkt door het nationale melkquotum en de daarvan afgeleide melkquota per melkveebedrijf. Een deel van de koeienbedrijven groeit wel door de ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven waarbij de groeiende bedrijven grond en melkquotum overnemen van stoppende bedrijven. De melkquotummarkt is een landelijke markt met mogelijk een regionaal effect op de koeienstapel. Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat het aantal runderen de laatste 10 jaar aardig constant is in Salland. In Salland is een substantiële toename van het aantal melkkoeien niet aannemelijk omdat de melkveehouderij al het overgrote deel van de landbouwgrond gebruikt en uitbreiding dan tot hoge kosten voor de mestafzet zal leiden.

Het bestemmingsplan geeft ruimtelijke sturing aan de intensieve veehouderij, met of zonder groei: meer of minder geconcentreerd in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's). De wijze waarop en mate waarin het bestemmingsplan ruimte zal bieden voor intensieve veehouderij zal afhangen van de besluitvorming daarover mede op basis van deze plan-MER. Het bestemmingsplan kan uiteraard slechts ontwikkeling van (intensieve) veehouderij faciliteren in overeenstemming met het beleidskader stikstof Natura 2000 en de beheersplannen Natura 2000.

Hoe groot is het verschil tussen het aantal dieren in de meitelling en het aantal vergunde dierplaatsen in de milieuvergunningen en wat is hiervan het gevolg voor het milieueffect?

Het is bekend dat het aantal vergunde dierplaatsen in de regel hoger is dan het aantal dieren volgens het CBS op basis van de meitelling¹. Alvorens in te gaan op de concrete verschillen voor Salland gaan we eerst in op:

- De waarschijnlijke oorzaken van deze verschillen;
- Waarom voor het MER (altijd) gerekend wordt met gegevens van milieuvergunningen;
- Wat de consequenties zijn van een en ander voor de uitkomsten van het MER en de bruikbaarheid daarvan.

Waarschijnlijke oorzaken van verschillen

De oorzaak van de verschillen is wellicht dat een deel van de veehouderijbedrijven minder dieren houdt dan vergund. Een deel van deze bedrijven zijn wellicht aan het afbouwen of al helemaal gestopt. Er zijn wellicht ook bedrijven die nog aan het investeren zijn in stallen en veestapel om de verleende vergunning in de toekomst te benutten.

¹ Ieder jaar vullen ruim 90.000 agrarisch ondernemers tussen 1 april en 15 mei de Gecombineerde opgave in. Dit is een geïntegreerde opgave aan de Dienst Regelingen (ministerie van LNV) voor Landbouwtelling, mestwetgeving en GLB Verzamelaanvraag (aanvraag bedrijfstoelag en subsidies).

Het mechanisme achter deze dynamiek is kennelijk vooral de gestage ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven. Het verlenen van vergunningen loopt vooruit op het daadwerkelijk benutten daarvan en het intrekken van vergunningen volgt op het afbouwen en stoppen van bedrijven.

Verder zijn er intensieve veehouderijbedrijven met dieren op meerdere locaties in verschillende gemeenten. In de meitelling kunnen al deze dieren gerekend worden tot de administratieve vestigingsplaats van het bedrijf, wat afwijkingen geeft van het werkelijke aantal dieren in een gemeente.

Waarom is er gerekend met de gegevens uit de milieuvergunningen?

Gegevens van de meitelling zijn wel (deels) openbaar als totalen per gemeente, maar niet voor individuele bedrijven. Bij de berekeningen van emissies en deposities zijn wel de gegevens nodig van de individuele veehouderijlocaties: coördinaten, aantallen dieren, stalsystemen. Deze gegevens zijn (openbaar) beschikbaar op basis van de milieuvergunningen en zijn daarom gebruikt.

Gevolgen van de verschillen voor het MER

De berekeningen in het MER gaan op basis van het vergunde aantal dieren uit van meer dieren ten opzichte van de meitelling. De werkelijke emissie en depositie is dus lager dan blijkt uit de berekeningen in het MER. De berekende emissies en deposities zijn dan weliswaar hoger dan op basis van het werkelijk aanwezige aantal dieren het geval zou zijn, echter de ruimtelijke verdeling van de depositie geeft een getrouw beeld van de relatieve verschillen tussen de verschillende alternatieven en scenario's. Die zijn immers gebaseerd op de ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven, op de veranderingen in stalsystemen en de ruimtelijke verschillen tussen alternatieven.

Verder is het niet aannemelijk dat het werkelijke aantal dieren zal toenemen door de aanwezige latente ruimte in vergunningen om de volgende redenen:

- De trends en wettelijke mechanismen naar minder maar grotere bedrijven met in totaal niet meer vee (zie vorig hoofdstuk).
- Het eerder genoemde feit dat het intrekken van vergunningen volgt op het afbouwen en stoppen van bedrijven en het verlenen van vergunningen vooraf gaat aan het gaan benutten van die vergunning.
- De beperkingen door het provinciale beleidskader stikstof en Natura 2000.

Verschillen

De tabellen 3.1 tot en met 3.3 geven per gemeente een overzicht van de verschillen in aantallen dieren en berekende emissie tussen CBS-cijfers en gegevens van de milieuvergunningen. Het doorrekenen naar ammoniakdepositie op de N2000 gebieden is onmogelijk omdat de CBS-gegevens niet op bedrijfsniveau beschikbaar zijn.

Voor de belangrijkste diercategorieën liggen de aantallen dieren in Deventer bij CBS 13% tot 45% lager dan de aantallen in milieuvergunningen. In totaal is de emissie op basis van aantallen dieren volgens CBS 35% lager dan op basis van milieuvergunningen. In Olst Wijhe 15% tot 31% minder dieren en 26 % minder emissie en in Raalte 7% tot 47% minder dieren en 36% minder emissie.

Op basis van aantallen dieren van het CBS is de berekende ammoniak-emissie ongeveer een derde lager dan op basis van aantallen dieren van milieuvergunningen. De belangrijkste oorzaak is, zoals eerder gesteld, de latente ruimte in milieuvergunningen.

Tabel 3.1

Verschillen tussen CBS en milieuvergunningen, Deventer

Deventer	Aantal dieren 2009, CBS	Aantal dieren, milieuvergunningen	CBS in % van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van CBS
Melk- en kalf-, vlees- en weidekoeien	9543	15856	60	146791	88347
Overig melk- en fokvee	8023	10361	77	40424	31302
Vleeskalveren	1462	1801	81	4508	3659
Overig vlees- en weidevee	1195	1515	79	12248	9661
Biggen	11522	19795	58	10102	5880
Fokvarkens	4074	6999	58	33069	19249
Vleesvarkens	18860	34266	55	85896	47277
Leghennen (inclusief ouderdieren)	109400	172870	63	20416	12920
Vleeskuikens (inclusief ouderdieren)	434586	498819	87	31758	27669
Schapen	1311	1311	100	922	922
Geiten	5411	6578	82	8066	6635
Paarden en pony's	700	709	99	3055	3016
Overig pluimvee	50	200	25	360	90
Overige hokdieren	0	26	0	31	0
Emissie totaal				397646	256628
% emissie CBS t.o.v. milieuvergunningen					65%

N.B.: CBS neemt biggen mee en ook de lammeren. In de vergunningen zijn biggen bij de zeug en lammeren niet opgenomen. Daarom is bij de milieuvergunningen een aantal biggen opgenomen naar rato van het aantal zeugen. Voor schapen is het aantal in de milieuvergunningen gelijk gesteld aan het aantal volgens CBS.

Tabel 3.2

Verschillen tussen CBS en milieuvergunningen, Olst-Wijhe

Olst-Wijhe	Aantal dieren 2009, CBS	Aantal dieren, milieuvergunningen	CBS in % van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van CBS
Melk- en kalf-, vlees- en weidekoeien	9809	15072	65	139442	90750
Overig melk- en fokvee	7495	9708	77	37880	29245
Vleeskalveren	3801	4558	83	11401	9508
Overig vlees- en weidevee	1359	2371	57	17939	10282
Biggen	25395	29936	85	11138	9449
Fokvarkens	8205	9672	85	38374	32554
Vleesvarkens	29559	37416	79	85751	67744
Leghennen (inclusief ouderdieren)	103708	87410	119	9388	11138
Vleeskuikens (inclusief ouderdieren)	133000	192915	69	13683	9433
Schapen	3252	3252	100	2277	2277
Geiten	2489	2916	85	4070	3474
Paarden en pony's	462	671	69	2877	1981
Overig pluimvee	0	2	0	1	0
Overige hokdieren	0	80	0	96	0
Emissie totaal				374317	277835
% emissie CBS t.o.v. milieuvergunningen					74%

Tabel 3.3

Verschillen tussen CBS en milieuvergunningen, Raalte

Raalte	Aantal dieren 2009, CBS	Aantal dieren, milieuvergunningen	CBS in % van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van milieuvergunningen	Emissie NH3 op basis van CBS
Melk- en kalf-, vlees- en weidekoeien	17705	31609	56	293668	164491
Overig melk- en fokvee	13191	22335	59	87154	51473
Vleeskalveren	5530	9672	57	23681	13540
Overig vlees- en weidevee	3987	4350	92	33602	30798
Biggen	58277	77576	75	27628	20755
Fokvarkens	18040	24014	75	88155	66225
Vleesvarkens	92147	142113	65	257665	167072
Leghennen (inclusief ouderdieren)	214296	407788	53	53363	28043
Vleeskuikens (inclusief ouderdieren)	541424	579349	93	49816	46555
Schape	4790	6438	74	4510	3356
Geiten	4870	9796	50	13272	6598
Paarden en pony's	1405	2139	66	8293	5447
Overig pluimvee	8338	17411	48	10181	4876
Overige hokdieren	1990	8920	22	3014	672
Emissie totaal				954002	609899
% emissie CBS t.o.v. milieuvergunningen					64%

HOOFDSTUK

4 Transformatie bouwblokken

Dit hoofdstuk bevat het antwoord op punt 1 waarin gevraagd wordt om een aanvullende inventarisatie per gemeente naar de functieverandering van het aantal bouwblokken van agrarisch naar wonen. Deze inventarisatie is aanvullend op paragraaf 2.1 van het Plan-MER. Het gaat om de agrarische bouwblokken uit het oude bestemmingsplan die in het nieuwe bestemmingsplan niet meer als agrarisch opgenomen worden.

Uiteraard is het vanzelfsprekend dat het intrekken van vergunningen en bouwblokken van gestopte bedrijven onderdeel is en van de gemeentelijke praktijk, volgend op de autonome ontwikkeling naar minder maar grotere veehouderijbedrijven.

Werkwijze aantallen

Per gemeente zijn de feitelijke aantallen bouwblokken berekend die in het voorontwerp bestemmingsplan van agrarisch naar wonen zijn bestemd. De bestemming is gewijzigd wanneer een agrarische bedrijf heeft aangegeven te willen stoppen en wanneer een bedrijf minder dan 10 NGE aan vee bezit en dus niet als volwaardig bedrijf is aangemerkt. De bedrijven met minder dan 10 NGE hebben veelal ook geen milieuvergunning meer. In deze inventarisatie is geen rekening gehouden met de inspraakreacties op het voorontwerp. De inspraakreacties kunnen in het uiteindelijke bestemmingsplan leiden tot kleine verschuivingen in de aantallen.

Werkwijze oppervlakte

Voor elke gemeente is de gemiddelde oppervlakte van het voormalige agrarische bouwvlak steekproefsgewijs bepaald. Op basis van het vigerende bestemmingsplan is over het plangebied van de gemeente voor een selectie van kavels het oppervlak berekend en vervolgens gemiddeld.

Functieverandering in Deventer

In de gemeente Deventer wijzigen 82 bestemmingen van agrarisch naar wonen. De gemiddelde bouwblokgrootte van de stoppende agrarische bedrijven is ca. 0,75 ha. Totaal komt dit op een afname van $82 * 0,75 = 61,50$ hectare.

Functieverandering in Raalte

In de gemeente Raalte wijzigen 132 bestemmingen van agrarisch naar wonen.
De gemiddelde bouwblokgrootte van de stoppende agrarische bedrijven is ca. 0,75 ha.
Totaal komt dit op een afname van $232 * 0,75 = 174,00$ hectare.

Functieverandering in Olst-Wijhe

In de gemeente Olst-Wijhe wijzigen 130 bestemmingen van agrarisch naar wonen.
De gemiddelde bouwblokgrootte van de stoppende agrarische bedrijven is ca. 0,75 ha.
Totaal komt dit op een afname van $130 * 0,75 = 97,50$ hectare.

Conclusie

Over het gehele plangebied blijkt dat ten opzichte van de vigerende bestemmingsplannen het totale agrarische bouwvlak areaal met 333 hectare afneemt door bouwvlakken die van agrarisch naar wonen worden omgevormd. Deze afname is in lijn met de in hoofdstuk 2 geschetste ontwikkeling naar minder maar grotere bedrijven. In de alternatieven voor de intensieve veehouderij is modelmatig ook rekening gehouden met deze functieverandering, zoals beschreven in bijlage 4 van het plan-MER. Daarbij is rekening gehouden met de beschikbare milieuruimte die beperkend kan zijn voor het benutten van het bouwblok.

HOOFDSTUK

5

Gedoogsituatie Besluit
huisvesting

Dit hoofdstuk bevat een toelichting op de manier waarop de Sallandse gemeenten omgaan met de gedoogsituatie rond het Besluit huisvesting. Dit hoofdstuk is bedoeld als aanvulling op paragraaf 2.3.3 van het Plan-MER.

Uiteraard is een adequate uitvoering en handhaving van het Besluit huisvesting, inclusief de gedoogmaatregelen, een vanzelfsprekend onderdeel van de gemeentelijke praktijk.

Het gedoogbeleid dat is vastgelegd in het Actieplan Ammoniak is bedoeld voor met name de kippen- en varkensbedrijven. In het Besluit huisvesting is gesteld dat alle bedrijven die onder het besluit vallen op 1 januari 2010 moeten voldoen aan het Besluit huisvesting. Dat was niet haalbaar voor de sector en dus is er een Actieplan gekomen. Het actieplan maakt onderscheid in verschillende categorieën. Per categorie is een datum gesteld waarop de inrichting moet voldoen aan het Besluit huisvesting. Inrichtingen konden voor 1 april 2010 een bedrijfsontwikkelplan (BOP) indienen waarmee zij aangegeven aanspraak te willen maken op het gedoogbeleid.

De drie gemeenten gaan er van uit dat niet alle bedrijven per 2010, maar per 2013 voldoen aan het Besluit huisvesting omdat een aantal bedrijven gebruik maakt van het gedoogbeleid tot uiterlijk 2013.

Deventer

In de gemeente Deventer zijn de bedrijven aangeschreven om een BOP in te dienen. Tot aan de deadline van 1 april 2010 zijn circa 45 BOP's ingediend. De gemeente gaat deze beoordelen, om te bepalen of de betreffende agrariërs inderdaad aanspraak kunnen maken op het gedoogbeleid. Daarnaast worden de bedrijven die geen ontwikkelplan hebben ingediend gecontroleerd en er wordt gehandhaafd wanneer bedrijven niet voldoen aan de eisen.

Olst-Wijhe

In de gemeente Olst-Wijhe zijn circa 33 BOP's ingediend. De gemeente gaat deze beoordelen, om te bepalen of de betreffende agrariërs inderdaad aanspraak kunnen maken op het gedoogbeleid. Daarnaast worden de bedrijven die geen ontwikkelplan hebben ingediend gecontroleerd en er wordt gehandhaafd wanneer bedrijven niet voldoen aan de eisen.

Nog niet alle bedrijven zijn bekeken en beoordeeld. Vooralnog willen 2 bedrijven stoppen met de tak intensieve veehouderij en willen 4 bedrijven geheel stoppen. Bij de beoordeling moet dit definitief gaan blijken. Olst-Wijhe gaat actief vergunningen intrekken.

Raalte

Bedrijven zijn in 2009 geselecteerd of voldaan wordt aan het Besluit huisvesting. Bedrijven die hieraan niet voldoen zijn in september 2009 (1e keer) en december 2009 (2e keer) aangeschreven. Bedrijven zijn actief aangespoord om een stoppersverklaring of een BOP in te dienen. Vrijwel alle bedrijven hebben op dit verzoek gereageerd. Bedrijven die niet gereageerd hebben zijn ook telefonisch benaderd. Raalte heeft 115 BOP's ontvangen.

Van 58 bedrijven hebben we een bedrijfsontwikkelingsplan ontvangen waarin zij aangeven hun huisvesting aan te passen en eventueel uit te breiden. Er hebben 57 bedrijven aangegeven op termijn met de intensieve tak van hun bedrijf te stoppen. Van 21 bedrijven heeft de gemeente, ondanks herhaalde verzoeken, geen reactie ontvangen op het Actieplan ammoniak. De verwachting is dat deze bedrijven de bedrijfstak al beëindigd hebben. Deze bedrijven worden de komende maanden gecontroleerd. Dat geldt ook voor de bedrijven die hebben aangegeven dat er geen varkens en pluimvee meer aanwezig is. Na controle van deze bedrijven wordt de milieuvergunning (gedeeltelijk) ingetrokken.

BOP's worden de komende 2 maanden beoordeeld. De bedrijven met een BOP krijgen schriftelijke informatie welke maatregelen genomen moeten worden om aan de voorwaarden van het BOP te kunnen voldoen (aanvraag bouwvergunning, etc.).

Samenvatting

Op basis van bovenstaande blijkt dat in totaal 192 bedrijfsontwikkelingsplannen zijn ingediend. Dit is bijna 75% van de 261 agrarische bedrijven met hokdieren in Salland in het jaar 2009 (zie tabel 2.1). Globaal is de verwachting dat hiervan circa 110 bedrijven doorgaan en in 2013 de stallen hebben aangepast. Circa 80 bedrijven geven nu aan in de komende periode te willen stoppen. Sommige van deze bedrijven zijn al gestopt, de rest zal vanaf nu tot einde periode gedoogbeleid geleidelijk stoppen.

Consequenties voor het MER

Het actieplan Ammoniak was nog geen beleid tijdens het opstellen van het plan-MER. Hierdoor is het uitgangspunt in het plan-MER dat alle bedrijven per 1 januari 2010 voldoen aan het Besluit huisvesting, achterhaald. Door het gedoogbeleid is deze deadline verplaatst naar 1 januari 2013 en in de stallen van stoppende bedrijven mag zelfs nog langer geproduceerd worden. Na 2013 moeten deze stoppende bedrijven wel de emissie verlagen tot de normen van het Besluit huisvesting, door minder dieren te houden of technische maatregelen.

Daarom geeft het MER toch een goed beeld van de te verwachten ontwikkelingen voor de bestemmingsplanperiode. De planperiode van het bestemmingsplan is 10 jaar en het plan wordt in de optimale planning vastgesteld halverwege 2011. Dit houdt in dat het stoppen van de bedrijven en het effect van het Besluit huisvesting wel daadwerkelijk in deze planperiode plaatsvindt. Daarmee heeft het plan-MER een goed beeld van de huidige situatie, autonome ontwikkeling (Besluit huisvesting, stoppen van bedrijven) en de milieugevolgen van het bestemmingsplan.

Medio 2012 worden de stoppers aangeschreven. Deze bedrijven kunnen per 1 januari 2013 stoppen of in 2016 (of misschien nog later) de intensieve veehouderijtak beëindigen. Bedrijven die per 2013 stoppen moeten de vergunning of melding actualiseren. Hierop wordt gehandhaafd. Bedrijven die na 2013 de intensieve veehouderijtak beëindigen moeten voor 1-1-2013 aangeven op welke wijze de emissie verminderd wordt (technische maatregelen of minder dieren). Hierop vindt ook handhaving plaats door controle van de emissiebeperkende maatregelen en het houden van het aantal dieren. Deze bedrijven moeten de vergunning of melding ook actualiseren. Waarschijnlijk moet dit twee keer: eind 2012 en na het definitief beëindigen van de intensieve bedrijfstak.

HOOFDSTUK

6 Landschappelijke inpassing in LOG's

Dit hoofdstuk bevat een korte beschrijving van de manier waarop de maatregelen uit het landschapsonwikkelingsplan en uit de verschillende visies op de Landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's) zijn verwerkt in de planvoorschriften voor de drie bestemmingsplannen. Het betreft de landschappelijke inpassing van de bedrijfsuitbreidingen in de LOG's en kan worden gelezen als aanvulling op paragraaf 4.8.1 van het plan-MER.

Relatie tussen het bestemmingsplan en het landschapsonwikkelingsplan

Een wezenlijk kenmerk van het bestemmingsplan is het streven naar ruimtelijke kwaliteit. Waar het bestemmingsplan mogelijkheden biedt voor ontwikkelingen, wordt een tegenprestatie verlangd in ruimtelijke kwaliteitswinst. Op die manier willen de gemeenten de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied op zijn minst behouden en waar mogelijk verbeteren.

Dat betekent dat veel ontwikkelingen in de bestemmingsplannen mogelijk worden gemaakt, waar een tegenprestatie in de vorm van ruimtelijke kwaliteitsverbetering tegenover staat.

Het LOP streeft naar een duurzaam en vitaal landschap met een hoge gebruikswaarde voor landbouw, wonen, werken en recreatie. De opgave is telkens bestaande waarden te behouden (beschermen) en de ruimtelijke karakteristiek van de onderscheiden deelgebieden (verder) te versterken en te ontwikkelen. Het plan geeft richting aan nieuwe ontwikkelingen en de dynamiek in het gebied wordt aangegrepen om het landschap te versterken en te ontwikkelen.

Het compenseren van verlies aan ruimtelijke kwaliteit of het toevoegen ervan vindt plaats in de vorm van landschappelijke inpassing of door het opstellen en uitvoeren van een inrichtingsplan. Een inrichtingsplan is met name vereist, als het om grotere ingrepen gaat, waarbij aanpassingen aan het erf aan de orde zijn. Bij een inrichtingsplan dient tevens een deskundigenrapport te worden overlegd, waaruit blijkt dat de nieuwe inrichting aansluit bij de landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken van de omgeving.

Naast het stellen van voorwaarden aan nader af te wegen ontwikkelingen, kan tevens gebruik worden gemaakt van overeenkomsten, om afspraken vast te leggen, die niet via het ruimtelijk spoor zijn af te dwingen.

Aanvulling mitigerende maatregelen o.b.v. LOG-visies

In de LOG-visies wordt geconstateerd dat een goede landschappelijke inpassing door de gemeente als zeer belangrijk ervaren wordt, zowel bij nieuwvestiging als bij uitbreiding. Om hier actief invulling aan te geven is een uitgangspunt van de visie dat bestaande bossen en houtopstanden gehandhaafd moeten blijven en wordt bij grotere ingrepen een ruimtelijk kwaliteitsplan verplicht gesteld, waarbij de karakteristiek van het landschap als inspiratiebron voor de inpassing dient. Dit betekent onder meer dat nieuwvestiging en uitbreiding moeten voldoen aan de gestelde inpassingsprincipes voor het betreffende landschapstype. Bij de opstelling het ruimtelijke kwaliteitsplan moet tevens een landschapsdeskundige betrokken zijn. De gemeente ziet mogelijkheden om actief mee te denken en te sturen waar mogelijk.

locatiekeuze

Bij de locatiekeuze voor nieuwvestiging wordt het belang van de landschappelijke karakteristiek en waarden onderkend, waarbij aspecten als openheid en zichtlijnen specifiek genoemd worden. Algemeen kan gesteld worden dat in de LOG-visies bij de locatiekeuze voor nieuwvestiging al zorgvuldig naar voorkoming van landschappelijke effecten gestreefd is.

landschappelijke inpassing

In de LOG-visies wordt ten aanzien van de landschappelijke inpassing gesteld dat nieuwe ontwikkelingen aan dienen te sluiten bij de afwisselende karakteristiek van het landschap en dat de diversiteit binnen de LOG's vraagt om landschappelijke inpassingsprincipes op maat. De basis voor de inpassingsprincipes wordt gevormd door de indeling in landschapstypes. Per deelgebied zijn uitgangspunten voor de inrichting van erven opgesteld die vertaald zijn in inpassingsprincipes die als inspiratie dienen bij het opstellen van ruimtelijke kwaliteitsplannen.

Gesteld wordt dat de bouwblokken met een maximale omvang van twee hectare in de meeste gevallen op een "traditionele" manier in het landschap ingepast kunnen worden. Voor situaties die zich hiervoor lenen is tevens een vernieuwend inpassingsprincipe uitgewerkt. De inpassingsprincipes zijn specifiek gemaakt voor drie landschapstypes: de dekzandruggen, het weteringenlandschap en de dekzandvlaktes.

Enkele hoofdlijnen uit de inpassingsprincipes voor de diverse landschapstypes zijn:

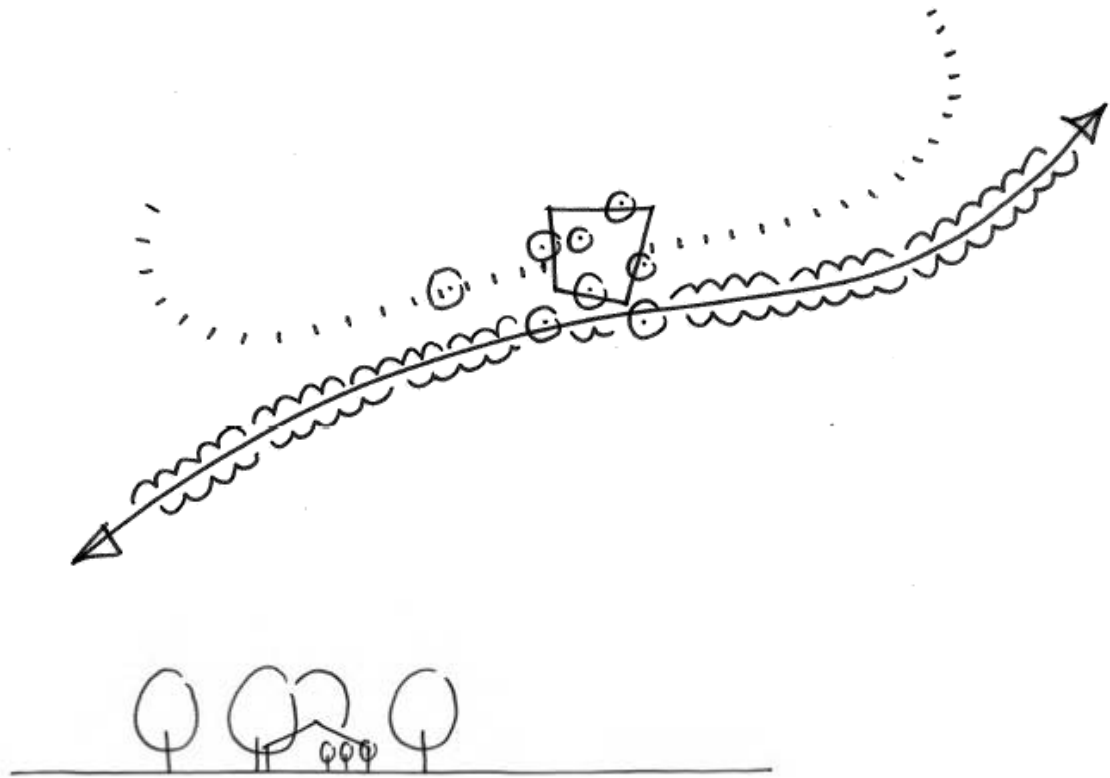
- Openheid dient zo min mogelijk aangetast te worden.
- Er is aandacht voor de oriëntatie van het erf.
- Er is aandacht voor de setting van de gebouwen.
- Er is aandacht voor de overgang van erf naar landschap.
- Boombeplantingen op het erf of langs wegen worden afhankelijk van het landschapstype op verschillende wijze ingezet.
- Er worden handreikingen gedaan voor de uitstraling van de architectuur.
- Gedekte of bij de omgeving aansluitende kleuren en sobere detaillering zijn een uitgangspunt.

De vernieuwende principes wijken hier deels vanaf doordat bijvoorbeeld geen erfbeplanting toegepast wordt, maar de zichtbaarheid van gebouwen beperkt wordt door de toepassing van grastaluds of bosblokken.

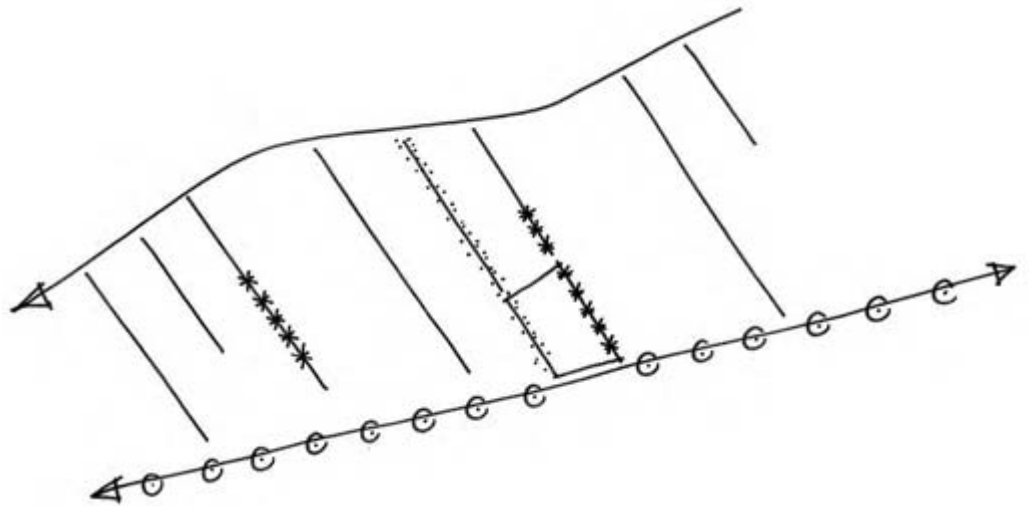
In bijlage 1 staan een aantal illustraties van inpassingsprincipes.

BIJLAGE 1

Illustraties van inpassingsprincipes

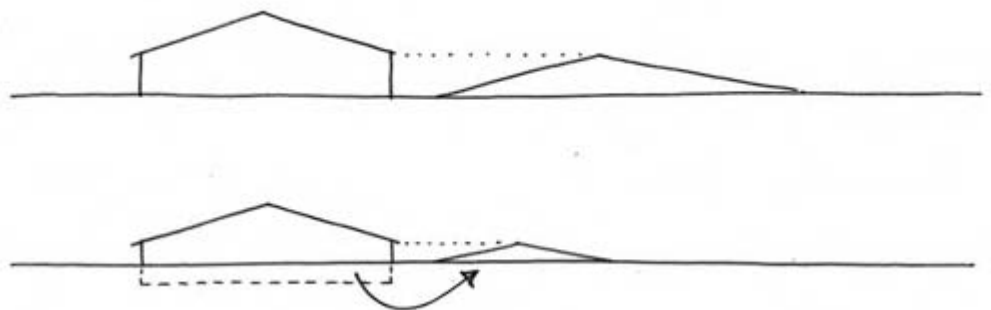
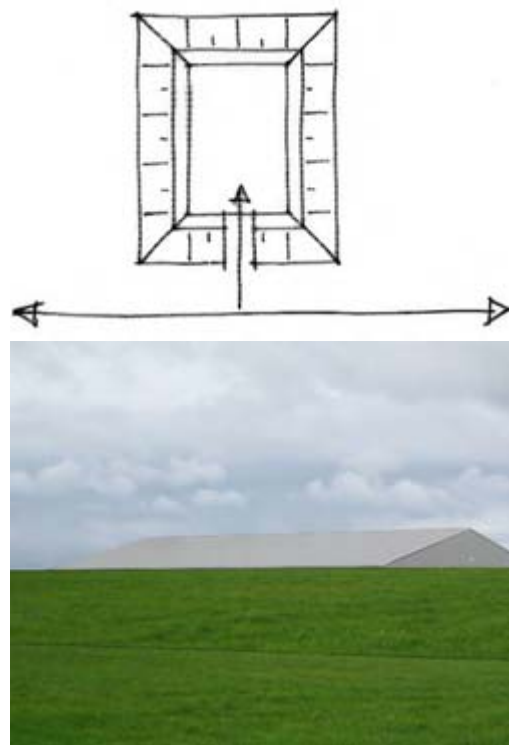

Traditioneel inpassingsprincipe en principedoorsnede "op de dekzandrug"

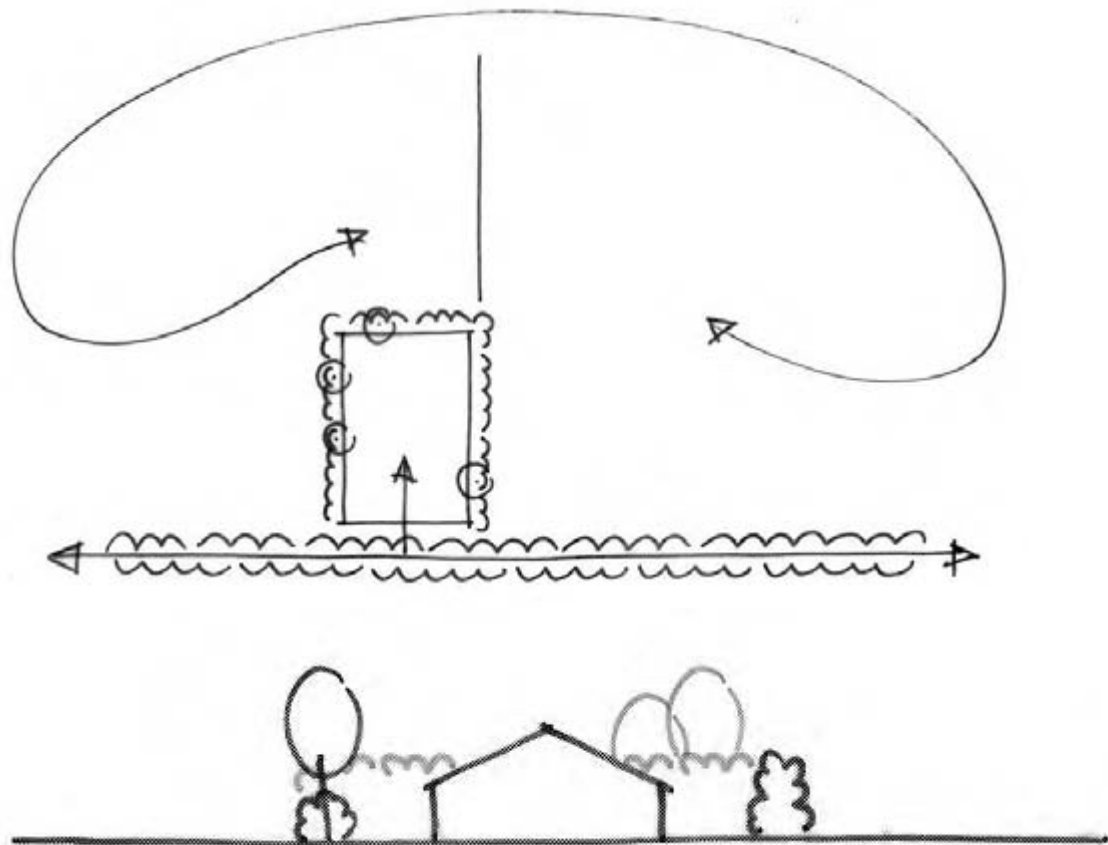

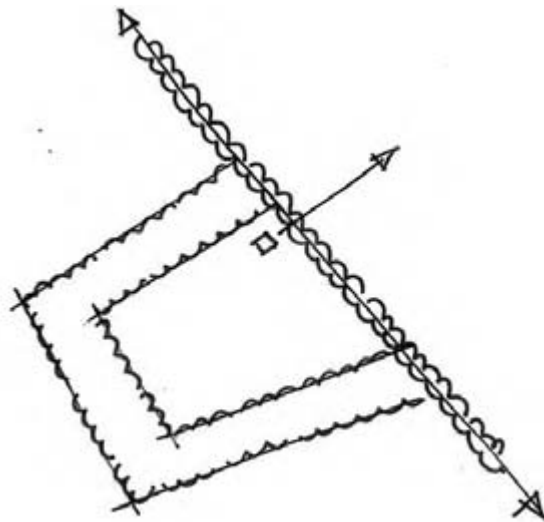
Inpassingsprincipe en sfeerbeeld "in de laagte" (het werteringenlandschap).

Vernieuwend inpassingsprincipe "grastaluds" (het weteringenlandschap)

Traditioneel inpassingsprincipe "op de velden" (dekzandvlaktes)

Vernieuwend inpassingsprincipe "bosblok" (dekzandvlaktes)

COLOFON

AANVULLING PLAN-MER BESTEMMINGSPANNEN
BUITENGEBIED**OPDRACHTGEVER:**

GEMEENTEN DEVENTER, OLST-WIJHE, RAALTE

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

ing. L.T.M. Lamers

GECONTROLEERD DOOR:

ing. P. Hartskeerl

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. B.P.W. Schlangen

28 mei 2010

B02023/CE0/0A3/000039/ws

ARCADIS NEDERLAND BV

Beaulieustraat 22

Postbus 264

6800 AG Arnhem

Tel 026 3778 911

Fax 026 3515 235

www.arcadis.nl

Handelsregister

9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.

---

3. BUITENGEBIED SALLAND: TOETSINGSADVIES OVER HET MILIEUEFFECTRAPPORT EN DE AANVULLING DAAROP

Buitengebied Salland

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
en de aanvulling daarop**

1 juli 2010 / rapportnummer 2301-79

1. OORDEEL OVER HET MER

De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte stellen in samenwerking ieder een nieuw bestemmingsplan op voor hun buitengebieden. Omdat deze drie bestemmingsplannen kaderstellend zijn voor toekomstige m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten (intensieve veehouderij) en omdat mogelijk een passende beoordeling volgens de Natuurbeschermingswet 1998 moet worden opgesteld, is voor deze bestemmingsplannen gezamenlijk een plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag voor deze procedure zijn de gemeenteraden van de bovengenoemde gemeenten.

Tijdens de toetsing van het MER heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de Commissie voor de m.e.r.¹ (verder te noemen de Commissie) en de Sallandse gemeenten. Daarin heeft de Commissie kenbaar gemaakt dat naar haar oordeel het MER op een aantal onderdelen onvolledig is. Naar aanleiding hiervan hebben de gemeenten een aanvulling aangeleverd op de volgende punten:

- de referentiesituatie;
- effecten op Natura 2000-gebieden;
- het aandeel rundveehouderij;
- de AMvB Huisvesting;
- navolgbaarheid van enkele berekeningen;
- mitigerende maatregelen landschap.

De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming over het bestemmingsplan in het MER en de aanvulling tezamen aanwezig is. De Commissie onderschrijft echter de conclusie uit de passende beoordeling niet.

In de aanvulling worden de ontwikkelingen van de dieraantallen over de jaren inzichtelijk gemaakt. Ook worden opnieuw conclusies getrokken over de effecten op Natura 2000-gebieden *Boetelerveld* en *Uiterwaarden IJssel*. Bij deze conclusies worden de alternatieven vergeleken met de huidige, *vergunde*, situatie (vergunde dieraantallen). Uit de Natuurbeschermingswet volgt echter dat moet worden vergeleken met de feitelijke situatie (werkelijke dieraantallen). In dat geval kan bij alle alternatieven de stikstofdepositie toenemen ten opzichte van deze referentie (zie verder §2.1). Aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden *Boetelerveld* en *Uiterwaarden IJssel* als gevolg van het voornemen is daarmee niet uitgesloten.

De aanvulling geeft ook nadere toelichting op het aandeel rundveehouderij, de AMvB Huisvesting, enkele berekeningen en mogelijke mitigerende maatregelen voor landschap. Deze punten zijn voldoende beschreven in de aanvulling. Wel heeft de Commissie hierbij nog de volgende aandachtspunten:

- voor de rundveehouderij is niet gekeken naar mogelijkheden om stikstofdeposities op Natura 2000-gebieden te verminderen via concentratie van rundveehouderijbedrijven (zie verder §2.3);
- in het MER en de aanvulling is gekozen om de milieuruimte die ontstaat na uitvoering van het besluit Huisvesting volledig in te zetten voor nieuwe ontwikkelingen. De Commissie constateert dat het – recente – provinciale

---

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

beleidskader *Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen* beperkingen oplegt aan de wijze waarop de ruimte vanuit de implementatie van de AMvB Huisvesting voor groei van intensieve veehouderijen kan worden gerealiseerd (zie verder §2.4). Daarnaast is de AMvB Huisvesting pas aan het einde van de planperiode volledig geïmplementeerd. De Commissie adviseert de uitgeefbare milieuruimte goed te motiveren door bijvoorbeeld een gecontroleerde boekhouding van beschikbare milieuruimte (zie verder §2.2).

De aanvulling heeft niet ter visie gelegen. De Commissie adviseert de aanvulling zo spoedig mogelijk openbaar te maken, bijvoorbeeld in de volgende stap in het besluitvormingsproces.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Referentiesituatie en passende beoordeling

MER

De passende beoordeling is niet herkenbaar opgenomen in het MER.

In het MER is als huidige situatie in de intensieve veehouderij de huidige vergunde situatie genomen. De praktijk leert dat het werkelijke gebruik van deze vergunningen aanzienlijk lager kan liggen. Dit kan leiden tot een overschatting van de huidige bijdrage van de Sallandse intensieve veehouderijen aan de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. Dit heeft als consequentie dat de milieuruimte voor verzurende en vermestende stoffen mogelijk kleiner is dan waarvan men op dit moment in het MER uit gaat. Hierdoor beschrijft het MER de effecten van het voornemen niet op correcte wijze, waardoor informatie die nodig is voor de besluitvorming ontbreekt.

Aanvulling

In de aanvulling is een passende beoordeling opgenomen.

In de aanvulling wordt inzichtelijk gemaakt dat de mate van bezetting van veehouderijen in Salland een kwart tot een derde lager is dan de Wm-vergunde situatie. De conclusies over effecten van de alternatieven in de passende beoordeling worden echter toch getrokken ten opzichte van de vergunde situatie; in dat geval is er bij bijna alle alternatieven sprake van een afname van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden *Boetelerveld* en *Uiterwaarden IJssel* (in de orde van een tiende tot een kwart). Uit de Natuurbeschermingswet volgt echter dat vergeleken moet worden met de feitelijke situatie. De huidige bijdrage aan stikstofdepositie vanuit Salland in de referentie moet dan worden gecorrigeerd met ongeveer één derde en wordt dus lager.² Ten opzichte van die situatie kan bij alle alternatieven de stikstofdepositie *toenemen*. Aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden

---

² Er zijn voor de werkelijke bezetting van de veehouderijen alleen gegevens beschikbaar op gemeenteniveau en niet op bedrijfsniveau. Deze correctie op de specifieke stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden is toch gerechtvaardigd, omdat uit het MER blijkt dat concentratie of verspreiding van intensieve veehouderijen niet leidt tot wezenlijk andere deposities op de genoemde Natura 2000 gebieden. Daarmee kan het gemeentelijke percentage van de bezetting dus gebruikt worden voor het bepalen de werkelijke bijdrage vanuit deze gemeentes in de stikstofdepositie op deze gebieden.

Boetelerveld en Uiterwaarden IJssel als gevolg van deze bestemmingsplannen is daarmee niet uitgesloten.³

Ontwikkelingen beleidskader stikstofdepositie

De ontwikkelingen bij de aanpak van stikstofdepositie staan niet stil. Er wordt op landelijk en provinciaal niveau gewerkt aan een nieuw toetsingskader voor stikstof in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Op dit moment is dat toetsingskader nog niet gereed dan wel niet compleet. Mogelijk kan met deze nieuwe kaders aantasting van natuurlijke kenmerken als gevolg van dit voornemen worden uitgesloten. Het voornemen zal dan wel aan bepaalde randvoorwaarden moeten voldoen.

■ De Commissie adviseert ten behoeve van de uitwerking van de bestemmingsplannen daarom de toekomstige doorvertaling van het reeds vastgestelde provinciale beleidskader in een provinciale verordening alsook de nog vast te stellen landelijke Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (PAS) nauwgezet te volgen.

2.2 Gedoogsituatie AMvB Huisvesting

MER

In het MER wordt gesteld dat, door het uitgangspunt dat alle bedrijven voldoen aan het Besluit Huisvesting, alle alternatieven een positief effect op het milieu hebben. Echter, in de brief van de minister aan de Tweede Kamer d.d. 16 maart 2010 zijn de overgangsregelingen van deze AMvB verlengd tot uiterlijk 2020. Het MER biedt geen informatie over hoe binnen de gemeenten wordt omgegaan met deze recente ontwikkelingen.

Aanvulling

Uit de aanvulling blijkt dat het uitgangspunt dat alle agrariërs per 1 januari 2010 aan de AMvB Huisvesting voldoen achterhaald is. Aan het eind van de planperiode (2020) zullen wel alle bedrijven hieraan voldoen. In de tussenliggende periode worden aan de bedrijven echter wel eisen gesteld op het gebied van emissie (in de vorm van minder dieren of emissiebeperkende maatregelen). Als de milieugebruiksruimte die mogelijk ontstaat als gevolg van de AMvB Huisvesting onmiddellijk aan het begin van de planperiode wordt ingevuld, zal de stikstofdepositie dus eerst kunnen toenemen en dan aan het einde van de planperiode mogelijk pas gaan afnemen.

■ De Commissie adviseert de uitgifte van milieuruimte in deze bestemmingsplanperiode goed te motiveren door bijvoorbeeld een gecontroleerde boekhouding van beschikbare milieuruimte.

Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen Overijssel

Onlangs is het Beleidskader *Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen* door Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel vastgesteld. Dit hanteert als uitgangspunt dat de emissieruimte van veehouderijen wordt gecorrigeerd bij het uitvoeren van de AMvB Huisvesting. Hiermee wordt voorkomen dat veehouderijen de winst die door het nemen van de maatregelen op grond van de AMvB Huisvesting gehaald wordt, volledig benutten voor groei (zogenaamd

---

³ In de aanvulling wordt mede een andere conclusie getrokken, omdat er van wordt uitgegaan dat uitvoering van het reconstructieplan Salland-Twente zorgt voor de ontwikkeling op de locaties met de meeste milieugebruiksruimte, en locaties met een tekort aan milieugebruiksruimte juist worden ontlast. Dit is volgens de Commissie in tegenspraak met de resultaten uit het MER. Hieruit blijkt dat de concentratie-alternatieven (met bedrijfsuitbreiding in de LOG's) niet veel beter scoren op het gebied van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden dan de verspreidings-alternatieven (met ontwikkelingsruimte voor de bestaande bedrijven).

intern salderen). Het beleidskader eist dat de helft van deze winst wordt benut voor vermindering van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. In de passende beoordeling voor dit voornemen wordt de implementatie van AMvB Huisvesting geheel meegenomen bij de beoordeling van de alternatieven. De Commissie constateert dat het – recente – provinciale beleidskader aanvullende eisen stelt aan de wijze waarop de ruimte vanuit de implementatie van de AMvB Huisvesting voor groei van intensieve veehouderijen wordt gebruikt.

2.3 Rundveehouderij

MER

Het rundveescenario is in het MER uitgewerkt, alsof het een losstaand alternatief is. Ontwikkelingen in de rundveehouderij zijn niet meegenomen in de effecten van het totale bestemmingsplan bij de alternatieven voor de intensieve veehouderij. De rundveehouderij heeft echter een belangrijke, en op sommige locaties de grootste, bijdrage aan de stikstofdepositie op de, op grond van de Natuurbeschermingswet (1998), aangewezen gebieden (zie bijlage 6, kaartje “aandeel rundveehouderij”). Doordat dit aandeel niet – in cumulatie – wordt meegewogen in de beoordeling van de effecten op deze gebieden beschrijft het MER op dit moment de effecten van het voornemen niet op correct wijze.

Aanvulling

In de aanvulling wordt inzichtelijk welk aandeel in de stikstofdepositie de rundveehouderij heeft bij 10% groei (bijvoorbeeld als gevolg van het opheffen van de melkquota per 2015) van het aantal dieren in deze sector. Ook worden de cumulatieve effecten inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel bij alle alternatieven toeneemt, zelfs bij de vergelijking met de huidige vergunde situatie.

Depositie Rundvee

Rundveehouderijen dragen in Salland op veel locaties minstens even veel bij aan de stikstofdepositie als de intensieve veehouderij. Alternatieve verdelingen van de ruimtelijke spreiding van *intensieve veehouderijen* blijken volgens het MER weinig tot niet onderscheidend voor de stikstofdepositie op gebieden met voor stikstofdepositie gevoelige habitats. Met aangepaste huisvesting, concentratie en of extensivering van *rundveehouderijen* is mogelijk wel een aanzienlijke reductie in de stikstofdepositie op deze gebieden te realiseren. In het MER noch de aanvulling zijn voor de rundveehouderij alternatieven uitgewerkt waarin met concentratie van rundveehouderijbedrijven wordt getracht de stikstofdepositie op gevoelige habitattypen te verminderen.

2.4 Landschap

MER

Uit het MER komt naar voren dat er negatieve effecten op landschap kunnen optreden door uitbreiding van de intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's). Er zijn in het MER geen mitigerende maatregelen beschreven voor bedrijfsuitbreidingen in de LOG's. Er zijn mogelijk wel relevante maatregelen uit het landschapontwikkelingsplan (LOP) Salland beschikbaar, die in de besluitvorming over het bestemmingsplan meegenomen zouden moeten worden (zoals bouwblokrichting, grootte, plaatsing, inpasingseisen en -maatregelen).

Aanvulling

De aanvullende informatie bevat een duidelijke beschrijving van de mogelijke mitigerende maatregelen voor de LOG's uit het LOP Salland en de doorvertaling daarvan in het bestemmingsplan.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing plan-MER

Initiatiefnemer: College van burgemeester en wethouders van gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte

Bevoegd gezag: Gemeenteraden van de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte

Besluit: vaststellen van drie bestemmingsplannen buitengebied (voor elk van de genoemde gemeenten)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:
plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C14.0
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Vaststellen van het bestemmingsplan buitengebied

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in 'de Deventer Nu' van 19 augustus 2009
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 19 augustus 2009
notitie reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 24 september 2009
kennisgeving MER in Weekblad voor Salland en Deventer Post van 1 februari 2010 en in Huis aan Huis van Olst-Wijhe van 11 februari 2010
ter inzage legging MER: 12 februari tot en met 25 maart 2010
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 18 maart 2010
toetsingsadvies uitgebracht: 1 juli 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

W. Foppen

drs. S.R.J. Jansen

drs. W. Smal (secretaris)

ir. R.F. de Vries

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer en de documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Aanvulling Plan-MER Bestemmingsplannen Buitengebied, 28 mei 2010, Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte
- Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Deventer, 12 februari 2010, Gemeente Deventer
- Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Olst-Wijhe, 12 februari 2010, Gemeente Olst-Wijhe
- Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Raalte, 12 februari 2010, Gemeente Raalte
- Plan-MER bestemmingsplannen buitengebied Salland, 11 december 2009, Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte
- Gemeente Deventer Karakteristieke panden en erven in het buitengebied, november 2009, gemeente Deventer
- Gemeente Olst-Wijhe Karakteristieke panden en erven in het buitengebied, 2009, Het Oversticht
- Reikwijdte en detailniveau Plan-MER Salland, 27 mei 2009, Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte
- Een plus voor het landschap van Salland, *Landschapsontwikkelingsplan gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte*, Arcadis, 23 september 2008

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Buitengebied Salland en de aanvulling daarop

De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte stellen in samenwerking ieder een nieuw bestemmingsplan op voor hun buitengebieden. Omdat deze drie bestemmingsplannen kaderstellend zijn voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten en omdat mogelijk een passende beoordeling volgens de natuurbeschermingswet 1998 moet worden opgesteld, wordt voor deze bestemmingsplannen gezamenlijk een plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag voor deze procedure zijn de gemeenteraden van de genoemde gemeenten.

ISBN: 978-90-421-3041-8

---

4. NOTITIE BETEKENIS UITKOMSTEN PLANMER VOOR DE BESTEMMINGSPLANNEN

NOTITIE BETEKENIS UITKOMSTEN PLANMER VOOR DE BESTEMMINGSPANNEN

Algemeen

Het MER (Milieu Effect Rapportage) is geschreven om het milieu als volwaardig onderdeel in de besluitvorming over de actualisatie van de bestemmingsplannen mee te nemen. Het toetst de ontwikkelingen die de bestemmingsplannen mogelijk maken aan de milieueffecten. Het heeft tegelijk met de voorontwerpbestemmingsplannen ter inzage gelegen. De MER commissie heeft rond de ter inzage periode gereageerd op het MER. Op basis van een conceptadvies en een gesprek is een aanvulling op het planMER gemaakt. In juli 2010 is het definitieve advies van de commissie MER ontvangen. Dit advies is de afgelopen periode beoordeeld op de betekenis hiervan voor het bestemmingsplan. In de tekst hieronder is aangegeven hoe de gemeenten omgaan met het advies van de commissie en op welke wijze bepaalde onderdelen in het ontwerpbestemmingsplan zijn meegenomen.

De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming over het bestemmingsplan in het MER en de aanvulling tezamen aanwezig is. De Commissie onderschrijft echter de conclusie uit de passende beoordeling niet. Tijdens het deskundigenoverleg wat de gemeenten met de commissie heeft gevoerd spreekt zij over een kritisch positief advies. De reactie van de commissie MER heeft met name betrekking op de aanvulling bij het planMER. Over de andere onderdelen van het hoofddocument van het planMER zijn door de commissie MER geen opmerkingen gemaakt.

Per onderdeel volgt een korte toelichting op het advies van de MER commissie en hoe de gemeenten hier mee omgaan. .

Referentiesituatie

De conclusies over effecten van de alternatieven in de passende beoordeling worden getrokken ten opzichte van de vergunde situatie; in dat geval is er bij bijna alle alternatieven sprake van een afname van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Boetelerveld en Uiterwaarden IJssel (in de orde van een tiende tot een kwart). Uit de Natuurbeschermingswet volgt echter dat vergeleken moet worden met de feitelijke situatie. De huidige bijdrage aan stikstofdepositie vanuit Salland in de referentie moet dan worden gecorrigeerd met ongeveer één derde en wordt dus lager. Ten opzichte van die situatie kan bij alle alternatieven de stikstofdepositie toenemen.

De commissie geeft ook aan dat de ontwikkelingen bij de aanpak van stikstofdepositie niet stil staan. Er wordt op landelijk en provinciaal niveau gewerkt aan een nieuw toetsingskader voor stikstof in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Op dit moment is dat toetsingskader nog niet gereed dan wel niet compleet. Mogelijk kan met deze nieuwe kaders aantasting van natuurlijke kenmerken als gevolg van dit voornemen worden uitgesloten. Het voornemen zal dan wel aan bepaalde randvoorwaarden moeten voldoen.

- ***De Commissie adviseert ten behoeve van de uitwerking van de bestemmingsplannen daarom de toekomstige doorvertaling van het reeds vastgestelde provinciale beleidskader in een provinciale verordening alsook de nog vast te stellen landelijke Programmatiese Aanpak Stikstofdepositie (PAS) nauwgezet te volgen.***

De ontwikkelingen bij de aanpak van stikstofdepositie staan niet stil. Er wordt op landelijk en provinciaal niveau gewerkt aan een nieuw toetsingskader voor stikstof in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De landelijke Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (PAS) beschouwd naast landbouw ook de invloed van verkeer en industrie. De gemeenten volgen de ontwikkelingen van de aanpak van stikstofdepositie nauwgezet, dit doen zij in samenspraak met de provincie Overijssel.

Nadat het MER is gepubliceerd heeft de provincie Overijssel een provinciale beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen vastgesteld, wat nog verwerkt zal worden tot een provinciale verordening. Dit beleid is kader stellend voor de vergunningverlening op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. De maatregelen die worden beschreven in dit beleidskader leiden in elk Natura 2000 gebied tot een gegarandeerde vermindering van de stikstofdepositie van veehouderijen met een direct effect op Natura 2000 gebieden.

Zoals hierboven blijkt volgt de bescherming van de Natura 200 gebieden uit de Natuurbeschermingswet. De Natuurbeschermingswet geeft voldoende garantie voor geen toename van depositie in deze gebieden. De gemeenten stemmen regelmatig af met de Provincie mede in het kader van het Beheersplan Natura 2000. Via deze sporen zal de gewenste daling van stikstofdepositie op kwetsbare natuur bewerkstelligt worden en biedt daarmee ruimte voor ontwikkeling van veehouderijbedrijven zoals in de bestemmingplannen opgenomen.

AMvB Huisvesting

In het MER wordt gesteld dat, door het uitgangspunt dat alle bedrijven voldoen aan het Besluit Huisvesting, alle alternatieven een positief effect op het milieu hebben. Echter, in de brief van de minister aan de Tweede Kamer d.d. 16 maart 2010 zijn de overgangsregelingen van deze AMvB verlengd tot uiterlijk 2020. Het MER biedt geen informatie over hoe binnen de gemeenten wordt omgegaan met deze recente ontwikkelingen. Uit de aanvulling blijkt dat het uitgangspunt dat alle agrariërs per 1 januari 2010 aan de AMvB Huisvesting voldoen achterhaald is. Aan het eind van de planperiode (2020) zullen wel alle bedrijven hieraan voldoen. In de tussenliggende periode worden aan de bedrijven echter wel eisen gesteld op het gebied van emissie (in de vorm van minder dieren of emissiebeperkende maatregelen). Als de milieugebruiksruimte die mogelijk ontstaat als gevolg van de AMvB Huisvesting onmiddellijk aan het begin van de planperiode wordt ingevuld, zal de stikstofdepositie dus eerst kunnen toenemen en dan aan het einde van de planperiode mogelijk pas gaan afnemen.

- ***De Commissie adviseert de uitgifte van milieuruimte in deze bestemmingsplanperiode goed te motiveren door bijvoorbeeld een gecontroleerde boekhouding van beschikbare milieuruimte.***

De drie gemeenten gaan er van uit dat niet alle bedrijven per 2010, maar per 2013 voldoen aan het Besluit huisvesting omdat een aantal bedrijven gebruik maakt van het gedoogbeleid tot uiterlijk 2013. De gemeenten voeren een actief handhavingbeleid door controle van de emissiebeperkende maatregelen en het houden van het aantal dieren. Bedrijven die per 2013 stoppen moeten de vergunning of melding actualiseren, hier wordt op gehandhaafd.

Bovendien ontwikkelt de provincie een depositiebank, de gemeenten zullen hierbij aansluiten. De individuele gemeenten hebben hun vergunning bestanden aangeleverd voor deze depositiebank en er worden afspraken gemaakt hoe dit periodiek te updaten. Via deze weg wordt de beschikbare milieuruimte gemonitord.

Rundveehouderij

Het rundveescenario is in het MER uitgewerkt, alsof het een losstaand alternatief is. In de aanvulling wordt inzichtelijk welk aandeel in de stikstofdepositie de rundveehouderij heeft bij 10% groei (bijvoorbeeld als gevolg van het opheffen van de melkquota per 2015) van het aantal dieren in deze sector. Ook worden de cumulatieve effecten inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel bij alle alternatieven toeneemt, zelfs bij de vergelijking met de huidige vergunde situatie. In het MER noch de aanvulling zijn voor de rundveehouderij alternatieven uitgewerkt waarin met concentratie van rundveehouderijbedrijven wordt getracht de stikstofdepositie op gevoelige habitattypen te verminderen.

In het MER is ervoor gekozen geen alternatieven voor de grondgebonden landbouw uit te werken. Zonering en/of clustering in de grondgebonden landbouw wordt in Salland niet als reëel gezien. Hierbij kan opgemerkt worden dat uit een toekomstscenario voor de Nederlandse landbouw (LEI 2009), de landelijke groei van de melkproductie naar beneden is bijgesteld naar 16%. In dit scenario neemt de omvang van de melkproductie in Overijssel zelfs licht af (Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen, prov. Overijssel). De in het MER gehanteerde groeipercentage van 10% is dus een ruime marge.

Proces

- **De aanvulling heeft niet ter visie gelegen. De Commissie adviseert de aanvulling zo spoedig mogelijk openbaar te maken, bijvoorbeeld in de volgende stap in het besluitvormingsproces.**

Het planMER met aanvulling, reactie commissie mer en de notitie betekenis voor de bestemmingsplannen worden bij het ontwerpbestemmingsplan openbaar gemaakt.